

Pali Text Society

SAMANTA-PĀSĀDIKĀ

BUDDHAGHOSA'S COMMENTARY
ON THE VINAYA PITAKA

EDITED BY

J. TAKAKUSU, PH.D. (LEIPZIG), M.A., D.LITT. (OXON)

HONORARY PROFESSOR OF TOKYO UNIVERSITY;
MEMBER OF THE IMPERIAL ACADEMY, TOKYO

AND

M. NAGAI, D.LITT. (TOKYO)

ASSISTANT PROFESSOR OF TOKYO UNIVERSITY

VOL. III.

London

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY

BY

THE OXFORD UNIVERSITY PRESS, AMEN HOUSE
WARWICK SQUARE, E.C. 4

AND AT

NEW YORK, TORONTO, MELBOURNE, AND BOMBAY

1930

PRINTED IN GREAT BRITAIN

SAMANTAPĀSĀDIKĀ NĀMA VINAYATTHAKATHĀ

SUTTAVIBHAṄGA-VANṄNĀ

SAṄGHĀDISESA I—XIII

yam pārājikakanḍassa saṅgītam samanantaram,
tassa terasakassāyam apubbapadavaṇṇanā.

Tena samayena buddho bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. tena kho pana samayena āyasmā Seyyasako anabhirato brahmacariyam caratīti¹ āyasmā 'ti piyavacanam, Seyyasako ti tassa bhikkhuno nāmaṁ, anabhirato ti vikkhittacitto kāmarāgaparilāhena paridāyhamāno² na pana gihibhāvam³ patthayamāno.⁴ so tena kiso hotīti so Seyyasako tena anabhiratabhāvena kiso hoti. addasā kho ayasmā Udāyīti ettha Udāyīti tassa therassa nāmaṁ. ayam hi Seyyakkassa upajjhāyo Lāludāyī⁵ nāma bhantamigasappaṭibhāgo⁶ niddārāmatādim anuyuttānari aññataro lolabhikkhu. kacci no tvan ti kacci nu tvam. yāvadattham bhuñjā 'ti ādisu yāvatā attho ti yāvadattham, idam vuttam hoti yāvatā te bhojanena attho, yattakam tvam icchasi tattakam bhuñja, yattakam kālam rattim vā divā vā supitum⁷ icchasi tattakam supa, mattikādihi kāyam ubbattetvā cuṇṇādihi⁸ ghaṁsitvā yattakam nahānam⁹ icchasi tattakam nahāhi,¹⁰ uddesena vā paripucchāya vā vattapaṭipattiya vā kammaṭṭhānenā vā attho n' athiti. yadā te anabhirati uppajjatīti yasmim kale

¹ Ssp. inserts ettha.

² Bp. parida°.

³ Bp. Ssp. gihi°.

⁴ Ssp. patṭha°.

⁵ Bp. Lālu°; Ssp. °dāyī.

⁶ Ssp. °sapati°.

⁷ Ssp. inserts tvam.

⁸ Bp. inserts pi.

⁹ Bp. nhānam.

¹⁰ Bp. nhāya.

tava kāmarāgavasena ukkaṇṭhitatā¹ vikkhittacittatā uppajjati. rāgo cittam anuddhamsetti kāmarāgo cittam dhamsetti padhamsetti vikkhipati c' eva milāpeti ca. tadā hatthenq upakkamitvā asuciñ mocehīti tasmim kāle hatthena vāyamitvā asucimocanam karohi, evam² te cittekaggatā bhavissatiti. iti tam³ upajjhāyo anusāsi, yathā tam bālo bālam mago magam.⁴ tesam muṭṭhassatīnam asampajānānam niddam okkamantānam ti satisampajaññānam pahāya niddam otarantānam. tattha kiñcāpi niddam okkamantānam abyākato bhavaṅgavāro pavattati satisampajaññāvāro galati,⁵ tathāpi sayanakāle manasi-kāro kātabbo, divā supantena yāva nahātassa⁶ bhikkhuno kesā na sukhanti tāva supitvā vuṭṭhahissāmīti sahussāhena⁷ supitabbam, rattim supantena ettakam⁸ nāma rattibhāgam supitvā cande⁹ vā tārakāya vā idam nāma thānam pattakāle vuṭṭhahissāmīti sahussāhena¹⁰ supitabbam, buddhānussati ādiṣu ca dasasu kammaṭṭhānesu ekam aññām vā cittaruciyan kammaṭṭhānam gahetvā 'va niddā okkamitabbā, evam karonto hi sato sampajāno satiñ ca sampajaññāñ ca avijahitvā 'va niddam okkamatiti vuccati.¹¹ te pana bhikkhū bālā lolā bhantamigasappaṭibhāgā¹² na evam akarīsu, tena vuttam tesam muṭṭhassatīnam asampajānānam niddam okkamantānam ti. atthi c' ettha cetanā labhatīti ettha ca supinante assādacetanā¹³ atthi upalabbhati. atth' esā bhikkhave cetanā sā ca kho abbohārikā 'ti bhikkhave esā assādacetanā¹³ atthi sā ca kho avisaye uppannattā abbohārikā āpattiyā aṅgam na hoti.

iti bhagavā supinantacetanāya abbohārikabhbāvam dassetvā evañ ca pana bhikkhave imam sikkhāpadam: uddeseyyātha sañcetanikā sukkavisatthi aññatra supinantā saṅghādiseso ti sānuppaññattikam sikkhāpadam paññāpési.¹⁴ tattha samvijjati cetanā assā 'ti sañcetanā sañcetanā 'va sañcetanikā, sañcetanā vā assa¹⁵ atthīti sañcetanikā, yasmā pana yassa sañce-

¹ Ssp. ukkaṇṭhatā.

² Bp. evan; Ssp. evañ hi.

³ Ssp. nam.

⁴ Ssp. mūgo mūgam for mago magam.

⁵ Bp. gaṭati.

⁶ Bp. nhā°.

⁷ Bp.Ssp. saussāhena.

⁸ Ssp. ettakan.

⁹ Bp.Ssp. candena.

¹⁰ Bp.Ssp. saussā°.

¹¹ Bp. ruccatiti for this.

¹² Ssp. °migapati°.

¹³ Ssp. assādanacetanā.

¹⁴ Bp. pañña°.

¹⁵ Bp.Ssp. assā.

tanikā sukkavisatthi hoti so jānanto sañjānanto hoti sā c' assa sukkavissaṭṭhi cecca abhivitaritvā vītikkamo hoti, tasmā vyāñjane ādaram akatvā attham eva dassetum jānanto sañjānanto cecca abhivitaritvā vītikkamo ti evam assa padabhājanam vuttam, tattha jānanto ti upakkamāmīti jānanto. sañjānanto ti sukkam mocemīti sañjānanto. ten' eva upakkamajānanākārena saddhim jānanto ti attho. *ceccā* 'ti mocanassādacetanāvasena cetetvā pakappetvā. *abhivitorin* ci ti upakkamavasena maddanto nirāsaṅkacittam¹ pesetv. vītikkamo ti evam pavattassa yo vītikkamo ayaṁ sañcetanikā saddassa sikhāppatto attho ti vuttam hoti.

idāni sukkavisutthiti ettha yassa sukkassa yā² visatthi³ tam tāva saṅkh্যāto ca⁴ vanṇabhedato ca dassetum *sukkan* *ti dasa sukkānī* ti ādim āha. tattha sukkānam āsayabhedato dhātunānattato ca nilādivanṇabhedo veditabbo. *visatthiti*⁵ visaggo.⁶ atthato pan' etam thānā cāvanam hoti, ten' āha *visatthiti*⁵ *thānā cāvanā*⁷ *vuccātīti*, tattha vatthisisam kaṭi kāyo ti tidhā sukkassa thānam pakappenti,⁸ eko kir' ācariyo vatthisisam sukkassa thānan ti āha, eko kaṭīti, eko sakalo kāyo ti, tesu tatiyassa bhāsitam subhāsitam kesalomanakhadantānam⁹ hi māmsavinimmuttaṭṭhānam¹⁰ uccārapassāvahelasinḡhānikā¹¹ thaddhasukkacammāni¹² ca vajjetvā avaseso chavimārṣsalohitānugato sabbo pi kāyo kāyappasādābhāvajīvitindriyābaddhapittānam sambhavassa ca thānam eva. tathā hi rāgapariyuṭṭhāne nābhībhūtānam hatthīnam ubhohi kannacūlikāhi¹³ sambhavo nikhamati, mahāsenarājā ca rāgapariyuṭṭhito sambhavavegam adhivāsetum asakkonto satthena bāhusisam¹⁴ phāletvā vanamukhena¹⁵ nikkhantam sambhavam dassesiti. ettha pana paṭhamassa ācariyassa vāde mocanassādena nimitte upakkamato yattakam ekā khuddakamakkhikā piveyya tattake asucimhi vatthisisato

¹ Ssp. °saṅkam cittam.

² Bp. omits yā.

³ Bp. vissatthi.

⁴ Bp. omits ca.

⁵ Bp. vissa°.

⁶ Bp. vissago.

⁷ Bp. cānā.

⁸ Ssp. kappenti.

⁹ Bp. °nañ.

¹⁰ Bp. māmsamuttatṭhānam; Ssp. °vinimutta°.

¹¹ Bp. Ssp. °ṇikā.

¹² Bp. Ssp. °sukkha°.

¹³ Ssp. °cūli°.

¹⁴ Bp. inserts vā.

¹⁵ Bp. vana°.

muñcitvā¹ dakasotam otinñamatte bahi nikkhante vā anikkhante vā sañghādiseso, dutiyassa vāde tath' eva katito muñcitvā¹ dakasotam otinñamatte, tatiyassa vāde tath' eva sakalakāyan sañkhobhetvā tato muñcitvā² dakasotam otinñamatte, bahi nikkhante vā anikkhante vā sañghādiseso. dakasotorohañam c' ettha adhivāsetvā antarā nivāretum asakkuneyyatāya vuttam. thānā cutam hi avassam daka-sotam otarati, tasmā thānā cāvanamatte n' ev' ettha āpatti veditabbā, sā ca kho nimitte upakkamantass' eva hatthapari-kammapādaparikammagattaparikammakarañena³ sace pi asuci muccati anāpatti. ayam sabbācariyasādhāraṇo⁴ vinic-chayo.

aññatra supinantā ti ettha supino eva supinanto, tam thape-tvā apanetvā ti vuttam hoti. tañ ca pana supinam passanto catūhi kārañehi passati dhātukkhobhato vā anubhūtapubbato vā devatopasāmhārato vā, pubbanimittato vā ti, tattha pittādīnam khobhakarañappaccayayogena⁵ khubhitadhātu-khobhato⁶ supinam passati, passanto ca nānāvidham supinam passati, pabbatā patanto viya ākāsena gacchanto viya vāla-migahatthicorādihi anubaddho viya hoti. anubhūtapubbato passanto pubbe anubhūtaārammañam⁷ passati. devatopa-sāmhārato passantassa devatā atthakāmatāya vā anatthā-kāmatāya vā atthāya vā⁸ anatthāya vā nānāvidhāni āram-mañāni upasamharanti, so tāsam devatānam ānubhāvena tāni ārammañāni passati. pubbanimittato passanto puññā-puññavasena uppajjitukāmassa atthassa vā anatthassa vā pubbanimittabhūtam supinam passati, bodhisattassa mātā viya puttapatilābhānimittam, bodhisatto viya pañca mahā-supine, Kosalarājā viya solasa supine ti. tattha yam dhātukkhobhato anubhūtapubbato ca supinam passati na tam saccam hoti. yam devatopasāmhārato passati, tam saccam vā hoti alikam⁹ vā, kuddhā hi devatā upāyena vināsetukāmā viparitam pi katvā dassenti, yam pana pubbanimittato

¹ Bp. muccitvā.

² Bp. *in this case the same.*

³ Ssp. °rane. ⁴ Bp. °rane, and adds pana. ⁵ Bp. Ssp. °ranapacc.°

⁶ Bp. Ssp. khubhitadhātuko dhātukkhobhato for this.

⁷ Bp. Ssp. °bhūtapubbam ārammañam.

⁸ Bp. omits this vā.

⁹ Bp. alikam.

passati tam ekantasaccam eva hoti. etesam catunnam mūlakāraṇānam saṁsaggabhedato pi¹ supinabhedo hoti yeva, tañ ca pan² etam catubbidham pi² supinam sekhaputhujjanā³ 'va passanti appahinavipallāsattā, asekkhā pana⁴ na passanti pahinavipallāsattā. kim pan⁵ etam passantoutto passati paṭibuddho udāhu n' eva tutto na paṭibuddho ti. kiñ c' ettha yadi tāva tutto passati abhidhammadvirodho āpajjati, bhavaṅgacittena hi supati, tam rūpanimittādi ārammanām rāgādisampayuttam vā na hoti, supinam passantassa ca idisāni nimittāni uppajjanti. atha paṭibuddho passati vinaya-virodho āpajjati, yam hi paṭibuddho passati, tam saṁvohārikacittena⁵ passati, saṁvohārikacittena⁵ ca kate hi⁶ vitikkame anāpatti nāma n' atthi, supinam passantena pana kate⁷ vitikkame ekantam anāpatti eva, atha n' eva tutto na paṭibuddho passati na⁸ nāma passati, evañ ca sati supinassa abhāvo 'va āpajjati⁹ na abhāvo, kasmā, yasmā kapimiddhapareto passati, vuttam h' etam: kapimiddhapareto kho mahārāja supinam passatīti. kapimiddhapareto ti makkaṭaniddāya yutto,¹⁰ yathā hi makkaṭassa niddā lahuparivattā hoti. evam yā niddā punappunaṁ kusalādicittavokinṇattā lahuparivattā, yassā pavattiyam punappunam bhavaṅgato uttaraṇam hoti, tāya yutto¹¹ supinam passati, tenāyam supino kusalo pi hoti akusalo pi abyākato pīti.¹² tattha supinante cetiyavandana-dhammasavaṇa¹³-dhammadesanādīni karontassa kusalo, pānātipatādīni karontassa akusalo, dvīhi antehi¹⁴ mutto āvajjanatadārammaṇakkhaṇe abyākato ti veditabbo. sv āyam dubbalavatthukattā cetanāya patisandhim ākāḍḍhitum asamattho, pavatte pana aññehi kusalākusalehi upatthambhito vipākam deti, kiñcāpi vipākam deti, atha kho avisaye uppannattā abbohārikā 'va supinantacetanā, tenāha : *ṭhāpetvā supinantam ti. saṅghādiseso ti imassa āpattinikāyassa nāmarūpa, tasmā yā aññatra supinantā sañcetanikā suk-*

¹ Bp. vi by mistake.² Bp. omits pi.³ Bp. sekkha°.⁴ Ep.Ssp. omit pana.⁵ Bp.Ssp. sabbohā°.⁶ Bp. omits hi.⁷ Bp. inserts pi.⁸ Bp. ko for na.⁹ Bp. °titi.¹⁰ Bp. tutto.¹¹ Sp. tutto by mistake; Bp. tutto.¹² Bp.Ssp. pi for pīti.¹³ Bp.Ssp. °savana-. ¹⁴ Ssp. aṅgehi.

kavisaṭṭhi, ayam saṅghādiseso nāma āpattinikāyo ti evam ettha sambandho veditabbo. vacanattho pan' ettha saṅgho ādimhi c' eva sese ca icchitabbo assā 'ti saṅghādiseso. kim vuttam hoti, imam āpattim āpajjitvā vuṭṭhatukāmassa yan tam āpattivutthānam tassa ādimhi c' eva parivāsadānatthāya¹ ādito sese majjhe mānattadānatthāya mūlāya paṭikassanena vā saha mānattadānatthāya avasāne abbhānatthāya ca saṅgho icchitabbo. na h' ettha ekam pi kammam vinā saṅghena sakkā kātun ti saṅgho ādimhi c' eva sese ca icchitabbo assā 'ti saṅghādiseso. byañjanam pana anādiyitvā² attham eva dassetum: saṅgho va tassā āpattiyā parivāsam deti mūlāya paṭikassati mānattam deti abbheti na sambahuḷā³ na ekapuggalo, tena vuccati saṅghādiseso ti idam assa padabhājanam.

saṅghādiseso ti yam vuttam tam suṇohi yathākatham
saṅgho 'va deti parivāsam mūlāya paṭikassati
mānattam deti abbheti ten' etaṁ iti vuccatiti.

parivāre vacanakāraṇam⁴ ca vuttam, tattha parivāsadā-nādīni Samuccayakkhandake vitthārato āgatāni.⁵ tatth' eva⁶ nesam samvāṇnanam⁷ karissāma. tass' eva āpattinikā-yassā 'ti tassa eva āpattisamūhassa. tattha kiñcāpi ayam ekā 'va āpatti, rūlhīsaddena⁸ pana avayave samūhavohārena vā nikāyo ti vutto, eko vedanākkhandho eko viññāṇakkhandho ti ādīsu viya.

evaṁ udditthasikkhāpadam padānukkamena vibhajitvā idāni imam sukkavissaṭṭhim āpajjantassa upāyañ ca kālañ ca adhippāyañ ca adhippāyavatthuñ ca dassetum *ajjhattarūpe moceti* ādim āha, ettha hi ajjhattarūpādīhi catūhi padehi upāyo dassito, ajjhattarūpe⁹ vā moceyya bahiddhārūpe vā ubhayattha vā ākāse¹⁰ vā kaṭim kampento ito param añño upāyo n' atthi. tattha rūpe ghaṭṭetvā mocento pi rūpena ghaṭṭetvā mocento pi rūpe moceti cceva veditabbo. rūpe

¹ Ssp. °vāsanatthāya.

² Bp. Ssp. anādayitvā.

³ Bp. °hulā.

⁴ Bp. Ssp. °ṇañ.

⁵ Sp. āgatā ti by mistake.

⁶ Bp. tatr' eva.

⁷ Ssp. vāṇnanam.

⁸ Ssp. rūyhisaddena.

⁹ Ssp. inserts hi.

¹⁰ Sp. akāse by mistake.

hi sati so moceti na rūpam alabhitvā ti *rāgūpatthambhādīhi*¹ pana pañcahi kālo dassito. *rāgūpatthambhādikālesu*¹ hi aṅgajātam kammaniyam hoti, yassa kammaniyatte sati moceti, ito param añño kālo n' atthi, na hi vinā *rāgūpatthambhādīhi*¹ pubbañhādayo kālabhedā mocane nimittā² honti. *ārogyatthāyā* ti ādīhi dasahi adhippāyo dassito, evarūpena hi adhippāyabhedenā moceti na aññathā. *nīlādīhi* pana dasahi navamassa adhippāyassa vatthu dassitam, vīmañsanto hi nīlādisu aññataravasena³ vīmañsati na tehi vinimmuttan ti. ito param⁴ imesam yeva ajjhattarūpādīnam padānam pakāsanattham. *ajjhattarūpe* ti ajjhattam⁵ upādinnarūpe ti ādi vuttam, tattha *ajjhattam upādinnarūpe* ti attano hatthādibhede rūpe. *bahiddhā upādinne* ti parassa tādise yeva. *anupādinne* ti tālacchiddādibhede.⁶ *tad ubhaye* ti attano ca parassa ca rūpe ubhayaghaṭṭanavasen' etam vuttam, attano rūpena ca anupādinnarūpena ca ekato ghaṭṭane pi labbhati. *ākāse vāyamantassā* 'ti kenaci rūpena aghaṭtevā⁷ ākāse yeva katikampapanapayogena aṅgajātam cālentassa. *rāgupatthambhe*⁸ ti rāgassa balavabhbāve⁹ rāgena vā aṅgajātassa upatthambhe, thaddhabhbāve sañjāte ti vuttam hoti. *kammaniyam hotīti* mocanakkhamaram ajjhattarūpādīsu upakkamārahām hoti. *uccāliṅgapānakadatthupatthambhe* ti uccāliṅgapānakadatthena aṅgajāte upatthambhe.¹⁰ *uccāliṅgapāṇakā* nāma lomasapāṇakā honti tesam lomehi phuṭham aṅgajātam kaṇḍum¹¹ gahetvā thaddham hoti, tattha yasmā tāni lomāni aṅgajātam dāmsantāni viya vijjhanti, tasmā uccāliṅgapāṇakadatthēnā¹² 'ti vuttam, attatho pana uccāliṅgapāṇakalomavedhanenā¹³ 'ti vuttam hoti. *ārogo bhavissāmīti* mocetvā ārogo bhavissāmi. *sukham vedanam*¹⁴ *uppādes-sāmīti* mocanena ca muñcanuppaccayā¹⁴ ca muttappaccayā¹⁵ ca¹⁶ sukhā vedanā hoti, tam uppādessaṁmīti attho. *bhesajjam*

¹ Bp. rāgu°. ² Bp. nimittam.

³ Bp. °tarassa vasena.

⁴ Bp. adds pana.

⁵ Ssp. °tta.

⁶ Ssp. tāla°.

⁷ Bp.Ssp. aghaṭṭevā.

⁸ Ssp. rāgu°.

⁹ Bp.Ssp. °bhāvena.

¹⁰ Ssp. upatthaddhe.

¹¹ Ssp. kandam.

¹² Bp. °vedhenā.

¹³ Ssp. sukhavedanam.

¹⁴ Bp.Ssp. muccanuppattiyyā.

¹⁵ Bp.Ssp. muttappaccayā.

¹⁶ Ssp. adds yā after ca.

bhavissatīti idam me mocitām kiñcid eva bhesajjam bhavissati. dānam dassāmīti mocetvā kītakipillikādīnam¹ dānam dassāmi. puññām bhavissatīti mocetvā kītādīnam dentassa puññām bhavissati. yaññām yajissāmīti mocetvā kītādīnam yaññām yajissāmi. kiñci kiñci mantapadām vatvā dassāmīti vuttam hoti. saggām gamissāmīti mocetvā kītādīnam dānena² vā puññena vā yaññena vā saggam gamissāmi. bijam bhavissatīti kulavāmsaṅkurassā³ dārakassa bijam bhavissati, iminā bijena putto nibbattissatīti, iminā adhippāyena mocetīti attho. vīmamsanatthāyā⁴ 'ti jānanatthāya. nīlam bhavissatīti ādisu, jānissāmi tāva kiñ me mocitām nīlam bhavissati pītakādīsu aññatarām⁵ vanṇam ti evam attho datthabbo. khiddādhippāyo ti khiddāpasuto, tena tena adhippāyena kīlanto mocetīti vuttam hoti.

idāni yad idam ajjhattarūpe mocetīti ādi vuttam, tattha yathā mocento āpattim āpajjati, tesañ ca padānam vasena yattako āpattibhedo hoti, tam sabbam dassento ajjhattarūpe ceteti upakkamatī muccati āpatti saṅghādisesassā 'ti ādim āha. tattha cetetīti mocanassādasampayuttāya cetanāya muccatūti ceteti. upakkamatīti tad anurūpam vāyāmam karoti. muccatīti evam cetentassa tad anurūpena vāyāmena vāyamato sukkam thānā cavati. āpatti saṅghādisesassā ti imehi tīhi aṅgehi assa puggalassa saṅghādiseso nāma āpatti⁶ hotīti attho. esa nayo bahiddhārūpe ti ādisu pi avasesesu atthavīsatiyā padesu. ettha pana dve āpattisahassāni niharitvā dassetabbāni, katham, ajjhattarūpe tāva rāgupatthambhe⁷ ārogyatthāya nīlam mocentassa ekāpatti.⁸ ajjhattarūpe yeva rāgupatthambhe⁷ ārogyatthāya pītakādīnam⁹ mocanavasena apāra navā 'ti dasa, yathā ca ārogyatthāya dasa, evam sukhādīnam navannam padānam atthāya ekekapade¹⁰ dasadasa katvā navuti. iti imā ca navuti purimā ca dasā 'ti rāgupatthambhe⁷ tāva satam, yathā pana rāgupatthambhe,⁷ evam vaccupatthambhādīsu¹¹ pi catūsu ekekasmīm upatthambhe

¹ Ssp. °kipiliñkā° and adds pāññānam.

² Ssp. dinnadānena.

³ Bp. °kara°.

⁴ Bp. Ssp. vīmamsatthāyā 'ti.

⁵ Bp. °tara.

⁶ Bp. adds nikāyo.

⁷ Ssp. rāgū°.

⁸ Bp. Ssp. ekā āpatti.

⁹ Bp. pītādīnam.

¹⁰ Ssp. °padena.

¹¹ Ssp. vaccū°.

sataṁ satam̄ katvā cattāri satāni, iti imāni cattāri purimañ ca ekan ti ajjhatarūpe tāva pañcannam̄ upatthambhānam̄ vasena. pañcasatāni, yathā ca ajjhatarūpe pañca, evam̄ bahiddhārūpe pañca ajjhatabahiddhārūpe pañca, ākāse katim̄ kampentassa¹ pañcā 'ti sabbāni pi catunnam̄ pañca-kānam̄ vasena dve āpatti sahassāni veditabbāni.

idāni ārogyatthāyā 'ti ādisu tāva dasasu padesu paṭipātiyā vā uppatipātiyā vā hetthā vā gahetvā upari gaṇhantassa upari vā gahetvā hetthā gaṇhantassa ubhato² gahetvā majjhe thapentassa majjhe vā gahetvā ubhato gaṇhantassa³ sabba-mūlakām̄⁴ katvā gaṇhantassa cetanūpakkamamocane⁵ sati visan̄keto nāma natthiti dassetum̄ ārogyatthañ ca sukhathañ cā 'ti khaṇḍacakka-baddhacakkādibhedam̄⁶ vicittam̄ pālim⁷ āha. tattha ārogyatthañ ca sukhathañ ca ārogyatthañ ca bhesajjatthañ cā 'ti evam̄ ārogyapadam̄⁸ sabbapadehi yojetvā vuttam̄ ekam̄ khaṇḍacakkaṁ. sukhapadādīni sabbapadehi yojetvā yāva attano atitānantarapadam̄⁹ tāva ānetvā vuttāni nava baddhacakkānīti evam̄ ekamūlakāni dasa cakkāni honti. tāni dukamūlakādīhi¹⁰ saddhim̄ asammohato vitthāretvā veditabbānīti.¹¹ attho pan' ettha pākaṭo yeva. yathā ca ārogyatthāyā 'ti ādisu dasasu, evam̄ nīlādisu pi nīlañ ca pītakañ ca ceteti upakkamatiti ādinā nayena cakkāni vuttāni. tāni pi asammohato vitthāretvā veditabbānīti.¹¹ attho pan' etthā-pi¹² pākato yeva. puna ārogyatthañ ca nīlañ ca ārogyatthañ ca sukhathañ ca nīlakañ¹³ ca pītakañ cā 'ti eken' ekam̄ dvīhi dve . . . pe . . . dasahi dasā 'ti evam̄ purimapadehi sad-dhim̄ pacchimapadāni yojetvā ekam̄ missakam̄¹⁴ cakkam̄ vuttam̄. idāni yasmā nīlarñ mocessāmīti cetetvā upakka-mantassa pītakādisu muttesu pi¹⁵ pītakādivasena cetetvā upakkamantassa tad anantaresu¹⁶ muttesu pi n' ev' atthi

¹ Ssp. kappentassa.

² Bp.Ssp. add vā.

³ Bp.Ssp. harantassa.

⁴ Bp. °mūlam̄.

⁵ Bp. cetanupa°.

⁶ Bp.Ssp. °bheda.

⁷ Ssp. pālim.

⁸ Bp. ārogyatthapadam̄.

⁹ Ssp. °tarām̄ padam̄.

¹⁰ Bp. dū°; Ssp. du° for duka°.

¹¹ Bp.Ssp. °nī for °nīti.

¹² Bp. ettha.

¹³ Bp.Ssp. nīlañ.

¹⁴ Bp.Ssp. missaka.

¹⁵ Ssp. omits pi.

¹⁶ Bp.Ssp. itaresu for tad ananta°.

visaṅketo, tasmā etam pi nayaṁ dassetum, nilaṁ mocessāmīti ceteti upakkamati pitakam muccatiti ādinā nayena cakkāni vuttāni. tatoparam sabbapacchimapadaṁ nilādīhi navahi padehi yojetvā¹ kucchicakkam nāma vuttam, tato pitakādīni navapadāni ekēna nilapaden' eva saddhim yojetvāpi pitthi-cakkam nāma vuttam, tato lohitakādīni navapadāni ekēna pitakapaden' eva saddhim yojetvā dutiyam² pitthi-cakkam vuttam, evam lohitakapadādīhi³ saddhim itarāni navapadāni yojetvā aññāni pi aṭṭhacakkāni vuttānīti, evam dasagatikam pitthi-cakkam veditabbam.

evam khaṇḍacakkādīnam anekesam cakkānam vasena vitthārato garukāpattim eva dassetvā aṅgavasen' eva garukāpatti ca lahukāpatti ca anāpatti ca dassetum ceteti upakkamati muccatiti ādim āha. tattha purimanayena ajjhatarūpādisu rāgādiupatthambhe satiārogyādīnam atthāya cetentassa upakkamitvā⁴ asucimocane tivāṅgasampannā garukāpatti vuttā. dutiyena nayena cetentassa upakkamantassa ca mocane asati duvaṅgasampannā lahukā thullaccayāpatti. ceteti na upakkamati muccatiti ādi hi chahi nayehi anāpatti. ayaṁ pana āpattānāpattibhedo saṅho sukhumo, tasmā suṭṭhu sallakkhetabbo, suṭṭhu sallakkhetvā kukkuccam pucchitena āpatti vā anāpatti vā ācikkhitabbā, vinayakammam vā kāṭabbam, asallakkhetvā karonto hi roganidānam ajānitvā bhesajjam karonto vejjo viya vighātañ ca āpajjati na ca tam puggalam tikičchitum samattho hoti, tatrāyam sallakkhanāvidhi.⁵ kukkuccena āgato bhikkhu yāvatatiyam pucchitabbo: katarena⁶ payogena katarena rāgena āpanno 'siti. sace paṭhamam aññām vatvā pacchā aññām vadati⁷ na ekamaggena katheti, so vattabbo: tvam na ekamaggena kathesi pariharasi na sakkā tava vinayakammam kātum gaccha sotthim gavesā 'ti. sace pana tikkhattum pi ekamaggen' eva katheti yathābhūtam attānam āvikaroti, ath' assa āpattānāpattigaru-kalahukāpatti vinicchayattham ekādasannam rāgānam vasena ekādasapayogā samavekkhitabbā.

¹ Bp. inserts saddhim.² Bp. dutiya.³ Bp. Ssp. add pi.⁴ Ssp. °mittā.⁵ Bp. Ssp. °navidhi.⁶ Ssp. katamena.⁷ Ssp. vadeti.

tatrime ekādasarāgā mocanassādo mucanassādo muttasādo methunassādo phassassādo kaṇḍuvaṇassādo¹ dassanasādo nisajjassādo vācassādo gehasitapemam² vanabhaṅgiyan ti. tattha mocetum assādo mocanassādo, muccamāne³ assādo mucanassādo, mutte assādo muttassādo, methune assādo methunassādo, phasse assādo phassassādo, kaṇḍuvaṇe⁴ assādo kaṇḍuvaṇassādo,⁵ dassane assādo dassanassādo, nisajjāya assādo nisajjassādo. vācāya assādo vācassādo, gehasitam pemam gehasitapemam. vanavaṅgiyan ti yam kiñci pupphaphalādi vanato bhañjitvā āhatam.⁶ ettha⁷ navahi padehi sampayuttaassādāsisenā rāgo vutto, ekena padena sarūpen' eva, ekena padena vatthunā vutto, vanabhaṅgo hi rāgassa vatthu na rāgo yeva, etesam pana rāgānam vasena evam payogā samavekhitabbā. mocanassāde mocanassādacetanāya cetento c' eva assādento ca upakkamati muccati saṅghādiseso. tath' eva cetento ca assādento ca upakkamati na muccati thullaccayam. sace pana sayanakāle rāgapariyuṭṭhito hutvā ūrunā vā mutṭhinā vā aṅgajātam gālham pīletvā mocanathāya sahussāho⁸ supati supantassa c' assa⁹ asuci muccati saṅghādiseso. sace rāgapariyuṭṭhānam asubhamanasikārena vūpasametvā suddhacitto supati supantassa mutte pi anāpatti. muccanassāde attano dhammatāya muccamānam assādeti na upakkamati muccati¹⁰ anāpatti. sace pana muccamānam assādento upakkamati tena upakkamena mutte saṅghādiseso. attano dhammatāya muccamāne mā kāśāvam vā senāsanam vā dussīti aṅgajātam gahetvā jagganatthāya udakaṭṭhānam gacchati vaṭṭatiti Mahāpaccariyam vuttam.

muttassāde attano dhammatāya mutte ṭhānā cute asucimhi pacchā assādentassa vinā upakkamena muccati anāpatti. sace assādetvā puna mocanathāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. methunassāde methunarāgena mātugāmam gaṇhāti, tena payogena asuci muccati anāpatti.

¹ Bp. °vana°; Ssp. kaṇḍavana°.

² Ssp. °tappemam.

³ Ssp. muccane.

⁴ Bp. °vane; Ssp. kaṇḍavane.

⁵ Ssp. kaṇḍavana°.

⁶ Ssp. ābhātam.

⁷ Bp. Ssp. add ca.

⁸ Bp. saussāho; Ssp. saussaho and adds 'va.'

⁹ Bp. ca for c' assa.

¹⁰ Bp. omits muccati.

methunadhammassa payogattā pana tādise gahaṇe dukkaṭam, sīsam patte pārājikam. sace methunarāgena ratto puna assādetvā mocanatthāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. phassassāde duvidho phasso ajjhattiko bāhiro ca, ajjhattike tāva attano nimittam thaddham mudukan ti jāniśāmīti vā lolabhāvena vā kīlāpayato asuci muccati anāpatti. sace kīlāpento assādetvā mocanatthāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. bāhiraphasse pana kāyasam-saggarāgena mātugāmassa aṅgamaṅgāni parāmasato c' eva ālingato ca asuci muccati anāpatti. kāyasam-saggarāgena ratto puna assādetvā mocanatthāya nimitte upakkamitvā moceti visat-ṭhipaccayāpi saṅghādiseso. kaṇḍuvanassāde¹ daddukāṇḍu-kacchupilakapāṇakādīnam² aññataravasena kaṇḍuvamānam³ nimittam kaṇḍuvanassādena¹ kaṇḍuvato⁴ asuci muccati anāpatti. kaṇḍuvanassādena¹ ratto puna assādetvā mocanatthāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. dassanassāde dassanassādena punappunam mātugāmassa anokāsam upanijjhāyato asuci muccati anāpatti, mātugāmassa anokāsū-panijjhāne⁵ pana dukkaṭam, sace dassanassādena ratto puna assādetvā mocanatthāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. nisajjassāde mātugāmena saddhiṁ raho nisajjassā-darāgena nisinnassa asuci muccati anāpatti, raho nisajjap-paccayā⁶ pana āpannāya āpattiyā kāretabbo. sace nisajjasādena ratto puna assādetvā mocanatthāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. vācassāde vācassādarāgena mātugāmam methunasannissitāhi vācāhi obhāsentassa asuci muccati anāpatti, dutthullavācāsaṅghādisesam⁷ pana āpajjati. sace vācassādena ratto puna assādetvā⁸ mocanatthāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. gehasitapeme⁹ mātarām vā mātupemena bhaginiṁ vā bhaginiippemena¹⁰ punappunam

¹ Bp. °van°; Ssp. kanḍavana°.

² Bp. Ssp. daddukacchupilakapāṇakādīnam.

³ Bp. khajjamānam; Ssp. kanḍavamānam.

⁴ Ssp. kanḍa°.

⁵ Bp. °supa°.

⁶ Bp. °jjapaccā°.

⁷ Bp. °vāca°.

⁸ Ssp. adda puna.

⁹ Ssp. °ppeme.

¹⁰ Ssp. bhaginiippemena.

parāmasato c' eva ālingato ca asuci muccati anāpatti. gehasitapemena¹ pana phusanappaccayā² dukkaṭam, sace gehasitapemena¹ ratto puna assādetvā mocanatthāya nimitte upakkamitvā moceti³ saṅghādiseso. vanabhānge itthīpurisā aññamaññam kiñcid eva takkolagandhapupphavāsādippakāram⁴ paññākāram mittasanthavabhāvassa⁵ daṭṭhabhāvatthāya pesenti ayam vanabhaṅgo nāma, tañ ce mātugāmo kassaci samsatthavihārissa kulupakabhikkhuno⁶ peseti, tassa ca asukāya nāma idam pesitan ti sārattassa punappunam hatthehi tam vanabhaṅgam kīlāpayato asuci muccati anāpatti, sace vanabhaṅge sāratto puna assādetvā mocanatthāya nimitte upakkamitvā moceti saṅghādiseso. sace upakkamante pi na muccati thullaccayaṁ, evam etesam ekādasannam rāgānam vasena ime ekādasapayoge samavekkhitvā āpatti vā anāpatti vā sallakkhetabbā, sallakkhetvā sace garukā hoti garukā ti ācikkhitabbā, sace lahukā hotilahukā ti ācikkhitabbā, tad anurūpañ ca vinayakammarā kātabbarā. evam hi kataṁ sukatam hoti roganidānam ñatvā vejjena katabhesajjam⁷ iva tassa ca puggalassa sotthibhāvāya samvattati.

ceteti na upakkamatīti ādīsu mocanassādacetanāya ceteti na upakkamati muccati anāpatti, mocanassādapīlito aho vata etam⁸ mucceyyā⁹ ti ceteti na upakkamati na muccati anāpatti, mocanassādena na ceteti phassassādena kañduvañassādena¹⁰ vā upakkamati muccati anāpatti, tath' eva na ceteti upakkamati na muccati anāpatti. kāmavitakkam vitakkento mocanatthāya na ceteti na upakkamati muccati anāpatti, sace pan'assa vitakkayato pi na muccati idam āgatam eva hoti, na ceteti na upakkamati na muccati anāpatti.¹⁰ *anāpatti supinantē*¹¹ ti puttassa supine methunam¹¹ dhammarā patisevan-tassa¹² viya kāyasamsgaggadīni āpajantassa viya supinanten' eva¹³ kāraṇena yassa asuci muccati tassa anāpatti. supine

¹ Ssp. °tappe°. ² Bp. Ssp. °napaccayā. ³ Bp. meceti by mistake.

⁴ Bp. tambula°; Ssp. tambūla° for takkola°.

⁵ Bp. °sandhava°.

⁶ Ssp. kulūpaka°.

⁷ Ssp. kataṁ bhe°.

⁸ Bp. omits etam.

⁹ Bp. °vana°; Ssp. kañdavana°.

¹⁰ Bp. anāpattīti.

¹¹ Ssp. methuna.

¹² Bp. Ssp. patī°.

¹³ Ssp. °nant' eva.

pana uppānāya assādacetanāya sac'assa visayo hoti niccalena bhavitabbam na hatthena nimittam kīlāpetabbam, kāsāvapaccattharaṇarakkhaṇattham pana hatthapuṭena gahetvā jagganatthāya udakaṭṭhānam gantum vatṭati. na mocanādhippāyassā 'ti yassa bhesajjena vā nimittam ālimpantassa¹ uccārādīni vā karontassa na mocanādhippāyassā muccati tassāpi anāpatti. ummattakassa duvidhassāpi anāpatti, idha seyyasako ādhikammiko tassa anāpatti ādikammikassā ti. padabhājanīyavannanā niṭṭhitā.

samuṭṭhānādīsu idam² sikkhāpadam paṭhamapārājikasamutṭhānam kāyacittato samutṭhāti, kiriya³ saññāvimokkhāni sacittakam lokavajjam kāyakammam akusalacittam dvivedanam⁴ sukhamajjhattadvayenā 'ti. viniṭavatthūsu supinavatthu anuppaññattiyam⁵ vuttanayam eva, uccārapassāvatthūni uttānatthān' eva. vitakkavatthusmim kāma-vitakkan ti gehasitakāma-vitakkam. tattha kiñcapi anāpatti vuttā atha kho vitakkagatikena na bhavitabbam. uṇhodakavatthūsu⁶ paṭhamam uttānam eva, dutiye so bhikkhu mocetukāmo uṇhodakena nimittam paharitvā nahāyi,⁷ ten' assa āpatti vuttā. tatiye upakkamassa atthitāya thullaccayam, bhesajjakaṇḍuvaṇavatthūni uttānatthān' eva. maggavatthūsu paṭhamassa thūlaūrussa⁸ maggāni gacchantassa sambādhaṭṭhāne ghaṭṭanāya asuci mucci,⁹ tassa na mocanādhippāyattā anāpatti, dutiyassa tath' eva mucci,⁹ mocanādhippāyattā pana saṅghādiseso. tatiyassa na mucci,⁹ upakkama-sambhavato¹⁰ pana thullaccayam, tasmā maggāni gacchanta uppanne parilāhe na gantabbam, gamanam upacchinditvā asubhādimanasikārena cittam vūpasametvā suddhacittena kammatṭhānam ādāya gantabbam. sace ṭhito vinodetum na sakkoti maggā okkamma¹¹ nisiditvā vinodetvā kammatṭhānam ādāya suddhacitten' eva gantabbam. vatthivaththūsu te bhikkhū vatthim dalham gahetvā püretvā vissaj-

¹ Ssp. ālimpentassa.

² Bp. imam.

³ Bp. kriyam.

⁴ Ssp. duv^o.

⁵ Bp. anupa^o.

⁶ Ssp. °tthu.

⁷ Bp. nhāyi.

⁸ Bp. thullaūrukassa.

⁹ Bp. muccati.

¹⁰ Bp. °bhāvato.

¹¹ Bp. okkamitvā.

gentā¹ gāmadārakā viya passāvam akāmsu. jantāgharavat-thusmiṁ udaram tāpentassa mocanādhippāyassāpi amocanā-dhippāyassāpi mutte anāpatti yeva, parikammam karontassa nimittacālanavasena asuci mucci,² tasmā āpattiṭṭhāne āpatti vuttā. ūrughattāpanavatthūsu yesam āpatti vuttā te aṅga-jātam³ pi phusāpesun ti veditabbā ti, evam Kurundatṭhaka-thāyam vuttam. sāmaṇerādivatthūni uttānatthān' eva. kā-yatthambhanavatthusmīm kāyam thambentassā 'ti ciram⁴ nisiditvā vā nipajjivitvā vā navakammam vā katvā ālasiyavi-mocanattham⁵ vijambhentassa.⁶ upanijjhāyanavatthusmīm sace pi paṭasatam⁷ nivatthā hoti purato vā pacchato vā ṭhatvā imasmīm nām⁸ okāse nimittan ti upanijjhāyantassa dukkaṭam eva, anivatthānam⁹ gāmadārikānam nimittam upanijjhāyantassa pana kim eva vattabbaṁ, tiracchānagatānam pi nimitte es' eva nayo. ito cito ca aviloketvā pana divasam pi ekapa-yogena¹⁰ upanijjhāyantassa ekam eva dukkaṭam, ito cito ca viloketvā punappunam upanijjhāyantassa payoge payoge dukkaṭam, ummilanimmilanavasena¹¹ pana¹² na kāretabbo, sahasā upanijjhāyitvā puna paṭisanīkhā¹³ saṁvare tiṭṭhato anāpatti, tam samvaram pahāya puna upanijjhāyato dukkaṭam eva. tālacakchiddādivatthūni¹⁴ uttānatthān' eva. nahā-navatthūsu¹⁵ ye udakasotam nimitta paharim̄su, tesam āpatti vuttā. udañjalavatthūsu pi es' eva nayo, ettha *udañ-jalan* ti udakacikkhallo vuccati, eten' eva upāyena ito parāni sabbān' eva udake¹⁶ dhāvanādīvatthūni veditabbāni, ayam pana viseso, pupphāvaliyavatthūsu¹⁷ sace pi na mocanādhip-pāyassa anāpatti, kiļanappaccayā pana dukkaṭam hotiti.

Samantapāsādikāya vinayasamvāṇnanāya
sukkavisatṭhisikkhāpadavaṇṇanā nitṭhitā.

¹ Ssp. omits this.

² Ssp. muccati.

³ Ssp. aṅgajātasāmantā and adds ghattentā tam aṅgajātam.

⁵ Ssp. °siyam vimo°.

⁴ Bp. aticirām.

⁷ Bp. °sata.

⁶ Ssp. vitthambentassa.

⁹ Ssp. anivattha.

⁸ Bp. nāma.

¹¹ Bp. ummilanimmila°.

¹⁰ Ssp. ekapp°.

¹³ Bp. °khāya.

¹² Ssp. omits puna.

¹⁵ Bp. nhāna°.

¹⁴ Bp. tāla°.

¹⁷ Bp. °valiya°.

¹⁶ Bp. udakadhonādi.

Tena samayena buddho bhagavā ti kāyasamsaggasikkhāpadam, tatrāyam anuttānapadavaññanā. araññe viharatī na āvenike araññe Jetavanavihārass’ eva paccante ekapasse. majjhe gabbho ti tassa c’ assa¹ vihārassa² majjhe gabbho hoti. samantā pariyāgāro ti samantā pan’ assa mandalamālaparikkhēpo hoti, so kira. majjhe caturassam gabbham katvā bahi mandalamālaparikkhepena kato, yathā sakkā hoti anto yeva āviñjantehi³ vicaritum. supaññattan⁴ ti sutthapitam,⁵ yathā yathā yasmin⁶ yasmin ca okāse ṭhapitam pāsādikam hoti lokarañjakam⁷ tathā tathā tasmin⁸ tasmin⁸ okāse ṭhapitam, vattasisena hi so ekakiccam pi na karoti. ekacce vātāpāne⁹ ti yesu vivaṭesu andhakāro hoti tāni vivaranto, yesu vivaṭesu āloko hoti tāni thakento.

evam vutte sā brāhmaṇī tam brāhmaṇam etad avocā ’ti evam tena brāhmaṇena pasamisitvā vutte sā brāhmaṇī pasanno ayam brāhmaṇo pabbajitukāmo maññe ti sallakkhetvā nigūhitabbam pi tam attano vippakāram pakāsentī kevalam tassa saddhāvighātāpekkhā hutvā etam kuto tassa ulārattatā ti ādivacanam avoca. tattha ulāro attā assā ’ti ulārattā,¹⁰ ulārattano bhāvo ulārattatā. kulithihīti ādisu kulithhiyo nāma gharasāmiyo.¹¹ kuladhītā nāma purisantaram¹² gatā kuladhītaro, kulakumāriyo nāma anivitthā¹³ vuccanti, kulasuñhā nāma parakulato ānītā kuladārakānam vadhuyo. otinno ti yakkhādihi¹⁴ viya sattā anto uppajjantena rāgena¹⁵ otinno, kūpādīni viya sattā asamavekkhitvā¹⁶ rañjanīye ṭhāne rañjanto¹⁷ sayam vā rāgam otinno, yasmā pana ubhayathāpi rāgasamaṅgiss’ ev’ etam adhivacanam, tasmā otinno nāma sāratto apekkhavā paṭibaddhacitto ti evam assa padabhājanam vuttam.

¹ Bp. omits c’ assa.

² Bp. °rass’ eva.

³ Bp. āviñcha°; Ssp. āvijjha°.

⁴ Ssp. suppa°.

⁵ Bp. sutthutthapitam; Ssp. sutthu ṭhapitam.

⁷ Ssp. lokarañjitam.

⁶ Ssp. adds ca.

⁹ Bp. adds vivaranto.

⁸ Bp. adds ca.

¹¹ Bp. gharassāmiyo.

¹⁰ Bp. uļa°.

¹³ Bp. anividdhā.

¹² Bp. Ssp. °tara.

¹⁵ Bp. adds vā.

¹⁴ Bp. rakkhādihi.

¹⁷ Bp. raja°; Ssp. raja°.

¹⁶ Bp. °pekkhitvā.

tattha sāratto ti kāyasam̄saggarāgena suṭṭhu ratto. *apekkhavā* ti kāyasam̄saggāpekkhāya apekkhavā. *paṭibaddhacitto* ti kāyasam̄saggarāgen' eva tasmiṁ vatthusmiṁ paṭibaddha-citto. *viparinatenā* 'ti parisuddhabhavaṅgasantatisaṅkhātam pakatim jahetvā¹ aññathā pavattra, virūpam vā pariṇatena vipariṇatena² virūpam parivattra yathā parivattamānam virūpam hoti, evam parivattetvā³ ṭhitena 'ti adhippāyo, yasmā pana tam⁴ rāgādīhi sampayogam nātivattati tasmā vipariṇatan ti rattam pi cittam ti ādinā nayen' assa⁵ padabhājanam vativā ante idhādhippetam attham dassento api ca rattam cittam imasmiṁ atthe adhippetam viparinatam ti āha. *tadahujātā* ti tam divasajātā,⁶ jātamattā allamaṁsapesi vanṇā, evarūpā pi hi saddhim kāyasam̄sagge saṅghādiseso, methu-navītikkame pārājikam, rahonisajjassāde pācittiyañ ca hoti. *pagevā* ti pathamam eva. *kāyasam̄saggarā samāpajjeyyā* 'ti hatthagahaṇādikāyasampayogam⁷ kāyamissibhāvam⁸ samāpajjeyya, yasmā pan' etam samāpajjantassa yo so kāyasam̄saggo nāma, so atthato ajjhācāro hoti rāgavasena abhibhavitvā saññam avelam ajjhācāro,⁹ tasmā 'ssa saṅkhepen'¹⁰ attham dassento *ajjhācāro* vuccatīti padabhājanam āha.

*hatthagāham*¹¹-vā ti ādibhedam pan' assa vitthāren' atthadassanam, tattha hatthādīnam vibhāgadassananattham hattho nāma kapparam¹² upādāyā 'ti ādim āha, tattha kapparam¹³ upādāyā 'ti dutiyam¹⁴ mahāsandhim upādāya, aññattha pana maṇibandhato patṭhāya agganakhā hattho idha saddhim aggabāhāya¹⁵ kapparato¹⁶ paṭṭhāya adhippeto, *suddhakesānam* vā ti suttādīhi amissānam suddhānam kesānam yeva. *venīti* tīhi kesavat¹⁷ tīhi vinandhitvā katakesakalāpass' etam nāmam. *suttamissā* 'ti pañcavānṇena suttena kese missetvā katā. *mālāmissā* 'ti vassikapupphādīhi missetvā tīhi kesavat¹⁸ tīhi

¹ Bp.Ssp. jahitvā.

² Bp.Ssp. omit this.

³ Bp. °vattitvā.

⁴ Bp. pan' etam for pana tam.

⁵ Bp. tassa.

⁶ Bp.Ssp. divasam jātā.

⁷ Bp.Ssp. °ggaha°.

⁸ Ssp. °missi°.

⁹ Bp.Ssp. ācārc.

¹⁰ Bp. °pena.

¹¹ Bp.Ssp. °ggāham.

¹² Bp. °rena.

¹³ Ssp. kupparam.

¹⁴ Ssp. dutiya.

¹⁵ Ssp. agganakhāya.

¹⁶ Ssp. kuppā°.

vinandhitvā vā¹ katā, avinandho pi vā kevalam pupphamis-sako kesakalāpo idha venīti veditabbo. *hiraññamissā* 'ti kahāpanamālāya missetvā katā. *suvañnamissā* 'ti ^ suvañ-nacirakehi² vā pāmaṅgādīhi vā missetvā katā. *muttāmissā* 'ti muttāvalīhi³ missetvā katā. *mañimissā* 'ti puttāruļhehi mañīhi missetvā katā. etāsu hi yam kiñci venīm gañhantassa saṅghādiseso yeva.

ahañ missakavenīm aggahesin ti vadantassa mokkho n' atthi, venigahañena⁴ c' ettha kesā⁵ gahitā 'va honti, tasnā yo pi ekam kesam gañhāti tassāpi āpatti yeva. *hatthañ ca venīñ ca thapetvā* ti idha vuttalakkhanam hatthañ ca sabbapakāram ca venīm thapetvā avasesam sariram aṅgan ti vedi-tabbam. evam paricchinnnesu hatthādisu hatthassa gahañam hatthagāho,⁶ veniyā gahañam venigāho,⁶ avasesassa⁷ sarirassa parāmasanam aññatarassa vā aññitarassa vā aṅgassa parāmasanam, yo tam hatthagāham⁸ vā venigāham⁸ vā aññatarassa vā aññatarassa vā aṅgassa parāmasanam samāpajjeyya, tassa saṅghādiseso nāma āpattinikāyo hotīti, ayam sikkhāpadassa attho. yasmā pana yo ca hatthagāho⁹ yo ca venigāho⁹ yañ ca avasesassa aṅgassa parāmasanam tam sabbam pi bhedato dvādasavidham hoti, tasnā tam bhedam dassetum āmasanā parāmasanā 'ti ādinā nayena tassa¹⁰ padabhājanam vuttam. tattha yañ ca vuttam āmasanā nāma āmatthamattā ti yañ ca chupanam nāma phuṭṭhamattan ti, imesam ayam viseso. āmasanā ti āmajjanā phuṭṭhokāsam anatikkamitvāpi tath' eva saṅghaṭtanā, ayam hi āmatthamattā ti vuccati. *chupanan* ti saṅghaṭetvā phuṭṭhamattam, yam pi ummasanā yam¹¹ ca ullaṅghanā yañ¹² ca niddese uddham uccāraṇā ti ekam eva padam vuttam. tatrāpi ayam viseso paṭhamam attano kāyassa itthiyā kāye uddham pesanavasena vuttam, dutiyam itthiyā kāyam ukkhipanavasena, sesam pākaṭam eva.

¹ Bp. omits vā.

² Ssp. °cirakehi.

³ Ssp. °valīhi.

⁴ Bp. Ssp. °ggaha°.

⁵ Bp. inserts pi.

⁶ Bp. Ssp. °ggāho.

⁷ Bp. avasesa.

⁸ Bp. Ssp. °ggāham.

⁹ Bp. Ssp. °ggāho, sic passim.

¹⁰ Bp. nayen' assa for nayena tassa.

¹¹ Bp. Ssp. °sanāya for °sanā yañ.

¹² Bp. Ssp. °nāya for °nā yañ.

idāni yvāyam otinno vipariṇatena cittena kāyasamāsaggam samāpajjati, tassa etesam padānam vasena vitthārato āpatti-bhedam dassento *itthī ca hoti itthisaññī¹ sāratto ca bhikkhu ca nam itthiyā kāyena kāyan ti ādim āha, tattha bhikkhu ca nam itthiyā kāyena kāyan ti yo² sāratto ca itthisaññī ca bhikkhu ca attano kāyena, nan ti nipātamattam, athavā etam tassā itthiyā hatthādibhedam kāyam āmasati parāmasatīti etesu c' eva³ ekenāpi ākārena ajjhācarati āpatti saṅghādisesassa, tattha sakim āmasato ekā āpatti, punappunam āmasato payoge payoge saṅghādiseso. parāmasanto pi sacce kāyato āmocetvā'va ito cito ca attano hattham vā kāyam vā sañcopeti harati peseti divasam pi parāmasato ekā 'va āpatti, sacce kāyato mocetvā mocetvā parāmasati payoge payoge āpatti, omasanto pi sacce kāyato amocetvā 'va itthiyā matthakato paṭṭhāya yāva pāda-piṭṭhi⁴ omasati ekā 'va āpatti, sacce pana urādīsu⁵ tam tām thānam patvā muñcītvā⁶ muñcītvā omasati payoge payoge āpatti, ummasanāya pi pādato paṭṭhāya yāva sisam ummasantassa es' eva nayo, olānghanāya mātugāmam kesesu gahetvā nāmetvā⁷ cumbanādīsu yam ajjhācāram icchatī, tam katvā muccato⁸ ekā 'va⁹ āpatti, utṭhitam punappuna nāmayato payoge payoge āpatti, ullānghanāya pi kesesu vā hatthesu vā gahetvā vuṭṭhāpayato¹⁰ es' eva nayo. ākadḍhanāya attano abhimukham ākaddhanto yāva na muccati¹¹ ekā 'va āpatti, muñcītvā muñcītvā ākaddhantassa payoge payoge āpatti, patikaddhanāya¹² pi parammukham piṭṭhiyam gahetvā¹³ patipanāmayato¹⁴ es' eva nayo, abhiniggañhanāya hatthe vā bāhāya vā dalham gahetvā yojanam pi gacchato ekā 'va āpatti, muñcītvā punappunam¹⁵ ganhato payoge payoge āpatti, amuñcītvā punappunam phusato ca ālingato ca payoge payoge āpattīti Mahāsummatthero¹⁶ āha. Mahā-*

¹ Bp. *itthīsaññī*, *sic passim*.

² Ssp. so.

³ Bp. ce for c' eva.

⁴ Ssp. °tthim.

⁵ Ssp. udarādīsu.

⁶ Ssp. *does not repeat this*.

⁷ Ssp. onāmetvā.

⁸ Bp.Ssp. muñcato.

⁹ Ssp. omits 'va.

¹⁰ Bp.Ssp. utṭhā°.

¹¹ Bp.Ssp. muñcati.

¹² Bp.Ssp. pati°.

¹³ Bp.Ssp. patippanā°.

¹⁴ Ssp. adds ca.

¹⁵ Ssp. — — —

muñcītvā is repeated for it.

¹⁶ Bp.Ssp. Mahāsummatthero.

padumatthero pan' āha mūlagahaṇam¹ eva pamāṇam tasmā yāva na muccati² tāva ekā 'va³ āpattīti. abhinippīlanāya⁴ vatthena vā ābharaṇena vā saddhim pīlayato⁵ aṅganīr apha-santassa thullaccayam, phusantassa saṅghādiseso, ekapayo-gena⁶ ekā āpatti, nānā payogena nānā, gahaṇe⁷ chupanesu aññām kiñci vikāram akaronto pi gahitamattaphuṭṭhamatte-nāpi āpattim āpajjati. evam etesu āmasanādisu ekenāpi ākārena ajjhācarato itthiyā itthisaññissa saṅghādiseso, vemati-kassa thullaccayam, pañḍakapurisatiracchānagatasaññissāpi thullaccayam eva, pañḍake pañḍakasaññissa thullaccayam, vemati-kassa dukkataṁ, purisatiracchānagate⁸ itthisaññissa⁹ dukkaṭam eva, purise purisasaññissāpi vemati-kassāpi itthi-pañḍakatiracchānagatasaññissāpi dukkaṭam eva, tiracchānagate pi sabbakārena¹⁰ dukkaṭam evā 'ti.

imā ekamūlakanaye vuttā āpattiyo sallakkhetvā iminā 'va¹¹ upāyena dve itthiyo dvinnam itthinan ti ādivasena vutte dvimūlakanaye¹² pi dviguṇā¹³ āpattiyo veditabbā. yathā ca dvīsu itthīsu dve saṅghādisesā, evam sambahulāsu sambahulā veditabbā, yo hi ekato thitā sambahulā itthiyo bahāhi parikkhipitvā gaṇhāti, so yattakā itthiyo phuṭṭhā, tāsam gaṇanāya saṅghādisesam¹⁴ āpajjati, majjhagatānam gaṇanāya thullaccayam,¹⁵ tā hi tena kāyapaṭibaddhena āmaṭṭhā honti, yo pana sambahulānam aṅguliyo vā kese vā ekato katvā gaṇhāti, so aṅguliyo ca kese ca agaṇetvā itthiyo gaṇetvā saṅghādisese hi kāretabbo. yāsañ ca itthinam aṅguliyo vā kesā vā majjhagatā honti, tāsam gaṇayāya thullaccaye āpajjati, tā hi tena kāyapaṭibaddhena āmaṭṭhā honti, sambahulā pana itthiyo kāyapaṭibaddhehi raijuvatthādihi parikkhipitvā gaṇhanto sabbāsaṁ yeva anto parikkhepagatānam gaṇanāya thullaccayam¹⁶ āpajjati. Mahāpaccariyam aphaṭṭhāsu dukkaṭam vuttam. tattha yasmā pāliyam kāyapaṭibaddhapaṭibad-

¹ Bp.Ssp. °ggaha°. ² Bp.Ssp. muñicati, sic passim. ³ Bp. eva.

⁴ Bp. abhi° for abhini°. ⁵ Ssp. nippīlayato.

⁶ Ssp. ekappa°. ⁷ Bp. gahaṇa; Ssp. gahaṇa cchu°.

⁸ Bp.Ssp. °gata. ⁹ Bp. adds pi.

¹⁰ Bp. °kāresu. ¹¹ Ssp. ca.

¹² Bp. du° for dvi°. ¹³ Bp. di° for dvi°.

¹⁴ Bp.Ssp. °sese. ¹⁵ Bp. °ccaye. ¹⁶ Bp.Ssp. °ccaye.

dhena¹ āmasanam nāma n' atthi, tasmā sabbam pi kāyapaṭi-baddhaṭibaddham² kāyapaṭibaddhen' eva saṅgahetvā³ Ma-hāaṭṭhakathāyañ ca Kurundiyañ ca vutto, purimanayo c' ettha⁴ yuttatato dissati.

yo hi hatthena hattham gaḥetvā patipātiyā ṭhitāsu itthisu samasārāgo ekam̄ hatthe gaṇhāti, so gihititthiyāvasena ekam̄ saṅghādisesam̄ āpajjati, itarāsam̄ gaṇanāya purimanayen' eva thullaccayaṁ,⁵ sace so tam̄ kāyapaṭibaddhe vatthe vā pupphe vā gaṇhāti sabbāsam̄ gaṇanāya thullaccaye āpajjati, yath' eva hi rajjuvatthādihi parikkhipantena sabbāpi kāyapaṭibaddhena āmaṭṭhā honti. tathā idhāpi sabbāpi⁶ kāyapaṭibaddhena āmaṭṭhā hontiti. sace pana tā itthiyo aññamaññam̄ vattha-koṭiyam̄ gaḥetvā ṭhitā honti, tatra ce so purimanayen' eva paṭhamam̄ itthim̄ hatthe gaṇhāti gaḥitāyavasena saṅghādi-sesam̄ āpajjati, itarāsam̄ gaṇanāya dukkaṭāni sabbāhi⁷ tāsam̄ tena purimanayen' eva kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddham̄ āmaṭṭham hoti. sace pana so pi tam̄ kāyapaṭibaddhena⁸ yeva gaṇhāti tassā vasena thullaccayaṁ āpajjati, itarāsam̄ gaṇanāya antaranayen' eva dukkaṭāni. yo pana ghaṇavatthanivattham⁹ itthim̄ kāyasamsaggarāgena vatthe ghaṭṭeti thullac-cayaṁ, viralavatthanivattham¹⁰ ghaṭṭeti,¹¹ tatra ce vatthan-tarehi itthiyā vā nikkhantalomāni bhikkhum̄ bhikkhuno vā paviṭṭhalomāni itthim̄ phusanti ubhinnam̄ lomāni yeva vā lomāni phusanti saṅghādise, upādinnakena hi kammajarū-pena upādinnakam̄ vā anupādinnakam̄ vā anupādinnakena pi kesādinā¹² upādinnakam̄ anupādinnakam̄ vā phusanto pi saṅghādisesam̄ āpajjati yeva.

tattha Kurundiyam̄ lomāni gaṇetvā saṅghādise ti vuttam̄. Mahāaṭṭhakathāyam̄ pana lomāni gaṇetvā āpattiyā na kāre-tabbo, ekam̄ eva saṅghādisesam̄ āpajjati, saṅghikamañce¹³ pana apaccattharitvā nipanno lomāni gaṇetvā kāretabbo ti

¹ Ssp. °baddham kāyapaṭi°.

² Ssp. kāyapaṭibaddham for this.

⁴ Bp. yeva for c' ettha.

⁶ Ssp. sabbā.

⁸ Bp. Ssp. °ddhe.

¹⁰ Ssp. viralā.

¹² Bp. inserts kenaci before this.

³ Ssp. saṅgaṇhitvā.

⁵ Bp. °ccaye.

⁷ Bp. Ssp. sabbāsam̄ hi.

⁹ Ssp. ghana°.

¹¹ Ssp. saṅghatteti.

¹³ Ssp. saṅghike mañce.

vuttam, tad eva yuttam, itthivasena hi ayam āpatti na koṭhāsavasenā 'ti. etthāha: yo pana kāyapatibaddham gaphis-sāmīti kāyam gaṇhāti kāyam vā gaṇhissāmīti kāyapatibaddham gaṇhāti so kiṁ āpajjatiti. Mahāsummatthero¹ tāva yathāvatthukam evā 'ti vadati, ayam kir' assa laddhi:—

• vatthusaññā ca rāgo ca phassam² pativijānanā,
yathā niddit̄thaniddese garukam tena kāraye ti.

ettha vatthū 'ti itthī. saññā ti itthisaññā. rāgo ti kāyasamsaggarāgo. phassam² pativijānanā ti kāyasamsaggaphassam³ jānanā. tasmā yo itthiyā⁴ itthisaññī kāyasamsaggarāgena kāyapatibaddham gaṇhessāmīti pavatto pi kāyam phusati garukam saṅghādisesam yeva āpajjati, itaro pi thullaccayan ti. Mahāpadumathero panāha:—

saññāya virāgitam hi gahaṇe ca virāgite,
yathā niddit̄thaniddese garukam tattha na dissatīti.

assa panāyam⁵ laddhi itthiyā itthisaññino hi saṅghādiseso vutto, iminā ca itthisaññā virāgitā, kāyapatibaddhe kāyapatibaddhasaññā uppāditā, tam gaṇhantassa pana thullaccayaṁ vuttam, iminā ca gahanam pi virāgitam, tam agahetvā⁶ itthī gahitā, tasmā ettha itthisaññāya abhāvato saṅghādiseso na dissati. kāyapatibaddhassa agahitattā⁷ thullaccayaṁ na dissati, kāyasamsaggarāgena phuṭṭhattā pana dukkataṁ. kāyasamsaggarāgena hi imam nāma vatthum phusato anāpattiti n' atthi tasmā dukkataṁ evā 'ti, idaṁ ca pana vatvā imam⁸ catukkam āha, sārattam gaṇhissāmīti sārattam gaṇhi saṅghādiseso, virattam gaṇhissāmīti virattam gaṇhi dukkataṁ. sārattam gaṇhissāmīti virattam gaṇhi dukkataṁ,⁹ virattam gaṇhissāmīti sārattam gaṇhi dukkataṁ evā 'ti, kiñ cāpi evam āha. atha kho Mahāsummattheravādo¹ yev' ettha: itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca bhikkhu¹⁰ ca nam itthiyā kāyena

¹ Bp.Ssp. Mahāsuma°.

² Bp.Ssp. phassa.

³ Bp.Ssp. °phassa.

⁴ Ssp. omits itthiyā.

⁵ Bp.Ssp. assāpāyam for assa panāyam.

⁷ Bp.Ssp. aggahi°.

⁶ Bp.Ssp. aggahetvā.

⁹ Sp. omits dukkataṁ by mistake.

⁸ Bp. idam.

¹⁰ Bp. bhikkhū.

kāyapaṭibaddham āmāsatī parāmasatī¹ gaṇhāti chupati āpatti thullaccayassā 'ti, imāya pāliyā²: yo hi ekato thitā sambahulā itthiyo bāhāhi parikkhipitvā gaṇhāti, so yattakā itthiyo phuṭṭhā tāsam gaṇanāya saṅghādisese āpajjati, majjhagatānam thullaccaye ti, ādīhi atṭhakathāvinicchayehi ca sameti. yadi hi saññādivirāgena virāgitam nāma bhaveyya. paṇḍako ca hoti itthisaññiti ādīsu viya kāyapaṭibaddhañ ca hoti kāya-saññī cā 'ti ādināpi³ nayena pāliyam⁴ visesam vadeyya, yasmā pana so na vutto tasmā itthiyā itthisaññāya sati itthim āmasantassa saṅghādiseso, kāyapaṭibaddham āmasantassa thullaccayan ti yathāvatthukam eva yujjati. Mahāpaccariyam pi c' etam vuttam: nīlam pārūpítvā sayitāya kālitthiyā⁵ kāyam ghaṭṭessāmīti kāyam ghaṭṭeti saṅghādiseso, kāyam ghaṭṭessāmīti nīlam ghaṭṭeti thullaccayam. nīlam ghaṭṭessāmīti nīlam ghaṭṭeti thullaccayam ti. yo pāyam itthi ca paṇḍako cā 'ti ādinā nayena vatthumissakanayo vutto, tasmim pi vatthusaññāvimativasena vuttā āpattiyo pāliyam⁶ asammuyhantena veditabbā. kāyena kāyapaṭibaddhvare pana itthiyā itthisaññissa kāyapaṭibaddham gaṇhato thullaccayam, sese sabbattha dukkaṭam, kāyapaṭibaddhena kāyavāre pi es' eva nayo, kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhvare ca nissaggiyena kāyavārādisu c' assa⁷ sabbatha dukkaṭam eva, itthi ca hoti itthisaññī sāratto ca itthi ca nām bhikkhussa kāyena kāyan ti ādi vāro pana bhikkhumhi mātugāmassa sārāgavasena⁸ vutto. tattha itthi ca nām bhikkhussa kāyena kāyan ti bhikkhumhi sārattā itthi tassa nisinnokāsam vā nipannokāsam vā gantvā attano kāyena tam bhikkhussa kāyam āmāsatī¹ chupati sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassam pativijānātiti evam tāya āmattho vā chupito vā sevanādhippāyo hutvā sace phassam⁹ patijānanattham īsakam pi kāyam cāleti phandeti saṅghādisesam āpajjati. dve itthiyo ti ettha dve saṅghādisese āpajjati, itthiyā ca paṇḍake ca saṅghādisesena¹⁰ saha dukka-

¹ Bp. *inserts* . . . pa . .

² Ssp. pāliyā.

³ Ssp. ādinā ca.

⁴ Bp. pāliyā; Ssp. pāliyā.

⁵ Ssp. kāli°.

⁶ Ssp. pāliyam.

⁷ Bp. ca for c' assa.

⁸ Bp. rāgavasena.

⁹ Bp. phassa.

¹⁰ Bp. °disena.

ṭam, etena upāyena yāva nissaggiyena nissaggiyam āmasati sevanādhippāyo kāyena vāyamati na ca phassam pativijānāti āpatti dukkaṭassā 'ti tāva purimanayen' eva āpattibhedo veditabbo. ettha ca kāyena vāyamati na ca phassam pativijānātīti attanā nissattham puppham vā phalam vā itthim attano nissaggiyena pupphena vā phalena vā paharantim disvā kāyena vā vikāram karoti aṅgulin vā cāleti bhamukam vā ukkhipati akkhim vā nikhanati¹ aññam vā evarūpam vikāram karoti, ayam vuccati kāyena vāyamati na ca phassam pativijānātīti, ayam pi kāyena vāyamitattā dukkaṭam āpajjati, dvīsu itthisu dve, pañḍakaitthisu² pi dve eva dukkaṭe āpajjati.

evam vatthuvasena vitthārato āpattibhedam dassetvā idāni lakkhaṇavasena saṅkhepato āpattibhedañ ca anāpattiñ³ ca dessento sevanādhippāyo ti ādim āha. tattha purimanayena⁴ itthiyā phuṭho samāno sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassam pativijānātīti tivaṅgasampatti� saṅghādiseso. dutiye nissaggiyena nissaggiyāmasane viya vāyamitvā acchupane⁵ viya ca phassassa apativijānato⁶ duvaṅgasampatti�⁷ dukkaṭam. tatiye kāyena avāyamato anāpatti, yo hi sevanādhippāyo pi niccalena kāyena kevalam phassam pativijānāti sādiyati anubhoti tassa cittuppādamattē āpattiyā abhāvato anāpatti. catutthe pana nissaggiyāmasane viya phassapativijānanam⁸ pi n' atthi, kevalam cittuppādamattam eva tasmā anāpatti yeva,¹⁰ mokkhādhippāyassa sabbākāresu anāpatti.¹¹ ettha pana yo itthiyā galito tam attano sarirā mocetukāmo patipanāmeti¹² vā paharati vā ayam kāyena vāyamati phassam pativijānāti, yo āgacchantim disvā tato muñcitukāmo¹³ uttāsetvā palāpeti ayam kāyena vāyamati na ca phassam pativijānāti, yo tādisam dīghajātim¹⁴ kāye āruḷham disvā sanikam¹⁵ gacchatu ghaṭṭiyamānā anatthāya samvat-

¹ Bp.Ssp. nikhanati.

² Bp. itthipañḍakesu.

³ Bp. anāpattibhedañ.

⁴ Bp.Ssp. purimanaye.

⁵ Bp. achupane.

⁶ Bp. appati°; Ssp. °jānanato.

⁷ Bp.Ssp. duva°.

⁸ Ssp. phassam pati°.

⁹ Bp.Ssp. °jānanā.

¹⁰ Ssp. omits yeva.

¹¹ Bp. adds yeva.

¹² Ssp. patippa°.

¹³ Bp. muccitukāmo.

¹⁴ Bp. °jātikam.

¹⁵ Bp.Ssp. sañikam.

teyyā 'ti na ghaṭtati, itthim eva vā aṅgam phusamānam nātvā esā anatthiko ayam mayā ti sayam eva pakkamissatīti ajānanto viya niccalo hoti, balavatitthiyā¹ vā gālham āliṅgitvā gahito² daharabhikkhu palāyitukāmo pi sutṭhu gahitattā niccalo hoti ayam na ca kāyena vāyamati phassam paṭivijānāti.

yo pana āgacchantim disvā āgacchatu tāva tato nam paha-ritvā vā pañāmetvā vā pakkamissāmiti niccalo hoti, ayaṁ mokkhādhippāyo na ca kāyena vāyamati na ca phassam patijānātīti veditabbo. asañiccā 'ti iminā upāyena imam phusissāmiti acetetvā, ²pattapaṭiggahaṇādīsu mātugāmassa aṅge phuṭhe pi anāpatti. asatiyā 'ti aññavihito hoti mātu-gāmam phusāmiti sati n' atthi, evam asatiyā hatthapāda-pā-sāraṇādikāle³ phusantassa anāpatti. ajānantassā 'ti dāra-kavasena thitam dārikam⁴ itthiti ajānanto kenacd eva karaṇiyena phusati, evam itthiti ajānantassa phusato anāpatti. *asādiyantassā*⁵ 'ti kāyasamisaggam asādiyantassa,⁵ tassa⁶ bā-hāparamparāya nītabhikkhusa viya anāpatti. ummatta-kādayo vuttanayā eva, idha pana Udāyitthero ādikammiko, tassa anāpatti ādikammikassā 'ti. padabhājanīyavannanā niṭṭhitā.

samuṭṭhānādīsu idam sikkhāpadam pathamapārājikasa-mutṭhānam kāyacittato samuṭṭhāti, kiriyā⁷ saññāvīmokkham sacittakam lokavajjam kāyakammaṁ akusalacittam dvive-danam sukhmajjhattadvayenā 'ti.

vinitavatthūsu mātuyā mātupemena⁸ 'ti mātupemena mātuyā kāyam āmasati,⁸ esa nayo dhītubhaginīvatthūsu. tattha yasmā mātā vā hotu dhītā vā, itthi nāma sabbāpi brahma-cariyassa pāripanthikā 'va,⁹ tasmā ayam me mātā ayam dhītā ayam bhaginīti gehasitapemena¹⁰ āmasato pi dukkataṁ eva vuttam. imam pana bhagavato āpam anussarantena sace pi¹¹ nadisotena vuyhamānam mātarām passati, n' eva hatthena parāmasitabbā, pañditena pana¹² bhikkhunā nāvā vā phala-

¹ Bp. Ssp. balavitthiyā.

² Bp. Ssp. evam hi acetetvā before pattapati.

³ Bp. °pādappa°.

⁴ Ssp. adds disvā.

⁵ Bp. assādi°.

⁶ Ssp. omits tassa.

⁷ Bp. kriyam.

⁸ Sp. āmasi.

⁹ Bp. paribandhikā 'va.

¹⁰ Ssp. °tappemena.

¹¹ Ssp. omits pi.

¹² Bp. omits pana.

kaṁ vā kadalikkhandho vā dārukkhāndho vā upasamhari-tabbā, tasmiṁ asati kāsāvam pi upasamharitvā purato ṭha-petabbam, ettha gaṇhāhitī pana na vattabbā, gahite parikhāram kaḍḍhāmīti kaḍḍhentena gantabbam, sace bhāyati purato purato gantvā mā bhāyīti samassāsetabbā. sace mi-yamānā¹ puttassa sahasā khandhe vā abhirūhati² hatthe vā gaṇhātī na apehi mahallike ti niddhunitabbā³ thalam vā pāpetabbā, kaddame laggāya pi kūpe patitāya pi es' eva nayo. tatrāpi hi yottam vā vattham vā pakkhipitvā hatthena gahitabhāvam ūtvā uddharitabbā, na tv' eva āmasitabbā, na kevalañ ca mātugāmassa sarīram eva anāmāsam nivāsanapā-puranam⁴ pi ābharaṇabhaṇḍam pi tiṇaṇḍūpakaṁ vā tāla-paṇṇamuddikam⁵ vā upādāya anāmāsam eva, tañ ca kho nivāsanapārupaṇam pilandhanatthāya⁶ thapitam eva, sace pana nivāsanam vā pārupaṇam⁷ vā parivattetvā cīvaratthāya pādamūle ṭhapeti vaṭṭati. ābharaṇabhaṇḍesu pana sisapa-sādhanakam⁸ dantasūci ādi kappiyabhaṇḍam imam bhante tumhākam⁹ gaṇhathā¹⁰ 'ti diyamānam sipāṭikāsūci¹¹ ādi upa-karaṇatthāya gahetabbam, suvaṇṇarajatamuttādimayam pana anāmāsam eva diyamānam pi na gahetabbam, na kevalañ ca etāsam sarīrūpagam eva anāmāsam itthisanṭhānenā kataṁ kaṭṭharūpam pi dantarūpam pi ayarūpam pi loharūpam pi tipurūpam pi potthakarūpam pi sabbaratanarūpam pi anta-maso piṭhamayarūpam¹² pi anāmāsam eva. paribhogatthāya pana idam tumhākam hotū 'ti labhitvā ṭhapetvā sabbarata-namayam avasesam bhinditvā upakaraṇārahām upakaraṇe paribhogārahām¹³ paribhoge upanetum vaṭṭati. yathā ca itthirūpakan evam sattavidham pi¹⁴ dhaññam anāmāsam, tasmā khettamajjhena gacchatā tattha jātakam pi dhaññaphalam na āmasantena gantabbam, sace gharadvāre vā anta-rāmagge¹⁵ vā dhaññam pasāritam hoti passena ca maggo

¹ Bp. bhāyamānā; Ssp. vuyhamānā.

² Ssp. °ruhati.

³ Ssp. niddhū.

⁴ Bp. °pāvuraṇam.

⁵ Bp. Ssp. tāla°.

⁶ Bp. °pana pilan°.

⁷ Bp. °naṁ.

⁸ Bp. Ssp. °naka.

⁹ Ssp. tumhe.

¹⁰ Ssp. gaṇhātha.

¹¹ Bp. sippāṭikā°. ¹² Ssp. °mayam rūpam. ¹³ Ssp. adds ca.

¹⁴ Ssp. this pi comes after next dhaññam. ¹⁵ Ssp. magge for this.

atthi na maddantena gantabbo, gamanamagge asati maggām adhiṭṭhāya gantabbam, antaraghare dhaññassa upari āsanam paññāpetvā¹ denti nisiditum vattati, keci āsanasālāya dhaññam ākiranti, sace sakkā hoti harāpetum harāpetabbam, no ce ekamantam dhañnam amaddantena piṭhakam paññāpetvā nisiditabbam, sace okāso na hoti manussā dhaññamajjhe yeva² paññāpetvā denti nisiditabbam³, tattha jātakāni muggamāsādīni aparāṇī⁴ pi tālapanasādīni⁵ vā phalāni kīlantenā na āmasitabbāni, manussehi rāsikatesu pi es' eva nayo. araññe pana rukkhato patitāni phalāni⁶ anupasampannānam dassāmīti gaṇhitum vattati, muttā maṇi veṇuriyo sañkho silā pavālam rajatam jātarūpam lohitānko masāragallan ti imesu dasasu ratanesu muttā adhotā anividdhā⁷ yathā jātā va āmasitum vattati, sesā anāmāsā ti vadanti.

Mahāpaccariyam pana muttā dhotā 'pi adhotā pi anāmāsā, bhandamūlatthāya ca sampaticchitum na vattati, kuṭṭharogassa bhesajjatthāya pana vattatiti vuttam, antamaso jātiphalikam⁸ upādāya sabbo pi nilapitādivannabhedo manidhotaviddhavaṇṭito anāmāso, yathā jāto pana ākaramutto pattādibhandamūlattham sampaticchitum vattatiti vutto. so pi Mahāpaccariyam paṭikkhitto, pacitvā kato kācamaṇi yev' eko vattatiti vutto, veṇuriye pi maṇisadiso 'va vinicchayo. sañkho dhamanasañkho ca dhotaviddho ca ratanamisso⁹ anāmāso, pāniyasañkho dphoto pi¹⁰ adhoto pi āmāso 'va, sesam¹¹ añjanādibhesajjatthāya pi bhandamūlatthāya pi sampaticchitum vattati, silā dhotaviddhā ratanasamiyuttā muggavannā 'va anāmāsā, sesā satthakanisānādiatthāya¹² gaṇhitum vattati. ettha ca ratanasamiyuttā 'ti suvanṇena saddhim yojetvā pacitvā katā 'ti vadanti, pavālam dhotaviddham anāmāsam, sesam āmāsañ ca¹³ bhandamūlatthañ ca sampaticchitum vattati.

¹ Bp.Ssp. paññāpetvā, sic passim.

² Bp. inserts āsanam.

³ Ssp. inserts nāvattthesu pi es' eva nayo.

⁵ Bp.Ssp. tāla°.

⁴ Ssp. °rannāni.

⁷ Ssp. adhotaviddhā for adhotā anivi°.

⁶ Bp. omits phalāni.

⁹ Bp.Ssp. add ca.

⁸ Ssp. °likam.

¹¹ Bp.Ssp. sesañ ca.

¹⁰ Bp. omits pi.

¹³ Bp. omits ca.

¹² Bp.Ssp. °nisadādi.

Mahāpaccariyam pana dhotam pi adhotam pi sabbam anāmāsam na ca sampaticchitum vattatiti vuttam, rajatañ ca jātarūpañ ca kātabhaṇḍam¹ pi akaṭabhaṇḍam² pi saṭṭbena sabbam bijato paṭṭhāya anāmāsañ ca asampaticchiyañ ca. Uttararājaputto kira suvaṇṇacetiyam kāretvā Mahāpadumatherassa pesesi, therō na kappatiti paṭikkhipi, cetiyaghare suvaṇṇapaduma-suvaṇṇabubbulakādīni honti etāni pi anāmāsanī, cetiyagharagopakā pana rūpiyachadḍakaṭṭhāne ṭhitā tasmā tesam kelāpitum³ vattatiti vuttam, Kurundiyam pana tam paṭikkhittam suvaṇṇacetiye kacavaram eva haritum vattatiti ettakam eva anūnātām.

hārakūṭaloham pi jātarūpagatikam eva anāmāsan ti sabbatṭhakathāsu⁴ vuttam, senāsanaparibhogē⁵ pana sabbo⁶ kappiyo tasmā jātarūparajatamayā sabbe pi senāsanaparikhārā āmāsa, bhikkhūnam dhammavinayavaṇṇanāṭṭhāne ratanamaṇḍape karonti phalikatthambhe⁷ ratanadāmapati-mandite, tattha sabbūpakaranāni bhikkhūnam patijaggitum vattati. lohitarkamasāragallā⁸ dhotaviddhā anāmāsa, itare āmāsa bhaṇḍamūlatthāya⁹ vattantiti¹⁰ vuttā. Mahāpacca-riyam pana dhotāpi adhotāpi sabbaso anāmāsa na ca sampaticchitum vattatiti vuttam. sabbam āvudhabhaṇḍam anāmāsam, bhaṇḍamūlatthāya dīyamānam¹¹ pi na sampaticchittabbam, satthavanijjā nāma na vattati, suddhadhaṇudando¹² pi dhanujiyāpi patodo¹³ pi aṅkuso pi antamaso vāsipharasu-ādīni pi āvudhasaṅkhepena katāni anāmāsanī, sace kenaci vihāre satti vā tomaro vā ṭhapito hoti vihāram jaggantena harantū 'ti sāmikānam pesetabbam. sace na haranti tam acālentena vihāro jaggitabbo,¹⁴ yuddhabhūmiyam patitam asim vā sattim vā tomaram vā disvā pāsānena vā kenaci vā asim¹⁵ bhinditvā satthakatthāya gahetum vattati, itarāni pi

¹ Bp.Ssp. kata°. ² Bp. akata°; Ssp. omits akatabhaṇḍam pi.

³ Bp. kelāpayitum; Ssp. kelāyitum.

⁴ Ssp. sabbaatṭha°.

⁵ Bp.Ssp. °bhogo.

⁶ Bp. sabba.

⁷ Ssp. phalī°.

⁸ Ssp. lohitaka°.

⁹ Ssp. adds ca.

¹⁰ Ssp. vattatiti.

¹¹ Bp. diyya°.

¹² Bp.Ssp. °dhanu°.

¹³ Bp. patodo.

¹⁴ Ssp. patija°.

¹⁵ Sp. asam by mistake.

viyojetvā kiñci satthakatthāya¹ kiñci kattaradañdādi atthāya gahetuṁ vattati,² idam gaṇhāthā³ 'ti diyamānam⁴ pana vinā-setvā Rappiyabhaṇḍam karissāmīti sabbam pi sampaṭicchitum vattati. macchajālapakkhijālādīni pi phalakajātikādīnī⁵ saraparittānāni⁶ pi sabbāni anāmāsāni, paribhogatthāya labbhamañesu pana jālam tāva āsanassa vā cetiyassa vā upāri bandhissāmī chattam vā vethessamīti⁷ gahetuṁ vattati, sara-parittānām⁸ sabbam pi bhaṇḍamūlatthāya sampaṭicchitum vattati, parūparodhanivāraṇam hi etam⁹ na uparodhakaranti. phalakam dantakaṭṭhabhājanam karissāmīti gahetuṁ vattati. cammavinaddhāni viñābheriādīni anāmāsāni, Ku-rundiyam pana bherisaṅghāto¹⁰ pi viñāsaṅghāto¹⁰ pi tuccha-pokkharam pi mukhavatṭiyam āropitam¹¹ cammam pi viñā-dandako pi sabbam anāmāsan ti vuttam, onahitum vā onahāpetum vā vādetum vā vādāpetum vā na labbhati yeva, sace¹² cetiyaṅgaṇe pūjām katvā manussehi chaḍḍitam disvāpi acāletvā va antarantare sammajjitabbam, kacavarachadḍanakāle pana kacavaraniyāmen¹³ eva haritvā ekamantam nik-khipitum vattatiti Mahāpaccariyam vuttam, bhaṇḍamūlatthāya sampaṭicchitum vattati. paribhogatthāya labbhamañesu pana viñadonikañ ca bheripokkharañ ca dantakaṭṭhabhājanam karissāma cammarā satthakakosakan ti evam tassa tassa parikkhārassa karaṇatthāya¹⁴ gahetvā tathā tathā kātum vattati.

purāṇadutiyikāvatthu¹⁵ uttānattham eva. yakkhivatthus-mim¹⁶ sace pi Paranimmitavasavattideviya¹⁷ kāyasamsaggam samāpajjati thullaccayam eva, pañdakavatthu ca titthiyavatthu¹⁸ ca pākaṭam eva. matitthivatthusmim pārājikaphonakakāle¹⁹ thullaccayam, tato param dukkaṭam. tirac-

¹ Bp. inserts gahetuṁ vattati after °tthāya.

² Bp. omits gahetuṁ vattati.

³ Bp. gaṇhathā.

⁴ Bp. diyya°.

⁵ Bp. Ssp. °jālikā°.

⁶ Ssp. °ñāni.

⁷ Ssp. vethiss°.

⁸ Ssp. °ttānam.

⁸ Bp. tam.

¹⁰ Bp. °to.

¹¹ Bp. Ssp. °pita.

¹² Bp. Ssp. omit sace.

¹³ Ssp. °niyamen'.

¹⁴ Bp. upakara°.

¹⁵ Bp. °yikavatthu.

¹⁶ Bp. yakkhi°; Ssp. yakkhini°.

¹⁷ Ssp. parani°.

¹⁸ Bp. Ssp. suttitthivatthu.

¹⁹ Bp. Ssp. °ppahona°.

chānagatavatthusmim nāgamāṇavikāya pi supaṇṇamāṇavikāya pi kinnariyā pi gāviyā pi dukkaṭam eva. dārudhītalikāvattthusmim¹ na kevalam dārunā eva antamaso citēakam-malikhitake² pi itthirūpe dukkaṭam eva. sampīlanavatthu uttānattham eva. sañkamaṇavatthusmim³ ekapadiyasañkamo⁴ vā hotu sakaṭamaggasañkamo vā cālessāmīti payoge katamatte⁵ cāletum⁶ vā mā vā dukkaṭam. maggavatthu pākaṭam eva. rukkhavatthusmim rukkho mahanto⁷ vā hotu mahājambuppamāṇo khuddako vā tam cāletum sakkotu vā mā vā payogamattena dukkaṭam. nāvāvatthusmim pi es' eva⁸ nayo. rajjuvatthusmim yam rajjuṁ āviñjanto⁹ ṭhānā cāletum sakkoti tattha thullaccayam, yā mahārajju hoti īsakam pi ṭhānā na calati tattha dukkaṭam, danḍe pi es' eva nayo. bhūmiyam patitamahārukko pi hi danḍaganen¹⁰ eva idha gahito. pattavatthu pākaṭam eva. vandanavatthusmim itthi pāde sambāhitvā vanditukāmā vārettabbā pādā vā patīcchādetabbā niccalena vā bhavitabbam, niccalassa hi cittena sādiyato pi anāpatti. avasāne vatthu¹¹ pākaṭam eva 'ti.¹²

Samantapāsādikāya vinayavaṇṇanāya
kāyasamāsaggavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti duṭṭhullavācāsikkhāpam. tattha ādissā ti apadisitvā. vanṇam pi bhaṇatīti ādīni parato āvibhavissanti. chinnikā¹³ ti chinnaottappā. dhuttikā ti saṭhā. ahirikāyo ti nillajja. ūhasantīti¹⁴ sitam katvā mandahasitam hasanti. ullapanīti aho ayyo ti ādinā nayena uccākarani¹⁵ nānāvidham palobhanakatham kathenti. ujjagghentīti¹⁶ māhāhasitam hasanti. uppādentīti pandako ayam nāyam

¹ Ssp. °dhitalika°.

² Bp. °likhite; Ssp. °likhite.

³ Ssp. sañkama° for sañkamaṇa°.

⁵ Bp. adds va.

⁴ Bp. Ssp. °padikasañ.

⁷ Bp. hamanto by mistake.

⁶ Bp. Ssp. cāletu.

⁹ Bp. Ssp. āviñchanto.

⁸ Ssp. omits eva.

¹¹ Bp. gahaṇavatthu.

¹⁰ Bp. Ssp. °ggaha°.

¹³ Bp. uha°; Ssp. oha°.

¹² Ssp. eva for evā 'ti and puts iti before saman°.

¹⁴ Bp. uha°; Ssp. oha°.

¹³ Ssp. chinnakā.

¹⁶ Bp. Ssp. °gghantīti.

¹⁵ Bp. ucca°; Ssp. uccakaranīm.

puriso ti ādinā nayena parihāsam̄ karonti. *sāratto* ti dutṭhulavācassādarāgena sāratto. *apekkhavā paṭibaddhacitto* ti vut-tanayam eva, kevalam idha vācassādarāgo yojetabbo. *mātu-gāmam* *dutṭhullāhi vācāhīti* ettha¹ adhippetam mātugāmam dassento mātugamo ti ādim āha, tattha *viññū paṭibalā subhā-sitadubbhāsitam* *dutṭhullādutṭhullam* ājānitun ti yā pañḍitā sātthakaniratthakakatham² asaddhammasaddhammapaṭi-samiyuttam³ kathañ ca jāniturū paṭibalā, ayam idha adhippetā, yā pana mahallikāpi bālā elamūgā⁴ ayam idha anad-dhippetā ti dasseti. *obhāseyyā* 'ti avabhāseyya nānappakā-rakam⁵ asaddhammadvacanam vadeyya, yasmā pan⁶ evam obhāsantassa yo so obhāso nāma so atthato ajjhācāro hoti rāgavasena abhibhavitvā saññam avelam ajjhācāro,⁷ tasmā tam attham dassento obhāseyyā 'ti ajjhācāro vuccatiti āha. *yathā tan* ti ettha tan ti nipātamattam, yathā *yuvā yuvatin* ti attho. *dve magge ādissā* 'ti ādiyenākārena obhāsato sañ-ghādiseso hoti tam dassetum vuttam. tattha *dve magge* ti vaccamaggañ ca passāvamaggañ ca. sesam uddesato va⁸ pākaṭam eva. niddese pana *thometīti itthilakkhaṇena subhalakkhaṇena samannāgatā* 'siti vadati, na tāva sisam eti, tava vaccamaggo ca passāvamaggo ca īdiso tena nāma īdisena itthi-lakkhaṇena subhalakkhaṇena samannāgatā 'siti vadati, sisam eti sañghādiseso. *vanneīti pasāṁsatī imāni pana thomanapadassa*⁹ vevacanāni. *khunsetīti vācāpatodena*¹⁰ ghatteti. *vambhetīti apasādeti.* *garahatīti dosam dasseti,*¹¹ parato pana pāliyā¹² āgatehi animittā 'siti ādīhi ekādasahi padehi aghaṭ-ṭite¹³ sisam na eti, ghatite pi tesu sikharanī¹⁴ 'si sambhinnā 'si ubhatobyāñjanā 'siti imehi tili ghaṭite yeva sañghādiseso. *dehi meti yācanāya pi ettaken'* eva sisam na eti, methunadham-mam dehīti evam methunadhammena ghaṭite 'va¹⁵ sañghā-diseso. *kadā te mātā pasidissatī* ādisu āyācanavacanesu pi

¹ Bp. etthādhi°.² Bp. satthaka°.³ Bp. °yutta.⁴ Bp. elamūgā.⁵ Bp.Ssp. °kāram.⁶ Bp. pana.⁷ Bp. ācāro.⁸ Bp.Ssp. uddese tāva for uddesato va.⁹ Bp. thomanā°.¹⁰ Ssp. °paṭodena.¹¹ Bp. deti; Ssp. vadeti.¹² Ssp. pāliyā.¹³ Bp.Ssp. aghaṭite.¹⁴ Ssp. sikhirañi 'si.¹⁵ Bp.Ssp. eva.

ettaken' eva sīsam̄ na eti, kadā te mātā pasidissati, kadā te methunam̄ dhammar̄ labhissāmīti vā, tava mātari pasannāya methunadhammadm̄¹ labhissāmīti vā ādinā pana nayēna methunadhammena ghaṭite yeva saṅghādiseso. *katham̄ tvam̄ sāmikassa desīti* ādisu pucchāvacanesu pi methunadhammadm̄ ti vutte yeva saṅghādiseso na itarathā, evam̄ *kira tvam̄ sāmikassa desīti* patipucchāvacanesu pi es' eva nayo. ācikkhanāya *puttho bhanatīti* katham̄ dadamānā sāmikassa piyā hotiti evam̄ puttho ācikkhati, eththa ca evam̄ dehi evam̄ dadamānā ti vutte pi sīsam̄ na eti, methunadhammadm̄¹ evam̄ dehi evam̄ upanehi, evam̄ methunadhammadm̄ dadamānā upanayamānā piyā hotiti ādinā² nayena methunadhammena ghaṭtīte³ yeva saṅghādiseso, anusāsanīvacanesu pi es' eva nayo. akkosaniddese *animittā* 'sīti nimittarahitā 'si kuñciyapanālīmattam⁴ eva tava udakasotan ti vuttam̄ hoti. *nimittamattā* 'sīti tava itthīnimittam̄ aparipuṇṇam̄, saññāmattam evā 'ti vuttam̄ hoti. *alohitā* ti sukkhasonitā.⁵ *dhuvalohitā* ti niccalohitā⁶ kiliṇṇadakasotam.⁷ *dhuvacolā*⁸ ti niccam⁹ pakkhittāṇicola, sadā āṇicolaṭakam¹⁰ sevasīti vuttam̄ hoti. *paggħarantīti* savanti, sadā te muttam̄ savatīti¹¹ vuttam̄ hoti. *sikharantīti*¹² bahi nikkhanta-āṇisamsā. *itthīpanḍakā* ti *animittā* 'va vuccati. *vepurisikā* ti samassudāṭhikā¹³ purisarūpā itthī. *sambhinnā* ti sambhinnavaccamaggapassāvamaggā. *ubhatobyāñjanā* ti itthīnimittena ca purisanimittena cā 'ti ubhatohi¹⁴ byañjanehi samannāgatā, imesu ca pana ekādasasu padesu sikharanī¹⁵ 'si sambhinnā 'si ubhatobyāñjanā 'sīti imāni tīni yeva¹⁶ padāni suddhāni sīsam̄ enti. iti imāni ca tīni purimāni ca vaccamaggapassāvamaggamethunadhammapadāni tīnīti¹⁷ chappadāni¹⁸ suddhāni āpattikarāni, sesāni animittā ti¹⁹ ādīni

¹ Bp.Ssp. methunam̄ dha°.

² Bp.Ssp. add pana.

³ Bp.Ssp. ghaṭite.

⁴ Bp. °cikapa°.

⁵ Bp.Ssp. °sotā.

⁶ Ssp. °lohita.

⁷ Bp.Ssp. kilinna°.

⁸ Ssp. °colā.

⁹ Bp. nicca.

¹⁰ Ssp. °cola°.

¹¹ Bp.Ssp. savantīti.

¹² Ssp. sikhiranīti.

¹³ Bp. °dāḍhikā; Ssp. dāḍhikā.

¹⁴ Ssp. ubhato.

¹⁵ Ssp. sikhī°. ¹⁶ Bp. yeva comes before tīni.

¹⁷ Ssp. tīni. ¹⁸ Bp. chapa°. ¹⁹ Ssp. sīti.

animitte methunadhammam me¹ dehīti vā animittā 'si methunadhammam² me¹ dehīti vā ādinā nayena methunadhammena ghaṭitān' eva āpattikarāni hontiti veditabbāni.

idāni yv āyam otiṇo viparinatena cittena obhāsatī tassa vaccamaggapassāvamagge ādissa etesam vāṇṇabhaṇānādīnam vasena vitthārato āpattibhedam dassento itthi ca hoti itthi-saññīti ādim āha, tesam attho kāyasamśagge vuttanayen' eva veditabbo. ayam pana viseso. *adhakkhakan* ti akkhakato paṭṭhāya adho. *ubbhajāṇumāṇḍalan* ti jānumāṇḍalato paṭṭhāya uddham. *ubbhakkhakan* ti akkhakato paṭṭhāya ud-dham. *adhojāṇumāṇḍalan* ti jānumāṇḍalato paṭṭhāya adho. akkhakañi pana jānumāṇḍalañ ca eth' eva dukkatakkhette saṅgaham gacchanti bhikkhuniyā kāyasamśagge viya, na hi buddhā garukāpattiṁ sāvasesam paññapentiti.³ *kāyapaṭibuddhan* ti vattham vā puppham vā ābharaṇam vā. *atthapurekkhārassā* ti animittā ti⁴ ādinam padānam attham kathen-tassa, atṭhakatham vā sajhāyam karontassa. *dhammapurekkhārassā* 'ti pālīm⁵ vācentassa vā sajhāyantassa vā, evam atthañi ca dhammañi ca purakkhatvā⁶ bhaṇtantassa atthapurekkhārassa ca dhammapurekkhārassa ca anāpatti. *anusāsanī purekkhārassā* 'ti idāni pi animittā 'si ubhatobyañjanā⁷ 'si appamādām dāni kareyyāsi yathā āyatim pi evarūpā nāhositi.⁸ evam anusītīm purakkhatvā⁹ bhaṇtantassa anusāsanī¹⁰ purekkhārassa anāpatti. yo pana bhikkhu¹¹ bhikkhuṇīnam pālīm⁵ vācento pakativācanāmaggam pahāya hasanto hasanto sikharaṇī¹² 'si sambhinnā 'si ubhatobyañjanā⁷ 'sīti punap-punam bhaṇati tassa āpatti yeva. ummattakassa anāpatti, idha ādikammiko Udāyitthero tassa anāpatti ādikammikassā 'ti. padabhājaniyavaṇṇanā¹³ niṭṭhitā.

samuṭṭhānādīsu idam sikkhāpadam tisamuṭṭhānam kāya-cittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriya,¹⁴

¹ Bp. omits me.

² Bp. methunam dha^o.

³ Ssp. paññā^o.

⁴ Ssp. sīti.

⁵ Ssp. pālīm.

⁶ Bp. purekkhitvā; Ssp. purakkhitvā.

⁷ Bp. °janakā.

⁸ Bp. nahohisiti.

⁹ Bp. purekkhitvā; Ssp. purakkhitvā.

¹⁰ Bp. Ssp. °sanī.

¹¹ Ssp. omits bhikkhu.

¹² Ssp. sikharaṇī.

¹³ Ssp. °niya^o.

¹⁴ Bp. kriyam.

saññāvimokkham sacittakam lokavajjam kāyakammañ vaci-kammañ akusalacittañ dvivedanan ti. vinitavatthūsu lohitavatthusmiñ so bhikkhu itthiyā lohitakam nimittam sandhāy' āha, itarā na aññāsi tasmā dukkaṭam. kakkasaloman ti rassalomehi bahulomam. ākiññaloman ti jaṭitalomam. kharaloman ti thaddhalomam. dīghaloman ti arassalomam, sabbam itthinimittam eva sandhāya vuttam. vāpitam eva¹ kho te ti asaddhammañ sandhāy' āha, sā asallakkhetvā no ca kho paṭivuttan ti āha. paṭivuttam nāma udakavappehi² bijehi apatiṭṭhitokāse³ pāṇakehi vināsatabije vā okāse puna bijam patiṭṭhapetvā⁴ udakena āsittam, thūlavappe⁵ visama-patiṭṭanam vābijānam⁶ samakaraṇatthāya puna atṭhadantakena samikatam, tesu aññataram sandhāya esā āha. maggavatthusmiñ maggo saṁsīratiti⁷ aṅgajātamaggam sandhāy' āha, sesam⁸ uttānam evā 'ti.

Samantapāsādikāya vinayasamivāṇṇanāya
duṭṭhullavācāsikkhapādavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti attakāmasikkhāpadam.⁹ tattha kulūpako ti kulapayurupāsanako¹⁰ catunnam pacayā-nam atthāya kulūpasankamane niccappayutto. cīvaraipiṇḍapāṭasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārañ¹¹ ti cīvarañ ca piṇḍapātañ ca senāsanañ ca gilānapaccayabhesajjaparikkhārañ ca. gilānapaccayabhesajjaparikkhārañ ti c' ettha pītikaraṇatthēna¹² paccayo, yassa kassaci sappāyass' etam adhivacanam, bhisakkassa kammanam tena anuññātattā ti bhesajjam, gilānapaccayo 'va¹³ bhesajjam¹⁴ gilānapaccayabhesajjam, yam kiñci gilānassa sappāyan bhisakkakammam¹⁵ telamadhup-phānitāditi¹⁶ vuttam hoti. parikkhāro ti pana sattahi parikkhārehi¹⁷ suparikkhittam hotīti ādisu parivāro vuccati.

¹ Bp.Ssp. omit eva.

² Ssp. °vappe.

³ Bp.Ssp. appa°.

⁴ Ssp. °ṭṭhāpetvā.

⁵ Bp.Ssp. thala°.

⁶ Bp.Ssp. bijānam.

⁷ Bp. °sīdatiti; Ssp. saṁsaratiti.

⁸ Ssp. adds sabbattha.

⁹ Ssp. °kāmapāricariyasik°.

¹⁰ Bp.Ssp. °payiru°.

¹¹ Ssp. °pātagilāna°.

¹² Bp. patikaraṇatthēna; Ssp. patikaraṇatthēna.

¹³ Ssp. ca for 'va. ¹⁴ Ssp. adds ca. ¹⁵ Ssp. bhisakkassa kamman.

¹⁶ Bp.Ssp. °phānit°.

¹⁷ Bp.Ssp. nagarapari°.

ratho setaparikkhāro jhānakkho cakkavīriyo ti ādīsu alaṅkāro, ye c' ime¹ pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā ti ādīsu sambhāro, idha pana sambhāro pi parivāro pi vat̄atī, tam hi gilānapaccayabhesajjam jīvitassa parivāro pi hoti jīvitavināsakābhāduppattiyā antaram adatvā rakkhaṇato, sambhāro pi yathā ciram pavattati evam assa kāraṇabhāvato, tasmā parikkhāro ti vuccati, evam gilānapaccayabhesajjañ ca tam parikkhāro cā 'ti gilānapaccayabhesajjaparikkhāro, tam gilānapaccayabhesajjaparikkhāran ti evam attho dat̄habbo. *vasalan* ti hīnam lāmakam, atha vā vassatī² vasalo, paggharatī attho, tam vasalam, asucipaggharaṇakan ti vuttam hoti. *nīṭhuhitvā* ti khelam pātētvā. *kassāham*³ kena hāyāmīti aham kassā⁴ aññissā itthiyā kena bhogena vā alaṅkārena vā rūpena vā parihāyāmi, kā nāma mayā uttaritarā ti dipeti. *santike* ti upacāre ṛthatvā samantā avidūre, padabhājane pi ayam ev' attho dipito. *attakāmapāricariyāyā* 'ti methunadhammasaṅkhātena kāmena pāricariyā kāmapāricariyā, attano atthāya kāmapāricariyā attakāmapāricariyā, attanā vā kāmitā icchitā ti attakāmā, sayam methunarāgavasena patthitā⁵ ti attho, attakāmā ca sā pāricariyā ca⁶ attakāmapāricariyā, tassā attakāmapāricariyāya. *vannam bhāseyyā* 'ti guṇam ānisamsam pakāseyya. tatra yasmā attano atthāya kāmapāricariyā 'ti imasmim attavikappe kāmo c' eva hetu ca pāricariyā 'ti⁷ attho, sesam byañjanam, attakāmā ca sā pāricariyā cā⁸ 'ti attakāmapāricariyā 'ti imasmim attavikappe adhippāyo c' eva pāricariyā 'ti⁷ attho, sesam byañjanam, tasmā byañjane ādaram akatvā atthamattam eva dassetum attano kāmarūpum attano hetum attano adhippāyam attano pāricariyam ti padabhājanam vuttam. attano kāmarūpum attano hetum attano pāricariyan ti hi vutte jānissanti pañcītā ettāvatā attano atthāya kāmapāricariyā vuttā⁹, attano adhippāyam attano pāricariyan ti vutte pi jānissanti, ettāvatā attanā icchitakāmitatthena attakāmapāricariyā vuttā ti.

¹ Ssp. ye p' īme.

² Bp. vasatīti.

³ Ssp. kissāham.

⁴ Ssp. kissā.

⁵ Ssp. paṭṭhitā.

⁶ Ssp. cā 'ti for ca.

⁷ Bp. ca; Ssp. cā ti for ti.

⁸ Bp. Ssp. ca for cā ti.

⁹ Bp. Ssp. add ti.

idāni tassā attakāmapāricariyāya vaṇṇabhāsanākāram das-sento etad aggan ti ādim āha, tam udde-sato pi niddesato pi uttānattham eva, ayam pan' ettha padasambandho ca āpat-tivinicchayo ca. *etad aggarū . . . pe¹ . . . paricareyyā*² 'ti, yā mādisam sīlavantam kalyānadhammaṁ brahmacārim etena dhammena paricareyya² tassā evam mādisam paricarantiyā yā ayam pāricariyā nāma etad aggarū pāricariyānan ti. methunūpasamīhitena saṅghādiseso ti evam attakāmapāricariyāya vaṇṇam bhāsato³ ca methunūpasamīhiten' eva methunāpatīsaṁyutten'⁴ eva vacanena yo bhāseyya tassa saṅghādi-seso ti. idāni yasmā methunūpasamīhiten' eva bhāsantassa saṅghādiseso vutto. tasmā aham pi khattiyo tvam pi khattiyā arahati khattiyā khattiyyassa dātum samajātikattā ti evam ādīhi vacanehi pāricariyāya vaṇṇam bhāsamānassāpi saṅghādiseso n' atthi, aham pi khattiyo ti⁵ ādike pana bahū⁶ pi pariyāye vatvā arahasi tvam mayham methunādhammaṁ dātum ti evam methunāpatīsaṁyutten' eva bhāsamānassa saṅghādiseso ti. *ittī ca hotīti ādi pubbe vuttanayam eva, idha Udāyitthero ādikammiko, tassa anāpatti ādikammikassā* 'ti. padabhbājaniyavaṇṇanā nitthitā. samuṭṭhānādi sabbam dutṭhullavācāsadisam vinītavatthūni pi uttānatthāne vā 'ti.

catutthasaṅghādisesavaṇṇanā nitthitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti sañcarittam.⁷ tathā pañḍitā ti pañḍiccena samannāgatā gatimantā. vyattā ti veyyattiyyena samannāgatā upāyena⁸ samannāgatā upāyāññū visāradā. medhāvinīti medhāya samannāgatā ditṭham⁹ ditṭham karoti. dakkhā ti chekā. analasā ti uṭṭhānaviriyasampannā.¹⁰ channā ti anucchavikā. kismiṁ viyā ti kicchaṁ viya kileso viya hiri¹¹ viya amhākarā hotiti adhippāyo. kumārikāya vatihun ti imam tumhe gaṇhathā¹² 'ti kumārikāya kāraṇavatthum.¹³ āvāhādisu āvāho ti dārakassa parakulato dāri-

¹ Bp. . . . pa . . .

² Bp. paricareyya.

³ Ssp. bhāsento and omits ca.

⁴ Bp. Ssp. "nadhammapati".

⁵ Ssp. inserts tvam pi khattiyā before ti.

⁶ Bp. bahuke.

⁷ Ssp. "ttasikkhāpadam".

⁸ Bp. uyena; Ssp. omits upāyena samannāgatā.

⁹ Ssp. ditthadittham.

¹⁰ Bp. "viriya".

¹¹ Ssp. hiri.

¹² Ssp. gaṇhathā.

¹³ Ssp. kāraṇā°.

kāya āharanam. *vivāho* ti attano dārikāya parakulapesanam. *vāreyyan*¹ ti detha no dārakassa dārikan ti yācanam, divasa-nakkhattamuhuttaparicchedakaraṇam vā. *purāṇaganikiyā*² 'ti ekassa gaṇakassa bhariyāya, sā tasmin jīvamāne gaṇikīti paññāyittha, mate pana purāṇaganikīti² saṅkhyam³ gatā. *tirogāmo* ti bahi gāmo añño gāmo ti adhippāyo. *manussā* ti Udāyissa imam⁴ sañcarittakamme yuttapayuttabhāvam jāna-nakamanussā. *suṇisabhogenā*⁵ 'ti yena bhogena sunisā bhuñ-jitabbā hoti randhāpanapacāpanaparivesāpanādinā⁶ tena⁷ bhuñjim̄su, tato aparena dāsibhogenā 'ti māsātikkame yena bhogena dāsī bhuñjitabbā hoti khettakammakacavarachaḍḍa-naudakāharāpanādinā⁸ pana⁹ te bhuñjim̄su. *duggatā* ti daliddā,¹⁰ yattha vā gatā duggatā hoti tādisam kulaṁ gatā. *māyyo imam kumārikān* ti ma ayyo imam kumārikām. āhā-rūpahāro ti āhāro ca upahāro ca, gahaṇāñ ca dānañ ca, na amhehi kiñci āhaṭam¹¹ na upāhaṭam¹² tayā saddhim¹³ kaya-vikkayo vohāro amhākam n' atthiti dipenti. *samaṇena bhavitabban* ti abyāvaṭena samaṇo assa. *sussamaṇo* ti samaṇena nāma idisesu kammesu abyāvaṭena abyāpārena bhavitabbari, evam bhavanto hi samaṇo sussamaṇo assā 'ti, evam nam¹⁴ apasādetvā gaccha tvam na mayam tam jānāmā 'ti āham̄su. *sajjito* ti sabbūpakaṇaṇasampanno manḍitapasādhito¹⁵ vā. *dhuttā* ti itthidhuttā, *paricārente*¹⁶ ti manāpiyesu rūpādīsu itocito ca samantā indriyāni cārentā, kīlantā ramantā¹⁷ ti vuttam hoti. *abbhutam akam̄su* 'ti yadi karissati tvam etta-kam jito, yadi na karissati aham ettakan ti pañītakam¹⁸ akam̄su, bhikkhūnam pana abbhutam kātum na vatṭati, yo karoti parājitenā dātabban ti Mahāpaccariyam vuttam. *katham hi nāma ayyo Udāyi tañkhaṇikan* ti ettha tamkhaṇo ti

¹ Ssp. vāreyyānīti for vāreyyan ti.

² Bp. Ssp. °gāṇa°.

³ Ssp. sañkham.

⁴ Bp. idha.

⁵ Ssp. suṇisā°.

⁶ Bp. °vesanādinā.

⁷ Ssp. te nam.

⁸ Bp. °udakāharāṇarandhāpanādinā; Ssp. udakāharāṇādinā.

⁹ Bp. tena for pana te; Ssp. pana te nam.

¹⁰ Bp. Ssp. daliddā.

¹¹ Ssp. ābhataṁ.

¹² Ssp. upahāṭam.

¹³ Ssp. omits this.

¹⁴ Ssp. tam.

¹⁵ Ssp. °ppasādhito.

¹⁶ Ssp. °rentā.

¹⁷ Bp. abhirāmantā.

¹⁸ Bp. pañītataṁ.

acirakālo vuccati, tamkhaṇikan ti acirakālādhikārikam, sañca-
rittam samāpajjeyyā 'ti sañcaranabhāvam samāpajjeyya,
yasmā pana tam samāpajjantena kenaci pesitena katthaci
gantabbam hoti, parato ca itthiyā vā purisamatīn ti ādīvac-
nato idha itthipurisā adhippetā. tasmā tam attham dassetum
itthiyā vā pahito purisassa santike gacchatī, purisena vā
pahito itthiyā santike gacchatīti evam assa padabhājanam
vuttam. itthiyā vā purisamatīn purisassa vā itthimatin ti
ettha āroceyyā 'ti pāthaseso datthabbo, ten' ev' assa pada-
bhājane purisassa matim itthiyā āroceti, itthiyā matim puri-
sassa ārocetīti vuttam.

idāni yad attham tam¹ tesam matim adhippāyam ajjhāsa-
yam chandaṁ rucim āroceti, tam² dassento jāyattane vā
jārattane vā ti³ āha, tattha jāyattane ti jāyabhāve. jārattane
ti jārabhāve. purisassa hi matim itthiyā ārocento jāyattane
āroceti, itthiyā matim purisassa ārocento jārattane āroceti,
api ca purisass' eva matim itthiyā ārocento jāyattane vā
āroceti nibaddhabhāriyābhāve, jārattane vā micchācārabhāve,
yasmā pan' etam ārocentena tvam kira tassa⁴ jāyā bhaviss-
sasiti ādi vattabbam hoti. tasmā tam vattabbatākāram
dassetum jāyattane vā ti jāyā bhavissasiti⁵ jārattenā vā ti
jāri bhavissasiti assa padabhājanam vuttam. eten' eva ca⁶
upāyena itthiyā matim purisassa ārocane pi pati bhavissasi
sāmiko bhavissasi jāro bhavissasiti vattabbākāro veditabbo.
antamaso tankhaṇikāya pīti sabbantimena paricchedena yā
ayam taṅkhaṇe muhuttamatte paṭisamvasitabbato taṅkha-
ṇikā ti vuccati, muhuttikā ti attho, tassāpi muhuttikā bha-
vissasiti evam purisamatīn ārocentassa saṅghādiseso, eten'
eva upāyena muhuttiko bhavissasiti evam purisassa itthi-
matīn ārocento pi⁷ saṅghādisem āpajjatīti veditabbo.

idāni itthiyā vā purisamatīn ti ettha adhippetā itthiyo
pabhedato dassetvā tāsu sañcarittavasena āpattibhedam
dassetum dasa itthiyo ti ādim āha, tattha mātūrakkhitā ti
mātarā rakkhitā, yathā purisena samivāsam na kappeti evam
mātarā rakkhitā. ten' assa padabhājane pi vuttam mātā

¹ Ssp. omits tam.² Bp. etam.³ Bp. adds ādim.⁴ Bp. assa.⁵ Bp. Ssp. °ssasi.⁶ Ssp. omits ca.⁷ Bp. omits pi.

rakkhati gopeti issariyam kāreti vasam vattetiti, tattha rakkhatiti katthaci gantum na deti. gopetiti yathā aññe na passanti evam guttaṭṭhāne¹ ṭhāpeti. issariyam kāretiti serī-vihāram assā nisedhenti abhibhavitvā pavattati.² vasam vattetiti idam karohi idam mā akāsiti evam attano vasam tassā upari vatteti. eten' upāyena piturakkhitādayo pi ñātabbā, gottam vā dhammo vā na rakkhati sagottehi pana sahadhammikehi ca ekam satthāram uddissa pabbajitehi ekaganapariyāpannehi ca rakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā ti vuccati, tasmā tesam padānam sagottā rakkhantiti ādinā nayena padabhājanam vuttam. saha ārakkhenā³ sārakkhā. saha paridañdena⁴ *saparidañdā*. tāsam niddesā pākaṭā 'va, imāsu dasasu pacchimānam dvinnam eva purisatarām gacchantinam micchācāro hoti na itarāsam. dhanakitādisu appena vā bahunā vā dhanena kītā *dhanakkītā*, yasmā pana sā na kitamattā⁵ eva⁶ samvāsatthāya pana kitattā bhariyā tasmāssa niddese dhanena kiñitvā⁷ vāsetiti vuttam. chandena attano ruciyā vasatiti chandavāsinī. yasmā pana sā na attano chandamatten' eva bhariyā hoti purisena pana sampaṭicchitattā tasmāssa niddese pi yo *piyam vāsetīti* vuttam. bhogena vasatiti *bhogavāsinī*, udukkhalamusulādi gharūpakaṇam labhitvā bhariyābhāvam gacchantiyā janapadithiyā etam adhivacanam. paṭena vasatiti *paṭavāsinī*, nivāsanamattam pi pāpuraṇamattam vā labhitvā bhariyābhāvam upagacchantiyā dalidditthiyā⁸ etam adhivacanam. *oda-pattakinīti* ubhinnam ekissā udakapātiyā hatthe otāretvā idam udakam viya samṣaṭṭhā abhejjā hothā 'ti vatvā parigahitāya vohāranāmam etam, niddese pi 'ssa tāya saha *udakapattam āmasitvā tam vāsetīti* evam attho veditabbo. obhatam⁹ oropitam cumbaṭamassā 'ti *obhatacumbaṭā*,¹⁰ katṭhahārikādinam aññatarā, yassā sisato cumbatam oropitvā¹¹ ghare vāseti, tassā etam adhivacanam. *dāsī cā* 'ti attano eva¹² dāsī ca hoti bhariyā ca. kammakāri nāma gehe bhatiyā

¹ Ssp. gutte ṭhāne.² Ssp. vattati.³ Bp. adds ti.⁴ Ssp. dhanakkītā°.⁵ Bp. Ssp. add bhariyā.⁶ Ssp. kiñitvā.⁷ Bp. Ssp. dali°.⁸ Ssp. obhaṭam.⁹ Bp. Ssp. obhaṭā°.¹⁰ Bp. Ssp. °petvā.¹¹ Bp. yeva.

kammaṁ karoti, tāya saddhim koci gharāvāsam kappeti attano bhariyāya anatthiko hutvā, ayam vuccati *kammakārī ca bhariyā cā 'ti.* dhajena āhaṭā *dhajāhaṭā*, ussitadhajāya¹ senāya gantvā paravisayaṁ vilumpitvā ānītā ti vuttam hoti, tam koci bhariyam karoti, ayam dhajāhaṭā nāma. muhuttikā vuttanayā eva. etāsam dasannam pi purisantaragamane micchācāro hoti, purisānam pana vīsatiyāpi etāsu micchācāro hoti,² bhikkhuno ca sañcarittam pi hotīti.

idāni *puriso bhikkhum pahinātīti*³ ādisu patigaṇhātīti⁴ so bhikkhu tassa purisassa *gaccha bhante itthannāmaṁ māturakkhitām brūhi hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā* ti evam vuttavacanam sādhu upāsakā 'ti vā hotū 'ti vā āroces-sāmīti vā ti yena kenaci ākārena vacibhedam katvā sisakampādihi vā sampaticchat. *vīmaṁsatīti* evam patigaṇhītvā⁴ tassā itthiyā santikam gantvā tam sāsanam āroceti. *paccāharatīti* tena ārocite sā itthī sādhū 'ti sampaticchatu vā paṭikkhipatu vā lajjāya vā tunhī hotu puna āgantvā tassa purisassa tam pavattim⁵ āroceti, ettāvatā imāya patiggahaṇārocana-paccāharanasaṅkhātāya tivangasampatti�ā saṅghādiseso hoti, sā pan'⁶ assa bhariyā hotu vā mā vā akāraṇam etam. sace pana so māturakkhitāya santikam pesito tam adisvā tassā mātuyā tam sāsanam āroceti bahiddhā *vimattham*⁷ nāma hoti, tasmā visanketan ti Mahāpadumathero āha. Mahā-summathero⁸ pana mātā vā hotu pitā vā antamaso gehadāsī pi añño vā⁹ yo koci tam kiriym¹⁰ sampādessati tassā¹¹ vutte pi *vimattham*⁷ eva¹² na¹³ hoti, tivangasampattikale āpatti yeva. nanu yathā buddham paccakkhāmīti vattukāmo virajjhītvā dhammam paccakkhāmīti vadeyya paccakkhātāvassa sikkhā, yathā vā paṭhamajjhānam¹⁴ samāpajjāmīti vattukāmo virajjhītvā dutiyajjhānam¹⁵ samāpajjāmīti vadeyya āpanno

¹ Bp. usitaddhajāya.

² Ssp. omits hoti.

³ Ssp. °nātīti.

⁴ Bp. Ssp. patīggan°.

⁵ Ssp. pavuttim.

⁶ Ssp. pana.

⁷ Ssp. vi°.

⁸ Bp. Ssp. °suma°.

⁹ Bp. adds pi.

¹⁰ Bp. kriyam.

¹¹ Bp. Ssp. tassa.

¹² Bp. nāma for eva.

¹³ Ssp. omits na and adds hotiti.

¹⁴ Bp. Ssp. paṭhamam jhānam.

¹⁵ Bp. Ssp. dutiyam jhānam.

c' assa¹ pārājikam, evam sampadam idam ti āha.² tam pan' etam patigaṇhati³ antevāsim vīmamsāpetvā attanā paccāharati āpatti saṅghādisesassā 'ti iminā sameti, tasmā subhāsitam. yathā ca mātūrakkhitam brūhīti vuttassa gantvā tassā ārocetum samatthānam mātādīnam pi vadato visanketo n' atthi, evam evam, hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ti vattabbe, hohi kira itthannāmassa bhariyā chandavāsinīti evam pāliyam⁴ vuttesu chandavāsinī ādīsu vacanesu aññataravasena vā avuttesu pi, hohi kira itthannāmassa bhariyā jāyā pajāpatī puttamatā gharanī gharasāminī bhattarandhikā sussūsikā kāmaparicārikā ti evam ādīsu samīvāsaparidipakesu vacanesu aññataravasena vā vadantassāpi visaṅketo n' atthiti⁵ tivāṅgasampattiyā āpatti yeva. mātūrakkhitam brūhīti pesitassa pana gantvā aññāsu piturakkhitādīsu aññataram vadantassa visanketam, esa nayo piturakkhitam brūhīti ādīsu pi, kevalam h' ettha ekamūlakadvimūlakādi⁶ vasena purisassa mātā bhikkhum pahināti⁷ mātūrakkhitāya mātā bhikkhum pahināti⁷ mātūrakkhitā bhikkhum pahinātiti evam ādīnam mūlaṭṭhānañ ca vasena peyyālabhedo yeva viseso, so pi pubbe vuttanayattā pālianusāren' eva sakkā jānitun ti nāssa vibhāgam dassetum ādaram karimhā.⁸ patiganhatiti⁹ ādīsu pana dvīsu catukkesu paṭhamacatukke ādipadena tivāṅgasampattiyā saṅghādiseso, majjhe dvihi duvāṅgasampattiyā thullaccayam, ante ekena ekaṅgasampattiyā dukkaṭam. dutiya-catukke ādipadena duvāṅgasampattiyā thullaccayam, majjhe dvihi ekaṅgasampattiyā dukkaṭam, ante ekena aṅgābhāvato anāpatti.

tattha patiganhatiti⁹ āñāpakassa sāsanam patiganhati.⁹ vīmamsatīti pahitatthānam gantvā tam āroceti. paccāharatīti puna āgantvā mūlaṭṭhassa āroceti. na paccāharatīti ārocetvā etto 'va pakkamati. na¹⁰ vīmamsatī¹¹ paccāharatīti purisena itthannānam gantvā brūhīti vuccamāno sādhū 'ti tassa sāsanam patigaṇhitvā¹² tam pammusitvā vā apamusitvā¹³

¹ Bp.Ssp. v' assa. ² Ssp. omits āha. ³ Bp.Ssp. patigganhati.

⁴ Bp. pāliyā. ⁵ Bp.Ssp. atthi. ⁶ Bp. °du° for °dvi°.

⁷ Bp.Ssp. °nāti. ⁸ Bp. karimha. ⁹ Bp.Ssp. patiggaṇ°.

¹⁰ Bp. patigganhati before na. ¹¹ Bp. °satīti and omits paccāharatīti.

¹² Bp.Ssp. patigga°, sic pa'ssim. ¹³ Bp.Ssp. appa°.

vā aññena karaṇiyena tassā santikam gantvā kiñcid eva katham kathento nisīdati, ettāvatā patiganhati¹ na vīmaṁsatī nāmā 'ti vuccati. atha nam sā itthī sayam eva vadaṭi tum-hākam kira upaṭṭhāko marū gaheṭukāmo² ti evam vatvā ca³ aham tassa bhariyā bhavissāmīti vā⁴ na vā⁵ bhavissāmīti vadati, so tassā vacanam anabhinanditvā appaṭikkositvā tuṇhibhūto 'va utthāyāsanā tassa purisassa santikam āgantvā tam pavattim āroceti, ettāvatā na vīmaṁsatī paccāharati nāmā 'ti vuccati. na vīmaṁsatī na paccāharatīti kevalam sāsanārocanakāle patiganhati yeva itaram pana dvayam na karoti. na patiganhati vīmaṁsatī paccāharatīti koci puriso bhikkhussa thitāṭṭhāne vā nisimnaṭṭhāne vā tathārūpiṁ katham katheti, bhikkhu tena appahito⁶ pi pahito viya hutvā itthiyā santikam gantvā, hohi kira itthannāmassa bhariyā ti ādinā nayena vīmaṁsitvā tassā rucim vā arucim vā puna āgantvā imassa āroceti. ten' eva nayena vīmaṁsitvā apacāharanto⁷ na patiganhati vīmaṁsatī na paccāharatīti vuccati. ten' eva nayena gato avīmaṁsitvā tāya samuṭṭhāpitam katham sutvā paṭhamacatukkassa tatiyapade vuttanayena āgantvā imassa ārocento na patiganhati na vīmaṁsatī paccāharatīti vuccati catuttham⁸ padam pākaṭam eva. sambahule bhikkhū āñāpetīti ādinayā pākaṭā yeva. yathā pana sambahulā 'pi ekavatthusmīm⁹ āpajjanti, evam ekassa 'pi sambahulavatthūsu¹⁰ sambahulā āpattiyo veditabbo, katham, puriso bhikkhum āñāpeti, gaccha bhante asukasmīm nāma pāsāde saṭṭhimattā vā sattatimattā vā itthiyo ṭhitā tā vadehi, hotha kira itthannāmassa bhariyāyo ti. so sampaṭicchitvā tattha gantvā ārocetvā puna tam sāsanam paccāharati, yattakā itthiyo tattakā āpattiyo āpajjati. vuttam h' etam Parivāre pi:—

padavītiḥāramattena vācāya bhaṇitenā ca,
sabbāni garukāni sappaṭikammāni,
catusaṭṭhi āpattiyo āpajjeyya ekato,
pañhāmesā kusalehi cintitā ti.

¹ Ssp. patiggāṇhāti.

² Sp. gehekātukāmo by mistake.

³ Ssp. omits ca.

⁴ Ssp. omits this vā.

⁵ Bp. this vā comes after next bhavissāmīti.

⁶ Ssp. apahito.

⁷ Ssp. pacchā.

⁸ Bp. catuttha.

⁹ Bp. °tthumhi.

¹⁰ Bp. Ssp. °hulesu vatthūsu.

imam kira atthavasam paṭicca ayaṁ pañho vutto, vacanasi-litthatāya c' ettha catusatthi āpattiyo ti vuttaṁ, evam karonto pana satam pi sahassam pi āpajjatīti. yathā ca ekena pesitassa ekāssa sambahulāsu itthisu sambahulā āpattiyo, evam eko puriso sambahule bhikkhū ekissā santikam̄ peseti sabbesam̄ saṅghādiseso, eko sambahule bhikkhū sambahulānam̄ itthinam̄ santikam̄ peseti itthigaṇanāya saṅghādisesā.¹ sambahulā purisā ekam̄ bhikkhum̄ ekissā santikam̄ pesenti purisagaṇanāya saṅghādisesā,¹ sambahulā² ekam̄ bhikkhum³ sambahulānam̄ itthinam̄ santikam̄ pesenti vatthugaṇanāya saṅghādisesā.¹ sambahulā⁴ sambahule² ekissā santikam̄ pesenti vatthugaṇanāya saṅghādisesā,⁵ sambahulā purisā sambahule bhikkhū sambahulānam̄ itthinam̄ santikam̄ pesenti vatthugaṇanāya saṅghādisesā,⁵ esa⁶ nayo ekā itthī ekam̄ bhikkhun ti ādīsu pi, ettha ca sabhāgavisabhāgatā nāma appamāṇam̄, mātāpitunnam⁷ pi pañcasahadhammikānam̄ pi sañcarittakammaṁ karontassa āpatti yeva. puriso bhikkhum̄ ānāpeti gaccha bhante ti catukkam̄ aṅgavasena āpattibhedadassanattham̄ vuttam̄. tassa pacchimapade antevāsi⁸ vīmāṁsitvā bahiddhā paccāharatiti āgantvā ācariyassa anārocetvā etto 'va gantvā tassa purisassa āroceti. āpatti ubhinnaṁ thullaccayassā 'ti ācariyassa paṭiggahitattā ca vīmāṁsāpitattā ca dvih' aṅgehi thullaccayaṁ, antevāsikassa vīmāṁsitattā ca paccāhatattā ca dvih' aṅgehi thullaccayaṁ. sesam̄ pākaṭam eva.

gacchanto sampādetīti patiganhāti c' eva vīmāṁsatī ca. āgacchanto visamvādetīti na paccāharati. gacchanto visamvādetīti na patiganhāti.⁹ āgacchanto sampādetīti vīmāṁsatī c' eva paccāharati ca. evam ubhayattha dvih' aṅgehi thullaccayaṁ, tatiyapade āpatti, catutthe anāpatti. anāpatti saṅghassa vā cetiyassa vā gilānassa vā karaṇiyena gacchati ummattakassa ādikammikassā 'ti ettha bhikkhusaṅghassa uposathāgāram̄ vā kiñci vā vippakatam̄ hoti, tattha kārukā-

¹ Bp. Ssp. seso.

² Ssp. adds bhikkhū.

³ Bp. omits this.

⁴ Ssp. adds purisā.

⁵ Bp. °seso.

⁶ Ssp. es 'eva.

⁷ Bp. Ssp. °pitūnam̄.

⁸ Bp. °vāsim̄; Ssp. °vāsi.

⁹ Sp. °gaṇhati in other cases.

nam¹ bhattavetanatthāya upāsako vā upāsikāya santikam bhikkhum pahineyya upāsikā vā upāsakassa evarūpena saṅghakaraṇiyena² gacchantassa anāpatti, cetiyakamme kayiramāne pi es' eva nayo, gilānassa bhesajjatthāya pi upāsakena vā upāsikāya santikam upāsikāya vā upāsakassa santikam pahitassa gacchato anāpatti. ummattakādikammikā vutanayā eva. samutṭhanādisu idam sikkhāpadam chasamutṭhanam, sīsukkhipanādinā³ kāyavikārena sāsanam gaḥetvā gantvā hatthamuddāya⁴ vīmaṁsitvā puna āgantvā hatthamuddāya⁵ eva ārocentassa kāyato samutṭhāti, āsanasālāya nisinnassa itthannāmā nāma⁶ āgamissati tassā cittam jāneyyāthā 'ti kenaci vutto⁷ sadhū 'ti sampaticchitvā tam āgatam vatvā tassā gatāya puna tasmim purise āgate ārocentassa vācato samutṭhāti. vācāya sāsanam⁸ sādhū 'ti gaḥetvā aññena karaṇiyena tassā gharām gantvā aññattha vā gamanakāle tam disvā vacibheden' eva vīmaṁsitvā puna añnen' eva karaṇiyena⁹ tato apakkamma kadācid eva tam¹⁰ purisam disvā ārocentassāpi vācato 'va¹¹ samutṭhāti. paññattim ajānantassa pana khīṇāsavassāpi kāyavācato samutṭhāti. katham, sace hi 'ssa mātāpitaro kujjhītā alam vacanīyā honti, tañ ca bhikkhum gharām upagatam therapitā vadati mātā te tāta marā mahallakam chaddetvā nātikulam gata gaccha tam¹² mām upatṭhātum pesehīti, so ce gantvā tam vatvā puna pituno tassā āgamanam vā anāgamanam vā āroceti saṅghādiseso. imāni tīni acittakasamutṭhāni. paññattim pana jānitvā eteh' eva tīhi nayehi sañcarittam samāpjjato kāyacittato vācācittato kāyavācācittato¹³ samutṭhāti, imāni tīni paññattijānanacittena sacittakasamutṭhānāni, kiriyā,¹⁴ nosaññāvimokkhām, paññattivajjām, kāyakammām, vacikammām, kusalādivasena c' ettha tīni cittāni, sukhādi vasena tisso vedanā ti.

vinitavatthūsu ādito vatthupañcake patiggahitamattattā dukkaṭam, kalahavatthusmim sammodanīyam akāsīti tam

¹ Ssp. kārakānam.

² Bp.Ssp. saṅghassa karaṇiyena.

³ Ssp. sīsaukkhi°.

⁴ Ssp. °muddhāya.

⁵ Ssp. °muddhāy°.

⁶ Ssp. omits nāma.

⁷ Bp.Ssp. vutto.

⁸ Bp.Ssp. omit this.

⁹ Ssp. kāraṇena.

¹⁰ Ssp. naṁ.

¹¹ Ssp. ca.

¹² Bp.Ssp. naṁ.

¹³ Bp.Ssp. add ca.

¹⁴ Bp. kriyām.

saññāpetvā puna gehagamaniyam¹ akāsi. nālam vacanīyā 'ti na pariccattā ti attho, yā hi yathā yathā yesu yesu janapadesu pariccattā² 'va hoti bhariyābhāvam atikkamati ayam alam vacanīyā ti vuccati, esā pana na alam vacanīyā kenacid eva kāraṇena kalaham katvā gatā, ten' ev' ettha bhagavā anāpattiti āha, yasmā pana kāyasamsagge yakkhiyā³ thullaccayam vuttam tasmā dutṭhullādisu pi yakkhipetiyo thullaccayavatthum⁴ evā 'ti veditabbā, atṭhakathāsu pan'⁵ etam na vicāritam, sesam sabbattha uttānattham evā 'ti.

sañcarittavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti kuṭikārasikkhāpadam. tattha Ālavakā ti Ālaviratthe jātā dārakā Ālavakā nāma, te pabbajitakāle pi Ālavakā tv eva paññāyim̄su, te sandhāya vuttam Ālavakā bhikkhū ti. saññācikāyo ti sayam yācitvā gahitūpakaraṇāyo. kārāpentīti karonti pi kārāpenti pi. te kira sāsane vāsadhu-rañ⁶ ca ganthadhurañ cā 'ti dve pi dhurāni chaddetvā navakammam eva dhuram katvā pagganhim̄su.

assāmikāyo ti anissarāyo, kāretvā⁷ dāyakena virahitāyo ti attho. attuddesikāyo ti attānam uddissa attano atthāya āraddhāyo ti attho. appamānikāyo ti ettakena niṭṭham gacchissantīti evam aparichinnappamāṇāyo,⁸ vuddhipampamāṇāyo⁹ mahappamāṇāyo cā¹⁰ 'ti attho. yācanā eva¹¹ bahulā etesam mandañam aññam kamman ti yācanabahulā. evam viññattibahulā veditabbā, atthato pan' ettha nānākaraṇam¹² n' atthi anekakkhattum purisam detha purisatthakaran¹³ dethā 'ti yācantānam etam adhivacanam. tattha mūlacchejjāya purisam yācitum na vat̄tati, sahāyatthāya kammakaraṇatthāya purisam dethā 'ti yācitum vat̄tati. purisatthakaran ti purisena kātabbam hatthakammam vuccati, tam yācitum vat̄tati,¹⁴ hatthakammam nāma kiñci vatthum¹⁵ na hoti,

¹ Bp.Ssp. geham gama°.

² Bp. repeats pariccattā.

³ Ssp. yakkhiniyā.

⁴ Ssp. °vatthu.

⁵ Bp.Ssp. pana.

⁶ Bp.Ssp. vipassanādhurañ.

⁷ Bp. kāretarā.

⁸ Bp. apparī°; Ssp. paricchi°.

⁹ Bp. adds vā; Ssp. vuḍḍhi°.

¹⁰ Ssp. omits cā.

¹¹ Ssp. yeva.

¹² Ssp. °kārapam.

¹³ Bp. purisatta°.

¹⁴ Bp. omits tam yācitum vat̄tati.

¹⁵ Bp.Ssp. vatthu.

tasmā tam ṭhapetvā migaluddakamacchabandhakādīnam sakakammam avasesam sabbam kappiyam, kim bhante āgattha kena kammam ti pucchite vā apucchite vā yācitum vaṭṭati, viññattipaccayā doso n' atthi, tasmā migaluddakādayo sakakammam na yācitabbā, hatthakammam dethā 'ti aniyāmetvā 'pi na yācitabbā, evam yācitā hi te sādhū bhante ti bhikkhum¹ uyyojetvā mige pi māretvā āhareyya,² niyāmetvā pana vihāre kiñci kattabbam atthi tattha hatthakammam dethā 'ti yācitabbā. phālanaṅgalādīni upakaraṇāni gahetvā kasitum vā vapitum vā lāyitum vā gacchantam sakiccapasutam pi kassakam³ vā aññam vā kiñci hatthakammam yācitum vaṭṭat' eva. yo pana vighāsādo vā añño vā koci nikkammo niratthakakatham vā⁴ kathento niddāyanto vā viharati. evarūpam ayācitvā 'pi ehi re idam vā idam vā karohīti yadicchakam kārāpetum vaṭṭati, hatthakammassa pana sabbakappiyabhāvadipanattham imam nayam kathenti.

sace hi bhikkhu pāsādam kāretukāmo hoti tambhatthāya pāsāṇakoṭakānam ghamā gantvā vattabbam hatthakammam laddhum vaṭṭati upāsakā 'ti, kim kātabbam bhante ti, pāsāṇatthambhā uddharitvā dātabbā ti, sace te uddharitvā vā denti uddharitvā nikkhitte attano thambhe vā denti vaṭṭati. athāpi vadanti amhākam bhante hatthakammam kātum khaṇo n' atthi aññam uddharāpetha tassa mūlam dasāmā 'ti, uddharāpetvā pāsāṇatthambhe uddhaṭamanussānam mūlam dethā 'ti vattum vaṭṭati. eten' eva upāyena pāsādādārūnam atthāya vaddhakinam santikam itṭhakatthāya itṭhakavaddhakinam chadanatthāya⁵ gehachādakānam⁶ cittakammathāya cittakārānan ti yena yena attho hoti tassa tassa atthāya tesam tesam sippakārakānam santikam gantvā hatthakammam yācitum vaṭṭati, hatthakammayācanavasena ca mūlacchejjāya vā bhattavetanānuppadānenā vā laddham pi sabbam gahetum vaṭṭati, araññato āharāpentena ca sabbam anajjhāvutthakam⁷ āharāpetabbam. na kevalañ ca pāsādam kāretukāmena mañcā-pīṭha-patta-parissāvana-dhammakara-

¹ Bp. bhikkhū.

² Bp. Ssp. °yyum.

³ Bp. kasakam.

⁴ Bp. omits vā.

⁵ Ssp. chāda°.

⁶ Ssp. °chādanakānam.

⁷ Bp. °vutthakam.

ka-cīvarādīnī¹ kārāpetukāmenā 'pi dāruṇohasuttādīnī² labhitvā te te sippakārake upasaṅkamitvā vuttanayen' eva hatthakammaṇī yācitabbam, hathakammayācanavasena ca mūlacakhejjāya vā bhattavetanānuppadānena³ vā laddham pi sabbam gahetabbam. sace pana kātum na icchanti bhattavetanam⁴ paccāsimṣanti⁵ akappiyakahāpañādīm⁶ na dātabbam, bhikkhācāravattra taṇḍulādīni pariyesitvā dātum vaṭṭati.

hatthakammavasena pattam kāretvā tath' eva pācetvā navapakkassa pattassa puñchanatelatthāya anto gāmam paviṭṭhena bhikkhāya āgato ti sallakkhetvā yāguyā vā bhatte vā ānīte hatthena patto pidhātabbo.⁷ sace upāsikā kiṁ bhante ti pucchati, navapakko patto puñchanatelenā attho ti vattabbam. sace sā dehi bhante ti pattam gahetvā telena puñchitvā yāguyā vā bhattassa vā pūretvā deti, viññatti nāma na hoti gahetuṁ vaṭṭati.⁸ bhikkhū pageva pindāya caritvā āsanasālam gantvā āsanam apassantā tiṭṭhanti, tatra ce upāsakā bhikkhū ṭhite disvā sayam eva āsanāni āharāpentī, nisiditvā gacchante hi āpucchitvā gantabbam, anāpucchā gatānam pi natthañ ca givā na hoti, āpucchitvā gamanam pana vattam. sace bhikkhū āsanāni āharathā⁹ 'ti vuttehi āhaṭāni honti āpucchitvā 'va gantabbam, anāpucchā gatānam vattabhedo ca natthañ ca givā.¹⁰ attharāṇakojavakādisu¹¹ pi es' eva nayo. makkhikāyo¹² bahukā honti, makkhikāvijaniṁ¹³ āharathā 'ti vattabbam, pucimandasākhādīni āharanti kappiyam kārāpetvā patiggahetabbāni, āsanasālāyam¹⁴ udaka-bhājanam rittam hoti, dhammakarakam¹⁵ gaṇhāti na vattabbam, dhammakarakam¹⁶ hi rittabhājane pakkipantō bhindeyya. nadīm vā talākam vā gantvā pana udakam āharā 'ti vattum vaṭṭati, gehato āharā 'ti n' eva vattum vaṭṭati, na

¹ Bp. °dhamakarana-°; Ssp. dhamakaraka-°. ² Ssp. °loha°.

³ Bp. Ssp. °vettanā°. ⁴ Bp. Ssp. °vettanam.

⁵ Bp. °sisanti. ⁶ Bp. °ñādi; Ssp. akappiyam kahāpañādi.

⁷ Ssp. pidahitabbo. ⁸ Ssp. vattatīti.

⁹ Bp. āharāpethā. ¹⁰ Ssp. addī ti.

¹¹ Ssp. attharakoja°. ¹² Ssp. macchikā.

¹³ Ssp. macchikā°. ¹⁴ Bp. °lāya.

¹⁵ Bp. dhamakaranam; Ssp. dhamakarakam.

āhaṭam paribhuñjituṁ,¹ āsanasālāya vā araññake vā bhata-kiccam karontehi tatthajātakanā anajjhāvutthakam² yam kiñci uttaribhaṅgārahāni pattam vā phalam vā sace kiñci kammam karontam āharāpeti hatthakammavasena āharā-petvā paribhuñjituṁ vat̄tati, alajjhīhi pana bhikkhūhi vā sāmañerehi vā hatthakammam na kāretabbam. ayam tāva purisatthakare nayo.

goram pana aññatakaappavāritaṭṭhānato āharāpetum na vat̄tati, āharāpentassa dukkātam, ñātipavāritaṭṭhānato pi mūlacchejjāya yācituṁ na vat̄tati, tāvakālikanayena sabbatha vat̄tati, evam āharāpitañ ca goṇam rakkhitvā jaggitvā sāmikānam³ paṭicchādetabbam,⁴ sac' assa pādo vā siṅgam vā bhijjati vā⁵ nassati vā⁶ sāmikā ce sampaṭicchanti icc etam kusalam, no ce sampaṭicchanti givā hoti, sace tumhākam yeva demā 'ti vadanti na sampaṭicchitabbam, vihārassa demā 'ti vutte pana ārāmikānam ācikkhatha patijaggañatthāya⁷ 'ti vattabbam. *sakatam dethā* 'ti pi aññatakaappavārite vattum na vat̄tati, viññatti eva hoti dukkātam āpajjati, ñātipavāritaṭṭhāne⁸ pana vat̄tati, tāvakālikam vat̄tati, kammam katvā puna dātabbam, sace nemiyādīni⁹ bhijjanti pākatikāni katvā dātabbam, naṭhe givā hoti, tumhākam eva demā 'ti vutte dārubhañdam nāma sampaticchitum vat̄tati, es' eva nayo vāsipharasukuthārikuddāñanikhādanesu,¹⁰ valliādīsu ca parapariggahitesu¹¹ garubhañdappahonakesu yeva ca ādīsu viññatti hoti na tato oram, anajjhāvutthakam pana yam kiñci āharāpetum vat̄tati, rakkhitagopitaṭṭhāne yeva hi viññatti nāma vuccati, sā dvīsu pacayesu sabbena sabbam na vat̄tati. senāsanapaccaye pana āhara dehiti viññattimattam eva na vat̄tati, parikathobhāsanimittakammāni vattanti. tathā uposathāgaram vā bhojanasālam vā aññam vā kiñci senāsanam icchantenā¹² imasmim vata okāse evarūpam senāsanam kātum vat̄tati vā yuttan ti anurūpan ti vā

¹ Ssp. °jittabbam.

² Ssp. °vutthakam.

³ Bp. sāmikā.

⁴ Bp. Ssp. paticchāpetabbā.

⁵ Ssp. omits vā.

⁶ Ssp. adds tam.

⁷ Bp. Ssp. patijagga°.

⁸ Ssp. ñātakappavāri°.

⁹ Bp. nemī ādīni.

¹⁰ Ssp. vāsi°.

¹¹ Ssp. °hitesu.

¹² Bp. icchanto; Ssp. icchato.

ādinā nayena vacanam parikathā nāma. upāsakā tumhe kuhim vasathā 'ti, pāsāde bhante ti, bhikkhūnam pana upāsakā pāsādo na vat̄tatīti evam ādi vacanam obhāso nāma, manusse disvā rajjum vā¹ pasāreti khile ākoṭāpeti, kim idam bhante ti vutte idha āvāsam karissāmā 'ti evam ādi kāraṇam² pana nimittakammam nāma, gilānapaccaye pana viññatti pi vat̄tati, pageva parikathādīni. manussā upaddutā yācanāya upaddutā viññattiyā 'ti tesam bhikkhūnam tāya yācanāya ca viññatiyā ca pilitā. ubbjijantī³ kinnu āharāpessantiti ubbegam iñjanam calanam paṭilabhamti. uttasanti pīti ahim viya disvā sahasā tasitvā⁴ uggamanti.⁵ palāyanti pīti dūrato 'va⁶ yena vā tena vā palāyanti. aññena pi gacchantīti yam maggām paṭipannā tam pahāya nivattitvā vāmanā vā dakkhiṇam vā gahetvā gacchanti dvāram pi thakenti.⁷

bhūtapubbam bhikkhave ti iti bhagavā te bhikkhū garahitvā tad anurūpikañ⁸ ca dhammadam katham katvā puna pi viññatītyā dosam pākaṭam kurumāno iminā⁹ bhūtapubbam bhikkhave ti ādinā nayena tīṇi vatthūni dassesi. tattha Manikanṭho ti so kira nāgarājā sabbakāmadadam mahagham maṇīm kanṭhe pilandhitvā carati tasmā maṇikanṭho tv eva paññāyittha. upari muddhani mahantam phaṇam karitvā atṭhāsīti so kira tesam dvinnam isinam kanīṭho isi mettāvihāri ahosi, tasmā so nāgarājā nadito uttaritvā devavaṇṇam nimmiṇitvā tassa santike nisiditvā sammodanīyam katvā tam devavaṇṇam pahāya sakavaṇṇam eva upagantvā tam isim parikkhipitvā pasannākāram karonto upari muddhani mahantam phaṇam katvā¹⁰ chattam viya dhārayamāno muhuttam thatvā pakkamati, tena vuttam upari muddhani mahantam phaṇam karitvā atṭhāsīti. maṇissa kanṭhe pilandhanan¹¹ ti maṇī¹² assa kanṭhe pilandhitam¹¹ āmuttan ti attho. ekam antam atṭhāsīti tena devavaṇṇena āgantvā tāpasena saddhim sammodamāno ekasmiṇ padese atṭhāsi. mamaṇnapānan ti mama annañ ca pānañ ca. vipulan ti bahulam.¹³ ulāran ti

¹ Bp.Ssp. omit vā.

² Ssp. kāraṇam.

³ Bp. °jjanti pīti.

⁴ Ssp. uttasitvā.

⁵ Bp.Ssp. ukkamanti.

⁶ Ssp. omits 'va.

⁷ Bp. inserts . . . pa . . .

⁸ Bp.Ssp. anurūpañ.

⁹ Bp. imināpi; Ssp. imāni.

¹⁰ Bp. karitvā.

¹¹ Bp. pila°.

¹² Bp.Ssp. maṇīm.

¹³ Ssp. bahutam.

panītam. *atiyācako sīti* ativiya yācako punappunam yācasitī¹ vuttam hoti. *susū* ti taruṇo thāmasampanno yobbanappat-tapuriso. sakkarā vuccati kālasilā, tattha dhoto asi sak-kharadhoto nāmā 'ti vuccati, sakkaradhoto pāṇimhi assā 'ti *sakkaradhotapāñi*, pāsāne dhotanisitakhaggahattho ti attho, yathā so asihattho puriso tāseyya, evam tāsesi marā selam yācamāno, manim yācanto ti attho, na tam yāceti tam na yāceyya, kataram, yassa piyam jigimseyyā² 'ti yassa³ sattassa piyan ti jāneyya. *kim aṅga pana manussabhūtānam* ti manussabhūtānam amanāpā ti kim ev' ettha vattabbam. *sakunasaṅghassa saddena ubbālho* ti so kira sakunasaṅgho pathamayāmañ ca pacchimayāmañ ca nirantaram saddam eva karoti, so bhikkhu tena saddena pīlito hutvā bhagavato santikam agamāsi. *ten' āha yen' āham ten' upasāñkamīti.*⁴ *kuto ca tvām bhikkhu āgacchassti* ettha nisinno so bhikkhu na āgacchatī vattamānasamipe pana evam vattum labbhati. *ten' āha kuto ca tvām bhikkhu āgacchasiti* kuto āgato 'siti attho. tato 'ham⁵ bhagavā āgacchāmīti etthāpi so eva nayo. *ubbālho* ti pīlito, ukkanthāpito hutvā ti attho. *so sakunasaṅgho bhikkhu pattam yācatīti* ettha na⁶ te sakunā bhikkhuno vacanam jānanti, bhagavā pana attano ānubhāvena yathā jānanti tathā akāsi. *apāham te na jānāmīti* api aham te jane ke vā ime kassa vā ime ti na jānāmi. *saṅgamma* yācantīti samāgantvā vaggavaggā hutvā yācanti. *yācako appiyo hotīti* yo yācati so appiyo hoti. *yācam adadam appiyo* ti yācan ti yācitam vuccati, yācitam attham adadanto pi appiyo hoti. athavā yācan ti yācantassa, adadam appiyo ti adento appiyo hoti. *mā me viddesanā⁷ ahū* 'ti mā me appiyabhāvo ahu, aham vā tava tvām vā mama desso⁸ appiyo mā ahositi attho. *dussamharāññīti*⁹ kasigorakkhādihi upāyehi dukkhena saṁharanīyā¹⁰ ti.

saññācikāya pana bhikkhunā ti ettha saññācikā nāma sayam pavattitā¹¹ yācanā vuccati, tasmā saññācikāyā¹² 'ti

¹ Ssp. yācako sīti.

² Bp. jigiseti; Ssp. jigmseti.

³ Bp. Ssp. yam assa.

⁴ Ssp. ūpa°.

⁵ Bp. aham.

⁶ Ssp. omits na.

⁷ Bp. videssanā.

⁸ Bp. videsso.

⁹ Bp. dusam ha°.

¹⁰ Bp. °nyāni.

¹¹ Bp. °ttita.

¹² Ssp. samyāci°.

attano yācanāyā 'ti vuttam hoti, sayam yācitakehi upakara-
nehīti attho, yasmā pana¹ sayam yācitakehi kariyamānā²
sayam yācitvā kariyamānā² hoti, tasmā tam atthapariyāyam
dassetum sayam yācitvā purisam pīti evam assa padabhājanam
vuttam. *ullittā* ti anto littā. *avalittā* ti bahi littā. *ullittā-*
valittā ti saantarabāhiralittā³ ti vuttam hoti. *kārayamānenā*
'ti imassa padabhājane kārāpentenā 'ti ettakam eva vattab-
bam siyā, evam hi byañjanam sameti, yasmā pana saññaci-
kāya⁴ kuṭīm karontenāpi⁵ idha vuttanayen' eva patipajjitab-
bam, tasmā karonto vā hotu kārāpento vā ubho p' ete kāra-
yamānenā 'ti iminā 'va padena saṅgahitā⁶ ti etam attham
dassetum *karonto vā kārāpento vā* ti vuttam hoti,⁷ yadi pana
karontena vā kārāpentena vā ti vadeyya byañjanam vilomi-
tam bhaveyya, na hi kārāpento karonto nāma hoti, tasmā
atthamattam ev' ettha dassitan ti veditabbam. *attuddesan*
ti mayham esā ti evam attā uddeso assā 'ti attuddesā, tam
attuddesam, yasmā pana yassā attā uddeso sā attano atthāya
hoti tasmā⁸ atthapariyāyam dassento attuddesan ti *attano*
atthāya 'ti āha. *pamānikā kāretabbā* ti pamānayuttā kāre-
tabbā. *tatridam*⁹ *pamānan* ti tassā kuṭiyā idam pamānam.
sugatavidathiyā ti sugatavidatthi nāma idāni majjhimassa
purisassa tisso vidatthiyo vadḍhakihatthena¹⁰ diyaḍḍho
hattho hoti. *bāhirimena mānenā* 'ti kuṭiyā bahi kuḍdamānenā
dvādasaviddhiyo, minantena pana sabbapāṭhamam dinno
mahāmattikapariyanto¹¹ na gahetabbo, thusapiṇḍapariyan-
tena minitabbam, thusapiṇḍassūpari¹² setakammam abbohā-
rikam, sace thusapiṇḍena anatthiko mahāmattikāya eva
niṭṭhāpeti mahāmattikā 'va paricchedo. *tiriyā* ti viṭṭhārato.
saitā 'ti satta sugatavidathiyō. *antarā* 'ti imassa pana ayam
niddeso abbhantarimena mānenā,¹³ kuḍdassa¹⁴ bahi antam
agahetvā¹⁵ abbhantarimena antena¹⁶ miniyamāne¹⁷ tiriyam

¹ Bp. inserts sā after this.² Bp. kariya°; Ssp. kayiramānā.³ Bp. antara°; Ssp. santara°.⁴ Ssp. samyāci°.⁵ Ssp. kārāpente°.⁶ Bp. Ssp. °hitā.⁷ Ssp. omits hoti.⁸ Ssp. inserts tam after tasmā.⁹ Bp. tatridam.¹⁰ Ssp. °kiha°.¹¹ Ssp. °mattikāpari°.¹² Bp. °ṇḍassa upari.¹³ Bp. manenā 'ti.¹⁴ Bp. kuṭṭassa.¹⁵ Bp. Ssp. aggahetvā.¹⁶ Ssp. ante.¹⁷ Bp. miniya°; Ssp. miya°.

satta sugatavidatthiyo pamāṇan ti vuttam hoti. yo pana lesan oḍdento¹ yathā vuttappamāṇam eva karissāmīti dighato ekādasa vidatthiyo tiriyam atṭha vidatthiyo dighato vā terasa vidatthiyo tiriyam cha vidatthiyo kareyya na vaṭṭati, ekatobhāgena atikkantam pi hi pamāṇam atikkantam eva hoti, tiṭṭhatu vidatthi kesaggamattam pi dighato vā² hāpetvā tiriyam tiriyato vā hāpetvā digham vaddhetum na vaṭṭati, ko pana vādo ubhato vadḍhane, vuttam h' etam, āyāmato vā vitthārato vā antamaso kesaggamattam pi atikkamitvā karoti vā kārāpeti vā payoge dukkaṭam ti ādi. yathā vuttappamāṇā eva pana vaṭṭati, yā pana dighato saṭṭhi hatthā 'pi hoti tiriyam ti hatthā vā ūnakacatuhatthā vā yattha pamāṇayutto mañco itocito ca na parivattati ayam kuṭiti saṅkhyam na gacchati, tasma ayam pi vattati. Mahāpaccariyam pana pacchimakoṭiyā catuhatthavitthārā³ vuttā, tato heṭṭhā akuṭi,⁴ pamāṇikāpi pana adesitavatthukā vā sārambhā vā aparikkamanā⁵ vā na vaṭṭati, pamāṇikā desitavatthukā anārambhā saparikkamanā 'va vaṭṭati. pamāṇato ūnataram pi catuhattham⁶ pañca hattham pi karontena desitavatthukā vā kāretabbā, pamāṇatikkantañ ca pana karonto lepapariyosāne⁶ garukam āpattiñ āpajjati. tattha lepo ca alepo ca lepokāso ca alepokāso⁷ ca veditabbo, seyyathidam⁸; lepo ti dve lepā mattikālepo ca sudhālepo ca, ṭhapetvā pana ime dve lepe avaseso bhasmagomayādi bhedo lepo⁹ alepo, sace pi kalala-lepo hoti alepo eva, lepokāso ti bhattiyo c' eva chadanañ ca, ṭhapetvā pana bhittichadane¹⁰ avaseso thambhatulāpiṭṭha¹¹-saṅghāṭavātapānadhūmacchiddādi alepāraho okāso sabbo pi alepokāso ti veditabbo.

bhikkhū abhinetabbā vatthudesanāyā 'ti yasmin ṭhāne kuṭīm kāretukāmo hoti tattha vatthudesanatthāya bhikkhū netabbā.¹² tena kuṭikārakenā 'ti ādi pana yena vidhinā te bhikkhū abhinetabbā tassa dassanattham vuttam. tattha kuṭīvatthum sodhetvā ti na visamam araññam bhikkhū gahetvā

¹ Ssp. oḍento.

² Ssp. omits vā.

³ Ssp. catūhattha.

⁴ Ssp. akuṭi.

⁵ Bp. appatikkama°.

⁷ Bp. anokāso.

⁶ Bp. lepanapari°.

⁹ Ssp. omits this.

¹⁰ Bp. °chadane.

¹¹ Bp. °pitṭa°; Ssp. piṭṭhi°.

¹² Ssp. abhine°.

gantabbam, kuṭīvatthum pana paṭhamam eva sodhetvā samatalam sīmamaṇḍalasadisam¹ katvā pacchā saṅgham upasaṅkamitvā yācitvā netabbā ti dasseti. evam assa vacanīyo ti saṅgho evam vattabbo assa. parato pana dutiyam pi yācitabbā ti bhikkhū sandhāya bahuvacanam vuttaṁ. sace² sabbo saṅgho na³ ussahatīti sace sabbo saṅgho na icchatī sajjhāyamanasikārādisu uyyuttā te te⁴ bhikkhū honti. sārambhaṁ anārambhan ti saupaddavaṁ anupaddavaṁ. saparikkamanam aparikkamanan ti saupacāram anupacāram. pattakallan ti patto kālo imassa olakanassā 'ti pattakālam, pattakālam eva pattakallam. idañ ca vatthum olakanatthāya sammuttikammari sāvaṇānayena⁵ oloketvā⁶ 'pi kātum vaṭṭati, parato pana vatthudesanākammam yathā vuttāya eva nāttiyā ca anusāvanāya⁷ ca kātabbam, oloketvā⁶ kātum na vaṭṭati. kipillikānan⁸ ti rattakālapingalādibhedānam⁹ yāsam kāsañci kipillikānam,⁸ kipilikānan ti pi pātho. āsayo ti nibaddhavasanaṭhānam, yathā ca kipillikānam¹⁰ evam upacikādinam pi nibaddhavasanaṭhānam yeva āsayo veditabbo. yattha pana¹¹ gocaratthāya ḁagantvā gacchanti sabbesam pi tādiso sañcaraṇappadeso avārito, tasmā tattha apanetvā sodhetvā kātum vaṭṭati, imāni tāva cha ṭhānāni sattānudayāya¹² paṭikkhittāni. hatthīnam vā ti hatthīnam pana nibaddhavasanaṭhānam pi nibaddhagocaratthānam pi na vaṭṭati, sīhādīnam āsayo ca gocarāya pakkamantānam nibaddhagamanamaggo ca na vaṭṭati, etesam pana cāribhumi¹³ na gahitā. yesam kesañcīti aññesam pi vālānam tiracchānagatānam. imāni satta ṭhānāni sappaṭibhayāni¹⁴ bhikkhūnam ārogyathāya paṭikkhittāni, sesāni nānāupadavehi saupadavani. tattha pubbaṇṇanissitan¹⁵ ti pubbaṇṇam¹⁶ nissitam

¹ Ssp. sīmā°.² Bp. no ce.³ Bp. omits na.⁴ Ssp. te for te te.⁵ Bp. anusāva°; Ssp. sammatikammassāvananayena for sammutikammaṁ sāva°.⁶ Ssp. apalok°.⁷ Ssp. anussāvanāya.⁸ Ssp. kipilikānan.⁹ Bp. Ssp. °kāla°.¹⁰ Bp. kipillakānan; Ssp. kapilikānan.¹¹ Ssp. inserts te after pana.¹² Ssp. °nudayāya.¹³ Ssp. cāra°.¹⁴ Ssp. sapaṭi°.¹⁵ Ssp. pubbanna°.¹⁶ Ssp. pubbanna.

sattannam dhaññānam virūhanakkhetasāmantā¹ thitam, es' eva nayo aparāṇanissitādisu² pi. ettha pana abbhāghātan ti kāraṇāgharam³ verigharam corānam māraṇatthāya katan ti Kurundi ādisu,⁴ āghātanān ti dhammadgaṇḍikā⁵ vuccati. susānan ti mahāsusānam. sañcaraṇan⁶ ti anibhijjagama-niyō⁷ gatapaccaṅgatamaggo vuccati. sesam uttānam eva. na sakkā hoti yathā yuttena sakatenā⁸ ti dvihi balivaddehi yuttena sakatena ekam cakkam nimbotakapatanaṭhāne⁹ ekam bahi katvā āvijjhītum⁹ na sakkā hoti. Kurundiyām pana catuhī¹⁰ yuttenā¹¹ vuttam. samantā nisseniyā¹² anuparigantun ti nisseniyām¹² thatvā geham chādentehi na sakkā hoti samantā nisseniyā¹² āvijjhītum.⁹ iti evarūpe sārambhe ca aparikkamane ca thāne na kāretabbā, anārambhe pana saparikkamane kāretabbā tam vuttpatipakkhanayena pāliyām āgatam eva. puna samyācikā¹³ nāmā¹⁴ ti evam ādi, sārambhe ce bhikkhu vatthusminn aparikkamane saññācikāya¹⁴ kuṭim kāreyyā¹⁵ 'ti evam vuttasaññācikādinam¹⁴ atthappakāsanattham vuttam. payoge dukkaṭan ti evam adesitavatthukam vā pa-māṇātikkantam vā kuṭim kāressāmīti¹⁵ araññato rukkhāraṇatthāya¹⁶ vāsim vā pharasum vā niseti dukkaṭam, araññam pavisati dukkaṭam, tattha allatināni chindati dukkaṭena saddhim pācittiyām, sukkhāni chindati dukkaṭam, rukkhesu pi es' eva nayo, bhūmim sodheti khaṇati pañsum uddharati cinatīti,¹⁷ evam yāva pācīram¹⁸ bandhati tāva pubbapayogo nāma hoti, tasmin¹⁹ pubbapayoge sabbatha pācittiyatthāne dukkaṭena saddhim pācittiyām, dukkaṭatthāne dukkaṭam tato paṭhāya sahapayogo²⁰ nāma. tattha thambhehi kātabbāyām,²¹ thambham²² ussāpeti dukkaṭam, itthakāhi cinitab-

¹ Bp. °nakakhetta°; Ssp. viruhaṇakkhetassasamantā.

² Ssp. aparanna°.

³ Ssp. kāraṇa°.

⁴ Ssp. Kurundiyādisu and adds vuttam.

⁵ Bp. °bhaṇḍikā.

⁶ Bp. Ssp. samsaraṇan.

⁷ Bp. Ssp. anibhijjha°.

⁸ Bp. nibboda°.

⁹ Bp. āvijji.

¹⁰ Bp. Ssp. catūhi.

¹¹ Ssp. vāti.

¹² Bp. Ssp. nissenī°.

¹³ Bp. saññācikā.

¹⁴ Bp. Ssp. °samyāci°.

¹⁵ Bp. karissāmīti.

¹⁶ Bp. rukkha°.

¹⁷ Bp. cinati; Ssp. nimātīti.

¹⁸ Bp. pācīnam.

¹⁸ Ssp. etasmīm.

²⁰ Ssp. sahappa°.

²¹ Bp. Ssp. °ya.

²² Ssp. inserts tattha before thambham.

bāyam¹ itṭhakam āciṇāti² dukkaṭam, evam yam yam upaka-
raṇam yojeti³ sabbattha payoge payoge³ dukkaṭam. tac-
chantassa⁴ hatthavāre hatthavāre tad atthāya gacchantassa
pade pade dukkaṭam. evam kaṭam pana dārukuddikam⁵ vā
silākuddikam⁶ vā itṭhakakuddikam⁶ vā antamaso paṇṇasālam
pi sabhitticchadanam limpissāmīti sudhāya vā mattikāya vā
limpantassa payoge payoge yāva⁷ thullaccayam na hoti tāva
dukkaṭam, ekam⁸ pana dukkaṭam⁹ mahālepen' eva vaṭṭati,¹⁰
setarattavannakaraṇe vā cittakamme vā anāpatti. *ekam*
piṇḍam anāgate ti yo sabbapacchimo eko lepapindo tam ekam
piṇḍam asampatte kuṭikamme,¹¹ idam vuttam hoti, idāni
dvīhi piṇḍehi nitthānam gamissatiti tesu pathamapiṇḍadāne
thullaccayam. *tasmīm* piṇḍe āgate til¹² ekam piṇḍam anāgate
kuṭikamme¹¹ thullaccayam hoti tasmīm avasānapinde¹³ āgate
dinne thapite lepassa ghaṭitattā āpatti saṅghādisesassa.
evam lepantassa¹⁴ ca anto lepe vā anto lepena saddhim bhiti-
ticchadanañ¹⁵ ca ekābaddham katvā ghaṭite, bahi lepe vā
bahi lepena saddhim ghaṭite saṅghādiseso 'va.¹⁶ sace pana
dvārabandham¹⁷ vā vātapānam vā aṭhapetvā¹⁸ 'va mattikāya
limpati tasmiñ ca tass' okāsam puna vaddhetvā vā avad-
ḍhetvā vā thapite lepo na ghaṭiyati¹⁹ rakkhati tāva, puna
limpantassa pana ghaṭitamatte saṅghādiseso. sace tam
ṭhapiyamānam²⁰ pathamam²¹ dinnalepena saddhim nirantaram
eva hutvā titthati pathamam eva saṅghādiseso, upacikāmo-
canattham aṭhaṅgulamattena appattacchadanam katvā bhiti-
mī limpatti anāpatti, upacikāmocanattham eva hetṭhā pāsā-
ṇakuddam²² katvā tam alimpitvā upari limpati lepo na ghaṭi-
yati¹⁹ nāma anāpatti yeva, itṭhakakuṭikāya²³ itṭhakāhi yeva

¹ Bp.Ssp. °ya.² Bp. ācinati; Ssp. ācināti.^{3—3} Ssp. sabbappayoge.⁴ Ssp. taccentassa.⁵ Bp. °kutṭikam.^{6—6} Bp. itṭhakutṭikam vā silākutṭikam.⁷ Ssp. inserts dukkaṭam before yāva.⁸ Bp.Ssp. etam.⁹ Bp. omits.¹⁰ Ssp. vaddhati.¹¹ Bp.Ssp. kutṭi°.¹² Ssp. inserts yam after ti.¹³ Ssp. avasāne piṇḍe.¹⁴ Bp.Ssp. limpantassa.¹⁵ Ssp. bhittiñ ca chadanañ.¹⁶ Bp.Ssp. omit 'va.¹⁷ Bp. °baddham.¹⁸ Bp.Ssp. aṭṭhapetvā.¹⁹ Bp. ghaṭiyati.²⁰ Bp.Ssp. ṭhapi°.²¹ Ssp. pathama.²² Bp. °kuṭṭam.²³ Ssp. °kuḍḍikāya.

vātapañe ca dhumanettāni¹ ca karoti lepaghaṭṭanen² eva āpatti. paññasālañ ca³ limpati lepaghattenen⁴ eva āpatti, tattha ālokatthāya atṭhaṅgulamattam ṭhapetvā limpati lepo na ghaṭiyati⁵ nāma anāpatti yeva, sace vātapañam laddhā ettha ṭhapessāmīti karoti vātapañe ṭhapite lepaghaṭanena āpañti, sace mattikāya kuṭīm⁶ karoti chadanalepena saddhiñ ghaṭane āpatti, eko ekapiṇḍavasesam katvā ṭhāpeti, añño tam disvā dukkaṭam idan ti vattasīsena limpati ubhinnam pi anāpatti.

bhikkhu kuṭīm karotīti evam ādīni chattimsacatukkāni āpattibhedadassanattham vuttāni, tattha sārambhāya dukkatañ aparikkamanāya dukkatañ, pamāñatikkantāya saṅghādiseso, adesitavatthukāya saṅghādiseso, etesam vasena vomissakāpattiyo⁷ veditabbā. āpatti dvinnam saṅghādisesena dvinnam dukkaṭānan ti ādīsu ca dvihi saṅghādisesehi saddhiñ dvinnam dukkaṭānan ti ādinā nayena attho veditabbo. so ce vippakate āgacchatīti ādīsu ca⁸ ayam atthavinicchayo, so ce⁹ samādīsityā¹⁰ pakkantabhikkhu, vippakate ti anitthite kuṭikamme.¹¹ aññassa vā dātabbā ti aññassa puggalassa vā saṅghassa vā cajitvā dātabbā. bhinditvā vā puna kātabbā ti kittakena bhinnā hoti, sace thambhā bhūmiyam nikhātā uddharitabbā, sace pāsāñānam upari ṭhapitā apanetabbā, itṭhakacitāya yāva mangaliṭṭhakā tāva kuḍḍā¹² apacinitabbā, saṅkhepato bhūmisamam katvā vināsita bhinnā hoti, bhūmito upari caturaṅgulamatte pi thite abhinnā 'va, sesam sabbam¹³ catukkesu pākatañ eva, na h' ettha aññam kiñci atthi yam pālianusāren' eva duviñneyyam¹⁴ siyā. attanā vippakatan ti ādīsu pana attanā āraddhakuṭīm,¹⁵ attanā pariyośāpetīti mahāmattikāya vā thusamattikāya vā yāya katapariyośita-bhāvam¹⁶ pāpetukāmo hoti tāya avasānapiṇḍam dento pari-

¹ Bp. Ssp. dhūma°.

² Bp. Ssp. °ghata°.

³ Bp. Ssp. omit ca.

⁴ Ssp. ghatiuten'.

⁵ Bp. ghaṭayati.

⁶ Bp. kuttam; Ssp. kuḍḍam.

⁷ Bp. Ssp. omissak°.

⁸ Bp. pana for ca.

⁹ Bp. inserts ti after ce; Ssp. ti for ce.

¹⁰ Bp. °diyitvā.

¹¹ Bp. Ssp. kuṭī°.

¹² Bp. kuttā.

¹³ Bp. Ssp. sabba.

¹⁴ Bp. dubbiñneyyam; Ssp. dūvi°.

¹⁵ Bp. Ssp. °am kūṭīm.

¹⁶ Bp. katam pari°.

yosāpeti. *parehi pariyoṣāpe*¹ attano 'va² atthāya parehi pariyoṣāpeti,¹ attanā vā hi vippakatā hotu parehi vā ubhayehi vā tañ ce attano atthāya attanā vā pariyoṣāpeti parehi vā pariyoṣāpeti¹ attanā ca parehi cā 'ti yuganaddham³ vā pariyoṣāpeti¹ saṅghādiseso yevā 'ti ayam ettha vinicchayo. Kurundiyām pana vuttam dve tayo bhikkhū ekato vasissāmā 'ti karonti rakkhati tāva avibhattattā anāpatti, idam thānam tava idam mamā 'ti vibhajitvā karonti āpattiyo,⁴ sāmanero ca bhikkhu ca ekato karonti yāva avibhattattā tāva rakkhati, purimanayena vibhajitvā karonti bhikkhussa pana⁵ āpattīti. *anāpatti leñe ti* ādīsu leñam mahantam pi karontassa anāpatti, na h' ettha lepo ghaṭiyati,⁶ guham pi iṭthakāguham vā silāguham vā dāruguham vā bhūmiguham vā mahantam pi karontassa anāpatti. *tinakuṭiyā*⁷ ti sattabhūmako⁸ pi pāsādo tiṇapāṇacchadano tinakuṭikā ti vuccati. Atthakathāsu pana kukkuṭacchikageham⁹ tiṇacchadanam¹⁰ daṇḍakehi jālabaddham¹¹ katvā tiṇehi vā paññehi vā chāditakuṭikā 'va vuttā tattha anāpatti, mahantam pi tiṇacchadanam¹² gehari kātum vaṭṭati, ullittādibhāvo eva hi kuṭiyā lakkhaṇam, so ca chadanam eva sandhāya vutto ti veditabbo, caṇkamanasālāya tiṇacūṇam paripatati,¹³ anujānāmi bhikkhave okampetvā¹⁴ ullittāvalittam kātum ti ādīni c' ettha sādhakāni. tasmat ubhato pakkhām vā kūṭabaddham vā vaṭṭam vā caturassam vā yam imam etassa gehassa chadanan¹⁵ ti¹⁶ chadanasāṅkhepena¹⁷ katam hoti, tassa bhittilepena saddhim lepe ghaṭite āpatti, sace pana ullittāvalittachadanassa¹⁸ gehassa leparakkhaṇattham upari tiṇena chādenti na¹⁹ ettāvatā tinakuṭi nāma hoti, kim pan' ettha adesivatthukapamāṇātikkantapaccaya²⁰ 'va anāpatti udāhu sārambhaaparikkamanapaccayā pīti sabbat-

¹ Bp. °yosāvāpe°.

² Ssp. omits.

³ Bp. °nandham.

⁴ Ssp. āpatti.

⁵ Bp. Ssp. omit.

⁶ Bp. ghaṭayati.

⁷ Ssp. °kuṭikāyo.

⁸ Bp. Ssp. °bhūmiko.

⁹ Bp. Ssp. inserts ti.

¹⁰ Bp. Ssp. chadanam for this.

¹¹ Bp. Ssp. °bandham.

¹² Ssp. dana.

¹³ Bp. Ssp. °patati.

¹⁴ Bp. ogumpe°; Ssp. okappetvā.

¹⁵ Ssp. chāda°.

¹⁶ Bp. omits ti.

¹⁷ Bp. tiṇaccha°.

¹⁸ Bp. Ssp. °cchada°.

¹⁹ Bp. this na comes after nāma.

²⁰ Bp. Ssp. °ppamāṇā.

thāpi¹ anāpatti, tathā hi tādisam̄ kuṭīm sandhāya Parivāre vuttam̄:—

bhikkhu saññācikāya kuṭīm karoti adesitavatthukam̄ pamāṇātikkantam̄ sārambhaṁ aparikkamanam̄ anāpatti paññāmesā kusalehi cintitā ti.

²yan̄ pana āpatti kārakānam̄ tiṇṇam̄ dukkaṭānam̄ ti ādi pāliyam vuttam̄, tam̄ yathā samādhīṭhāya akaraṇapaccayā vuttam̄.² aññass' atthāyā 'ti kuṭilakkhaṇappattam pi kuṭīm aññassa upajjhāyassa vā ācariyassa vā saṅghassa vā atthāya karontassa anāpatti. vāsāgāram̄ thapetvā sabbatthā 'ti attano vasanatthāya agāram̄ thapetvā aññam̄ uposathāgāram̄ vā jantāgharam̄ vā bhojanasālā vā aggisālā vā bhavissatīti kāreti sabbattha anāpatti. sace pi 'ssa hoti uposathāgārañ ca bhavissati ahañ ca vasissāmī³ jantāgharañ ca bhojanasālā ca aggisālā ca bhavissati ahañ ca vasissāmīti kārite pi āpatti yeva. Mahāpaccariyam̄ pana anāpattiti vatvā attano vāsāgāratthāya karontass' eva āpattiti vuttam̄. ummattakassa⁴ ādikammikānañ⁵ ca ālavakānam̄ bhikkhūnam̄ anāpatti. samuṭṭhānādisu chasamuṭṭhānam̄, kiriyā⁶ ca kiriyākiriyyā⁷ ca, idam̄ hi vatthum̄ desāpetvā pamāṇātikkantam̄ karoto kiriyato⁸ samuṭṭhāti, vatthum̄ adesāpetvā karoto kiriyākiriyyato, nosaññāvimokkham̄ acittakam̄ paññattivajjām̄ kāyakammam̄ vacikammam̄ ticittam̄ tivedanan ti.

kuṭikārasikkhāpadavaṇṇanā nitṭhitā.

Tena samayenā 'ti vihārakārakasikkhāpadam̄. tattha *Ko-sambiya* ti evam̄ nāmake nagare. *Ghositārāme* ti Ghositassa ārāme Ghositanāmakena kira setṭhinā so kārito tasmā Ghositārāmo ti vuccati. *Channassā* 'ti bodhisattakāle upaṭṭhāka-Channassa. *vihāravatthum* bhante jānāhīti vihārassa patiṭṭhānaṭṭhānam̄ bhante jānāhi. ettha ca *vihāro* ti na sakalavihāro, eko āvāso. ten' ev' āha: ayyassa vihāram̄ kārāpessamīti.

¹ Bp. sabbathāpi.

²⁻² Bp. inserts yan̄ . . . vuttam̄ after aññass' . . . anāpatti.

³ Bp. °ssāmī.

⁴ Ssp. inserts anāpattiti before umma°.

⁵ Ssp. °kādīnañ.

⁶ Bp. kriyañ.

⁷ Bp. kriyakriyañ.

⁸ Bp. kriya° for kriya°, sic passim.

cetiyarukkhan ti ettha cittikataṭṭhena¹ cetiyam, pūjārahānam devaṭṭhānānam etam adhivacanam, cetiyam ti sammataṁ rukkham cetiyarukkham. gāmena pūjitaṁ gāmassa vā pūjitan ti *gāmapūjitaṁ*, esa nayo sesapadesu pi, api c' ettha janapado ti ekassa rañño rajje eko koṭṭhāso. ratthan ti sakalarajjam veditabbaṁ, sakalarajjam² pi hi kadaci tassa rukkhassa pūjam karoti, tena vuttam ratthapūjitan ti. *ekindriyan* ti kāyindriyam sandhāya vadanti. *jīvasaññino* ti sattasaññino. *mahallakan* ti sassāmikabhāvena samyācika-kuṭito mahantabhāvo etassa atthīti mahallako, yasmā vā vatthum desāpetvā pamāṇātikkamenā 'pi³ kātum vatthati, tasmā pamāṇamahantatāya pi mahallako tam mahallakam. yasmā pan' assa tam pamāṇamahattam sassāmikattā 'va labbhati, tasmā tad atthadassanattham mahallako nāma *vihāro* sassāmiko vuccatīti padabhājanam vuttam. sesam sabbam kuṭikārasikkhāpade vuttanayen' eva veditabbam saddhim samutṭhānādihi. sassāmikabhāvamattam eva hi ettha kiriyato samutṭhānabhāvo pamāṇaniyamābhāvo ca viseso, pamāṇaniyamābhāvā ca catukkaparihāni.⁴

vihārakārasikkhāpadavanṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti duṭṭhadosasikkhāpadam. tattha *Veluvane Kalandakanivāpe* ti Veluvanan ti tassa uyyānassa nāmarā, tam kira velūhi ca parikkhittam ahosi atthārasahatthena ca pākārena gopurattālakayuttam nilobhāsam manoramam tena Veluvanan ti vuccati, kalandakānam c' ettha nivāparā adāṁsu tena Kalandakanivāpo ti vuccati. pubbe kira aññataro rājā tattha uyyānakilānattham⁵ āgato surāmadena matto divāseyyam supi, parijsa pi 'ssa sutto rājā ti pupphaphalādihi palobhiyamāno itocito ca pakkāmi. atha surāgandhena aññatarasmā susirarukkhā kaṇhasappo nikkhmitvā rañño abhimukho āgacchati, tam disvā rukkha-devatā rañño jīvitam dassāmīti kālakavesena āgantvā kaṇ-namūle saddam akāsi, rājā paṭibujjhī, kaṇhasappo nivatto. so tam disvā imāya kālakāya mama jīvitam dinnan ti kālakā-

¹ Bp. citti; Ssp. citikatathena.

² Ssp. sakalarattham.

³ Bp. °mena pi.

⁴ Bp. °pārihā°.

⁵ Ssp. uyyāne.

nam tattha nivāpam paṭṭhapesi, abhayaghosanañ ca ghosā-pesi, tasmā tam tato ppabhūti Kalandakanivāpan ti saṅkhyam¹ gatam, kalandakā ti hi kālakānam etam nāmam. *Dabbo* ti tassa therassa nāmarā. *Mallaputto* ti Mallarājassautto. *jātiyā sattavassena arahattam sacchikatan* ti therō kira sattavasso² 'va samvegam labhitvā pabbajito khuragge yeva arahattam pāpuṇīti veditabbo. *yañ ca kiñci sāvakena pattab-bam sabbam tena anuppattan* ti sāvakena pattabbam nāma tisso vijjā catasso paṭisambhidā cha abhiññā nava lokuttaradhammā ti idam gunajātam tam sabbam tena anuppattam hoti. *n' atthi c' assa kiñci uttarim³ karanīyan* ti catusu⁴ saccesu catuhī⁵ maggehi solasavidhassa kiccassa katattā idāni 'ssa kiñci uttarim karanīyam n' atthi. *katassa vā paticayo⁶* ti tass' eva katassa kiccassa puna⁷ vadhanam pi n' atthi dhotassa viya pattassa⁸ paṭidhovanam⁹ piṁsitassa¹⁰ viya gandhassa paṭipīṁsanam¹¹ pupphitassa viya ca pupphassa paṭipupphanan ti. *rahogatassā 'ti rahasi gatassa. paṭisallī-nassā 'ti tato tato paṭikkamitvā sallinassa ekibhāvam gatassā 'ti vuttam hoti. atha kho āyasmato Dabbassa Mallaputtassa etad ahosīti yannūnāham sanghassa senāsanam ca paññapey-yan¹² bhattāni ca uddiseyyan* ti, therō kira attano katakicca-bhāvam disvā aham imam antimasariram dhāremi tañ ca kho vātamukhe ṭhitapadipo¹³ viya aniccatāmukhe ṭhitam na cirass¹⁴ eva nibbāyanadhammam yāva na nibbāyati tāva kinnu kho aham saṅghassa veyyāvaccam kareyyam ti cintento iti paṭisamcikkhati tiroratṭhesu bahukulaputtā¹⁵ bhagavantam adisvā 'va pabbajanti te bhagavantam passissāma c' eva vandissāma 'ti ca¹⁶ dūrato pi āgacchanti tatra yesam senāsanam na ppahoti te silāpatṭake pi seyyam kappenti pahomi kho panāham attano ānubhāvena tesam¹⁷ tesam

¹ Ssp. saṅkham.² Bp. °vassiko.³ Ssp. uttari.⁴ Bp. Ssp. catūsu.⁵ Bp. Ssp. catuhī.⁶ Ssp. paticayo.⁷ Ssp. omits kiccassa puna.⁸ Bp. Ssp. vaithassa.⁹ Bp. adds n' atthi.¹⁰ Bp. pisitassa; Ssp. pitthassa.¹¹ Bp. °pisanam.¹² Ssp. paññā°.¹³ Bp. ṭhito padipo.¹⁴ Bp. cirassām and omits evam.¹⁵ Bp. Ssp. bahū°.¹⁶ Bp. °ssāma cā 'ti for °ssāmā ti ca.¹⁷ Bp. omits one tesam.

kulaputtānam¹ icchāvasena pāsāda-vihāra-addhayogādīni²
³mañcapīthakattharaṇāni⁴ senāsanāni nimminitvā dātum puna
 divase c' ettha ekacce ativiya kilantarūpā honti, te gāravena
 bhikkhūnam purato thatvā bhattāni pi na uddisāpenti, aham
 kho pana tesam⁵ bhattāni pi uddisitum pahomīti. iti
 paṭisamcikkhantassa atha kho āyasmato Dabbassa Malla-
 puttassa etad ahosi yannūnāham saṅghassa senāsanañ ca
 paññāpeyyam⁶ bhattāni ca uddiseyyam ti, nanu ca imāni
 dve ṭhānāni bhassārāmatādim anuyuttassa yuttāni ayañ ca
 khīṇasavo nippapañcārāmo imassa kasmā imāni patibhāmsū[']ti.
 pubbapatthanāya⁷ coditattā, sabbabuddhānam kira imām
 ṭhānantaram pattā sāvakā honti yeva.

ayañ ca kira⁸ Padumuttarassa bhagavato kāle aññataras-
 miñ kule paccājāto⁹ imām ṭhānantaram pattassa bhikkhuno
 ānubhāvam disvā atṭhasatṭhiyā bhikkhusatasahashehi sad-
 dhim bhagavantam sattadivasāni nimantetvā mahādānam
 datvā pādamūle nipajjitvā¹⁰ anāgate tumhādisassa buddhassa
 uppannakāle aham pi itthannāmo tumhākam sāvako viya
 senāsanapaññāpako ca bhattuddesako ca assam ti patthanam¹¹
 akāsi. bhagavā anāgatañ saññānam¹² pesetvā addasa, disvā¹³
 ito kappasatasahassassa accayena Gotamo nāma buddho
 uppajjissati tadā tvam Dabbo nāma Mallaputto hutvā jātiyā
 sattavasso nikkhamma pabbajitvā arahattam sacchikarissasi
 imañ ca ṭhānantaram lacchasīti vyākāsi. so tato ppabhuti¹⁴
 dānasilādīni pūrayamāno devamanussasampattim anubha-
 vitvā amhākam bhagavato kāle tena bhagavatā vyākatasa-
 disam eva arahattam sacchākāsi, ath' assa rahogatassa kinnu
 kho aham saṅghassa veyyāvaccam kareyyan ti cintayato
 tāya pubbapatthanāya¹⁵ coditattā imāni dve ṭhānāni paṭi-
 bhāmsū 'ti. ath' assa etad ahosi aham kho anissaro¹⁶ attani
 satthārā saddhiñ ekaṭhāne vasāmi sake marñ bhagavā anu-

¹ Ssp. bahukula°.

² Ssp. -vihāre-.

³ Ssp. samañca°.

⁴ Bp. °nādīni ca.

⁵ Ssp. pan' etesam for pana tesam.

⁷ Ssp. °patṭhanāya.

⁶ Bp. pañña°.

⁹ Ssp. pacchājāto.

⁸ Bp. Ssp. omit kira.

¹¹ Ssp. patṭhanam.

¹⁰ Ssp. nipatitvā.

¹³ Ssp. inserts ca.

¹² Ssp. saññānam.

¹⁵ Ssp. °patṭha°.

¹⁴ Ssp. pabhūti.

¹⁶ Bp. inserts 'smi.

jānissati imāni dve thānāni samādiyissāmīti bhagavato sanitikām agamāsi, tena vuttam̄ atha k̄o āyasmā Dabbo Malla-putto . . . pe¹ . . . bhattāni ca uddisitum̄ ti. atha nam̄ bhagavā sādhū sādhū Dabbā 'ti sampaham̄sitvā² yasmā arahati evarūpo agatigamanaparibāhiro bhikkhu imāni dve thānāni vicāretum̄ tasmā tena hi tvar̄ Dabba saṅghassa senāsanāñ ca paññapehi bhattāni ca uddisā 'ti āha. bhagavato paccassosīti bhagavato vacanam̄ paṭiassosi abhimukho assosi sampaticchīti vuttam̄ hoti. pathamā Dabbo yācitabbo ti kasmā bhagavā yācāpeti, garahamocanattham̄³ passati hi bhagavā anāgate Dabbassa imam̄ thānantaram̄⁴ nissāya Mettiyabhummajakānam̄ vasena mahāupaddavo uppajjissati, tatra keci garahissanti ayaṁ tuṇhibhūto attano kammarā akatvā kasmā idisam̄ thānantaram̄⁴ vicāretīti, tato aññe vakkhanti ko imassa doso eteh' eva⁵ yācitvā thapito ti, evam̄ garahato muccissatīti, evam̄ garahamocanattham̄³ yācāpetvā pi puna yasmā asammate bhikkhusmīm̄ saṅghassa majjhe kiñci kathiyamāne⁶ khīyanadhammo⁷ uppajjati ayaṁ kasmā saṅghamajjhe uccāsaddam̄ karoti issariyam̄ dassetīti, sammata⁸ pana kathente mā āyasmanto kiñci avacuttha sammato bhikkhu⁹ ayaṁ kathetu yathāsukham̄ ti vattāro honti,¹⁰ asammatañ ca abhūtena abbhācikkhantassa lahukā¹¹ āpatti hoti dukkaṭamattā, sammataṁ pana abbhācikkhato garutarā pācitti¹² āpatti hoti, atha sammato bhikkhu āpattiyā garubhāvena¹³ verili¹⁴ pi duppadham̄siyataro¹⁵ hoti, tasmā tam̄ āyasmantam̄ sammannāpetum̄ vyatena bhikkhunā ti ādim̄ āha. kiṁ pana dve sammutiyo ekassa dātum̄ vat̄tantīti, na kevalam̄ dve, sacē pahoti terasā 'pi dātum̄ vat̄tantīti, appahontānam̄ pana ekāpi dvinnam̄ vā tiṇṇam̄ vā dātum̄¹⁶ vat̄tati.

sabhāgānan ti guṇasabhāgānam̄ na mittasanthavasabhāgānam̄, ten' ev' āha ye te bhikkhū suttantikā tesam̄ ekajjhān ti

¹ Bp. pa for pe.

² Bp. °setvā.

³ Bp. garahā°.

⁴ Bp. Ssp. thānām̄.

⁵ Ssp. eso teh' eva for doso eteh' eva.

⁶ Bp. Ssp. kathaya°.

⁷ Bp. Ssp. khīyyana°. ⁸ Ssp. sammate.

⁹ Bp. Ssp. omīt.

¹⁰ Bp. Ssp. bhavanti.

¹¹ Ssp. lahuk'.

¹² Bp. Ssp. pācittiy'.

¹³ Bp. garukabhāvena.

¹⁴ Ssp. verikehi.

¹⁵ Bp. dubba°; Ssp. duppaddham°.

¹⁶ Ssp. adds na.

ādi, yāvatakā¹ hi suttantikā honti te uccinitvā² ekato tesam anurūpam eva senāsanam paññapeti,³ evam sesānam. kāyadaddhibahulā⁴ ti kāyassa dalhabhāvakaraṇabahulā⁵ kāyaposanabahulā ti attho, imāya pi⁶ ce āyasmanto ratiyā ti imāya saggamaggassa tiracchāna bhūtāya tiracchānakathāratiyā. acchissantīti viharissanti. tejodhātum samāpajjivā ten' ev' ālokenā 'ti tejokasina catutthajjhānam samāpajjivā vuṭṭhāya abhiññānānenā aṅgulijalanam⁷ adhitthāya ten' eva tejodhātusamāpattijanitena⁸ aṅgulijālokenā⁹ 'ti attho. ayam pana therassa ānubhāvo na cirass' eva sakala Jambudipe¹⁰ pākaṭo ahosi, tam sutvā iddhipāṭihāriyam datthukāmā¹¹ apissu¹² bhikkhū sañcicca vikāle āgacchanti, te sañcicca dūre apadisantīti jānantā 'va dūre apadisanti, kathām, amhākām āvuso Dabba Gijjhakūte ti iminā nayena. aṅguliyā jalāmānāya purato purato gacchatīti sace eko bhikkhu hoti sayam eva gacchati, sace bahū honti bahū attabhāve nimminā ti, sabbe attanā sadisā eva senāsanam paññapenti,³ ayam mañco ti ādisu pana there ayam mañco ti vadante nimmitāpi attano attano gatagataṭṭhāne¹³ ayam mañco ti vadanti, evam sabbapadesu, ayam hi nimmitānam dhammatā.

ekasmiṁ bhāsamānasmīṁ sabbe bhāsanti nimmitā
ekasmiṁ tuṇhi māsine¹⁴ sabbe tuṇhi bhavanti te ti.

yasmīn pana vihāre mañcapīṭhādīni na paripūranti tasmin¹⁵ attano ānubhāvena pūrenti, tena nimmitānam avatthukām¹⁶ vacanam na hoti. senāsanam paññapetvā³ punad eva Vēlavanam paccāgacchatīti tehi saddhim janapadakathām kathento na nisidati attano vasanatthānam eva paccāgacchatī.

Mettiyabhummajakā ti Mettiyo c' eva Bhummajako ca, chabbaggiyānam aggapurisā ete. lamākāni ca bhattāntī

¹ Bp. yāvatiyā; Ssp. yāvatikā.

² Bp. repeats this.

³ Ssp. paññā°.

⁴ Bp. °dalhibā°; Ssp. °dalhibā°.

⁵ Bp. dalhi°.

⁶ Bp. pime; Ssp. pime for pi ce.

⁷ Bp. °jalānam; Ssp. °jjalānam.

⁸ Ssp. °pattiyā janitena.

⁹ Ssp. °jjālā°.

¹⁰ Ssp. Jambūdipe.

¹¹ Ssp. adds āgamimśu.

¹² Bp. apisu.

¹³ Ssp. gatatthāne

¹⁴ Bp. māsine..

¹⁵ Ssp. omits.

¹⁶ Bp. °ka.

senāsanāni tāva navakānam lāmakāni pāpuṇantīti anacchariyām etam, bhattāni pana salākāyo pacchiyām vā cīvārabhoge vā pakhipitvā aloletvā¹ ekam ekam uddharityā paññāpenti,² tāni pi tesam³ mandapuññatāya lāmakāni sabba-pacchimān' eva pāpuṇanti, yam pi ekacārikabhattam hoti,⁴ tām pi etesam pattadivase lāmakam vā hoti, ete vā disvā 'va panītam adatvā lāmakam eva denti. *abhisaṅkhārikan* ti nānāsambhārehi abhisāṅkharitvā katam, sajjitam⁵ susampāditan ti attho. *kañjakan* ti sakunḍakabhattam.⁶ *bilāṅga-dutiyā* ti kañjikadutiyām.⁷ *kalyāṇabhattiko* ti kalyāṇam sundaram ativiyapanītam bhattam assā 'ti kalyāṇabhattiko, panītadāyakattā bhattevā pāññāto. *catukkabhattam deñti* cattāri bhattāni deti, taddhitavohārena pana catukkabhattan ti vuttam. **upatīṭhitvā parivisatīti sabbakammante vissaj-jetvā mahantam pūjāyasakkāram* katvā samipe thatvā parivisati. *odanena pucchantīti odanahatthā upasaṅkamitvā* kiṁ bhante odanām demā 'ti pucchanti, evam karaṇatthe yevā etam⁸ karanavacanam hoti, esa nayo sūpādisu. svātanāyā 'ti sve bhavo bhattaparibhogo svātano tass' atthāya, svātanāyā sve kattabbassa bhattaparibhogass' atthāyā 'ti vuttam hoti. *uddiṭṭham hoñti pāpetvā dinnam* hoti. *Mettiyabhummajakā-nam* kho gahapaññiti idam thero asamannāharitvā āha, evam balavati⁹ hi tesam mandapuññatā yam sativepullappattānam¹⁰ pi asamannāhāro hoti. *ye je* ti etha je ti dāsim ālapati. *hīyyo*¹¹ kho āvuso amhākan ti rattim sammantayamānā atitadivasabhāgam¹² sandhāya hīyyo¹¹ ti vadanti. *na cittarūpan* ti na cittānurūpam, yathā pubbe yattakam icchanti tattakam supanti, na evam supimsu appakam eva supimsu 'ti vuttam hoti. *bahārāmakotīthake* ti Vēluvanavihārassa bahidvārakotīthake. *pattakkhandhā* ti patitakkhandhā khandhaṭṭhikam nāmetvā nisinnā. *pajjhāyantā* ti padhūpāyantā. *yato nivā-*

¹ Ssp. aloletvā.² Bp. paññā°.³ Ssp. nesam.⁴ Ssp. inserts ekavārikabhattan nāma paññatappaññitam samodhānetvā therato yāva navakā gāhāpetabbam for hoti.⁵ Bp. Ssp. susajjitam.⁶ Bp. sakonḍa°.⁷ Bp. °jiyadu°.⁸ Bp. Ssp. °omit.⁹ Bp. °vatīti and omits hi; Ssp. °vatī.¹⁰ Ssp. °pullattappattānam.¹¹ Bp. hiyyo; Ssp. hīyo.¹² Bp. Ssp. atitam divasa°.

tam tato pavātan¹ ti yattha nivātam appako pi vāto n' atthi tatthā mahāvāto uṭṭhito ti adhippayo.² udakam maññe ādittam ti udakam viya ādittam. sarasi tvām Dabba evarūpam kattā ti³ tvām Dabba evarūpam kattā sarasi, athavā sarasi tvām Dabba evarūpam yathāyam bhikkhuni āha, kattā³ āsi evarūpam yathāyam bhikkhuni āhā 'ti evam yojetvā p' ettha⁴ attho datṭhabbo, ye pana katvā ti paṭhanti tesam ujukam eva. yathā mam bhante bhagavā jānātīti thero kiṁ dasseti, bhagavā bhante sabbaññū ahañ ca khīṇāsavo n' atthi mayham vatthupatisevanā⁵ tam mam bhagavā jānāti, tatr' āham kiṁ vakkhami yathā mam bhagavā jānāti tath' ev' āham datṭhabbo ti. na kho Dabba Dabbā evam nibbētentīti ettha na kho Dabba Dabbā⁶ paṇḍitā yathā tvām parappaccayena⁷ nibbēthesi evam na⁸ nibbēhenti, api ca kho yad eva sāmaññātām⁹ tena nibbētentīti evam attho datṭhabbo. sace tayā katan ti iminā kiṁ dasseti, na hi sakkā parisabala¹¹ vā pakkhūpatthambhena¹² vā akārako kārako kātum kārako vā akārako katum, tasmā yam sayam katan vā akataṁ vā tad eva vattabban ti dasseti.

kasmā pana bhagavā jānanto pi aham jānāmi khīṇāsavo tvām n' atthi tuyham doso ayam bhikkhuni musāvādinīti nāvocā 'ti. parānuddayatāya,¹³ sace hi bhagavā yam yam jānāti tam tam vadeyya aññena pārājikam āpannena putṭho¹⁴ aham jānāmi tvām pārājiko ti vattabbaṁ bhaveyya, tato so puggalo ayam pubbe Dabbam Mallaputtaṁ suddham kātvā idāni mam asuddham karoti kassa dāni kiṁ vadāmi yatra satthā 'pi sāvakesu chandāgatim gacchatī kuto imassa sabbaññubhāvo ti āghātam bandhitvā apāyūpago bhaveyya. tasmā bhagavā imāya parānuddayatāya¹³ jānanto pi nāvoca, kiñ ca bhiyyo¹⁵ upavādaparivajjanato pi¹⁰ nāvoca, yadi hi bhagavā

¹ Bp. savātan.

² Ssp. attho.

³ Bp. kattā c' āsi; Ssp. kattā 'vāsi.

⁵ Ssp. vatthukāmapati°.

⁴ Ssp. c' ettha.

⁷ Bp.Ssp. parapacc°.

⁶ Bp. omits Dabbā.

⁹ Bp.Ssp. sāmaññāñātām.

⁸ Bp.Ssp. omit na.

¹¹ Ssp. °bbalena.

¹⁰ Ssp. omits.

¹³ Ssp. °nudaya°.

¹² Bp. pakkhū°.

¹⁵ Bp.Ssp. bhiyyo.

¹⁴ Ssp. putṭhena.

evam vadeyya evam upavādo bhaveyya Dabbassa Malla-puttassa vuṭṭhānam nāma bhāriyam sammāsambuddham pana sakkhim labhitvā vuṭṭhito ti. idañ ca vuṭṭhānalak-khaṇam maññamānā buddhakale pi sakkhinā suḍdhī vā asuddhi vā hoti mayam jānāma ayam puggalo asuddho ti evam pāpabhikkhū lajjim pi vināseyyum ti. api ca anāgate pi bhikkhū otiñne vatthusmim codetvā sāretvā sace tayā katan katan ti vadehiti lajjinam paṭiññam gahetvā kammarā karissantīti vinayalakkhaṇe tantim ṭhapento aham jānāmīti avatvā sace tayā katan katan ti vadehiti āha. nābhijānāmī supinantena pi methunam dhammam patisevitā ti supinantena pi methunam dhammam na abhijānāmī¹ na patisevitā ahan ti vuttam hoti, athavā patisevitā hutvā supinantena pi methunam dhammam na jānāmīti vuttam hoti, ye pana patisevitvā ti paṭhanti tesam ujukam eva. pag eva jāgaro ti jāgaranto pana paṭhamam yeva na jānāmīti. tena hi bhikkhave Mettiyam bhikkhunin nāsethā 'ti yasmā Dabbassa ca² imissā ca vacanam na ghaṭiyati³ tasmā Mettiyam bhikkhunim nāsethā 'ti vuttam hoti. tattha tisso nāsanā liṅganāsanā samvāsanāsanā dāṇḍakammanāsanā ti, tāsu dūsako nāsetabbo ti ayam liṅganāsanā, āpattiyā adassane vā appaṭikamme⁴ vā pāpikāya ca⁵ diṭṭhiyā appaṭinissagge⁴ vā ukkhepaniyakammam⁶ karonti⁷ ayam samvāsanāsanā, cara pi re vinassā ti dāṇḍakammanā karonti⁷ ayam dāṇḍakammanāsanā, idha pana liṅganāsanam sandhāy' āha Mettiyam bhikkhunim nāsethā ti. ime ca bhikkhū anuyuñjathā 'ti iminā imam dīpeti ayam bhikkhuni attano dhammatāya akārikā addhā aññehi uyyojitā, tasmā yehi uyyojitā ime ca bhikkhū anuyuñjatha gavesatha jānāthā 'ti.

kim pana bhagavatā Mettiyā bhikkhuni paṭiññāya nāsitā apaṭiññāya⁸ nāsitā ti, kiñ c' ettha yadi tāva paṭiññāya nāsitā therō kārako hoti sadoso,⁹ atha apaṭiññāya⁸ therō akārako hoti niddoso. Bhātiyarājakale pi Mahāvihāravāsinañ ca

¹ Ssp. nābhi°.

² Bp. omits ca.

³ Bp. ghatayati; Ssp. ghatati.

⁴ Ssp. apati°.

⁵ Bp. Ssp. omit ca.

⁶ Ssp. °paniya°.

⁷ Bp. karoti.

⁸ Bp. appa°.

⁹ Ssp. omits.

Abhayagirivāśīnañ ca therānam imasmim yeva pade¹ vivādo ahosi, Abhayagirivāśino pi attano suttam vativā tumhākam vāde thero kārako hotīti vadanti, Mahāvihāravāśino pi attano suttam vativā tumhākam vāde thero akārako² hotīti vadanti, pañño na chijjati, rājā sutvā there sannipātetvā³ Dighakārāyanam nāma brāhmaṇajātiyam amaccam therānam katham suṇāhīti āñāpesi. amacco kira pañđito bhāsantarakusalo, so āha vadantu⁴ therā suttan ti, tato Abhayagiritherā attano suttam vadimsu: tena hi bhikkhave Mettiyam bhikkhunim sakāya paṭiññāya nāsethā ti, amacco bhante tumhākam vāde thero kārako hoti sadoso ti āha. Mahāvihāravāśino pi attano suttam vadimsu: tena hi bhikkhave Mettiyam bhikkhunim nāsethā 'ti, amacco bhante tumhākam vāde thero akārako hoti niddoso ti āha. kim pan' ettha yuttam yam pacchā vuttam, vicāritam h' etam atthakathācariyehi, bhikkhu bhikkhūm amūlakena antimavatthunā anuddhamseti saṅghādiseso, bhikkhunim anuddhamseti dukkataṁ. Kurundiyam pana musāvāde pācittiyam ti vuttam, tatrāyam vicāraṇā:— purimanaye tāva anuddhamsanādhippāyattā dukkaṭam eva yujjati, yathā sati pi musāvāde bhikkhuno bhikkhusmim saṅghādiseso, sati pi musāvāde asuddham suddhadīṭhino akkosādhippāyena vadantassa omasavāden' eva pācittiyam na sampajānamusāvādena, evam idhāpi anuddhamsanādhippāyattā sampajānamusāvāde pācittiyam na yujjati dukkaṭam eva yuttam. pacchimanaye pi musāvādattā pācittiyam eva yujjati, vacanappamāṇato hi anuddhamsanādhippāyena bhikkhussa bhikkhusmim saṅghādiseso. akkosādhippāyassa⁵ ca omasavādo. bhikkhussa⁵ pana bhikkhuniyā dukkaṭan ti vacanam n' atthi, sampajānamusāvāde pācittiyam ti vacanam atthi, tasmat pācittiyam eva yujjati, tatra pana idam upaparikkhitabbaṁ, anuddhamsanādhippāye asati pācittiyam, tasmin sati kena bhavitabban ti. tatra yasmā musābhānantassa pācittiye siddhe pi amūlakena saṅghādisesena anuddhamsanē visum pācittiyam vuttam, tasmat anuddhamsanādhippāye sati

¹ Ssp. vāde.² Ep. Ssp. kārako.³ Ssp. °pātāpetvā.⁴ Ep. adds tāva.^{5—5} Ssp. 'musāvāde bhikkhussa bhikkhusmim saṅghādiseso akkosādhippāyassa ca omasavāde bhikkhussa' for 'ca omasavādo. bhikkhussa.'

sampajānamusāvāde pācittiyassa okāso na dissati, na ca sakkā anuddhamisentassa anāpattiyā bhavitun ti, purimanayo c' ettha¹ parisuddhataro khāyati, tasmā² bhikkhunī bhikkhūnī amūlakena antimavatthunā anuddhamiseti saṅghādiseso, bhikkhunī anuddhamiseti dukkaṭam, tatra saṅghādiseso vuṭṭhānagāmī³ dukkaṭam desanāgāmī etehi nāsanam⁴ n' atthi, yasmā⁵ pana sā pakatiyā 'va dussilā pāpabhikkhunī idāni⁶ sayam eva dussil' amhitī⁷ vadati tasmā nam bhagavā asuddhātā yeva nāsesi.⁸

atha kho Mettiyabhummajakā ti evam Mettiyām bhikkhunīm nāsetha ime ca bhikkhū anuyuñjathā 'ti vatvā uṭṭhāyāsanā vihāram paviṭṭhe bhagavati tehi bhikkhūhi detha dāni imissā setakānīti nāsiyamānam tam bhikkhunīm disvā te bhikkhū tam mocetukāmatāya attano aparādhām⁹ āvikarimisu, etam attharām dasseturām atha kho Mettiyabhummajakā ti ādi vuttam. duṭṭho doso ti dūsito c' eva dūsako ca, uppanne hi dose puggalo tena dosena dūsito hoti pakatibhāvam jahāpito tasmā duṭṭho ti vuccati, parañ ca dūseti vināseti tasmā doso ti vuccati, iti duṭṭho doso ti ekass' ev' etam puggalassa ākāranānattena dassitam¹⁰ tena vuttam duṭṭho doso ti dūsito c' eva dūsako cā 'ti tattha saddalakkhaṇam pariyesitabbam, yasmā pana so duṭṭho doso ti saṅkhyām gato paṭighasamaṅgipuggalo¹¹ kupitādibhāve ṭhito 'va hoti, ten' assa padabhājane kupito ti ādi vuttam, tattha kupito ti kuppabhāvam pakatito cavābhāvam patto. anattamano ti na sakamano attano vase atṭhitacitto, api ca pītisukhehi na attamano na attacitto¹² ti anattamano. na abhiraddho¹³ na sukhito na vā pasādito ti anabhiraddho. paṭighena āhatam cittam assā 'ti āhatacitto, cittathaddhabhāvam¹⁴ cittakacavarasāṅkhātam paṭighakhi-

¹ Bp. Ssp. v' ettha.

² Ssp. tathā.

³ Bp. Ssp. °gāmī.

⁴ Ssp. °sanā.

⁵ Ssp. inserts 'yam pi sā bhagavato pūrato ṭhatvā musā abhaṇi ten' assā sampajānamusāvāde pācittiyām imināpi nāsanā n' atthi.'

⁶ Bp. Ssp. add ca.

⁷ Bp. dussilā 'mhiti for dussil' amhitī.

⁸ Bp. nāsesiti; Ssp. nāsāpesi.

⁹ Bp. apparādhām.

¹⁰ Bp. Ssp. nidassanam.

¹¹ Bp. °maṅgi°.

¹² Ssp. nipatacitto for na attacitto.

¹³ Bp. Ssp. anabhiraddho ti for na abhiraddho.

¹⁴ Bp. °bhāva; Ssp. cittattha°.

lam¹ jātam assā 'ti khilajāto.² appatīto ti nappatīto³ pītisukhādīhi vajjito, na abhisāto ti attho. padabhājane pana yesam dhammānam vasena appatīto hoti te dassetum tena ca kopenā 'ti ādi vuttam, tattha tena ca kopenā 'ti yena duṭṭho ti ca kupito ti ca vutto, ubhayam pi h' etam pakati-jahanato⁴ ekākāram hoti, tena ca dosenā 'ti yena dosena⁵ doso ti vutto. imehi dvihi saṅkhārakkhandham eva dasseti. tāya ca anattamanatāyā 'ti yāya anattamano ti vutto, tāya ca anabhiraddhiyā 'ti yāya anabhiraddho ti vutto, imehi dvihi vedanākkhandham dasseti. amūlakena pārājikenā 'ti ettha nāssa mūlakan⁶ ti amūlakañ tam pan' assa amūlakattam yasmā codakavasena adhippetam na cuditakavasena tasmā tam attham dassetum padabhājane amūlakam nāma adittham asutam⁷ aparisaṅkitan ti āha, tena imam dipet yam pārājikam codakena cuditakam hi puggale n' eva diṭṭham na sutam na parisaṅkitam idam etesam dassanasavanaparisaṅkitasaṅkhātānam⁸ mūlānam abhāvato amūlakam nāma, tam pana so āpanno vā hotu anāpanno vā etam idha appamāṇan ti. tattha adittham nāma attano pasādacakkhunā vā dibbacakkhunā vā adiṭṭham. asutam nāma tath' eva kenaci vuccamānam na sutam. aparisaṅkitam nāma cittena aparisaṅkitam. diṭṭham nāma attanā vā parena vā pasādacakkhunā vā dibbacakkhunā vā diṭṭham. sutam nāma tath eva sutam. parisaṅkitam pi⁹ attanā vā parena vā parisaṅkitam. tattha attanā diṭṭham diṭṭham eva parehi diṭṭham attanā sutam, parehi sutam parehi saṅkitan ti idam pana sabbam pi attanā sutuṭhāne yeva tiṭṭhati, parisaṅkitam pana tividham diṭṭhaparisaṅkitam sutaparisaṅkitam mutaparisaṅkitan ti. tattha diṭṭhaparisaṅkitam nāma eko bhikkhu uccārapassāvakkamma gāmasamipe ekam gumbam paviṭṭho, aññatarāpi itthi kenacid eva karaniyena tam gumbam pavisitvā nivattā, nāpi bhikkhu itthim addasa¹⁰ itthi bhikkhum adisvā 'va ubho pi yathārucim¹¹ pakkantā, aññataro bhikkhu ubhinnam tato

¹ Bp.Ssp. °khilam. ² Bp.Ssp. khila°. ³ Ssp. nappati ito.

⁴ Bp.Ssp. pakatibhāvam jahāpanato for this. ⁵ Bp.Ssp. omit.

⁶ Bp.Ssp. mūlan.

⁷ Ssp. assutam, sic passim.

⁸ Ssp. °ssavaṇa°.

⁹ Ssp. nāma for pi.

¹⁰ Bp. inserts na; Ssp. na ca.

¹¹ Bp. °ruci.

nikkhamanam sallakkhetvā addhā imesam̄ katan̄ vā karissanti vā ti parisaṅkati, idam̄ ditṭhaparisankitam̄ nāma. sutaparisankitam̄ nāma idh' ekacco andhakāre vā paṭicchanne vā okāse mātugāmena saddhiṁ bhikkhuno tādisam̄ pañisanthāravacanam̄ suṇāti samīpe aññām̄ vijjamānakam¹ pi atthi n' atthiti na jānāti so addhā imesam̄ katan̄ vā karissanti vā ti parisaṅkati, idam̄ sutaparisankitam̄ nāma. mutaparisankitam̄ nāma sambahulā dhuttā rattibhāge pupphagandhamāṃsasurādīni gahetvā itthihi saddhiṁ ekam̄ paccantavihāram̄ gantvā maṇḍape vā bhojanasālādisu vā yathāsukham̄ kīlitvā pupphādīni vikirityā² gatā, punadivase bhikkhū tam̄ vippakāram̄ disvā kass' idam̄ kamman ti vicinantā,³ tatra ca kenaci bhikkhunā pag eva vutṭhahitvā vattasīsenā maṇḍapam̄ vā bhojanasālam̄ vā paṭijaggantena pupphādīni āmaṭṭhāni honti, kenaci upatṭhākakulato ābhatehi⁴ pupphādili pūjā katā hoti, kenaci bhesajjatthāni arīṭham̄ pītam̄ hoti, atha te kass' idam̄ kamman ti vicinantā bhikkhū⁵ hatthagandhañ ca mukhagandham̄ ca ghāyitvā te bhikkhū parisaṅkanti, idam̄ mutaparisankitam̄ nāma.⁶ tattha ditṭham̄ atthi samūlakam̄ atthi amūlakam̄ ditṭham̄ eva atthi saññāsamūlakam̄ atthi saññāamūlakam̄, esanayo sutamutapadesu⁷ pi, parisaṅkite pana ditṭhaparisankitam̄ atthi samūlakam̄ atthi amūlakam̄ ditṭhaparisankitam̄ eva atthi saññāsamūlakam̄ atthi saññāamūlakam̄. esanayo sutamutaparisaṅkitesu. tattha ditṭham̄ samūlakam̄ nāma pārājikam̄ āpajjantaṁ disvā 'va ditṭho mayā ti vadati, amūlakam̄ nāma paṭicchannokāsato nikkhmantam̄ disvā vītikkamam⁸ adisvā ditṭho mayā ti vadati. ditṭham̄ eva saññāsamūlakam̄ nāma disvā 'va ditṭhasaññī hutvā codeti, saññāamūlakam̄ nāma pubbe pārājikavītikkamam̄ disvā pacchā aditṭhasaññijāto so saññāya amūlakam̄ katvā ditṭho mayā ti codeti, etena nayena sutamutaparisaṅkitāni⁹ pi vitthārato veditabbāni, ettha ca sabbapakārenāpi¹⁰ samūlakena vā saññāsamūlakena vā codentassa anāpatti, amūlakena vā pana⁶ saññāamūlakena vā codentass'

¹ Bp. °māna.² Ssp. viki°.³ Ssp. °nanti.⁴ Ssp. āhaṭehi.⁵ Bp. inserts tesam̄.⁶ Ssp. omits.⁷ Bp. Ssp. sute for this.⁸ Bp. °manam̄.⁹ Bp. sutapari°.¹⁰ Ssp. inserts ditṭham̄.

eva āpatti. *anuddhamseyyā* 'ti dhamseyya¹ padhamseyya abhibhaveyya ajjhottareyya. tam pana anuddhamsanam yasmā attanā codento pi parena² codāpentō pi karoti yeva, tasmā³ padabhājane codeti vā codāpeti vā ti vuttam, tattha codetīti pārājikadhammam⁴ āpanno 'siti ādīhi vacanehi sayam codeti, tassa vācāya vācāya saṅghādiseso. codāpetīti attanā samīpe thatvā aññam bhikkhum āñāpeti, so tassa vacanena tam codeti, codāpakass' eva vācāya vācāya saṅghādiseso. atha kho⁵ so pi mayā diṭṭham sutam attthiti codeti dvinnam pi janānam vācāya vācāya saṅghādiseso.

codanappabhedakosallatthañ⁶ ca⁷ pan' ettha ekavatthu ekacodakādicatukkam tāva veditabbam. tattha eko bhikkhu ekam bhikkhum ekena vatthunā codeti imissā codanāya ekam vatthum eko codako, sambahulā ekam ekavatthunā⁸ codenti pañcasatā Mettiyabhummajakapamukhā⁹ chabbagiyā bhikkhū āyasmantam Dabbam Mallaputtam iva, imissā codanāya ekam vatthu nānā codakā, eko bhikkhu ekam bhikkhum sambahulehi vatthūhi codeti imissā codanāya nānā vatthūni eko codako, sambahulā sambahule sambahulehi vatthūhi codenti, imissā codanāya nānā vatthūni nānā codakā. codetum pana ko labhati ko na labhatīti dubbalocodakavacanam tāva gahetvā koci na labhati, dubbalocodako nāma sambahulesu kathāsallāpena nisinnesu eko ekam ārabba anodissakam¹⁰ katvā pārājikavatthum katheti, añño tam sutvā itarassa gantvā āroceti, so tam upasākamitvā tvam kira mam idañ cidañ¹¹ ca vadasi ti vadati. so nāham evarūpam jānāmi kathāpavattiyam pana mayā anodissakam¹⁰ katvā vuttam atthi, sace aham tava imam dukkhuppattiñ jāneyyam ettakam pi na katheyyan ti ayam dubbalocodako, tass' etam kathāsallāpam gahetvā tam bhikkhum koci codetum na labhati, etam pana agahetvā¹² sīlasampanno bhikkhu bhikkhum vā⁷ bhikkhunim vā sīlasampannā ca bhikkhuni bhikkhunim eva

¹ Ssp. vidham°.

² Bp. adds vā.

³ Bp. adds 'ssa.

⁴ Ssp. °jikam dha°.

⁵ Bp. Ssp. omits.

⁶ Ssp. codanāpabhe°.

⁷ Bp. omits.

⁸ Ssp. ekena va°.

⁹ Ssp. °ppamukhā.

¹⁰ Ssp. anudi°.

¹¹ Ssp. cidañ.

¹² Bp. Ssp. aggahetvā.

codetum labhatiti Mahāpadumatthero āha. Mahāsummatthero pana pañcasahadhammikā¹ labhantiti āha. Godat-tatthero² na koci na labhatiti vatvā bhikkhussa sutyā codeti bhikkhuniyā sutvā codeti . . . pe . . . titthiyasāvakānam sutvā codetiti idam suttam āhari. tiṇṇam pi therānam vāde cuditakass' eva paṭiññāya kāretabbo. ayam pana codanā nāma dūtam vā paṇṇam vā sāsanam vā pesetvā³ codentassa sīsam na eti, puggalassa pana samīpe ṭhatvā 'va hatthamud-dāya vā vacibhedenā vā codentass' eva sīsam eti, sikkhāpac-cakkhānam eva hi hatthamuddāya sīsam na eti, idam pana anuddhamāsanam abhūtārocanaṁ ca eti yeva. yo pana dvinaṁ thitaṭṭhāne ekam niyametvā codeti so ce jānāti sīsam eti, itaro janāti sīsam na eti, dve pi niyametvā codeti eko vā jānātu dve vā sīsam eti yeva, esanayo⁴ sambahulesu, tam khaṇam yeva ca jānanam nāma dukkaram⁵ samayena āvaj-jitvā nātē pana nātam eva hoti pacchā ce jānāti sīsam na eti, sikkhāpac-cakkhāna⁶-abhūtārocana⁷-duṭṭhullavācā -attakāma-duṭṭhadosa-bhūtārocana-sikkhāpadānīti sabbān' eva hi imāni ekaparicchedāni. evān kāyavācāvasena cāyam duvidhā 'pi codanā puna ditthacodanā sutacodanā parisankitacodanā ti tividhā hoti. aparāpi catubbidhā hoti sīlavipatticodanā ācāravipatticodanā ditthivipatticodanā ājīvavipatticodanā ti, tattha garukānam dvinnam āpattikkhandhānam vasena sīla-vipatticodanā veditabbā, avasesānam vasena ācāravipatticodanā, micchāditthiantaggāhikāditthivasena⁸ ditthivipatticodanā, ājīvahetupaññattānam channam sikkhāpadānām vasena ājīvavipatticodanā veditabbā. aparā 'pi catubbidhā hoti vatthusandassanā āpattisandassanā saṁvāsapatikkhepo sāmīciptaikkhepo ti, tattha vatthusandassanā nāma tvām methunām dhammām patisevi⁹ adinnam ādiyi¹⁰ manussām ghātayittha abhūtam ārocayitthā 'ti evam pavattā, āpattisan-dassanā nāma tvām methunadhammapārajikāpattim āpanno sīti¹¹ evam ādi nayappavattā, saṁvāsapatiikkhepo nāma n'

¹ Bp.Ssp. pañca pi saha°.

² Bp.Ssp. *insert* pana.

³ Ssp. adds pi.

⁴ Bp. es' eva nato.

⁵ Bp. adds aparena.

⁶ Bp. °kkhānam.

⁷ Bp. °canañ.

⁸ Ssp. °hika°.

⁹ Bp. °sevittha.

¹⁰ Bp. °yittha.

¹¹ Bp.Ssp. ti.

atthi tayā saddhim uposatho vā pavāraṇā vā saṅghakammām vā ti evam pavatto, ettāvatā pana sīsam na eti, assamaṇo 'si asakyaputtiyo 'sīti ādihi¹ vacanehi saddhim ghaṭite yeva sīsam eti. sāmīcīpatikkhepo nāma abhvādanapaccutthāna añjalikammavijanādikammānam akaraṇam, tam paṭipāṭiyā vandanādīni karonto² ekassa akatvā sesānam karaṇakāle veditabbam, ettāvatā ca codanā nāma hoti, āpatti pana sīsam na eti, kasmā, mama vandanādīni na karositi pucchite pana assamaṇo 'si asakyaputtiyo 'sīti ādihi¹ vacanehi saddhim ghaṭite yeva sīsam eti, yāgubhattachādinā pana yam icchatī tam āpucchati na tāvatā codanā hoti. aparā³ Pātimokkhaṭṭha-panakkhandhake ekam bhikkhave adhammikam Pātimokkhaṭṭhapanānam ekam dharmikan ti ādim katvā yāva dasa adhammikāni Pātimokkhaṭṭhapanāni dasa dharmikānīti evam adhammikā pañcapaññāsadhammikā pañcapaññāsā ti dasuttarasataṁ codanā vuttā. tā diṭṭhenā codentassa dasuttarasataṁ sutena codentassa⁴ dasuttarasataṁ parisankhāya⁵ codentassa dasuttarasatan ti tīmśādhikāni⁶ tīṇisatāni honti, tāni kāyena codentassa vācāya codentassa kāyavācāya⁷ codentassā 'ti ti-gūnāni katāni navutādhikāni⁸ navasatāni honti, tāni attanā codentassā⁹ parena codāpentassā 'ti¹⁰ tattakān' evā 'ti visati ūṇāni dvesahassāni honti, puna diṭṭhādi-bhede samūlakāmūlakavasena anekasahassā codanā hontīti veditabbā.

imasmīm pana thāne ṭhatvā atṭhakathāyām attādānam ādātukāmena Upālibhikkhunā pañcaṅgasamannāgatam attādānam¹¹ ti ca codakena Upālibhikkhunā param codetukāmena pañcadhamme ajjhattam paccavekkhitvā paro codetabbo ti ca, evam Upālipañcakādisu vuttāni bahūni suttāni āharitvā attādānalakkhaṇāñ ca codakavattañ ca cuditakavattañ ca saṅghena kātabbakiccañ ca anuvijjakavattañ ca sabbam vitthārena kathitam, tam mayam yathā āgataṭṭhāne yeva vanṇayissāma, vuttappabhedāsu pana imāsu codanāsu yassa

¹ Bp. ādi.

² Bp. Ssp. karoto.

³ Bp. Ssp. aparāpi.

⁴ Bp. ceden°.

⁵ Bp. °saṅkitāya.

⁶ Bp. tīmśāni.

⁷ Bp. Ssp. °vācāhi.

⁸ Bp. navutāni.

⁹ Bp. Ssp. °ssāpi.

¹⁰ Bp. Ssp. pi.

¹¹ Bp. Ssp. add ādātabban.

kassaci¹ codanāyavasena saṅghamajjhe osaṭe vatthusmīm cuditacodakā² vattabbā tumhe amhākām vnicchayena tuṭṭhā bhavissathā 'ti. sace bhavissāmā 'ti vadanti saṅghena tam adhikaraṇam sampaṭiechitabbam. atha pana vnicchinathā³ tāvā bhante sace amhākām khamissati ganhissāmā 'ti vadanti, cetiyam tāvā vandathā 'ti ādīni vatvā dīghasuttam katvā vissajjitabbam, te ce cirarattam⁴ kilantā pakkantaparisā uccinnapakkhā hutvā puna yācanti yāvā tatiyam patikkhipitvā yadā nimmadā honti, tadā nesam⁵ adhikaraṇam vnicchinatabbam, vnicchinantehi ca sace alajjussannā hoti parisā ubbāhikāya⁶ tam adhikaraṇam vnicchitabbam, sace bālussannā hoti parisā⁷ tumhākām sabhāgē vinayadhare pariyesathā 'ti vinayadhare pariyesāpetvā yena dhammena yena vinayena yena satthusāsanena tam adhikaraṇam vūpasameti tathā tam adhikaraṇam vūpasametabbam. tattha dhammo ti bhūtam⁸ vatthu, vinayo ti codanā sāraṇā ca, satthusāsanati ñattisampadā ca⁹ anusāvanasampadā¹⁰ ca. tasmā coda-kena vatthusmīm ārocite cuditako pucchitabbo santam etam no ti, evam vatthum upaparikkhitvā bhūtena vatthunā codetvā sāretvā ca ñattisampadāya anusāvanasampadāya¹⁰ ca nam¹¹ adhikaraṇam vūpasametabbam. tatra ce alajjī lajjim codeti so ca alajjī bālo hoti abyatto nāssa nayo¹² dātabbo, evam pana vattabbo kimhi nam codesiti. addhā so vakkhati kim idam bhante kimhi nam nāmā 'ti. tvam kimhi nam pi na jānāsi na yuttam tayā evarūpena bālena param codetun ti uyyojetabbo nāssa anuyogo dātabbo, sace pana so alajjī pañđito hoti byatto diṭṭhena vā sutena vā ajjhottaritvā sampādetum sakkoti etassa anuyogam datvā lajjiss' eva patiññāya kammarā kātabbam, sace lajjī alajjim codeti so ca lajjī bālo hoti abyatto na sakkoti anuyogam dātum, tassa nayo dātabbo kimhi nam codesi sīlavipattiya¹³ vā ācāravipatti

¹ Ssp. yassā kassaci.

² Bp. cuditakaco°.

³ Bp. °cchatha; Ssp. °cchinātha.

⁴ Ssp. ciram rattam.

⁵ Bp. Ssp. tesam.

⁶ Bp. ubbhā°.

⁷ Bp. inserts tumhe; Ssp. repeats tumhākām.

⁸ Bp. omits.

⁹ Bp. bhūta.

¹⁰ Bp. Ssp. tam.

¹¹ Bp. Ssp. anussā°.

¹² Bsp. anuyogo for this.

¹³ Bp. °patti and omits next vā..

ādīsu¹ ekissā 'ti, kasmā pana imass' eva evam nayo dātabbo na itarassā² 'ti. nanu na yuttam vinayadharānam agatigamanan ti. na yuttam eva, idam pana agatigamanam na hoti dhammānuggaho nāma eso, alajjiniggahatthāya³ hi lajjipag-gahatthāya⁴ ca sikkhāpadam paññattam, tatra alajjī nayam labhitvā ajjhottaranto ehitī, lajjī pana nayam labhityā diṭṭhe diṭṭhasantānenā sute sutasantānenā patitthāya kathesati, tasmat tassa dhammānuggaho vatṭati. sace pana so lajjī paññito hoti byatto patitthāya katheti alajjī ca etam pi⁵ n' atthiti paṭiññam na deti alajjissa paṭiññāya eva na⁶ kātabam. tad atthadipanattham ca idam vatthum veditabbam.

tepiṭaka Cūlābhayatthero kira lohapāsādassa hetṭhā bhikkhūnam vinayam kathetvā sāyanhasamaye vuṭṭhati, tassa vuṭṭhānasamaye dve attapaccatthikā kathari⁷ pavattesum, eko etam pi n' atthi etam pi n' atthiti paṭiññam na deti, atha appāvasese paṭhamayāme therassa tasmīm puggale ayam patitthāya katheti ayam pana paṭiññam na deti, bahūni ca vatthūni osatāni, addhā etam⁸ kataṁ bhavissatiti tasmīm puggale⁹ asuddhaladdhi uppannā, tato vijanidandakena¹⁰ pādakathalikāya¹¹ saññam datvā aham āvuso vinicchinitum ananucchaviko aññena vinicchināpehīti āha. kasmā bhante ti. thero tam attam ārocesi, cuditakapuggalassa¹² kāye dāho¹³ utṭhito, tato theram vanditvā bhante vinicchinitum anurūpena vinayadharena nāma tumhādise n' eva bhavitum vatṭati codakena ca idisen' eva bhavitum vatṭatiti vatvā setakāni nivāsetvā ciram kilamit' attha¹⁴ mayā ti khamāpetvā pakkāmi. evam lajjinā codiyamāno alajjī bahūsu pi vatthūsu uppannesu paṭiññam na deti, so n' eva suddho ti vattabbo na asaddho ti jīvamatako nāma āmakapūtiko nāma¹⁵ c' esa, sace pan' assa aññam pi tādisam vatthum¹⁶ uppajjati na vinicchi-

¹ Ssp. adds vā.

² Bp. °rassa and omits ti.

³ Bp. alajjī°.

⁴ Bp. lajjī°.

⁵ Ssp. adds n' atthi etam pi.

⁶ Bp. Ssp. omit na.

⁷ Bp. adds kammam.

⁸ Ssp. omits tasmīm puggale.

⁹ Bp. bija°; Ssp. vija°.

¹⁰ Ssp. °kaṭṭhalī°.

¹¹ Ssp. cuditapu°.

¹² Ssp. dāho.

¹³ Bp. kilāmitattha; Sp. kilamittha.

¹⁴ Ssp. nām' eso for nāma c' esa.

¹⁵ Bp. Ssp. vatthu.

tabbam¹, tathā nāsitako² bhavissati. sace pana alajjī yeva alajjīm codeti so vattabbo āvuso tava vacanen' āyam kim sakkā vattun ti, itaram pi tath' eva vatvā ubho³ ekasambhogaparibhogā hutvā jīvathā 'ti uyyojetabbā, silatthāya tesam vinicchayo na kātabbo, pattacīvaraparivenādi atthāya pana paṭirūpam sakkhiṁ labhitvā kātabbo ti.⁴ atha lajjī lajjīm codeti vivādo ca nesam kismicid⁵ eva appamattako hoti saññāpetvā mā evam karothā 'ti accayam desāpetvā uyyojetabbā, atha pan' ettha cuditakena sahasā viraddham hoti ādito patthāya alajjī nāma n' atthi, so ca pakkhānurakkhanatthāya paṭiññam na deti mayam saddahāma mayam saddahāmā 'ti bahū utthahanti, so tesam paṭiññāya eka vāram dve vāram suddho hotu, atha pana viraddhakālato paṭthāya thāne na tiṭṭhati vinicchayo na dātabbo. evam yassa⁶ kassaci codanāyavasena saṅghamajjhosaṭe vatthusmiṁ cuditakacodakesu⁷ patipattim ūtavā tassā yeva codanāya sampattivipatti-jānanattham ādimajjhapariyosānādinam vasena vinicchayo veditabbo. seyyathidam; codanāya ko ādi kim majjhe kim pariyosānam. codanāya ahaṁ tam vattukāmo karotu me āyasmā okasan ti evam okāsakammarā ādi, otinēna vatthunā codetvā sāretvā vinicchayo majjhe, āpattiyyam vā anāpattiyyam vā patiṭṭhāpanena samatho pariyosānam, codanāya kati mūlāni kati vatthūni kati bhūmiyo. codanāya dve mūlāni samūlikā vā amūlikā vā, tīpi vatthūni dittham sutam parisankitam, pañca bhūmiyo kālena vakkhāmi no akālena bhūtena vakkhāmi no abhūtena sañhena vakkhāmi no pharusena atthasamhitena vakkhāmi no anatthasamhitena mettacitto vakkhāmi no dosantaro ti. imāya ca⁸ pana codanāya codakena puggalena parisuddhakāyasaṁcāro. nu kho 'mhīti ādinā nayena Upālipañcake vuttesu paññarasasu⁹ dhammesu patiṭṭhātabbam, cuditakena dvisu dhammesu patiṭṭhātabbam sacce ca akuppe cā 'ti.

app eva¹⁰ nāma nam imamhā brahmacariyā cāveyyan ti

¹ Ssp. °cchinīta°.

² Ssp. adds 'va.

³ Bp. adds pi.

⁴ Bp. omits ti.

⁵ Ssp. kismicid.

⁶ Bp. yāya kāyaci; Ssp. yassā kassaci for yassa kassaci.

⁸ Ssp. omits ca.

⁷ Ssp. cuditacod°.

⁹ Bp. panna°.

¹⁰ Bp. ap' eva.

api eva¹ nāma naṁ puggalam imamhā setṭhacariyā cāveyyam, sādhu vat' assa sac' āham imam puggalam imamhā brahmačariyā cāveyyan ti iminā adhippāyena anuddhamseyyā 'ti vuttam hoti. padabhājane pana brahmačariyā cāveyyan ti īmass' eva pariyāyamattham² dassetum bhikkhubhāvā cāveyyan ti ādi vuttam. khanādīni samayavevacanāni,³ tam khanam tam layam tam muhuttam vītivatteti tasmin khaṇe tasmin laye tasmin muhutte vītivatte. bhummappattiya⁴ hi idam upayogavacanam. samanuggāhiyamānaniddese yena vatthunā anuddhamisito hotīti catūsu pārājikavatthūsu yena vatthunā codakena cuditako anuddhamisito adhibhūto ajjhathaṭo hoti. tasmin vatthusmin samanuggāhiyamāno ti tasmin codakena vuttavatthusmin so codako anuvijjakena kin te diṭṭham kin ti⁵ diṭṭhan ti ādinā nayena anuvijjiyamāno vīmaṇsiyamāno upaparikkhiyamāno. asamanuggāhiyamānaniddese na kenaci vuccamāno ti anuvijjakena vā aññena vā kenaci, atha vā diṭṭhādivatthusu⁶ kenaci avuccamāno. etesam ca dvinnam mātikāpadānam parato bhikkhu ca dosam patitthāti iminā sambandho veditabbo, idam hi vuttam hoti: evam samanuggāhiyamāno vā asamanuggāhiyamāno vā bhikkhu ca dosam patitthāti paṭicca tiṭṭhati patijānāti saṅghādiseso ti, idañ ca amūlakabhbāvassa pākaṭakāladassanattham eva vuttam, āpatti⁷ pana anuddhamisitakkhaṇe yeva āpajjati. idāni amūlakan c' eva tam adhikaraṇam hotīti ettha yasmā amūlakalakkhaṇam pubbe vuttam, tasmā tam avatvā apubbam eva dassetum adhikaraṇam nāmā 'ti ādim āha, tattha yasmā adhikaraṇam adhikaraṇatthena ekam pi vatthuvasena nānā hoti ten' assa tam nānattam dassetum cattāri adhikaraṇāni vivādādhikaraṇan ti ādim āha, ko pana so adhikaraṇattho yen' etam ekam hotīti. samathehi adhikaraṇiyatā tasmā yam adhikicca⁸ ārabba paṭicca sandhāya samathā⁹ vattan¹⁰ ti tam adhikaraṇan ti veditabbam. atṭhakathāsu pana vuttam, adhikaraṇan ti keci gāham vadanti keci cetanam

¹ Ssp. yeva.² Bp.Ssp. °mattam.³ Ssp. samayassa veva°.⁴ Ssp. bhummu°.⁵ Bp.Ssp. add te after ti.⁶ Bp.Ssp. °dīsu vatthūsu.⁷ Bp.Ssp. āpattim.⁸ Ssp. °kiccam.⁹ Ssp. adds 'va.¹⁰ Ssp. pavattan.

keci akkhantim keci vohāram keci pañnattin ti. puna evam vicāritam, yadi gāho adhikaraṇam nāma¹ eko attādānam gaheṭvā sabhāgena bhikkhunā saddhim santayamāno tattha ādīnavam disvā puna cajati tassa tam adhikaraṇam samathappattam bhavissati, yadi cetanā adhikaraṇam idam attādānam gaṇhāmiti uppānnā cetanā nirujjhati, yadi akkhanti adhikaraṇam akkhantiyā attādānam gaheṭvā 'pi aparabhāge vinicchayam alabhamāno vā khamāpito vā cajati, yadi vohāro adhikaraṇam kathento āhīnditvā aparabhāge tuṇhi hoti niravo evam assatam adhikaraṇam samathappattam bhavissati tasmā pañnatti adhikaraṇan ti. tam pan' etam methunadhammapārājikāpatti methunadhammapārājikāpatti� tabbhāgīyā . . . pe . . . evam āpattādhikaraṇam āpattādhikaraṇassa tabbhāgīyan ti ca, vivādādhikaraṇam siyā kusalam siyā akusalam siyā abyākatan ti evam ādīhi ca² virujjhati, na hi te pañnatti� kusalādibhāvam icchanti, na ca amūlakena pārājikena dhammenā 'ti ettha āgato pārājikadhammo paññatti nāma hoti. kasmā. accanta akusalattā. vuttam pi h' etam āpattādhikaraṇam siyā kusalam³ siyā akusalam siyā abyākatan ti, yam c' etam amūlakena pārājikenā 'ti ettha amūlakapārājikam⁴ niddiṭṭham tass' ev' āyam amūlakam c' eva nam⁵ adhikaraṇam hotiti. patiniddeso na paññatti� na hi aññam niddisitvā aññam patiniddisati, yasmā pana yāya paññatti� yena abhilāpene codakena so puggalo pārājikam dhammarūpa aijjhāpanno ti paññatto pārājikasankhātassa adhikaraṇassa amūlakattā sā 'pi paññatti amūlikā hoti, adhikaraṇe pavattattā ca adhikaraṇam, tasmā iminā pariyāyena paññattiadhisthikaraṇan ti yujjeyya, yasmā ca yam amūlakam nāma adhikaraṇam tam sabhāvato n' atthi paññattimattam eva atthi tasmā 'pi paññattiadhisthikaraṇan ti yujjeyya, tañ ca kho idh' eva na sabbattha, na hi vivādādinam paññattiadhisthikaraṇat̄ho⁶ adhikaraṇat̄ho pana tesam pubbe vuttasamathehi adhikaraṇiyatā, iti iminā adhikaraṇat̄thena⁷ ekacco vivādo⁷ vivādo c' eva adhikaraṇañ cā 'ti vivādādhikaraṇam, esa nayo

¹ Bp.Ssp. omit.² Ssp. omits siyā kusalam.³ Ssp. °karū pā°.⁴ Bp.Ssp. tam.⁵ Bp. °raṇam.⁶ Bp.Ssp. insert idh'.⁷ Ssp. does not repeat vivādo.

sesesu. tattha idha bhikkhū vivadanti dhammo ti vā adhammo ti vā ti evam atṭhārasa bhedakaravatthūni nissaya uppanno vivādo vivādādhikaraṇam. idha bhikkhu¹ bhikkhum anuvadati² sīlavipattiyā vā ti evam catasso vipattiyo nissaya uppanno anuvādo anuvādādhikaraṇam. pañca pi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇam satta pi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇan ti evam āpatti yeva āpattādhikaraṇam. yā saṅghassa kicciyatā karaniyatā apalokanakammam nāttikam-mam nāttidutiyakammam nātticatutthakamman ti evam catubbidham saṅghakiccam kiccaḍhikaraṇan ti veditabbam. imasmim pana³ atthe pārājikāpattisaṅkhātam āpattādhikaraṇam eva adhippetam, sesāni athuddhāravasena vuttāni, ettakā hi adhikaraṇasaddassa athā, tesu pārājikam eva idhādhippetam,⁴ tam ditthādihi mūlehi amūlakañ c' eva adhikaraṇam hoti. ayañ ca bhikkhu dosam patiṭṭhāti paticca tiṭṭhati tucchakam mayā bhaṇitan ti ādīni vadanto patijānāti, tassa bhikkhuno anuddhamitakkhaṇe yeva saṅghādiseso ti, ayam tāv' assa sapadānukkamaniddesassa sikkhāpadassa attho.

idāni yāni tāni sankhepato adiṭṭhādīni codanāvatthūni vuttāni tesam vasena vitthārato āpattiṁ ropetvā⁵ dassetuṁ⁶ adiṭṭh' assa hoṭti ādim āha, tattha adiṭṭh' assa hoṭti adiṭṭho assa hoti. etena codakena adiṭṭho⁷ hoti so puggalo pārājikam dhammam ajjhāpajjanno ti attho, esa nayo asu⁸ assa hoṭti ādisu pi. dittho mayā ti dittho 'si mayā ti vuttam hoti, esa nayo suto mayā ti ādisu pi, sesam adiṭṭhamūlake vutta-nayam⁹ eva, ditṭhamūlake pana tam ce codeti suto mayā ti evam vuttānam sutādinam abhāvena dumūlakattam¹⁰ veditabbam. sabbasmim yeva ca imasmim codakavāre yathā idhā gatesu pārājikam dhammam ajjhāpanno 'si assamaṇo 'si asakyaputtiyo 'sīti imesu vacanesu ekekassa vasena vācāya vācāya saṅghādiseso hoti, evam aññatra āgatesu dussilo pāpadhammo asuciṣaṅkassarasamācāro¹¹ paṭicchanna-

¹ Bp.Ssp. bhikkhū.

² Bp.Ssp. anuvadanti.

³ Bp.Ssp. pan'.

⁴ Ssp. idha adhi°.

⁵ Ssp. ārope°.

⁶ Bp.Ssp. dassento.

⁷ Sp. ādittho.

⁸ Ssp. assuta°.

⁹ Bp. uttānattham; Ssp. uttānam.

¹⁰ Bp. amūla°.

¹¹ Ssp. asuci°.

kammanto assamaño samañapaṭiñño abrahmacārī brahma-cāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto ti, imesu pi vacanesu ekekassa vasena vācāya vācāya saṅghādiseso hoti yeva. n' atthi tayā saddhim uposatho vā pavāraṇā vā saṅghakammān vā ti imāni pana suddhāni sīsam na enti, dūssilo 'si n' atthi tayā saddhim uposatho vā ti evam dūssilādi padesu pana pārājikān dhammān ajjhāpanno 'sīti ādipadesu¹ ca² yena kenaci saddhim ghaṭitā n' eva sīsam enti, saṅghādi-sesakarāni honti. Mahāpadumatthero pan' āha na kevalām idha pāliyām anāgatāni dūssilo pāpadhammo ti ādipadān' eva sīsam enti. koṇḍo 'si mahāsāmañero 'si mahāupāsako 'si jetṭhabbatiko 'si nigantho³ 'si ājivako 'si tāpaso 'si paribbājako 'si pañdako 'si theyyasamvāsako 'si titthiyapakkan-tako 'si tiraçchānagato 'si mātughātako 'si pitughātako 'si arahantaghātako 'si bhikkhunidūsako⁴ 'si saṅghabhedako 'si lohituppādako 'si ubhatobyāñjanako 'sīti imāni pi sīsam enti yevā 'ti. Mahāpadumatthero yeva ca ditṭhe vematiko ti ādīsu yadaggena vematiko tadaggena no kappeti yadaggena no kappeti tadaggena sarati⁵ yadaggena na sarati⁶ tadaggena pammutṭho⁷ hotiti vadati. Mahāsummatthero⁸ pana eke-kām dvīdhā bhinditvā catunnam pi pāṭekkām nayaṁ dasseti. kathām. ditṭhe vematiko ti ayaṁ tāvā dassane vā vematiko hoti puggale vā, tattha ditṭho nu kho mayā na ditṭho ti, evam dassane vematiko hoti ayaṁ nu kho mayā ditṭho añño ti evam puggale vematiko hoti, evam dassanām vā no kappeti puggalām vā dassanām vā na sarati⁶ puggalām vā dassanām vā pammutṭho⁷ hoti puggalām vā, ettha ca vematiko ti vimati-jāto. n' okappetīti na saddahati. na saratīti⁹ asāriyamāno na sarati.⁶ yadā pana tam asukasmim¹⁰ nāma bhanṭe thāne asukasmim¹⁰ nāma¹¹ kāle ti saratīti¹² tadā sarati. pammutṭho¹³

¹ Ssp. ādīsu padesu.² Bp. vā.³ Bp. nigantho; Ssp. niggantho.⁴ Bp.Ssp. 'bhikkhunidūsako 'si' comes after 'lohituppādako 'si.'⁵ Bp. na ssarati; Ssp. na sarati.⁷ Bp.Ssp. pamutṭho.⁶ Bp. ssarati.⁹ Bp. ssaratīti.⁸ Bp.Ssp. °suma°.¹¹ Ssp. omits.¹⁰ Ssp. amuka°.¹³ Bp.Ssp. pamu°.¹² Bp.Ssp. sārenti.

ti yo tehi tehi upāyehi sāriyamāno pi na sarati¹ yevā 'ti, eten'
 eva² upāyena codāpakavāro pi veditabbo. kevalam hi
 tattha mayā 'ti parihinam sesam codakavārasadisam eva,
 tato param āpattibhedam ca³ anāpattibhedam ca dassetum
asuddhe suddhaditthīti ādikam catukkam thapetvā ekekam⁴
 padam catūhi catūhi bhedehi niddittham, tam sabbam pāli-
 nayen' eva sakkā jānitum kevalam h' ettha⁵ adhippāyabhedo
 veditabbo, ayam hi adhippāyo nāma cāvanādhippāyo akko-
 sādhippāyo kammādhippāyo vutthānādhippāyo uposatha-
 pavāraṇatthapanādhippāyo⁶ anuvijjanādhippāyo dhammaka-
 thādhippāyo ti anekavidho, tattha purimesu catūsu adhippā-
 yesu okāsam akārāpentassa dukkataṁ, okāsam kārāpetvā
 'pi ca sammukhā amūlakena pārājikena anuddhamsentassa
 saṅghādiseso, amūlakena saṅghādisesena anuddhamsentassa
 pācittiyam, ācāravipattiya anuddhamsentassa dukkataṁ,
 vadantassa pācittiyam, asammukhā pana⁷
 sattahi pi āpattikkhandhehi vadantassa dukkataṁ. asam-
 mukhā eva sattavidham pi kammam karontassa dukkataṁ
 eva. Kurundiyaṁ pana vutthānādhippāyena tvam imam
 nāma āpattim āpanno tam patikarohiti vadantassa okāsa-
 kiccam n' athiti vuttam, sabbatth' eva pana⁷ uposathapa-
 vāraṇam⁸ thapentassa okāsakammam n' atthi,⁹ thapanak-
 khettam pana jānitabbam. sunātu me bhante saṅgho aju-
 posatho paññaraso yadi saṅghassa pattakallam saṅgho
 uposatham kareyyā¹⁰ 'ti etasmim hi rekare anatikkante yeva
 thapetum labbhati, tato param pana yyakāre¹¹ patte na
 labbhati, esanayo pavāraṇāya. anuvijjakassapi osaṭe vat-
 thusmim atth' etam tavā 'ti anuvijjanādhippāyena vadantassa
 okāsakammam n' atthi, dhammakathikassapi dham-
 māsane nisiditvā yo idañcidañca¹² karoti ayam bhikkhu
 assamaṇo ti ādinā nayena anodissa dhammam kathentassa
 okāsakammam n' atthi, sace pana odissa niyametvā asuko ca

¹ Bp. ssarati.² Bp. ev'; Ssp. omits, and etena for eten'.³ Bp. omits ca.⁴ Bp. ekam ekaṁ.⁵ Bp. etthādhi°.⁶ Ssp. °ppavāra°.⁷ Ssp. omits.⁸ Ssp. °ppavā°.⁹ Bp. atthiti vuttam.¹⁰ Bp. kare 'ti; Ssp. kare iti.¹¹ Ssp. yakāre.¹² Ssp. idañca idañca.

asuko ca assamaṇo anupāsako ti katheti, dhammāsanato orohitvā āpattim desetvā¹ gantabbam, yam pana tattha tattha anokāsam kāretvā² 'ti vuttam tassa okāsam akāretvā ti evam attho veditabbo, na hi koci anokāso nāma etthi³ yam okāsam kāretvā² āpatti⁴ āpajjati, okāsam pana akāretvā⁵ āpajjatiti sesam uttānam eva. samuṭṭhānādisu tisamuṭṭhānam kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriya⁶ saññāvīmokkham sacittakam lokavajjam kāyakam-mam vacikammaṁ akusalacittam dukkhavedanan ti.

paṭhamaduṭṭhadosasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti dutiyaduṭṭhadosasikkhā-padam. tattha handa mayam āvuso imam chakalakam⁷ Dabbam Mallaputtam nāma karomā 'ti te kira paṭhamavatthusim attano manorathaṁ sampādetum asakkonto laddhaniggaha-vighātappattā⁸ idāni jānissāmā 'ti tādisam vatthum pariyesamānā vicaranti, ath' eka divasam disvā tuṭṭhā aññamaññam oloketvā evam āhamsu, handa mayam āvuso imam chakalakam⁷ Dabbam Mallaputtam nāma karoma,⁹ Dabbo Malla-putto nāma ayan¹⁰ ti evam assa nāmam karomā 'ti vuttam hoti. esanayo Mettiyam nāma bhikkhunin ti ethāpi, te bhikkhū Mettiyabhummajake bhikkhū anuyuñjimsū 'ti evam anuyuñjimsu āvuso kuhiṁ tumhehi Dabbo Mallaputto¹¹ Mettiyāya bhikkhuniyā saddhim diṭṭho ti. Gijjhakūṭapab-batapāde,¹² kāya velāya,¹² bhikkhācāragamanavelāyā 'ti¹³. āvuso Dabba ime evam vadanti tvam tadā kuhiñ ti. Veluvane bhattāni uddissāmiti,¹⁴ tava tāya velāya Veluvane atthibhāvam ko jānāti.¹⁵ bhikkhusaṅgho bhante ti. te saṅgham pucchimsu jānatha¹⁶ tumhe tāya velāya imassa Veluvane atthibhāvan ti. āma āvuso jānāma thero sammuttim¹⁷

¹ Ssp. dassetvā.

² Bp. kārāpetvā.

³ Ssp. n' atthi.

⁴ Bp. Ssp. āpattim.

⁵ Bp. akārāpetvā.

⁶ Bp. kriyam.

⁷ Bp. chagalakam; Ssp. chakalakam.

⁸ Bp. Ssp. °niggahā°.

⁹ Bp. Ssp. karomā 'ti.

¹⁰ Bp. nāmāyan.

¹¹ Ssp. adds nāma.

¹² Bp. adds ti.

¹³ Ssp. omits 'ti.

¹⁴ Bp. Ssp. uddisāmiti.

¹⁵ Ssp. °nātiti.

¹⁶ Bp. Ssp. jānātha.

¹⁷ Bp. °tti; Ssp. sammati.

laddhadivasato paṭṭhāya Veļuvane yevā 'ti. tato Mettiyabhummajake āhamīsu āvuso tumhākam kathā na sameti kacci no lesam odḍetvā vadathā¹ 'ti. evam te tehi bhikkhūhi anuyuñjīyamānā āmāvuso² ti vatvā etam attham ārocesum, kiṁ pana tumhe āvuso āyasmantam Dabbam Mallaputtam aññabhbāgiyassa adhikaraṇassā 'ti ettha aññabhāgassa idam aññabhāgo vā assa atthiti aññabhāgiyam, adhikaraṇan ti ādhāro veditabbo, vatthuadhitthānam ti vuttam hoti. yo hi so Dabbo Mallaputto nāmā 'ti chakalako³ vutto so yv āyam āyasmato Dabbassa Mallaputtassa bhāgo koṭhāso pakkho manussajāti c' eva bhikkhubhāvo ca, tato aññassa bhāgassa koṭhāsassa pakkhassa hoti tiracchānajātiyā c' eva chakala-kabhāvassa⁴ ca, so vā aññabhāgo assa atthiti, tasmā aññabhāgiyasañkhyam⁴ labhati, yasmā ca tesam imam mayam Dabbam Mallaputtam nāma karomā 'ti vadantānam tassa nāmakaraṇasaññāya ādhāro vatthuadhitthānam tasmā adhikaraṇan ti veditabbo. tam hi sandhāya te bhikkhū aññabhāgiyassa adhikaraṇassā 'ti āhamīsu, na vivādādhikaraṇādisu aññatarām, kasmā, asambhavato, na hi te catunnam adhikaraṇānam kassaci aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desam lesamattam upādiyim̄su,⁵ na ca catunnam adhikaraṇānam leso nāma atthi, jātilesādayo hi puggalānam yeva lesā vuttā na vivādādhikaraṇādinām, idam ca Dabbo Mallaputto ti nāmām tassa aññabhāgiyādhikaraṇabhāve ṭhitassa chakalakassa³ koci deso hoti, theram amūlakena pārājikena anuddhamsetum lesamatto ettha ca dissati apadissati assa ayan ti vohariyatī⁶ deso, jātiādisu aññatarakotthāsass'⁷ etam adhivacanām aññam pi vatthum lissati silissati ohāramatten'⁷ eva īsakam alliyatī⁸ leso, jātiādīnaṁ yeva aññatarakotthāsass'⁷ etam adhivacanām, tato param uttānattham eva. sikkhāpadapaññattiyam⁹ pi ayam ev' attho.

padabhājane pan' assa aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desam lesamattam upādāya pārājikena dhammena anuddham-

¹ Ssp. vadethā.

² Ssp. āma āvuso.

³ Bp. chagala°; Ssp. chakala°.

⁴ Ssp. °saikham.

⁵ Ssp. uppādayim̄su.

⁶ Bp.Ssp. vohari°.

⁷ Bp.Ssp. vohār°.

⁸ Ssp. alli°.

⁹ Ssp. °dappaññ°.

seyya tam yasmā atṭhuppattivasen' eva āvibhūtam, tasmā¹ na vibhattan ti veditabbam. yāni pana adhikaraṇan ti vacanasāmaññato athuddhāravasena pavattāni² cattāri adhikaraṇāni tesam aññabhāgīyatā ca tabbhāgīyatā ca yasmā apākaṭā jānitabbā ca vinayadharehi tasmā vacanasāmaññato laddham adhikaraṇam nissāya tam āvikaronto aññabhāgīyassa adhikaranassā 'ti āpattaññabhāgīyam vā hoti adhikaraṇaññabhāgīyam vā ti ādim āha, yā ca sā avasāne āpattaññabhāgīyassa adhikaraṇassa vasena codanā vuttā, tam pi dassetum ayam sabbādhikaraṇānam tabbhāgīyaaññabhāgīyatā samāhaṭa ti veditabbā. tattha ca āpattaññabhāgīyam vā ti pathamam udditīthattā kathañ ca āpatti āpatti�ā aññabhāgīyā hotiti niddese ārabhitabbe yasmā āpattādhikaranassā tabbhāgīyavicāraṇāyam³ yeva ayam attho āgamissati, tasmā evam anārabhitvā kathañ ca adhikaraṇam adhikaranassā aññabhāgīyan ti pacchimapadam⁴ yeva gahetvā niddeso āraddho ti veditabbo. tattha aññabhāgīyavāro uttānattho yeva, ekam ekam hi adhikaraṇam itaresam tiṇṇam tiṇṇam aññabhāgīyam aññapakkhiyam aññakotthāsiyam hoti, vatthuvisabhāgattā, tabbhāgīyavāre pana vivādādhikaraṇam vivādādhikaranassā tabbhāgīyam tappakkhiyam⁵ tam koṭṭhāsiyam vatthusabhāgattā, tathā anuvādādhikaraṇam anuvādādhikaranassā, katham, buddhakālato paṭṭhāya hi atṭhārasabhedakaravatthūni nissāya uppannavivādo ca idāni uppajjanakavivādo ca vatthusabhāgatāya ekam vivādādhikaranam eva hoti, tathā buddhakālato paṭṭhāya catasso vipattiyo nissāya uppanno anuvādo ca idāni uppajjanakaanuvādo ca vatthusabhāgatāya ekam anuvādādhikaranam eva hoti, yasmā pana āpattādhikaranam āpattādhikaranassā sabhāgavisabhāgavatthuto sabhāgasarikkhāsarikkhato⁶ ca ekam sena tabbhāgīyam na hoti, tasmā āpattādhikaranam āpattādhikaranassā siyā tabbhāgīyam siyā aññabhāgīyan ti vuttam. tattha ādito paṭṭhāya aññabhāgīyassa paṭhamam niddhiṭṭhātā idhāpi aññabhāgīyam eva paṭhamam nidditṭham, tattha aññabhāgīyattam ca parato tabbhāgīyattam ca vuttanayen' eva veditabbam.

¹ Ssp. adds padabhājane tam.

² Ssp. vuttāni.

³ Ssp. °ñāy' eva.

⁴ Ssp. pacchimam padam.

⁵ Ssp. tam pa°.

⁶ Ssp. sabhāgasarikkhato.

kiccādhikaranam kiccādhikaranassa tabbhāgiyan ti ettha pana buddhakālato paṭṭhāya cattāri saṅghakammāni nissāya uppannam adhikaranam ca idāni cattāri saṅghakammāni nissāya uppajjanakaadhistakaranam¹ ca sabhāgatāya sarikkhatāya ca ekam kiccādhikaranam eva hoti, kiṁ pana saṅghakammāni nissāya uppannam² adhikaranam kiccādhikaranam udāhu saṅghakammānam ev' etam adhivacanan ti. saṅghakammānam ev' etam adhivacanan, evam sante pi saṅghakammānam nāma idañ³ ca idañ ca evam kattabban ti iti⁴ yam kamma-lakkhaṇam manasikaroti tam nissāya uppajjanato purimam purimam saṅghakammām nissāya uppajjanato ca saṅghakammāni nissāya uppannam adhikaranam kiccādhikaranam ti vuttam.

kiñci desam lesamattam upādāyā 'ti ettha⁵ pana yasmā deso ti vā lesamatto ti vā pubbe vuttanayen' eva vyāñjanato nānam atthato ekam, tasmā leso ti dasalesā jātilesō nāmaleso ti ādim āha. tattha jāti yeva jātilesō esa nayo sesesi pi, idāni tam eva lesam vitthārato dassetum yathā tam upādāya anuddhamāsanā hoti tathā savatthukam katvā das-sento jātilesō nāma khattiyo diṭṭho hotīti ādim āha. tattha khattiyo diṭṭho hotīti añño koci khattiya-jātiyo iminā codakena diṭṭho hoti. pārājikam dhammām ajjhāpajjanto ti methuna-dhammādisu aññataram āpajjanto. aññām khattiyaṁ passitvā codetūti atha so aññām attano verim khattiya-jātiyām bhikkhum passitvā tam khattiya-jātisam gahetvā evam codeti khattiyo mayā diṭṭho pārājikam dhammām ajjhāpajjanto tvam khattiyo pārājikam dhammām ajjhāpanno 'si, athavā tvam so khattiyo nāññō⁶ pārājikam dhammām ajjhāpanno 'si assamano 'si asakyaputtiyo 'si n' athi tayā saddhiṁ uposatho vā pavāraṇā vā⁷ ti āpatti vācāya vācāya saṅghādisesassa, ettha ca tesam khattiyanām aññamaññām asadissassa tassa tassa dīghādino vā diṭṭhādino vā vasena aññabbāgīyatā khattiya-jātipaññatiyā ādhāravasena adhikaranatā ca veditabbā, eten' eva⁸ upāyena sabbapadesu yojanā veditabbā. pattalesaniddes

¹ Bp. °nakam adhi°.

² Ssp. °nna.

³ Bp. idañci idañ; Ssp. idañcidañ for idañ ca idañ.

⁴ Bp. omits.

⁵ Bp. Ssp. na añño.

⁶ Bp. Ssp. add saṅghakammām vā.

⁷ Bp. eten' upāyena

ca sātakaputto ti lohapattasadiso susaṅṭhāno succhavi sinidhō bhamaravaṇo mattikāputto vuccati. sumbhakaputto ti pakatimattikāputto, yasmā pana āpattilesassa ekapaden' eva saṅkhepato niddeso vutto tasmā vitthārato ¹ pi tam ² dassetuṁ bhikkhu saṅghādisesam ³ ajjhāpajjanto dittho hotīti ādi vuttam. kasmā pan' assa tatth' eva niddesam avatvā idha visum vutto ti. sesaniddesehi asabhāgattā, sesaniddesā hi aññām disvā aññassa codanāvasena vuttā, ayam pana ekam eva aññām āpattim āpajjantam disvā aññāya āpattiya codanāvasena vutto, yadi evam kathām aññabhāgiyam adhikaraṇam hotīti. āpattiya, ten' eva vuttam evam pi āpat-taññabhāgiyañ ca hoti lesa ca upādino ti, yam hi so saṅghādisesam āpanno tam pārājikassa aññabhāgiyam adhikaraṇam, tassa pana aññabhāgiyassa adhikaranassa lesa nāma yo so sabbakhattiyānam sādhāraṇo khattiyabhāvo viya sabbāpat-tinam sādhāraṇo āpattibhāvo, eten' eva upāyena sesāpatti-mūlakanayo² codāpakavāro ca veditabbo. anāpatti tathā-saññī codeti vā codāpeti vā ti pārājikam yeva ayam āpanno ti yo evam tathāsaññī codeti vā codāpeti vā tassa anāpatti. sesam sabbattha³ uttānam eva, samutthānādīni pi paṭhamaduṭṭhadosasadisā n' evā 'ti.

dutiyaduṭṭhadosasavaṇṇanā⁴ niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti saṅghabhedasikkhāpadam, tattha atha kho Devadatto ti ādīsu yo ca Devadatto yathā ca pabbajito yena ca kāraṇena Kokālikādayo upasaṅkamitvā etha mayam āvuso samaṇassa Gotamassa saṅghabhedam karissāma cakkabhedan ti āha. tam sabbam saṅghabhedakkhandake āgatam eva. pañcavatthuyācanā pana kiñcāpi tatth' eva āgamissati atha kho idhāpi āgatattā yad ettha vattabbam tam vatvā 'va gamissāma. sādhu bhante ti āyācanā sādhu.⁵ bhikkhū yāvajīvam āraññakā⁶ assū 'ti āraññakadhutangam⁷ samādāya sabbe⁸ bhikkhū yāvajīvan ti tāva āraññakā⁸ hontu araññe yeva vasantu. yo gāmantam osareyya vajjam tam⁹

¹ Ssp. tam pi for pi tam.

² Ssp. °lakā nayo.

³ Ssp. sabbam.

⁴ Ssp. °dosasikkhāpadavaṇ.

⁵ Bp. omits.

⁶ Bp. Ssp. °ñikā.

⁷ Bp. Ssp. °ñika.

⁸ Bp. adds pi.

⁹ Bp. Ssp. nam.

phuseyyā 'ti yo eka bhikkhu pi araññam pahāya nivāsatthāya¹ gāmantam osareyya vajjām tam² phuseyya tam³ bhikkhum doso phusatu āpattiya nam bhagavā kāretū 'ti adhippāyena vadati. esa nayo sesavatthūsu pi. *janam saññāpessāmā* 'ti janam amhākam appicchatādibhāvam jānāpessāma, atha vā paritosessāma pasādēssāmā 'ti vuttam hoti. imāni pana pañcavatthūni yācato Devadattassa vacanam sutvā 'va aññāsi bhagavā sañghabhedatthiko hutvā ayam yācati,⁴ yasmā pana tāni anujāniyamānāni bahunnam⁵ kulaputtānam maggantarāyāya samvattanti tasmā bhagavā alam Devadattā 'ti patikkhipitvā yo icchati so⁶ āraññako⁷ hotū 'ti ādim āha. ettha pana bhagavato adhippāyam viditvā kulaputtena attano patirūpam veditabbam, ayam h' ettha bhagavato adhippāyo eko bhikkhu mahajjhāsayo hoti mahussāho sakkoti gāmantasenāsanam patikkhipitvā araññe viharanto dukkhass' antam kātum, eko dubbalo hoti appatthāmo⁸ araññe na sakkoti gāmante yeva sakkoti, eko mahabbalo samappavattadhātuko adhivāsanakkhantisampanno⁹ itthāniṭthesu samacitto araññe pi gāmante pi sakkoti yeva, eko n' eva gāmante na araññe sakkoti padaparamo hoti. tatra yv āyam mahajjhāsayo hoti mahussāho sakkoti gāmantasenāsanam patikkhipitvā araññe viharanto dukkhassantam kātum so araññe yeva vasatu¹⁰ idam assa patirūpam saddhivihārikādayo pi c' assa anusikkhamānā araññe vihātabbam eva maññissanti, yo pana dubbalo hoti appatthāmo¹¹ gāmante yeva sakkoti dukkhass' antam kātum na araññe so gāmante yeva vasatu, yv āham mahabbalo samappavattadhātuko adhivāsanakkhantisampanno¹² itthāniṭthesu samacitto araññe pi gāmante pi sakkoti yeva ayam pi gāmantasenāsanam pahāya araññe viharatu, idam assa patirūpam saddhivihārikā¹³ pi hi¹⁴ 'ssa anusikkhamānā araññe vihātabbam maññissanti, yo panāyam n' eva gāmante na araññe sakkoti padaparamo hoti¹⁵ ayam pi

¹ Bp.Ssp. nivāsanā^o.² Ssp. nam.³ Bp.Ssp. nam.⁴ Bp.Ssp. yācatiti.⁵ Bp.Ssp. bahūnam.⁶ Bp.Ssp. omit so.⁷ Bp. °ñiko.⁸ Bp. appathāmo.⁹ Bp. °nakhanti^o.¹⁰ Bp. viharatu.¹¹ Bp. °thāmo.¹² Bp. °khanti.¹³ Ssp. °kādayo.¹⁴ Ssp. omits.¹⁵ Bp. omits..

araññe yeva vasatu, ayam hi 'ssa dhutangasevanā kammat-
thānabhāvanā ca āyatim maggaphalānam upanissayo bha-
vissati, saddhivihārikādayo c' assa anusikkhamāna araññe
vihātabbam maññissantiti, evam yv āyam dubbalo hoti
appatthāmo¹ gāmante yeva viharanto sakkoti dukkhass'
antam kātum na araññe, imam puggalam sandhāya bhagavā
yo icchatī so² gāmante viharatū 'ti āha, iminā ca puggalena
aññesam pi dvāram dinnam. yadi pana bhagavā Devadat-
tassa vādam sampaṭiccheyya yv āyam puggalo pakatiyā
dubbalo hoti appatthāmo¹ yo pi daharakāle araññe³ vāsam
abhisambhūtvā jinakāle vā⁴ vātapittādi⁵ samuppanna-
dhātukkhobhakāle vā nābhisambhūtāti gāmante yeva pana
viharanto sakkoti dukkhass' antam kātum tesam ariyamag-
gūpacchedo bhavyeyya arahattaphalādhigamo na bhavyeyya,
uddhammam ubbinayam vilomam aniyānikam⁶ satthusā-
sanam bhavyeyya, satthā ca tesam asabbaññū assa sakavādaṁ
chaḍdetvā Devadattavāde⁷ patitthito ti gārayho ca bhavyeyya,
tasnā bhagavā evarūpe puggale saṅgañhanto Devadattassa
vādam paṭikkhipi. eten' eva upāyena piṇḍapātikavatthus-
mim pi pañskūlikavatthusmim pi atthamāse rukkhamūli-
kavatthusmim pi vinicchayo veditabbo, cattāro pana māse
rukhamūlasenāsanam paṭikkhittam eva, macchamañsavat-
thusmim tikoṭiparisuddhan ti tīhi koṭīhi parisuddham ditthā-
dīhi aparisuddhī⁸ virahitan ti attho, ten' ev' āha adittham
asutam⁹ aparisankitan ti, tatthā adittham nāma bhikkhūnam
atthāya migamacche vadhitvā gayhamānam adittham. asu-
tam⁹ nāma bhikkhūnam atthāya migamacche vadhitvā
gahitan ti asutam. aparisankitam pana ditthaparisankitam
sutaparisankitam tad ubhayavimuttaparisankita¹⁰ ca ñatvā
tabbipakkhato jānitabbam. katham. idha bhikkhū pas-
santi manusse jālavākarādihatthe¹¹ gāmato¹² nikhamante
araññe vā vicarante, dutiyadivase ca nesam tam gāmam

¹ Bp. °thāmo.² Bp. Ssp. omit.³ Bp. Ssp. arañña.⁴ Bp. omits.⁵ Bp. Ssp. °dīhi.⁶ Bp. Ssp. aniyā°.⁷ Ssp. Devadattassa vāde.⁸ Bp. °suddham and adds hi hi.⁹ Ssp. assutam.¹⁰ Ssp. °vinimutta°.¹¹ Bp. Ssp. jālavāgurādi°.¹² Ssp. adds vā.

pindāya paviṭṭhānai samacchamaṁsam pindapātam abhiharanti, te tena ditthena parisaṅkanti bhikkhūnam nu kho atthāya katan ti idam ditthaparisaṅkitam,¹ etam gahetum na vattati, yaṁ evam aparisankitam tam vattati. sace pana te manussā kasmā bhante na gaṇhathā 'ti pucchitvā tam attham sutvā na yidam bhante bhikkhūnam atthāya kataṁ amhehi attano atthāya vā rājayuttādinam atthāya vā katan ti vadanti kappati. na h' eva kho bhikkhū passanti api ca suṇanti manussā kira jālavākarādihatthā² gāmato vā nik-khamanti araññe vā vicarantīti, dutiyadivase ca nesam³ tam gāmarū pindāya paviṭṭhānām samacchamaṁsam pindapātam abhiharanti, te tena sutena parisaṅkanti bhikkhūnam nu kho atthāya katan ti idam sutaparisaṅkitam nāma, etam gahetum na vattati, yaṁ evam parisaṅkitam tam vattati. sace pana te manussā kasmā bhante na gaṇhathā 'ti pucchitvā tam attham sutvā na yidam bhante⁴ bhikkhūnam atthāya kataṁ amhehi attano atthāya⁵ rājayuttādinam⁶ atthāya vā katan ti vadanti kappati. na h' eva kho pana⁷ passanti na suṇanti api ca⁸ tesam⁹ gāmarū pindāya paviṭṭhānām pattam gahetvā samacchamaṁsam pindapātam abhisāṅkharitvā abhiharanti te parisaṅkanti bhikkhūnam nu kho atthāya katan ti, idam tad ubhayavimuttaparisaṅkitam nāma, etam pi¹⁰ gahetum na vattati, yaṁ evam aparisankitam tam vattati. sace pana te manussā kasmā bhante na gaṇhathā 'ti pucchitvā tam attham sutvā na yidam bhante bhikkhūnam atthāya kataṁ amhehi attano atthāya vā rājayuttādinam⁶ atthāya vā kataṁ pavattamaṁsam vā kappiyam eva labhitvā bhikkhūnam atthāya sampāditan ti vadanti kappati. matānam petakiccaṭṭhāya maṅgalādinam vā atthāya kate pi es' eva nayo, yaṁ yaṁ hi bhikkhūnam yeva atthāya akataṁ yattha ca nibbematiko hoti tam sabbam kappati. sace pana ekasminn vihāre bhikkhū uddissa kataṁ hoti te ca attano atthāya katabhāvarū na jānanti aññe jānanti ye jānanti tesam na

¹ Ssp. adds nāma.

² Bp.Ssp. jālavāgurādi^o.

³ Ssp. tesam.

⁴ Ssp. omits.

⁵ Bp.Ssp. add vā.

⁶ Ssp. rājā^o.

⁷ Bp. inserts bhikkhū.

⁸ Bp. adds kho.

⁹ Ssp. adds tam.

¹⁰ Bp. omits.

vatṭati itaresam vattati, aññe na jānanti te yeva jānanti tesam yeva na vatṭati aññesam vatṭati, te pi amhākam atthāya katan ti jānanti aññe pi etesam atthāya katan ti jānanti sabbesam pi na vatṭati sabbe na jānanti sabbesam¹ vatṭati.

pañcasu hi² sahadhammikesu yassa vā tassa vā atthāya uddissa katan sabbesam na kappati. sace pana koci ekam bhikkhum uddissa pāṇam vadhitvā tassa pattam pūretvā deti so ce³ attano atthāya katabhāvam jānam yeva gahetvā aññassa bhikkhuno deti so tassa saddhāya paribhuñjati kassa āpattīti. dvinnam pi anāpatti. yam hi uddissa katan tassa abhuttatāya anāpatti, itarassa ajānanatāya,⁴ kappiyamamsassa hi paṭiggahane āpatti n' atthi, uddissa katañ ca ajānitvā bhuttassa⁵ pacchā ñatvā āpattidesanakiccam⁶ nāma n' atthi. akappiyamamsam pana ajānitvā bhuttena pacchā ñatvā 'pi āpatti desetabbā. uddissa katan hi ñatvā bhuñjato 'va āpatti. akappiyamamsam ajānitvā bhuñjantassāpi āpatti yeva. tasmā āpattibhirukena rūpam sallakkhenenāpi pucchitvā 'va mamsam paṭiggahetabbam, paribhogakāle pucchitvā paribhuñjissāmiti gahetvā pucchitvā 'va bhuñjitabbam. kasmā. duviññeyyattā.⁷ acchamaṁsam pi sūkaramamsasadisam hoti dīpimamsādīni⁸ ca⁹ migamamsādisadisāni⁹ tasmā pucchitvā gahaṇam eva vattanti vadanti.

haṭṭho udaggo ti tuṭṭho c' eva unnatakāyacitto ca hutvā. so kira na¹⁰ bhagavā imāni pañcavatthūni¹¹ anujānāti idāni sakkhissāmi saṅghabhedam kātun ti Kokālikassa īngitākāram¹² dassetvā yathā visam vā khāditvā rajjuyā vā ubbandhitvā sattham vā āharitvā maritukāmo puriso visādisu aññataram labhitvā tappaccayā āsannam pi maraṇadukkham ajānanto haṭṭho udaggo hoti, evam evam saṅghabhedappaccayā¹³ āsannam pi avicimhi nibbattitvā patisamvedaniyam dukkham ajānanto laddho dāni me saṅghabhedassa upāyo ti haṭṭho udaggo sapariso utṭhay' āsanā ten' eva haṭṭhabhāvena

¹ Bp. adds pi.

² Ssp. pi.

³ Bp. Ssp. ca.

⁴ Ssp. adds ca.

⁵ Ssp. bhujantassa.

⁶ Ssp. °sanākiccam.

⁷ Ssp. dūvi°.

⁸ Ssp. omits ca.

⁹ Bp. °mansasadisāni.

¹⁰ Ssp. omits na.

¹¹ Ssp. inserts na.

¹² Bp. icchitākāram.

¹³ Bp. Ssp. °dapacc°.

bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā pakkāmi. te mayam imehi pañcahi vatthūhi samādāya vattāmā 'ti ettha pana imāni pañcavatthūniti vattabbe pi te mayan̄ imehi pañcahi vatthūhi janam saññāpessāmā 'ti abhinhaparivitakka-vasena¹ vibhattivipallāsam̄ asallakkhetvā abhinhaparivitak-kānurūpam² eva te mayam imehi pañcahi vatthūhitī āha, yathā tam vikkhittacitto. *dhutā sallekha*vuttino ti yā patipadā kilese dhunāti tāya samannāgatattā dhutā. yā ca kilese sallikhati sā etesam̄ vuttīti sallekha vuttino. *bāhuliko*³ ti cīvarādīnam paccayānam bahulabhāvo bāhullam, tam⁴ bāhullamassa atthi tasmiṁ vā bāhulle niyutto ṭhito ti bāhuliko. *bāhullāya cetetī* bāhullattāya⁵ ceteti kappeti pakappeti, katham hi⁶ nāma mayham pi⁶ sāvakānañ ca⁷ cīvarādibahulabhāvo⁸ bhaveyyā 'ti evam̄ ussukkam āpanno ti adhippāyo. *cakkabhedāyā* 'ti ānabhedāya. dhammim katham katvā ti Khandhake vuttanayena: alam Devadatta mā te rucci saṅghabhedāya⁹ garuko kho Devadatta saṅghabhedo yo kho Devadatta samaggam̄ saṅgham bhindati kappaṭṭhiyam kabbisam̄ pasavati kappam nirayamhi paccati, yo ca kho Devadatta bhinnam¹⁰ saṅgham samaggam̄ karoti brahma¹¹ puññam̄ pasavati kappam saggamhi modatīti, evam ādikam̄ anekappakāram Devadattassa ca bhikkhūnañ ca tad anucchavikam̄ tad anulomikam̄ dhammim katham katvā. *samaggassā* 'ti sahitassa cittena ca sarirena ca aviyuttassā 'ti attho. padabhājane pi hi ayam eva attho dassito. *samānasamvāsako* ti hi vadatā cittena aviyogo dassito hoti. *samānasimāyam* ṭhito ti vadatā sarirena. katham. *samānasamvāsako* hi laddhinānāsamvāsakena¹² vā *kammanānāsamvāsakena*¹³ vā virahito samacittatāya cittena aviyutto hoti, samānasimāyam ṭhito kāyasāmaggidānato sarirena aviyutto.

bhedanasamvattanikam vā adhikaraṇam ti bhedanassa saṅghabhedassa atthāya samvattanikam̄ kāraṇam, imasmim̄ hi

¹ Ssp. abhiñhavitakka°.

² Bp. abhiñham pari°.

³ Ssp. bāhuliko.

⁴ Ssp. omits.

⁵ Bp.Ssp. °tthāya.

⁶ Bp.Ssp. ca.

⁷ Ssp. adds me.

⁸ Bp. cīvarādīnam paccayānam bahulabhāvo.

⁹ Bp.Ssp. °bhedo.

¹⁰ Bp.Ssp. bhinnam.

¹¹ Ssp. brahma.

¹² Ssp. laddhinā nāna°.

¹³ Ssp. kammunā nānā°.

okāse kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇan ti ādīsu viya kāraṇam adhikaraṇan ti adhippetam, tañ ca yasmā atṭhārasavidham hoti tasmā padabhājane atṭhārasabhedakaravatthūnīti vuttam. tāni pana idh' Īpāli bhikkhū adhammam dhammo ti dīpetiti ādinā nayena Khandhake āgatāni, tasmā tatr¹ eva nesam attham vannayissāma. yo pi cāyam imāni vatthūni nissāya aparehi pi kammena uddesenā vohārena anusāsanāya salākaggāhenā 'ti pañcahi kāraṇehi saṅghabhedo hoti, tam pi āgataṭṭhāne yeva pakāsayissāma, saṅkhepato pana *bhedanasamvattanikam* vā adhikaraṇam samādāya 'ti ettha saṅghabhedass' atthāya samvattanikam saṅghabhed² nippattisamattham³ kāraṇam gaheṭvā ti evam attho veditabbo. *paggayhā* 'ti paggaḥitam abbhussitam pākaṭakam katvā. *tittheṭṭyā* ti yathā samādinnaṁ yathā paggaḥitam eva ca⁴ katvā accheyya, yasmā pana evam paggaḥatā⁵ tiṭṭhatā ca tan dipakam⁶ c' eva appatiṇissat̄haṁ⁷ ca hoti tasmā padabhājane dīpeyyā 'ti ca na ppattiṇissajjeyyā⁸ 'ti ca vuttam. bhikkhūhi evam assa vacanīyo ti aññehi lajjīhi bhikkhūhi evam vattabbo bhaveyya. padabhājane c' assa ye passantīti ye sammukhā paggayha tiṭṭhantam passanti. ye suṇantīti ye pi⁹ asukasmiṁ nāma vihāre bhikkhū bhedanasamvattanikam adhikaraṇam samādāya paggayha tiṭṭhantīti suṇanti. samet' āyasmā saṅghenā 'ti āyasma saṅghena saddhim sametu samāgacchatu ekaladdhiko hotū 'ti attho. kiṁ kāraṇā, samaggo hi saṅgho sammadamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatīti, tattha sammadamāno ti aññamaññasampattiya¹⁰ sutṭhu modamāno, avivadamāno ti ayam dhammo nāyam dhammo ti evam na vivadamāno. eko uddeso assā 'ti ekuddeso ekato pavatta-pātimokkhuddeso na visun ti attho. phāsu viharatīti sukham viharati. icc' etam kusalan ti etam paṭinissajjanam kusalam khemam sotthibhāvo tassa bhikkhuno. no ce patinissajati āpatti dukkaṭassā 'ti tikkhattum vuttassa apatiṇissajato dukkaṭam. sutvā na vadanti āpatti dukkaṭassā 'ti ye sutvā na vadanti

¹ Ssp. *tatth*.² Ssp. °bheda.³ Bp. *nibbatti*^o; Ssp. *nipphatti*^o.⁴ Ssp. *omits.*⁵ Ssp. *paggayhatā*. ⁶ Bp. Ssp. °dīpitañ.⁷ Ssp. *apaṭi*^o.⁸ Ssp. *paṭi*^o.¹⁰ Bp. °ññam sampa°.⁹ Bp. *omits.*

tesam pi dukkaṭam. kivadūre¹ sutvā avadantānam dukkaṭam ekavihāre tāva vattabbarā n' atthi, atṭhakathāyām pana vuttam samantā addhayojane² bhikkhūnam bhāro dūtam vā paññām vā pesetvā vadato pi āpatti mokkho n' atthi, sayam eva gantvā garuko³ āvuso saṅghabhedo mā saṅghabhedāya parakkamīti vāretabbo,⁴ pahontena pana dūram pi gantabbarā agilānānam hi dūre pi bhāro yeva.

idāni evañ ca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno ti ādisu atthamattam eva dassetum so bhikkhu saṅghamajjhām pi ākaddhitvā vattabbo ti ādim āha. tattha saṅghamajjhām pi ākaddhitvā ti sace purimanayena vuccamāno na paṭinissajati hatthesu ca pādesu⁵ ca gahetvā 'pi saṅghamajjhām ākaddhitvā puna pi mā āyasmantā ti ādinā nayena tikkhatum vattabbo. yāva tatiyām samanubhāsitabbo ti yāva tatiyām samanubhāsanām tāva samanubhāsitabbo. tīhi samanubhāsanakammavācāhi kammañ cākātabbo ti vuttam hoti. padabhājane pan' assa attham eva gahetvā samanubhāsanavidhim dassetum so bhikkhu samanubhāsitabbo, evañ ca pana bhikkhave samanubhāsitabbo ti ādi vuttam, tattha nātītiya dukkaṭam dvīhi kammavācāhi thullaccayā. paṭippassambhantīti yañ ca⁶ nātītipariyosāne dukkaṭam āpanno ye ca dvīhi kammavācāhi thullaccaye, tā tisso pi āpattiyo yassa na kkhamati so bhāseyyā 'ti evam yyakāram pattamattāya⁷ tatiyakammavācāya paṭippassambhanti saṅghādisese⁸ yeva titthāti. kim,⁹ āpannā¹⁰ āpattiyo paṭippassambhanti anāpannā ti. Mahāsummatthero¹¹ tāva vadati yo avasāne paṭinissajjissati so tā āpattiyo na āpajjati tasmā anāpannā paṭippassambhantīti. Mahāpadumatthero pana līngaparivattena asādhāraṇāpattiyo viya āpannā paṭippassambhanti anāpannānam kim paṭippassaddhiyā ti āha. dhammakamme dhammakammasaññīti tañ ce samanubhāsanakammam dhammakammam hoti tasmiñ dhammakammasaññīti attho, esa nayo sabbattha, idha saññā na rakkhati kammassa dhammi-

¹ Bp.Ssp. kiññva°.

² Ssp. addha°.

³ Bp. adds kho.

⁴ Bp. adds pi.

⁵ Bp. bāhāsu for this.

⁶ Ssp. omits ca.

⁷ Bp.Ssp. °rappatta°.

⁸ Bp. °seso.

⁹ Bp. adds pana.

¹⁰ Bp. āpannāpattiyo.

¹¹ Bp.Ssp. °samatthero.

kattā eva¹ appatiṇissajanto² āpajjati. asamanubhāsantassā 'ti asamanubhāsiyamānassa apatiṇissajantassāpi³ saṅghādi-sesena anāpatti, paṭinissajjantassā 'ti ñattito pubbe vā ñattik-khaṇe vā ñattipariyosāne vā pathamāya vā anusāvanāya⁴ dutiyāya vā tatiyāya vā yāva yyakāram na sampāpuṇāti tāvā paṭinissajjantassa saṅghādisesena anāpatti. ādikammikassā 'ti ettha pana Devadatto samaggassa saṅghassa bhedāya parakkami tasmiṁ vatthusmin ti Parivāre āgatattā Devadatto ādikammiko, so ca kho saṅghabbhedāya parakkamanass' eva⁵ apatiṇissajanassa,⁶ na hi tassa tam kammām kataṁ. katham idam⁷ jānitabban ti ce. suttato, yathā hi Ariṭṭho bhikkhu gandabādhi⁸ pubbo yāva tatiyām samanubhāsanāya na paṭinissajī⁹ tasmiṁ vatthusmin ti Parivāre āgatattā Ariṭṭhassa kammañ katan ti paññāyati. na tathā Devadattassa, athāpi 'ssa katena bhavitabban ti koci attano rucimatten' eva vadeyya tathāpi apatiṇissajane¹⁰ ādikammikassa anāpatti nāma n' atthi, na hi paññattisikkhāpadam¹¹ vītikkamantassa aññatra odissa¹² anuññātato anāpatti nāma dissati, yam pi Ariṭṭhasikkhāpadassa anāpatti¹³ ādikammikassā 'ti potthakesu likhitam tam pamādalikhitaṁ pamādalikhitabhāvo c' assa pathamāri Ariṭṭho bhikkhu codetabbo codetvā sāretabbo sāretvā āpatti¹⁴ ropetabbā¹⁵ ti, evam Kammakkhandake āpattiropanavacanato¹⁶ veditabbo. iti bhedāya parakkamane ādikammikassa Devadattassa yasmā tam kammām na katarū tasmā sā¹⁷ āpatti yeva na jātā, sikkhāpadam pana tam ārabba paññattan ti katvā ādikammiko ti vutto iti āpattiyā abhāvato yev' assa anāpatti vuttā, sā pan' esā kiñcāpi asamanubhāsantassā 'ti iminā 'va siddhā. yasmā pana asamanubhāsanto nāma yassa kevalam samanubhāsanam na karonti¹⁸

¹ Ssp. evam.² Bp. °ssajjanto; Ssp. apatiṇissajjanto.³ Bp. appati.⁴ Bp. °nāya; Ssp. anussāvanāya.⁵ Bp. °manto yeva and adds na.⁶ Bp. apatiṇissajjanto; Ssp. °jjanassa.⁷ Ssp. kathañ c' idam.⁸ Bp. Ssp. gaddhabādhi.⁹ Bp. Ssp. °jji.¹⁰ Bp. apatiṇissajjane; Ssp. apatiṇiss°.¹¹ Bp. °ttam sikkhā°; Ssp. °ttasikkhā°. ¹² Ssp. uddissa.¹³ Bp. Ssp. °pattiyām ādi°.¹⁴ Bp. āpattim.¹⁵ Bp. °tabbo; Ssp. āropetabbā.¹⁶ Ssp. āpattiaropa°.¹⁷ Bp. 'ssa.¹⁸ Ssp. karoti.

so vuccati na ādikammiko, ayañ ca¹ ādikammiko yeva tasmā ādikammikassā 'ti vuttaṁ, eten' upāyena² thapetvā Aritṭha-sikkhāpadam sabbasamanubhāsanāsu vinicchayo veditabbo. sesam sabbattha uttānam eva. samutṭhānādisu tivaṅgikam ekasamuṭṭhānam samanubhāsanasamuṭṭhānam nām' etam kāyavācācittato samuṭṭhāti, paṭinissajāmīti³ kāyavikāram vā vacībhedam vā akarontass' eva pana āpajjanato akariyā,⁴ saññāvimokkham sacittakam lokavajjām kāyakammam vacīkammam akusalacittam dukkhavedanan ti.

paṭhamasaṅghabhedasikkhāpadavannanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti dutiyasaṅghabhedasikkhāpadam. tattha anuvattakā ti tassa diṭṭhikhantirucigahaṇena⁵ anupaṭipajjanakā. vaggam asāmaggi⁶ pakkhiyavacanām vadantīti vaggavādakā. padabhājane pana tassa vanṇāya pakkhāya ṛhitā hontīti vuttaṁ, tassa saṅghabhedāya parakamantassa vanṇathāya ca pakkhavuddhiatthāya⁶ ca ṛhitā ti attho, ye hi vaggavādakā te niyamena idisā honti tasmā evam⁷ vuttaṁ, yasmā pana tiṇṇam uddham kammārahā na honti na hi saṅgho saṅghassa kammam karoti tasmā eko vā dve vā tayo vā ti vuttaṁ. jānāti no ti amhākam chandādīni jānāti.⁸ bhāsatīti evam karomā 'ti amhehi saddhim bhāsatī. amhākam p' etam khamatīti yam so karoti etam amhākam pi ruccati. samet' āyasmantānam saṅghenā 'ti āyasmantānam cittam saṅghena saddhim sametu samāgacchatu ekībhāvam yātū 'ti vuttaṁ hoti. sesam ettha paṭhamasikkhāpade vuttanayattā uttānatthattā ca pākaṭam eva. samutṭhānādīni pi paṭhamasikkhāpadasadisān' evā 'ti.

dutiyasaṅghabhedasikkhāpadavannanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti dubbacasikkhāpadam. tattha anācāram ācaratīti anekappakāram kāyavacīdvāravitiikkamam karoti. kin nu kho nāmā 'ti vambhanavacanam etam. aham kho nāmā ti ukkamāsanavacanam.⁹ tumhe

¹ Ssp. adds Devadatto after ca.

² Ssp. ūpa°.

³ Ssp. °ssajjāmīti.

⁴ Bp. akriyam; Ssp. akiriyā.

⁵ Bp. Ssp. rucigga°.

⁶ Bp. Ssp. °vuddhi°.

⁷ Ssp. etam.

⁸ Ssp. adds pi.

⁹ Bp. °savacanam.

vadeyyan ti idam karotha idam mā karothā 'ti aham tumhe vattum arahāmīti dasseti. kasmā iti ce. yasmā amhākam buddho¹ Kanthakam² āruyha mayā saddhim nikkhomitvā pabbajito ti evam ādim attham sandhāy' āha. amhākam dhammo ti vatvā pana³ attano santakabhāve yuttim dassento amhākam ayyaputtena dhammo abhisamito ti āha. yasmā amhākam ayyaputtena catusaccadhammo paṭividdho tasmā dhammo pi amhākan ti vuttam hoti. saṅgham pana attano veripakkhe thitam maññamāno amhākam saṅgho ti na vadati. upamam pana vatvā saṅgham apasādetukāmo seiyathāpi nāmā 'ti ādim āha. tiṇakaṭṭhapannasatān ti tattha tattha patitam⁴ tiṇam⁵ katṭhapanṇam. athavā tiṇam ca nissārakam⁶ lahukam katṭhañ ca⁷ tiṇakaṭṭham, paṇṇasatān ti purāṇapannam. ussādeyyā⁸ 'ti rāsim kareyya, pabbateyyā 'ti pabbatappabhavā. sā hi sīghasotā hoti tasmā tam eva gaṇhāti, saṅkhasevālapaṇakan ti ettha saṅkho ti sīghamūlako paṇṇasevālo vuccati, sevālo ti nilasevālo avaseso udakapappaṭakatilabijakādi⁹ sabbo pi paṇako ti sankhyam¹⁰ gacchati. ekato ussāditā¹¹ ti ekaṭṭhāne kenāpi sampinditā rāsikatā¹² ti dasseti. dubbacajātiko ti dubbacasabhāvo vattum asakkunneyyā¹³ 'ti attho, padabhājane pi 'ssa dubbaco ti dukkhena kicchena vaditatutto¹⁴ na sakkā sukhena vattun ti attho. dovacassakaraṇehīti dubbacabhāvakaraṇiyehi, ye¹⁵ dhammā dubbacam puggalam karonti tehi samannāgato ti attho, te pana katame ca āvuso dovacassakaraṇā dhammā idh' āvuso bhikkhu pāpiccho hotīti ādinā nayena paṭipātiyā Anumāna-sutte āgatā pāpicchatā attukkamṣakaparavambhakatā kodhanatā kodhahetuupanāhitā kodhahetuabbhisaṅgitā kodhahetu kodhasāmantavācā nicchāraṇatā codakam patippharanatā codakam apasādanatā codakassa paccāropanatā aññenañña-

¹ Bp.Ssp. add bhagavā. ² Bp. Kanṭakam; Ssp. Kanṭhakam.

³ Ssp. puna.

⁴ Ssp. patitapatitam.

⁵ Bp. tiṇa; Ssp. tiṇna by mistake.

⁶ Bp. °raṇam.

⁷ Ssp. cā 'ti.

⁸ Bp. ussāreyya.

⁹ Ssp. °katilabija°.

¹⁰ Ssp. saṅkham.

¹¹ Bp. ussārita.

¹² Bp. rāsi°.

¹³ Bp.Ssp. °neyyo.

¹⁴ Bp.Ssp. ovaditatutto.

¹⁵ Ssp. adds ca.

paticaraṇatā¹ apadānena na sampāyanatā makkhipalāsitā issukīmaccharitā² paṭhamāyāvitā thaddhātimānitā sanditthi-parāmāsi³ ādhānagāhi⁴ dappaṭinissaggitā ti, ekūnavisati dhammā veditabbā. ovādām na sahati na kkhamatiti akkhamo, yathānusittham apatipajjanato⁵ padakkhiṇena anusāsanim na gaṇhatiti⁶ appadakkhiṇaggāhi⁷ anusāsanim. uddesapariyāpanṇesu⁷ 'ti uddesapariyāpanṇesu⁷ antogadhesu. yassa siyā āpatti so āvikareyyā 'ti evam saṅgahitattā anto Pātimokkhassa vattamānesu⁸ 'ti attho, sahadhammikam vuccamāno ti sahadhammikena vuccamāno karaṇatthe upayogavacanam, pañcahi sahadhammikehi sikkhitabbattā tesam vā santakattā sahadhammikan ti laddhanāmena buddhapaññattena sikkhāpadena vuccamāno ti attho. viramath' āyasmanto mama vacanāyā 'ti yena vacanena mara vadatha tato mama vacanato viramatha. mā mara tam vacanam vadathā 'ti vuttam hoti. vadetu sahadhammenā 'ti sahadhammikena sikkhāpadena sahadhammena vā aññena pi pāśādikabhāvasamvattanikena vacanena vadatu. yad idam ti vuddhikāraṇanidassanatthe⁸ nipāto, tena yam idam aññamaññassa hitavacanam āpattito vuṭṭhāpanañ ca tena aññamaññavacanena aññamaññavuṭṭhāpanena ca samvaddhā⁹ parisā ti evam parisāya vuddhikāraṇam⁸ dassitam hoti. sesam sabbattha uttānam eva. samutṭhānādīni paṭhamasaṅghabhedasadisāne vā ti.

dubbacasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti kuladūsakam.¹⁰ tattha Aassajipunabbasukā nāmā 'ti Assaji¹¹ c' eva Punabbasuko ca. Kitāgirismin¹² ti evam nāmake janapade. āvāsikā hontīti ethha āvāso etesam attīti āvāsiko, āvāso ti vihāro vuccati so yesam āyutto navakammakaraṇapurāṇapaṭisaṅkharanādi bhārahāratāya te āvāsikā, ye pana kevalam vihāre vasanti te nevāsikā ti¹³ vuccanti, ime pana āvāsikā ahesum. alajjino

¹ Bp. aññenaaññā°; Ssp. aññenaaññam.

² Ssp. issuki°.

³ Bp. °māsi.

⁴ Bp. °gāhi; Ssp. °ggāhi.

⁵ Bp. appati°; Ssp. °jjanto.

⁶ Ssp. gaṇhātīti.

⁷ Bp. Ssp. °panne°.

⁸ Bp. Ssp. vuḍḍhi°.

⁹ Bp. °vuḍḍhā.

¹⁰ Bp. Ssp. °dūsakasikkhāpadam.

¹¹ Bp. Ssp. Assaji.

¹² Ssp. Kitā°.

¹³ Ssp. omits ti.

pāpabbhikkhū ti nillajjā lāmakabhikkhū,¹ tehi chabbaggyānam jetthakachabbaggyā, Sāvatthiyaṁ kira cha janā sahāyakā kasikammādīni dukkarāni handa mayam sammā pabbajjāma pabbajjantehi ca uppanne kicce nittaraṇakaṭṭhāre² pabbajitum vattatīti sammantayitvā dvinnam aggasāvakānam santike pabbajīṁsu, te pañcavassā hutvā mātikam pagunam katvā mantayīṁsu janapado nāma kadāci subhikkho hoti kadāci dubbhikkho mayam mā ekaṭṭhāne vasimhā³ tīsu ṭhānesu vasāmā 'ti. tato Pañḍukalohitake āhamīsu āvuso Sāvatthī nāma sattapaññāsāya kulasatasahashehi ajjhāvut-thā⁴ asitigāmasahassapatimanditānam⁵ tiyojanasatikānam dvinnam Kāsi-Kosalaratṭhānam āyamukhabhūtā, tatra⁶ tumhe dhuratṭhāne yeva parivenāni kāretvā ambapanasanālikeradīni⁷ ropevā pupphehi ca⁸ phalehi ca kulāni saṅgaṇhantā kuladārake pabbājetvā parisam vaddhethā 'ti. Mettiyabhummajake āhamīsu āvuso Rājagahān nāma atṭhārasahi manussakoṭīhi ajjhāvutthām asitigāmasahassapatimanditānam tiyojanasatikānam dvinnam Aṅga-Magadharatṭhānam āyamukhabhūtam, tatra⁶ tumhe dhuratṭhāne yeva . . . pe . . . parisam vaddhethā 'ti. Assajipunabbasuke āhamīsu āvuso Kitāgiri⁹ nāma dvihi meghehi anuggahito¹⁰ tīni sassāni pasavati¹¹ tatra tumhe dhuratṭhāne yeva parivenāni kāretvā . . . pe . . . parisam vaddhethā 'ti. te tathā akāmīsu tesu ekamekassa pakkhassa pañcapañca bhikkhusatāni parivārā,¹² evam samadhikam diyadḍhabhikkhusahassam hoti. tatra⁶ Pañḍukalohitakā saparivārā sīlavanto¹³ bhagavatā saddhim janapadacārikam pi¹⁴ caranti,¹⁵ te akaṭavatthum¹⁶ uppādenti paññattasikkhāpadam pana na¹⁷ maddanti, itare sabbe alajjino akaṭavatthum ca uppādenti paññattasikkhāpadam ca maddanti, tena vuttam allajjino pāpabhikkhū ti. *evarū-*

¹ Bp. lāmakā bhikkhū.² Ssp. nitthara^o.³ Bp. vasimha.⁴ Ssp. °vutthā.⁵ Bp. °patī^o, sic passim.⁶ Ssp. tattha.⁷ Bp. -panasa..⁸ Ssp. omits ca.⁹ Ssp. Kitā^o.¹⁰ Bp. Ssp. °hito.¹¹ Bp. pasavanti.¹² Ssp. °vārāni.¹³ Ssp. adds 'va.¹⁴ Ssp. omits pi.¹⁵ Bp. vicaranti.¹⁶ Bp. Ssp. akata^o, sic passim.¹⁷ Ssp. omits na.

pan ti evam jātikam. *anācāram ācarantīti* anācaritabbam ācaranti akātabbam¹ karonti. *mālāvacchan* ti tarunapuppharukkham taruṇakā hi puppharukkhāpi pupphagacchāpi mālāvacchā tv eva vuccanti, te ca anekappakāram mālāvaccham sayam pi ropenti aññehi² pi ropāpentī, tena vuttam mālāvaccham *ropenti pi ropāpentī pīti.* *siñcantīti* sayam eva udakena siñcanti. *siñcāpentī³ pīti* aññena⁴ pi siñcāpentī. ettha pana akappiyavohāro kappiyavohāro pariyāyo obhāso nimittakamman ti imāni pañca jānitabbāni. tattha akappiyavohāro nāma allaharitānam koṭṭanam koṭṭapanam āvāṭassa khaṇanam⁵ khaṇāpanam⁵ mālāvacchassa ropanam ropāpanam āliyā⁶ bandhanam bandhāpanam udakassa secanam secāpanam mātikāya sammukhakaraṇam kappiyaudaka-siñcanam hatthamukhapādadhovananahānoñākāsiñcanan⁷ ti. kappiyavohāro nāma imam rukkham jāna imam āvāṭam jāna imam mālāvaccham jāna ettha udakam jānā 'ti vacanam rukkhamātikāya⁸ ujukaraṇam ca. pariyāyo nāma pañditena nāma⁹ mālāvacchādayo ropāpetabbā na cirass' eva upakārāya samvattantīti ādivacanam. obhāso nāma khuddālakhaṇittādīni¹⁰ ca mālāvacche ca gahetvā ṭhānam, evam ṭhitam hi sāmañerādayo disvā thero kārāpetukāmo ti gantvā¹¹ karonti, nimittakammañ nāma⁹ khuddālakhanittivāsiphā¹² rasuudakabhājanānam¹³ āharitvā samipe ṭhapanam. imāni pañca pi¹⁴ kulasaṅgahatthāya ropane na vatṭanti. phala-paribhogatthāya kappiyākappiyavohāradvayam eva na vatṭati itarattayam vatṭati. Mahāpaccariyam pana kappiyavohāro pi vatṭati, yañ ca attano paribhogatthāya vatṭati tam aññapuggalassa vā saṅghassa vā cetiyassa vā atthāya pi vatṭatīti vuttam, ārāmatthāya¹⁵ vanatthāya chāyatthāya ca akappiyavohāramattam eva na vatṭati sesam vatṭati, na kevalam ca sesam yam kiñci mātikam pi ujum kātum kappiyaudakam siñcītum nahānakotthakam¹⁶ katvā nahāyitum¹⁶

¹ Bp. akaritabbam.

² Bp. aññena.

³ Bp. Ssp. °pentīti for °pentī pīti. ⁴ Ssp. aññenā 'pi. ⁵ Ssp. khan°.

⁶ Bp. āliyā. ⁷ Bp. °ñānodaka°. ⁸ Bp. Ssp. sukkha°.

⁹ Ssp. omits nāma.

¹⁰ Bp. kudāla°; Ssp. kuddāla°.

¹¹ Ssp. āgantvā.

¹² Ssp. -vāśi.

¹³ Bp. °nāni.

¹⁴ Bp. omits pi.

¹⁵ Bp. Ssp. add pana.

¹⁶ Bp. nhā°.

hatthapādamukhadhovanaudakāni¹ ca tattha chaddetum pi vat̄tati. Mahāpaccariyam pana Kurundiyam ca kappiyapaṭhavyam² sayam ropetum pi vat̄tati vuttam. ārāmādiatthāya pana ropitassa vā ropāpitassa vā phaḷam pari-bhuñjutum pi vat̄tati, ocinanaocināpanē³ pakatiyāpi pācittiyam kuladūsakatthāya⁴ pana pācittiyam c' eva dukkatañ ca. ganthanādisu⁵ uracchadapariyosānesu⁶ kuladūsakatthāya⁴ vā⁷ aññatthāya vā karontassa dukkatañ eva. kasmā. anācārattā pāpasamācāro ti ettha vuttagpāpasamācārattā ca. ārāmādiatthāya rukkharopanesu⁸ viya vatthupūjanatthāya kasmā na anāpattiti ce. anāpatti yeva. yathā hi tattha kappiyavohārena⁹ pariyāyādihi ca anāpatti tathā vatthupūjanatthāya pi anāpatti yeva. nanu ca tattha kappiyapaṭhavyam sayam¹⁰ ropetum pi vat̄tati vuttam.¹⁰ vuttam, na pana Mahāatṭhakathāyam aññatthāpi¹¹ maññeeyyāsi itarāsu vuttam pi pamāṇam. Mahāatṭhakathāyāñ ca kappiyaudakāsecanam¹² vuttam tam kathan ti tam pi na virujjhati tatra hi avisesena rukkham ropyenti pi ropāpenti pi siñcanti pi siñcāpenti pīti vattabbe mälāvacchan ti vadanto ñāpeti kulasāṅgahatthāya pupphaphalūpagam eva sandhāy' etam vuttam, aññatra pana pariyāyo atthiti tasmā tattha pariyāyam idha ca pariyāyabhāvam ñatvā yam aṭṭhakathāsu vuttam tam suvuttam eva.

vuttañ c' etam :—

buddhena dhammo vinayo ca vutto,
yo tassa puttehi tath' eva ñāto,
so yehi tesam matimaccajantā,
yasmā pure aṭṭhakathā akāmsu.
tasmā hi yam aṭṭhakathāsu vuttam,
tam vajjayitvāna pamādalekham,
sabbam pi sikkhāsu sagāravānam,
yasmā pamāṇam idha pañditānan ti.

¹ Bp. °van' uda°.

² Bp. °patha°.

³ Ssp. ocinane°.

⁴ Bp. °dūsanatthāya.

⁵ Ssp. gañtha°.

⁶ Bp. adds ca.

⁷ Bp. omits vā.

⁸ Bp. Ssp. °pane.

⁹ Ssp. adds ca.

¹⁰ Bp. adds ti; Ssp. omits vuttam.

¹¹ Bp. Ssp. athāpi.

¹² Bp. °udakase°.

sabbam vuttanayen¹ eva veditabbam. tattha siyā yadi vatthupūjatthāya pi ganthanādīsu² āpatti, harañādīsu kasmā anāpattiti. kulitthiādīnam atthāya haraṇato haraṇādhikāre hi visesetvā te kulithīnan ti ādi vuttam, tasmā buddhādīnam atthāya harantassa anāpatti. tattha ekato *vantikan* ti pupphānām vanṭe ekato katvā katamālam. *ubhato vantikan* ti ubhohi passehi pupphavanṭe katvā katamālam. *mañjarīkan*³ ti ādisu pana mañjari viya katā pupphavikati mañjarikā ti vuccati. *vidhūtikā* ti sūciyā vā salākāya vā sinduvārapupphādīni vijjhitvā katā. *vataṁsako* ti vaṭaṁsako. *āvelo*⁴ ti kaṇṇikā. *uracchado* ti hārasadisam ure ṭhapanakapupphādāmām. ayaṁ tāva ettha padavaṇṇanā. ayaṁ pana ādito patthāya vitthārena āpattivinichayo. kuladūsakatthāya⁵ akappiyapaṭhaviyam mālāvaccham ropentassa pācittiyañ c' eva dukkaṭam ca, tathā akappiyavohārena ropāpentassa kappiyapaṭhaviyam ropane pi ropāpane pi dukkaṭam eva, ubhayatrāpi sakim āṇattiya bahunnam⁶ pi ropane⁷ ekam eva⁸ sapācittiyadukkaṭam⁹ vā suddhadukkaṭam vā hoti. paribhogatthāya hi¹⁰ kappiyabhūmiyam vā akappiyabhūmiyam vā kappiyavohārena ropāpane anāpatti, ārāmādiatthāya pi akappiyapaṭhaviyam ropentassa vā akappiyavacanena ropāpentassa vā pācittiyan, ayaṁ pana nayo Mahāatthakathāya¹¹ na suṭṭhu vibhatto Mahāpaccariyam vibhatto ti. siñcanasiñcāpane pana akappiyaudakena sabbattha pācittiyan kuladūsanaparibhogatthāya dukkaṭam pi kappiyena tesaiñ yeva¹² dvinnamatthāya dukkaṭam, paribhogatthāya c' ettha kappiyavohārena siñcāpane anāpatti. āpattiṭṭhāne pana dhārūpacchedavasena¹³ payogabahulatāya āpattibahulatā veditabbā. kuladūsanatthāya ocinane pupphagaṇanāya dukkātapācittiyāni aññathā pācittiyān' eva, bahūni pana pupphāni ekapayogena¹⁴ ocinanto payogavasena kāretabbo ocināpane

¹ Ssp. °yena and omits eva.

² Ssp. gaṇtha°.

³ Bp.Ssp. °rikan.

⁴ Ssp. avelā.

⁵ Ssp. °sanatthāya.

⁶ Bp.Ssp. bahūnam.

⁷ Ssp. ropāpane.

⁸ Ssp. ev' assa.

⁹ Ssp. pācittiyam du°.

¹⁰ Ssp. omits hi.

¹¹ Bp.Ssp. °yam.

¹² Ssp. adds pana.

¹³ Ep. dhārāvacche°; Ssp. dhāropacche°.

¹⁴ Ssp. ekappa°.

kuladūsanatthāya sakim āṇatto bahukam¹ pi ocinati² ekam eva³ sapācittiyadukkaṭam, aññatra pācittiyam eva.

ganthanādīsu⁴ sabbāpi cha pupphavikatiyo veditabbā:— ganthimam⁵ goppimam⁶ vedhimam vethimam pūrimam väyiman ti, tattha ganthimam⁵ nāma sadanḍakesu vā uppalaḍumādisu aññesu vā dīghavanṭesu pupphesu daṭṭhabbam. danḍakena⁷ danḍakam vanṭena vā vanṭam ganthetvā⁸ katam eva hi ganthimam⁵ tam⁹ bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā kātum pi akappiyavacanena kārāpetum pi na vatṭati, evam jāna evañ ca¹⁰ kate¹¹ sobheyya yathā etāni pupphāni na vikiriyanti¹² tathā karohiti ādinā pana kappiyavacanena kārāpetumi¹³ vatṭati. goppimam⁶ nāma suttena vā vākādihi vā vassikapupphādīnam ekato vanṭikaubhatovanṭikamālāvasena goppānam,¹⁴ vākam vā rājjum vā dviguṇam¹⁵ katvā tattha¹⁶ tattha¹⁷ avanṭakāni nīpapupphādīni pavesetvā¹⁷ paṭipātiyā bandhanti, tam¹⁸ pi goppimam¹⁹ eva sabbam purimanayen' eva na vatṭati. vedhimam māma savanṭakāni vassikapupphādīni vanṭe,²⁰ avanṭakāni vā vakulapupphādīni²¹ anto²² chiddesucitālahirādihi²⁴ vinivijjhītvā²⁵ āvuṇanti etām vedhimam nāma, tam pi purimanayen' eva na vatṭati. keci pana kadalikkhandhamhi²⁶ kanṭake vā tālahirādīni vā pavesetvā tattha pupphāni vijjhītvā thapenti, keci kanṭaka-sākhāsu,²⁷ keci pupphacchattapupphakūṭāgārakaraṇatthām chatte ca bhittiyañ ca pavesetvā thapitakantakesu, keci dhammāsanavitāne baddhakantakesu, keci kaṇikārapupphādīni²⁸ salākāhi²⁹ vijjhanti chattādhichattam³⁰ viya ca karonti tam

¹ Ssp. bahum.

⁴ Ssp. ganṭha°.

⁶ Ssp. goppimam.

⁸ Ssp. ganṭhitvā.

¹¹ Ssp. kato.

¹³ Bp. kāretum.

¹⁵ Bp. duguṇam.

¹⁷ Ssp. kādīni ca pupphāni pavesetvā.

¹ . . . ²⁰ Ssp. vanṭesu.

²² Bp. attano.

²⁴ Bp.Ssp. °tāla , sic passim.

²⁶ Bp.Ssp. kadali°.

²⁸ Ssp. kaṇṇi°.

² Ssp. ocināti.

⁵ Ssp. ganṭhi°.

⁷ Ssp. adds vā.

⁹ Ssp. adds pi.

¹⁰ Bp.Ssp. omit ca.

¹² Bp. °rayanti; Ssp. vikiri°.

¹⁴ Ssp. goppanam.

¹⁶ Bp.Ssp. do not repeat this.

¹⁸ Bp.Ssp. etam.

²¹ Bp. makula°; Ssp. bakula°.

²³ Ssp. antochiddesu tālahi°.

²⁵ Bp. vijjhītvā.

²⁷ Bp. kanḍa°.

²⁹ Bp.Ssp. salā°. ³⁰ Ssp. chāttāticha°.

atiolārikam¹ eva, pupphavijjhānattham pana dhammāsana-vitāne kaṇṭakam pi bandhitum kaṇṭakādīhi vā ekapuppham pi vijjhītum pupphe yeva vā puppham pavesetum na vaṭṭati, jālavitānāvedikā-nāgadantaka-pupphapaṭicchaka-tāla pañña-gūlakādinam pana chiddesu asokapiṇḍiyā vā antaresu pupphāni pavesetum na doso, ²na h' etam vedhimam hoti,² dhammarajjuyam pi es' eva nayo. veṭhimam nāma pupphadāmapupphahatthakesu datṭhabbam, keci hi matthakādāmām karontā³ hetṭhāghaṭakākāram dassetum pupphēhi veṭhenti, keci atṭhatṭha vā dasadasa vā uppala pupphādīni suttena vā vākena vā daṇḍakesa bandhitvā uppala hatthake⁴ padumahatthake vā karonti, tam sabbam purimanayen' eva na vaṭṭati, sāmaṇerehi uppāṭetvā thale tha pita uppālādīni kāsāvena bhaṇḍikam pi bandhitum na vaṭṭati, tesam yeva pana vākena vā daṇḍakena vā bandhitum aṁsabhaṇḍikam vā kātum vaṭṭati, aṁsabhaṇḍikā nāma khandhe ṭhapi-takāsāvassa ubho ante āharitvā gaṇṭhikam⁵ katvā tasmiṁ pasibbake viya pupphāni pakkhipanti ayam vuccati aṁsa-bhaṇḍikā etam kātum vaṭṭati, daṇḍakehi paduminipañnam vijjhītī uppālādīni paññena veṭhetvā gaṇhanti tatrāpi pupphānam upari paduminipañnam eva bandhitum vaṭṭati, hetṭhā daṇḍakā⁶ pana bandhitum na vaṭṭati. pūrimam⁷ nāma mālāguṇe ca pupphapate ca daṭṭhabbam, yo hi mālāguṇena cetiyam vā bodhim vā vedikam vā parikkhipanto puna ānetvā pūrimam⁸ thānam atikkāmeti, ettāvatāpi pūrimam⁷ nāma hoti, ko pana vādo anekakkhattum parikkhipantassa, nāgadantakantarehi vā⁹ pavesetvā haranto olambakam katvā puna nāgadantakam parikkhipati etam pi pūrimam nāma, nāgadantake pana pupphavalayam pavesetum vaṭṭati, mālāguṇehi pupphapaṭam karonti, tatrāpi ekam eva mālāguṇam haritum vaṭṭati, puna pacchāharato pūrimam⁷ eva hoti, tam sabbam purimanayen' eva na vaṭṭati, mālāguṇehi pana bahūhi pi kataṁ pupphadāmam¹⁰ labhitvā āsanamattha-

¹ Ssp. atiulā.

²⁻² Bp. etam vedhimam nāma na hoti.

³ Bp. karonto.

⁴ Bp. adds vā.

⁵ Ssp. gandīm.

⁶ Ssp. daṇḍako.

⁷ Bp. purī.

⁸ Bp. purima.

⁹ Bp. Ssp. omit vā.

¹⁰ Ssp. °dānam.

kādisu bandhitūn vaṭṭati, atidīgham pana mālāguṇam eka-vāram haritvā parikkhipitvā¹ puna aññassa bhikkhuno dātūn vaṭṭati, tenāpi tath' eva kātum vaṭṭati. vāyimam nāma pupphajālapupphapaṭapuppharūpesu daṭṭhabbam, cete耶 pupphajālam karontassa ekam ekamhi jālacchiddake² dukkataṁ, bhitticchattabodhitthambhādīsu pi es' eva nayo, pupphapaṭam pana parehi pūritam³ pi vāyitum na labbhati, gopphi-mapupphē⁴ eva hatthiassādirūpakāni karonti, tāni pi vāyimaṭṭhāne tiṭṭhanti purimanayen' eva sabbam na vaṭṭati. aññehi kataparicchede pana pupphāni ṭhapentena hatthiassādirūpakam pi kātum vaṭṭati. Mahāpaccariyam pana kalambakena⁵ adḍhacandakena na ca saddhiṁ aṭṭha pupphavikatiyo vuttā, tattha kalambako⁶ ti adḍhacandakantare ghatikadāmaoñambako vutto. adḍhacandako ti adḍhacandākārena mālāguṇaparikkhepo.⁶ tad ubhayam pi pūrime⁷ yeva paviṭṭham. Kurundiyam pana dve tayo mālāguṇe ekato katvā pupphadāmakaraṇam pi vāyimam yevā 'ti vuttam, tam pi idha pūrimaṭṭhāne⁸ yeva paviṭṭham, na kevalam ca⁸ pupphadāmam eva piṭṭhamayadāmam pi bhenduka-pupphadāmam⁹ pi Kurundiyam vuttam, kharapattadāmam pi sikkhāpadasssa sādhāraṇattā bhikkhūnam pi bhikkhunīnam pi n' eva kātum na kārāpetum vattati, pūjānimittam pana kappiyavacanam sabbattha vattum vaṭṭati, pariyāya obhāsanimittakammāni vaṭṭanti yeva.¹⁰

tuvattēnīti nipajjanti. lāsentīti pītiyā uppilavamānā¹¹ viya utṭhahitvā lāsiyanāṭakam nāṭenti recakam¹² denti. naccantiyāpi naccantīti yadā nāṭakitthi naccati tadā te pi tassā purato¹³ vā pacchato vā gacchantā naccanti. naccantiyāpi gāyantīti yadā sā naccati tadā naccānurūpam gāyanti. esa nayo sabbattha. atṭhapade pi kīlantīti atṭhapadaphalake jūtam¹⁴ kīlanti. tathā dasapade ākāke pīti atṭhapada-dasa-

¹ Bp.Ssp. *add* vā.² Bp. *jälacchidde*.³ Bp. *puri*°.⁴ Ssp. *goppi*°.⁵ Bp.Ssp. *kala*°.⁶ Ssp. *adds* kato.⁷ Bp. *purime*.⁸ Bp.Ssp. *insert* pupphagula.⁹ Bp. *genḍuka*°; Ssp. *genḍu*° *for* bhenduka°. ¹⁰ Ssp. *evā* 'ti.¹¹ Bp.Ssp. *uppila*°.¹² Ssp. *revakam*.¹³ Bp. *pū*°.¹⁴ Sp. *dūtam* *by mistake*.

padesu viya ākāse yeva kīlanti. *parihārapathe* ti¹ bhūmiyam nānāpatham² mandalam katvā tattha pariharitabbapatham³ parihaarantā kīlanti. *santikāya pi kīlantīti* santikakīlāya⁴ kīlanti, ekajjhām thapitā sāriyo vā⁵ pāsāṇasakkharāyo⁶ vā acālentā nakhen' eva apanenti ca upanenti ca, sace tattha kāci calati parājayo hoti. *khalikāyā* 'ti jūtaphalake pāsakakīlāya kīlanti. *ghatikāyā*⁷ 'ti ghatikā⁸ vuccati dāñdakakīlā tāya kīlanti, dighadañdakena rassadañdakam paharantā vicaranti. *salakahatthenā* 'ti lākhāya vā mañjijthiyā⁹ vā piṭṭhodake¹⁰ vā salakahattham temetvā kim hotū 'ti bhūmiyam vā bhittiyam vā tam paharitvā hatthiassādini rūpāni dassentā kīlanti. *akkhenā* 'ti gulena. *pañgacirena*¹¹ 'ti pañgaciram¹² vuccati pannanālikā tam dhamantā kīlanti. *vāñkakenā* 'ti gāmadārakānam kīlanakena khuddakanangalena. *mokkhacikāyā* 'ti mokkhacikā vuccati samparivattakakīlā, ākāse vā dāñdakam¹³ gahetvā bhūmiyam¹⁴ sisam thapetvā hetṭhūpapariyabhāvena¹⁵ parivattantā kīlantiti attho. *cīngulakenā* 'ti cīngulam¹⁶ vuccati tālapaññādīhi kātam vātappahārena paribbhamanacakram, tena kīlanti. *pattālhakenā* 'ti pattālhakam vuccati pannanālikā tāya vālikādini minantā kīlanti. *rathakenā* 'ti khuddakarathene. *dhanukenā* 'ti khuddakadhanunā. *akkharikāyā* 'ti akkharikā vuccati ākāse vā piṭṭhiyam vā akkharajānanakīlā tāya kīlanti. *manesikāyā* 'ti manesikā vuccati manasā cintitajānanakīlā¹⁷ tāya kīlanti. *yathā vajjenā* 'ti yathā vajjam vuccati kāṇakūnikakhañjādinam yam yam vajjam tam tam payojetvā dassanakīlā tāya kīlanti, velambakā viya. *hatthismim pi sikkhantīti* hatthinimittam yam sippam sikkhitabbam tam sikkhanti. esa¹⁸ nayo assādisu. *dhāvanti pīti* parammukhā gacchantā dhāvanti. *ādhāvanti*¹⁹ pīti yattakam dhāvanti

¹ Bp. pīti for ti.² Ssp. °patha.³ Ssp. °bbaṁ patham.⁴ Ssp. adds pi.⁵ Ssp. omits vā.⁶ Ssp. °rādayo.⁷ Old. ghatikena.⁸ Ssp. adds ti.⁹ Bp. mañja°.¹⁰ Bp. piṭṭhaudake.¹¹ Ssp. pañkacirena.¹² Ssp. pañkaciram.¹³ Bp. dāñdām.¹⁴ Bp. add vā.¹⁵ Bp. hetṭhupariya°; Ssp. hetṭhūpariya°.¹⁶ Bp. °gulakam.¹⁷ Ssp. °tappajāna°.¹⁸ Bp. es' eva.¹⁹ Sp. adhāva° by mistake.

tattakam eva abhimukhā puna āgacchantā ādhāvanti. *nibbuji*hantīti mallauddham karonti. *nalātikam*¹ pi dentīti sādhu sādhu bhaginiti attano nalāte² aṅgulim ṭhapetvā tassā nalāte³ ṭhapenti. *vividham* pi *anācāram* ācarantīti² aññam pi pāliyām anāgatām mukhadenḍim³ ādi vividham anācāram ācaranti.

pāśādikenā 'ti pasādāvahena, sāruppēna samañānucchavikena. *abhi*kkantenā 'ti gamanena. *paṭikkantenā* 'ti nivat-tanena. *ālokitenā* 'ti purato dassanena. *vi*lokitenā 'ti itocito ca dassanena. *sammiñjitenā* 'ti pabbasāñkocanena. *pasāri-*tenā 'ti tesām yeva pasārañena. sabbattha itthambhūtāk-khyānatthe⁴ karaṇavacanām, satisampajñañehi abhisāñkhatattā pāśādikaabhikkantapaṭikkantaālokitavilokitasammiñjita-pasārīto hutvā ti vuttam hoti. *okkhittacakkhū* ti heṭṭhā khittacakkhu. *iriyāpathasampanno* ti tāya pāśādikaabhikkantādītāya sampannairiyapatho. *kv* āyan ti ko ayām. *aba-*labālo viyā 'ti abaļo kira bondo vuccati atisayatthe ca⁵ idam āmeneditam, tasmā atibondo viyā 'ti vuttam hoti. *mandamando* ti abhikkantādīnam anuddhatatāya⁶ atimando. *ati-*sanho ti evam̄ gunam eva dosato dassenti. *bhākuṭikabha*kutiko viyā 'ti okkhittacakkhetāya bhakuṭim katvā kuṭitamukho⁷ kupito viya vicarantīti maññamānā vadanti. *sañhā* ti nipuñā. amma tāta bhaginīti evam̄ upāsakajanām yuttaṭṭhāne upanetum chekā. na yathā ayām evam̄ abaļabalo⁸ viyā 'ti adhippāyo. *sakhilā* ti sākhallena⁹ yuttā. *sukhasambhāsā* ti idam̄ purimassa kāraṇavacanām yesam hi sukha-sambhāsā sammodaniyakathā nelā hoti kaṇṇasukhā te sakhilā ti vuccanti, ten' āhamṣu sakhilā sukhasambhāsā ti, ayām pan' ettha adhippāyo amhākanā ayyā upāsake disvā madhuraṁ sammodaniyām kathām kathenti tasmā sakhilā sukhasambhāsā, na yathā ayām evam̄ mandamandā viyā 'ti. *mihi-*tapubbaṅgamā 'ti mihitam̄ pubbaṅgamā etesām vacanassā 'ti mihitapubbaṅgamā, paṭhamam̄ sitam̄ katvā pacchā vadantīti attho. *ehisvāgatavādino* ti upāsakam̄ disvā ehi svā-

¹ Bp. *nal*°.

² Ssp. *ti* for *this*.

³ Bp. °diṇḍim.

⁴ Ssp. °tākhyā°.

⁵ Bp. *omits* ca.

⁶ Ssp. °tatāya.

⁷ Bp. *sañkuti*°; Ssp. *sañkuci*°.

⁸ Bp. Ssp. °balā.

⁹ Bp. *sākhyena*.

gataṁ tavā 'ti evam vādino na yathā ayam evam saṅkutita-mukhatāya¹ bhākuṭikabhākuṭiko² viya, evam mihitapubbaṅgamāditāya abhākutikabhāvam atthato dassetvā puṇa sarū-pena pi dāssentā āharinsu abhākutikā uttānamukhā pubbabhbāsino ti. uppatiपātiyā vā tinnam pi ākārānam abhāvadassananam etan ti veditabbam, katham, ettha hi abhākuṭikā ti iminā bhākuṭikabhākuṭikārassa abhāvo dassito, uttānamukhā ti iminā mandamandākārassa ye hi cakkhūni ummiletvā³ aloka-nena uttānamukhā honti na te mandamandā, pubbabhbāsino ti iminā abalabalākārassa abhāvo dassito, ye hi ābhāsanakusa-latāya amma tātā ti paṭhamataram ābhāsanti na te abalabalā 'ti.

ehi bhante gharam gamissāmā 'ti so kira upāsako na kho āvuso piṇḍo labbhatīti vutte tumhākam bhikkhūh' eva⁴ etam katarā, sakalam⁵ gāmam pi carantā na lacchathā 'ti vatvā piṇḍapātam dātukāmo ehi bhante gharam gamissāmā 'ti āha. kiṁ panāyam payuttavācā hoti na hotīti. na hoti. pucchitapañho nāmāyam kathetum vaṭṭati. tasmā idāni ce pi pubbañhe vā sāyanhe vā antaragharam pavīṭham bhikkhum⁶ koci puccheyya kasmā bhante carathā 'ti, yen' atthena carati tam ācikkhitvā laddham na laddhañ ti vutte sacce na laddham na laddhan ti vatvā yaṁ so deti tam gahetum vaṭṭati. dutṭho ti na pasādādīnam vināsenā dutṭho⁷ puggalavasena dutṭho. dānapathānīti dānāni yeva vuccanti, athavā dāna-pathānīti dānanibaddhāni dānavavaṭṭānīti⁸ vuttam hoti. *upac-chinnānīti* dāyakehi pacchinnāni,⁹ na te tāni etarahi denti. *riñcanīti* visum honti nānā honti pakkamantīti vuttam hoti. *sañṭhaheyyā* ti sammā tiṭṭheyya pesalānam bhikkhūnam patiṭṭhā bhaveyya. evam āvuso ti kho so bhikkhu saddhassa pasannassa upāsakassa sāsanam sampaticchi, evarūpam kira sāsanam kappiyam haritum vaṭṭati, tasmā mama vacanena bhagavato pāde vandathā 'ti vā, cetiyam paṭimam bodhim saṅghattheram vandathā 'ti vā, cetiyē gandhapūjam karothā⁶ pupphapūjam karothā 'ti vā, bhikkhū sannipātetha dānam

¹ Ssp. saṅkuco^o.

² Bp. °ṭīkā; Ssp. bhākuṭikā *for this*.

³ Bp. Ssp. ummi^o.

⁴ Ssp. yeva.

⁵ Bp. adds pi; Ssp. sakala.

⁶ Ssp. omits this.

⁷ Bp. dutṭha.

⁸ Ssp. °vattā^o.

⁹ Bp. upacchi^o.

dassāma dhammarūpa desessāmā¹ 'ti vā, īdesu sāsaneshu kukkuccam na kātabbam, kappiyasāsanāni etāni na gihinām gihikammapatīsañyuttāniti.² kuto ca tvaṁ bhikkhu āgacchasi ti nisanno so bhikkhu na āgacchati, atthato pana āgato hoti, evam̄ sante pi vattamānasamipe vattamānavacanam labbhati tasmā na doso, pariyosāne tato aham̄ bhagavā āgacchāmīti, etasmim³ pi vacane es' eva nayo. *pathamam Assaji-Punabbasukā bhikkhū codetabbā* ti mayam tumhe vattukāmāti okāsam̄ kāretvā⁴ vatthunā ca āpattiya ca codetabbā, codetvā yam na saranti tam̄ sāretabbā, sace vatthum ca āpattim ca patijānanti āpattim eva vā patijānanti na vatthum āpatti⁵ ropetabbā, atha vatthum eva patijānanti nāpattim evam̄ pi imasmin̄ vatthusmin̄ ayam nāma āpattiti ropetabbā,⁶ evam̄ yadi n'⁷ eva vatthum nāpattim patijānanti āpatti⁵ nāropetabbā⁸ ti ayam etha vinicchayo. yathā patiññāya pana āpattim ropetvā evam̄ pabbājaniyakammam kātabban ti dassento vyattena bhikkhunā 'ti ādim āha, tam̄ uttānatthām eva. evam̄ pabbājaniyakammakatena pana⁹ bhikkhunā yasmin̄ vihāre vasantena yasmin̄ gāme kuladūsakakammam katam̄ hoti tasmim̄ vihāre vā¹⁰ gāme vā na vasitabbam, tasmim̄ vihāre vasantena sāmantagāme pi piṇḍāya na caritabbam, sāmantavihāre pi vasantena tasmim̄ gāme piṇḍāya na caritabbam. Upatissatthero pana bhante nagaram nāma mahantam dvādasayojanikam pi hotiti, antevāsikehi vutto yassā vīthiyā kuladūsakakammam katam̄ tatr'¹¹ eva vāritan ti āha. tato vīthi pi mahati¹² nagarappamānā 'va hotiti vutto yassā gharapatipātiyā ti āha, gharapatipāti¹³ pi vīthipamānā 'va hotiti vutto, itocito ca satta gharāni vāritāniti āha, tam̄ pana sabbam̄ therassa manorathamattam eva, sace pi vihāro tiyojanaparamo hoti dvādasayojanaparamam̄ ca nagaram n' eva vihāre vasitum labbhati na nagare caritun ti.

¹ Bp. Ssp. sossāmā.² Bp. Ssp. gihī.³ Bp. ethā.⁴ Ssp. kārāpetvā.⁵ Bp. °ttim̄.⁶ Bp. Ssp. add eva for next evam̄.⁷ Bp. p' for n'.⁸ Bp. Ssp. na rope°.⁹ Bp. omits pana.¹⁰ Bp. inserts tasmim̄ after vā; Ssp. omits vā.¹¹ Bp. tatth'; Ssp. tato for tatra eva.¹² Bp. Ssp. mahati.¹³ Ssp. °pāti.

te saṅghena pabbājaniyakammakatā ti katham saṅgho tesam kammanā akāsi, na gantvā 'va ajjhotharitvā akāsi, atha kho kulehi nimantetvā¹ saṅghabhattesu kāriyamānesu² tasmim tasmim thāne therā samanapatiṭpadam kathetvā ayam samano ayam na samano³ ti manusse saññāpetvā ekaṁ dve bhikkhū sīmām pavesetvā eten' eva⁴ upāyena sabbesam pabbājaniyakammam⁵ akānsu 'ti. evam pabbājaniyakammam⁶ katassa ca atṭhārasa vattāni püretvā yācantassa kammanā patippassambhetabbam, patippassaddhakammenāpi ca tena yesu kulesu pubbe kuladūsakakammaṁ kataṁ tato pacayā na gahetabbā, āsavakkhayam⁷ pattenāpi na gahetabbā, akappiyā 'va honti, kasmā na gaṇhathā⁸ 'ti pucchitenā pubbe evam katattā ti vutte, sace vadanti na mayam tena kāraṇena dema idāni sīlavantatāya demā 'ti gahetabbā, pakatiyā dānaṭ-thāne yeva kuladūsakakammaṁ kataṁ hoti tato pakatidānam eva gahetuṁ vat̄tati, yam vadḍhetvā denti tam na vat̄tati.

na sammā vattantī te pana Assaji-Punabbasukā atṭhārasasu ca vattesu sammā na vattanti.⁹ na lomam pātentī anulomapatiṭpadam apaṭipajjanatāya¹⁰ pana¹¹ na lomā¹² honti. na nettāram¹³ vattantī attano nittharanamaggam na patipajjanti. bhikkhū na khamāpentī dukkaṭam bhante amhehi na puna evam karissāma khamatha amhākan ti evam bhikkhūnam khamāpanam na karonti. akkosantī kārakasaṅgham dasahi akkosavatthūhi akkosanti. paribhāsanantī bha-yam tesam¹⁴ dassenti. chandagāmitā . . . pe . . . bhayagāmitā pātentī ete chandagāmino ca . . . pe . . . bhayagāmino cā 'ti evam chandagāmitāya pi . . . pe . . . bhayagāmitāya pi pāpenti, yojentī attho. pakkamantī tesam parivāresu pañcasu samanāsatesu ekacce disā pakkamanti. vibbhāmanantī ekacce gihī honti. katham hi nāma Assaji-Punabbasukā bhikkhū¹⁵ ti, ettha dvinnam pamokkhānam vasena sabbe pi Assaji-

¹ Ssp. repeats this.

² Bp.Ssp. kariya°.

³ Bp.Ssp. assamano for na samano.

⁴ Bp. ev°.

⁵ Ssp. °janīya°. ⁶ Bp.Ssp. °kamma.

⁷ Bp.Ssp. °yappatte°.

⁸ Ssp. gaṇhā°.

⁹ Bp. vattanti.

¹⁰ Bp. appati°.

¹¹ Bp.Ssp. omit pana.

¹² Bp. pañnalomā; Ssp. pannalomā.

¹³ Ssp. natthāram.

¹⁴ Bp. nesam.

¹⁵ Ssp. omits bhikkhū.

Punabbasukā ti vuttā. *gāmarān* vā ti ettha nagaram pi gāma-gahaṇen¹ eva gahitam, ten' assa padabhājane *gāmo* pi *nigamo* pi *nagaram* pi *gāmo* c' eva *nigamo* cā 'ti vuttam, tattha anupākāraparikkhepo² saāpaṇo *nigamo*³ veditabbo. kulāni dū-setiti *kuladūsako*, dūsento ca na asucikaddamādihi dūseti, atha kho attano duppatipattiyā tesam pasādam vināseti, ten' ev' assa padabhājane pupphadānena⁴ vā ti ādi vuttam. tattha yo haritvā vā harāpetvā vā pakkositvā vā pakkosāpetvā vā sayam vā upagatānam yam kiñci attano santakam puppham kulasangahatthāya deti dukkaṭam. parasantakam deti dukkaṭam eva, theyyacittena deti bhaṇḍagghena kāretabbo, esa⁵ nayo saṅghike pi, ayam pana viseso senāsanatthāya niyāmitam issaravatāya dadato thullaccayam. puppham nāma kassa dātum 'vatṭati kassa na vatṭatiti. mātāpitunnam⁶ tāva haritvāpi harāpetvāpi pakkositvāpi pakkosāpetvāpi dātum vatṭati, sesaññatakānam pakkosāpetvā 'va tañ ca kho vatthupūjanatthāya, mañḍanatthāya pana Sivalingādipūjanatthāya vā⁷ kassaci⁸ dātum na vatṭati, mātāpitunnam⁹ harāpentena nātisāmaṇere h' eva¹⁰ harāpetabbam, itare pana yadi sayam eva icchanti vatṭati. sammatena pupphabhājakaṇa bhājanakāle sampattānam sāmanerānam upadḍhabhāgam dātum vatṭati. Kurundiyan¹¹ sampattagihinam upadḍhabhāgam, Mahāpaccariyam cūlhakam¹² dātum vatṭatiti vuttam, asammatena apaloketvā dātabbam, ācariyūpajjhāyesu¹³ sagāravā sāmanerā bahūni pupphāni āharitvā rāsim katvā ṭhapenti, therā pāto 'va sampattānam saddhivihārikā-dinam upāsakānam vā tvam idam gaṇha tvam idam gaṇhā 'ti denti, pupphadānam nāma na hoti, cetiyam pūjessāmā 'ti gahetvā gacchantāpi pūjam karontāpi tattha sampattānam cetiyapūjanatthāya denti, etam pi pupphadānam nāma na hoti, upāsake akkapupphādihi pūjente disvā vihāre kaṇikārapupphādīni¹⁴ atthi upāsakā tāni gahetvā pūjethā 'ti

¹ Bp.Ssp. gāmagga°.

² Bp.Ssp. apākāra°.

³ Bp.Ssp. add pi.

⁴ Bp.Ssp. pupphena.

⁵ Bp.Ssp. es' eva.

⁶ Bp.Ssp. °pitūnam.

⁷ Bp. omits vā.

⁸ Bp. 'va for h' eva.

⁹ Bp. adds pana.

¹⁰ Bp.Ssp. cūlakam.

¹¹ Bp. °riyupa°.

¹² Bp. kaṇṇi°.

vattum pi vattati. bhikkhū pupphapūjam katvā divātaram gāmām pavītthe kiṁ bhante atidivā pavītthatthā 'ti puchanti, vihāre bahūni¹ pupphāni pūjam akarimhā 'ti vadanti, manussā bahūni kira vihāre pupphānīti punadivase pahūtam² khādaniyam³ bhojaniyam³ gahetvā vihāram gantvā pupphapūjam ca karonti dānam ca denti vat̄tati. manussā mayam bhante asukadivasam nāma pūjessamā 'ti pupphavāram yācitvā anuññātadivase āgacchanti, sāmanerehi ca pag eva pupphāni ocinitvā ṭhapitāni honti, te rukkhesu pupphāni apassantā kuhim bhante pupphānīti vadanti, sāmanerehi ocinitvā ṭhapitāni tumhe pana pūjetvā gacchatha saṅgo aññām divasam pūjessatīti, te pūjetvā dānam datvā gacchanti vat̄tati. Mahāpaccariyam pana Kurundiyam ca therā sāmanerehi⁴ dāpetum na labhanti, sace pana sayam eva tāni pupphāni tesam denti vattati, therehi pana sāmanerehi ocinitvā ṭhapitānīti ettakam eva vattabban ti vuttam, sace pana pupphavāram yācitvā anocitesu pupphesu yāgubhattādīni ādāya āgantvā sāmanerehi ocinitvā dethā 'ti vadanti, nātisāmanerānam⁵ yeva ocinitvā dātum vat̄tati, aññātake ukhipitvā rukkhasākhāya ṭhapenti, na orohitvā⁶ palāyitabbam, ocinitvā dātum vat̄tati. sace pana koci dharmakathiko bahūni upasakā vihāre pupphāni yāgubhattādīni ādāya gantvā pupphapūjam karothā 'ti vadati, tass' eva na kappatīti Mahāpaccariyam ca Kurundiyam ca vuttam. Mahāatṭhakathāyam pana etam akappiyam na vat̄tatīti avisesena vuttam. phalam pi attano santakam vuttanayen' eva mātāpitunnam ca sesaññātinam⁷ ca dātum vat̄tati, kulasāṅghatthāya pana dentassa vuttanayen' eva attano santake parasantake saṅghike senāsanatthāya niyāmite ca dukkaṭādīni veditabbāni, attano santakam yeva gilānamanussānam vā sampattaissarānam vā khipaparibbayānam vā⁸ dātum vat̄tati, phaladānam na hoti, phalabhājanenāpi sammatena saṅghassa phalabhājanakāle sampattamanussānam upadḍhabhāgam dātum vat̄tati, asammatena apaloketvā dātabbam. saṅghā-

¹ Ssp. *puts* bahūni after pupphāni.

² Bp. pahutam.

³ Bp. Ssp. °nīyaṁ, sic passim.

⁴ Bp. °nere.

⁵ Bp. Ssp. nātakānam.

⁶ Bp. orūhiitvā.

⁷ Bp. °nātakānam.

⁸ Ssp. omits vā.

rāme pi phalaparicchedena vā rukkhaparicchedena vā katikā kātabbā tato gilānamanussānam vā aññesam vā phalam yācantānam yathāparicchedena cattāri pañca phalāni dātabbāni rukkhā vā dassetabbā ito gahetu labbhātīti, idha phalāni sundarāni ito gañhathā¹ 'ti evam pana na vattabām. cuññe² ti ettha pana³ attano santakam sirisacunñam⁴ vā aññam vā kasāvākasāvam⁵ kulasaṅgahatthāya deti dukkaṭam, parasantakādīsu pi vuttanayen⁶ eva vinicchayo veditabbo, ayam pana viseso: idha saṅghassa rakkhitagopitāpi⁷ rukkhajjalli⁸ garubhaṇḍam eva, mattikadantakatthavelūsu⁹ pi garubhaṇḍupagam¹⁰ ñatvā cuññe vuttanayen' eva vinicchayo veditabbo. pañnadānam pana etha na āgataṁ, tam pi vuttanayen' eva veditabbam, parato hi garubhaṇḍavinicchaye sabbañ vitthārena vanṇayissāma. *vejjikāya* vā ti ettha vejjakammavidhi tatiyapārājikavannanāya¹¹ vuttanayen' eva veditabbo. *jaṅghapesanikenā* 'ti ettha jaṅghapesaniyan¹² ti gihinam dūteyyam¹³ sāsanāharanakammam¹⁴ vuccati tam na kātabbām, gihinam hi sāsanam gahetvā gacchantassa pade pade dukkaṭam, tam kammam nissāya laddham bhojanam bhuñjantassāpi ajjhohāre ajjhohāre dukkaṭam, pathamān sāsanam agahetvāpi¹⁵ pacchā ayam dāni so gāmo handa nam¹⁶ sāsanam ārocemīti maggā ukkamantassāpi pade pade dukkaṭam, sāsanam ārocetvā laddham¹⁷ bhojanam bhuñjato purimanayen' eva dukkaṭam, sāsanam agahetvā¹⁸ āgatena pana bhante tasmiṁ gāme itthannāmassa nāma kā pavattīti¹⁹ pucchiyamānenā kathetuṁ vat̄ṭati, pucchitapañhe doso n' atthi, pañcannam pana sahadhammikānam mātāpitunnam pañḍupalāsassa attano veyyāvaccakarassa ca sāsanam haritum vat̄ṭati, gihinam ca pubbe vuttappakārakappiyasāsanam,¹⁹ idam hi jaṅghapesaniyakammam²⁰ nāma na hoti. imehi pana

¹ Ssp. gañhā°.² Bp. Ssp. cuññenā.³ Bp. Ssp. omit pāna.⁴ Ssp. siri°.⁵ Bp. kasāvam yam kiñci; Ssp. kasāvam.⁶ Ssp. °nayena and omits eva.⁷ Bp. °pita.⁸ Bp. Ssp. rukkhacchalli.⁹ Ssp. mattikā°.¹⁰ Bp. °upagam.¹¹ Bp. °nāyam.¹² Ssp. °nīyan.¹³ Ssp. dūteyya.¹⁴ Bp. Ssp. sāsana°.¹⁵ Bp. Ssp. aggah°.¹⁶ Bp. tam.¹⁷ Bp. Ssp. laddha.¹⁸ Ssp. pavuttīti.¹⁹ Bp. Ssp. °kāram kappiya°.²⁰ Ssp. °nīya°.

atṭhahi kuladūsakakammehi uppannapaccayā pañcannam pi sahadhammikānam na kappanti, abhūtārocanarūpiyasamivohārehi uppapannapaccayasadisā 'va honti. pāpā samācārā assā 'ti pāpasamācāro. te pana yasmā mālāvaccharopanādayo idha adhippetā tasmā mālāvacchām ropenti pīti ādinā nayen' assa padabhājanām vuttam. tirokkhā ti parammukhā. *kulāni ca tena dutṭhānīti* ettha pana yasmā kulānīti vohāramattam etam atthato hi manussā tena dutṭhā honti, tasmāssa padabhājane pubbe saddhā hutvā ti ādim āha. *chandagāmino* ti chandena gacchantiti chandagāmino, esa¹ nayo sesesu, samanubhāsitabbo tassa paṭinissaggāyā 'ti ettha kuladūsakammena dukkataṁ eva, yaṁ pana so saṅgham paribhavtvā² chandagāmino ti ādim āha, tassa paṭinissaggāya samanubhāsanakammām kātabbo³ ti evam attho daṭṭhabbo. sesam sabbattha uttānam⁴ eva, samutṭhānādīni pi paṭhamasaṅghabhedasadisān 'evā 'ti.

kuladūsakasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

udditīhā kho . . . pe . . . evam etam dhārayāmīti ettha paṭhamam āpatti etesan ti paṭhamāpattikā, paṭhamam vītikkamakkhaṇe yeva āpajjitabbā ti attho. itare pana yathā tatiye catutthe ca divase hotiti⁵ jāro⁶ tatiyako catutthako ti ca vuccati,⁷ evam yāvatatiye samanubhāsanakamme hontīti yāvatatiyakā ti veditabbā. *yāvatihām*⁸ jānām paticchādeñīti yattakāni ahāni jānanto paticchādeti, aham itthanāmām āpattim āpanno ti sabrahmacārinām nāroceti. tāvatihan⁹ ti tattakāni ahāni. *akāmā parivatthabban*¹⁰ ti na kāmena na vasena, atha kho akāmena avasena parivāsam samādāya vatthabbaṁ.⁹ *uttarim*¹⁰ chārattan ti parivāsato uttarim¹⁰ cha rattiyo. *bhikkhumānattāyā* 'ti bhikkhūnam mānanabhāvāya, ārādhanatthāyā 'ti vuttam hoti. *vīsatīsankho*¹¹ *gāno* assā 'ti vīsatīgāno. *tatrā*¹² ti yatra¹³ sabbanti-

¹ Bp. es' eva.

² Ssp. pariharitvā.

³ Bp. °bban.

⁴ Bp. Ssp. uttānattham.

⁵ Ssp. hoti.

⁶ Bp. Ssp. jaro.

⁷ Ssp. pavuccati for ca vuccati.

⁸ Bp. °tihām.

⁹ Ssp. °vattha°.

¹⁰ Bp. uttari.

¹¹ Bp. saṅgo.

¹² Ssp. tatthā.

¹³ Ssp. yattha.

mena paricchedena vīsatigaṇo bhikkhusaṅgo atthi tatra.¹ abheta² ti abhietabbo sampaṭicchitabbo, abbhānakamma-vasena osāretabbo ti vuttam hoti, avhātabbo ti vā attho. anabbhito ti na abhito na sampaticchito,² akatabbhāna-kammo ti vuttam hoti, anavhāto ti vā attho. sāmīcī³ 'ti anudhammatā lokuttaradhammatā⁴ anugataovādānusāsanī,⁵ sāmīcidhammatā³ ti vuttam hoti. sesam ettha vuttanayam evā 'ti.

Samantapāsādikāya vinayasamvāṇīanāya
terasakavaṇīanā niṭṭhitā.

¹ Bp.Ssp. omits tatra.

² Bp.Ssp. asampati° for na sampati°.

⁴ Bp.Ssp. anugatā°.

³ Bp. sāmi°.

⁵ Ssp. °sanī.

ANIYATA I—II

Ime kho panāyasmanto dve aniyatā dhammā uddesam āgacchanti.

Tena samayena buddho bhagavā ti paṭhamakaaniyatasesikkhāpadam.¹ tattha kālayuttam samullapanto ti kālam sallakkhetvā yadā añño na koci samipena gacchati vā āgacchati vā tadā tad anurūpam kacci na ukkanṭhasi na kilamasi na chātāsiti ādikam gehasitakatham² kathento. kālayuttam dhammam bhananto ti kālam sallakkhetvā yadā añño koci samipena³ gacchati⁴ vā āgacchati vā, tadā tad anurūpam uposatham kareyyāsi salākabhattam dadeyyāsiti ādikam dhammaka-tham kathento. bahu⁵ dhītarō ca puttā ca assā 'ti bahuputtā. tassā kira dasa puttā dasa dhītarō ahesum, bahu⁵ nattarō assā 'ti bahunattā. yath' eva hi tassā, evam assā puttadhitānam pi visati⁶ visati dārakā ahesum, iti sā visuttaracatu-sataputtanattaparivārā ahosi. abhimāngalasammata ti uttamamaṅgalasammata. yaññesū 'ti dānappadānesu. chanesū⁷ 'ti āvāhavivāhamamaṅgalādisu antarussavesu. ussavesū 'ti āsālhi⁸ pavāraṇanakkhattādisu mahussavesu. paṭhamam bho-jentī ime pi dārakā tayā samānāyukā nirogā hontū 'ti āyā-cantā paṭhamam yeva bhojenti, ye pi saddhā honti pasannā te⁹ bhikkhū bhojetvā tad anantaram sabbapāṭhamam tam yeva bhojenti. na ādiyīti tassā vacanam¹⁰ na gaṇhi, na vā ādaram akāsiti pi attho. alamkammaniye ti kammakkha-mam kammayoggan ti kammaniyam, alam paṭiyattam¹¹ kammaniyabhāvāyā¹² 'ti alamkammaniyam, tasmim alam kammaniye. yattha ajjhācāram karontā sakkonti tam kam-

¹ Bp.Ssp. °maaniyata°.

² Bp. gehasitam ka°.

³ Bp.Ssp. omit samipena.

⁴ Ssp. puts this after āgacchati vā.

⁵ Bp.Ssp. bahu.

⁶ Ssp. visati once.

⁷ Bp.Ssp. chanesū.

⁸ Bp.Ssp. °hi.

⁹ Bp. adds pi.

¹⁰ Bp. inserts na ādiyi.

¹¹ Bp.Ssp. paryattam.

¹² Bp. °niyam assā for this.

mām kātum tādise ti attho, ten' ev' assa padabhājane vuttam sakkā hoti methunam dhammarūpa tāpisevitum ti, yattha methunam dhammarūpa sakkā hoti tāpisevitum ti vuttam hoti. *nisajjanī kappeyyā*¹ 'ti nisajjam kareyya nisideyyā² 'ti attho, yasmā pana nisiditvā 'va nipajjati ten' assa padabhājane ubhayam pi³ vuttam. tattha *upanisinne*⁴ ti upagantvā nisinno evam⁵ upanipanno pi⁶ veditabbo. *bhikkhu nisinno*⁷ ti bhikkhumhi nisinne ti attho, ubho vā nisinnā ti dve pi apacchāpurimam⁸ nisinnā, ettha ca kiñcāpi pāliyam sotassa raho ti āgatam, cakkhussa rahen' eva pana paricchedo veditabbo, sace pihitakavāṭassa⁹ gabbhassa dvāre nisinno viññū puriso hoti n' eva anāpattim karoti, apihitakavāṭassa¹⁰ pana dvāre nisinno¹¹ anāpattim karoti, na kevalañ ca dvāre anto dvādasahatthe pi okāse nisinno, sace pana¹² sacakkhuko vikkhittto¹³ pi niddāyanto pi anāpattim karoti, samīpe ṭhito pi andho na karoti, cakkhumāpi nipajjitvā niddāyanto na karoti, itthinam pana satam pi anāpattim na karoti yeva. *saddheyyavacasā*¹⁴ ti saddhātabbabvacanā, sā pana yasmā ariyasāvikā 'va hoti ten' assa padabhājane āgataphalā ti ādi vuttam, tattha āgatam phalam assā 'ti āgataphalā patiladdhasotāpattiphalā ti attho. *abhisametāvinīti* paṭividdhacatusaccā. viññātam sikkhāttayasāsanam etāyā 'ti viññātasāsanā. *nisajjam bhikkhu patijānamāno* ti kiñcāpi evarūpā upāsikā disvā vadati, atha kho bhikkhu nisajjam patijānamāno yeva tiññam dhammānam aññatarena kāretabbo na apatijānamāno¹⁵ ti attho. yena vā sā saddheyyavacasā upāsikā vadeyya tena so bhikkhu kāretabbo ti nisajjādisu ākāresu yena vā ākārena saddhim methunadhammādini āropetvā¹⁶ sā upāsikā vadeyya, patijānamāno 'va tena so bhikkhu kāretabbo, evarūpāya pi upāsikāya vacanamattena na kāretabbo ti attho. kasmā. yasmā diṭṭham nāma tathāpi hoti aññathāpi,¹⁷ tad attajotanatthañ ca idam vatthum udāharanti.

¹ Ssp. omits pi.

² Bp.Ssp. °sinno.

³ Ssp. eva.

⁴ Ssp. ti.

⁵ Bp.Ssp. °sinne.

⁶ Ssp. apacchā apuri°.

⁷ Bp. pihipihitaka°.

⁸ Bp. gabbhassa.

⁹ Bp. adds 'va.

¹⁰ Bp.Ssp. omit pana.

¹¹ Ssp. vikkhittacitto.

¹² Bp. appati°.

¹³ Ssp. ropetvā.

¹⁴ Bp. adds hctiti; Ssp. hoti.

Mallārāmavihāre kira eko khīṇāsavatthero ekadivasam̄ upatthākakulaṁ gantvā anto gehe nisidi, upāsikāpi sayana-pallañcam nissāya ṭhitā hoti. ath' eko piṇḍacāriko dvāre ṭhito disvā thero upāsikāya saddhiṁ ekāsane nisinno ti saññam̄ paṭilabhitvā punappunam̄ olokesi.¹ therō pi ayam̄ mayi asuddhaladdhiko jāto ti sallakkhetvā katabhattachicco vihāraṁ gantvā attano vasanaṭṭhānam̄ pavisitvā anto 'va nisidi. so pi bhikkhu theram̄ codessāmīti āgantvā ukkāsitvā dvāram vivari. therō tassa cittam̄ īnatvā ākāse uppatisitvā kūṭagārakanṇikam nissāya pallañkena nisidi. so pi bhikkhu anto pavisitvā mañcañ ca heṭṭhā mañcañ ca oloketvā theram̄ apassanto uddham̄ olokesi.¹ atha ākāse nisinnam̄ theram̄ disvā bhante evam̄ mahiddhikā nāma tumhe mātugāmena saddhiṁ ekāsane nisinnabhāvam̄ vadāpetha evā 'ti āha. therō antaraghārass' ev' eso āvuso doso aham̄ pana tam̄ saddhāpetum asakkonto evam akāsim̄ rakkheyyāsi man ti vatvā otariti.²

ito param sā ce evam vadeyyā 'ti ādi sabbam̄ paṭiññāya karaṇākāradassanattham̄³ vuttam̄, tatra⁴ mātugāmassa methunam̄ dhammam̄ paṭisevanto ti mātugāmassa magge methunam̄ dhammam̄ paṭisevanto ti attho, nisajjāya kāretabbo ti nisajjam̄ paṭijānitvā methunadhammapatisevanam̄ apatiñjānanto⁵ methunadhammapārājikāpattiya akāretvā nisajjamattenā⁶ yam̄ āpattim̄ āpajjati tāya kāretabbo, pācitti-yāpattiya⁷ kāretabbo ti attho, etena nayena sabbacatukkesu vinicchayo veditabbo. sikkhāpadapariyosāne pana āpattā-nāpattiparicchedadassanattham̄ vutttesu gamanam̄ paṭijānātīti ādisu gamanam̄ paṭijānātīti raho nisajjassādattham̄⁸ gato 'mhitī evam̄ gamanam̄ patijānāti. nisajjan ti nisajjassāden' eva nisajjam̄ paṭijānāti. āpattin ti tīsu aññataram̄ āpattim̄. āpattiya kāretabbo ti tīsu yam̄ paṭijānāti tāya kāretabbo ti.⁹ sesam ettha catukke vuttānādhippāyam¹⁰ eva. dutiyacatukke pana gamanam̄ na paṭijānātīti raho nisajjassādavasena na

¹ Bp. ulokesi.

² Ssp. otarati.

³ Ssp. kāraṇā°.

⁴ Bp.Ssp. tattha.

⁵ Bp. appati°.

⁶ Ssp. °sajjā°.

⁷ Ssp. pācittiyyāya for this.

⁸ Ssp. °danattham̄.

⁹ Bp.Ssp. omit ti.

¹⁰ Bp.Ssp. uttāna°.

paṭijānāti, salākabhattādinā attano kammena gato 'mhi sā pana mayham nisinnatthānam āgatā ti vadati. sesam etthāpi uttānādhippāyam eva. ayam pana sabbattha vinicchayo.¹ rahonissajjassādo ti methunadhammasannissitakileso vuccati. yo bhikkhu ten' assādena mātugāmassa santikām gantukāmo akkhim añjeti² dukkaṭam, nivāsanām nivāseti kāyabandhanām bandhati cīvaraṁ pārupati sabbattha payoge payoge dukkaṭam, gacchato³ padavāre padavāre,⁴ gantvā nisidati dukkaṭam eva, mātugāme āgantvā nisinnamatte pācittiyam. sace sā itthī kenaci karaniyena utthāyutthāya⁵ punappunām nisidati nisajjāya nisajjāya pācittiyam, yam sandhāya gato sā na diṭṭhā aññā āgantvā nisidati assāde uppanne pācittiyam, Mahāpaccariyam pana gamanakālato patṭhāya asuddhacittatā āpattiye vā ti vuttam, sace sambahulā āgacchanti mātugāmaganānāya pācittiyāni, sace utthāyutthāya⁶ punappunām nisidanti nisajjaganānāya⁷ pācittiyāni, aniyāmetvā⁸ diṭṭhaditthāya saddhim rahassādām kappessāmīti gantvā nisinnassāpi āgatāgatānam vasena punappunām nisajjāvase na vuttanayena⁹ āpattiyo veditabbā. sace¹⁰ suddhacittena gantvā nisinnassa santikām āgantvā nisinnāya itthiyā rahassādo uppajjati anāpatti.¹¹ samuṭṭhānādīni paṭhamapārājikasamuṭṭhān' evā¹² 'ti. paṭhamāniyatavanṇanā niṭṭhitā.

Tena samayena buddho bhagavā ti dutiyāniyatatasikkhāpadam. tattha bhagavatā paṭikkhittan ti ādimhi yam eko ekāya raho patīcchanne īsane alāñkammaniye nisajjam kappeyya tam nisajjam kappetum paṭikkhittan ti evam sambandho veditabbo, itarathā hi ekassa ekāyā 'ti vattabbam siyā, kasmā, paṭikkhittan ti vuttattā, sāmiatthe vā etam paccattavacanām veditabbam. na h' eva kho pana patīcchannan ti ettha pana yam pi bahi parikkhittam antovivaṭam pariveṇaṅgañādīnam¹³

¹ Ssp. inserts veditabbo after this.

² Bp. Ssp. añjeti.

³ Bp. gacchati.

⁴ Bp. Ssp. insert dukkaṭam after this.

⁵ Ssp. utthāya.

⁶ Ssp. utthāya utthāya.

⁷ Bp. nisajjā°.

⁸ Bp. Ssp. aniya°.

⁹ Bp. Ssp. °yen' eva.

¹⁰ Ssp. adds pi.

¹¹ Ssp. adds yeva.

¹² Bp. Ssp. °jikasadisān' evā.

¹³ Bp. Ssp. °ñādi tam.

pi antogadhan ti veditabbam. evarūpam hi tħānam apatič-channe¹ yeva ganitan² ti Mahāpaccariyam vuttam, sesam paṭhamasikkhāpadanayen' eva veditabbam. kevalam hi idha itthi pi puriso pi yo koci viññū anandhābadhiro³ antdvādasahatthe okāse thito vā nisinno vā vikkhitto⁴ pi avikkhitto pi⁵ niddāyanto pi anāpattim karoti, badhiro pana cakkhumāpi andho vā abadhiro pi na karoti, pārājikāpattiñ ca parihāpetvā duṭṭhullavācāpatti vuttā ti ayam viseso, sesam purimasadisam eva. ubhayatthāpi ummattakādikam-mikānam anāpatti, samuṭṭhānādīsu idam sikkhāpadam tisam-utthānam kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca sam-utthāti, kiriya⁶ saññāvimokkham sacittakan lokavajjam kāyakammam vacikammam akusalacittam sukhamajjhatta-vedanāhi dvivedanam, sesam uttānattham evā'ti.

Samantapāsādikāya vinayasamvanṇanāya⁷
aniyatavanṇanā niṭṭhitā.

¹ Bp. appati°. ² Bp. gahitan. ³ Bp. anandho aba°.

⁴ Ssp. vikkhittacitto. ⁵ Bp. Ssp. omit avikkhitto pi.

⁶ Bp. kriyam.

⁷ Bp. °yam.

NISSAGGIYA I—XXX

tiṁsanissaggiyā dhammā ye vuttā samitāvinā,
tesam dāni karissāma¹ apubbapadavaṇṇanam.

Tena samayena buddho bhagavā Vesāliyām viharati Gotamake Cetiyē, tena kho pana samayena bhagavatā bhikkhūnam ticīvaram anuññātam hotīti.² tattha³ ticīvaran ti antaravāsako uttarāsaṅgo saṅghātīti idam cīvarattayām paribhuñjituṁ anuññātam hotī, yattha pan' etam anuññātam yadā ca anuññātam yena ca kāraṇena anuññātam tam sabbam Cīvarakkhandhake Jivakavatthusmir āgatam eva. aññen' eva ticīvarena gāmām pavisantīti yena vihāre acchanti nahānañ⁴ ca otaranti tato aññena, evam divase divase nava cīvarāni dhārenti. uppannām hotīti⁵ anuppaññattiya dvāram dadamānam paṭilābhavasena uppannām hoti, no nipphattivasena.⁶ āyasmato Sāriputtassa dātukamo hotīti āyasmā kira Ānando bhagavantam ṭhapetvā añño evarūpo gunavisittho puggalo nattīti⁷ guṇabahumānena āyasmantam Sāriputtam mamāyati,⁸ so sadāpi manāpam cīvaraṁ labhitvā⁹ kappiyabindum¹⁰ datvā¹¹ therass' eva deti, purebhatte pañitam yāgukhajjakam vā piñḍapātam vā labhitvāpi therass' eva deti, pacchābhatte madhuphāṇitādīni labhitvā 'pi therass' eva deti, upaṭṭhākulehi dārake nikkhāmetvā pabbājetvā therass'¹² eva santike upajjhām gāhāpetvā sayam anusāvaṇakammam karoti. āyasmā 'pi Sāriputto pitukattabbakiccam nāma jetṭhaputtassa bhāro tam¹³ mayā bhagavato kattabbaticcam¹⁴ Ānando karoti

¹ Bp. Ssp. °ssāmi.

² Bp. adds pathamakathina-sikkhāpadam.

³ Ssp. omits tattha.

⁴ Bp. nhānañ.

⁵ Ssp. inserts idam.

⁶ Bp. nibbatti°.

⁷ Ssp. inserts Sāriputtassa.

⁸ Bp. atimamāyati.

⁹ Bp. Ssp. add rajitvā.

¹⁰ Bp. Ssp. kapabindum.

¹¹ Ssp. katvā.

¹² Bp. Ssp. therassa and omit eva.

¹³ Ssp. tasmā yam for tam.

¹⁴ Bp. Ssp. °bbaṁ kiccam, and Ssp. adds sabban tam.

aham Ānandam nissāya apposukko viharitum labhāmīti
āyasmantam Ānandam ativiya mamāyatī. so pi manāpañ
cīvarañ labhitvā Ānandattherass' eva detīti sabbam purima-
satisam eva. evam gunabhumānenā mamāyanto tadā
uppannam pi tam cīvarañ āyasmato Sāriputtassa dātukāmo
hotīti veditabbo.

*navamam vā bhagavā divasam dasamam vā ti ettha pana
sace bhaveyya katham therō jānātīti, bahūhi kāraṇehi jānāti.
Sāriputtathero kira janapadacārikam pakkamanto Ānandat-
theram āpucchitvā 'va pakkamati ahām ettakena nāma kālena
āgacchissāmi¹ etthantare bhagavantam mā pamajjīti, sace
pi² sammukhā na āpucchatī bhikkhū³ pesetvā 'pi āpucchitvā
'va gacchati, sace aññattha vassam vasati ye pathamataram
bhikkhū āgacchanti te evam pahiṇātī⁴ mama vacanena bha-
gavato ca pāde sirasā vandatha Ānandassa ca ārogyam vatvā⁵
mam asukadivase nāma āgamissatīti vadathā 'ti sadā ca
yathā paricchinna divase yeva eti, api c' āyasmā Ānando
anumānenā⁶ pi jānāti ettake divase bhagavatā viyogam
sahanto adhivāento āyasmā Sāriputto vasi, ito dāni patthāya
asukam nāma divasam nātikamissati⁷ addhā āgamissati
yesam yesam hi paññā mahati tesam tesam bhagavati pemañ
ca gāravo ca mahā hotīti iminā nayena pi⁸ jānātīti, evam
bahūhi kāraṇehi jānāti, ten' āha navamam vā bhagavā diva-
sam dasamam vā ti. evam vutte yasmā idam sikkhāpadam
paññattivajjam na ca⁹ lokavajjam tasmā tam¹⁰ āyasmata
Ānandena vuttadivasam¹¹ eva paricchedam karonto atha kho
bhagavā . . . pe . . . dhāretun ti. sace pana¹² therena
addhamāso¹³ vā¹⁴ udditītho abhavissa so pi bhagavatā anuñ-
ñāto assa. *nīṭhitacīvarasmin* ti yena kenaci nīṭhānenā
nīṭhite cīvarasmin. yasmā pana tam¹⁵ cīvarañ kāraṇena
pi nīṭhitam hoti nāsādīhi¹⁶ pi tasmāssa padabhājane atta-*

¹ Ssp. āgamissāmi.

² Bp. omits pi.

³ Ssp. bhikkhuñ.

⁴ Bp. pahiṇati.

⁵ Ssp. pucchitvā.

⁶ Ssp. °nenāpi jānāti.

⁷ Bp. Ssp. na atikkamissati.

⁸ Ssp. nayenāpi.

⁹ Ssp. omits ca.

¹⁰ Ssp. omits tam.

¹¹ Bp. vuttasadisam.

¹² Bp. athānenā for sace pana.

¹³ Bp. addha°.

¹⁴ Bp. inserts māso vā.

¹⁵ Ssp. pan' etam.

¹⁶ Bp. nassādīhi: Ssp. nāsanādīhi.

mattam eva dasseturñ bhikkhuno cīvarañ katan¹ hotiti ādi vuttam. tattha *katan* ti sūcikammapariyosānena² katan, sūcikammapariyosānam³ nāma yam kiñci sūciyā kattabbam pāsavaṭṭaganṭhikavaṭṭapariyosānam katvā sūciyam⁴ paṭisāmanam. *natt̄han* ti corādhi haṭam, etam pi hi karaṇa-palibodhassa⁵ niṭṭhitattā niṭṭhitān ti vuccati. *vinatt̄han* ti upacikādhi khāyitam.⁶ *daddhan* ti agginā daḍḍham. cīvarañ vā upacchinnā ti asukasmim nāma kule cīvarañ labhisāmīti yā cīvarañ uppānā hoti sā vā upacchinnā, etesam pi⁷ karanapaṭlibodhass⁸ eva niṭṭhitattā niṭṭhitabhāvo veditabbo.

*ubbhatasmim kathine*⁹ ti kathine ca ubbhataśmim. etena dutiyapaṭlibodhassa¹⁰ abhāvam dasseti, tam pana kathinam yasmā atṭhasu vā¹¹ mātikāsu ekāya antarubbhārena vā uddharīyat¹² ten' assa niddese atṭhannam mātikānan ti ādi vuttam. tattha atṭhimā blikkhave mātikā kathinassa ubbhārāya pakkamanantikā niṭṭhānantikā sanniṭṭhānantikā nāsanantikā savanantikā āsāvacchedikā sīmātikkantikā¹³ saubbhārā ti evam atṭha mātikāyo Kathinakkhandhake āgatā. antarubbhāro pi suṇatu me bhante saṅgho yadi saṅghassa pattakallam saṅgho kathinam uddhareyya, esā ñatti. suṇātu me bhante saṅgho¹⁴ yadi saṅghassa pattakallam¹⁵ saṅgho kathinam uddharati, yassāyasmato khamati kathinassa ubbhārō so tuñh' assa yassa na kkhamati so bhāseyya, ubbhataṁ saṅghena kathinañ khamati saṅghassa tasmā tuñhī, evam etam dhārayāmīti evam Bhikkhunivibhaṅge āgato. tattha yam vattabbam tam āgataṭṭhāne¹⁶ yeva vanṇayissāma, idha pana vuccamāne pāli¹⁷ āharitabbā hoti attho pi vattabbo vutto pi ca na¹⁸ suviññeyyo hoti atṭhāne vuttatāya. dasāhaparaman ti dasa ahāni paramo paricchedo assā 'ti dasāhaparamo, tam dasāhaparamam kālam dhāretabban ti attho, pada-

¹ Bp.Ssp. add vā.

² Ssp. suci°.

³ Ssp. sūciyā.

⁴ Ssp. °bodhass' eva.

⁵ Ssp. khāditam.

⁶ Ssp. adds hi.

⁷ Bp.Ssp. °palibō°, sic passim.

⁸ Bp. kathine.

⁹ Bp.Ssp. dutiyassa palibō°.

¹⁰ Ssp. omits vā.

¹¹ Bp. °riyati.

¹² Bp. °tikkamantikā.

¹³⁻¹⁸ Bp.Ssp. omit these words.

¹⁴ Ssp. adds sabbam.

¹⁵ Ssp. adds pi.

¹⁶ Ssp. na ca for ca na.

bhājane pana atthamattam eva dassetum dasāhaparamatā dhāretabban ti vuttam, idam hi vuttam hoti dasāhaparaman ti ettha yā dasāhaparamatā dasāhaparamabhāvo, ayam¹ ettako kālo yāva nātikkamati tāva dhāretabban ti. adhitthitavikappitesu apariyāpannattā atirekam cīvaran ti atirekacīvaraṁ. ten' ev' assa padabhājane vuttam anadhiṭṭhitam avikappitan ti. *channam*² aññatarām cīvaram³ ti khomam kappāsikam koseyyam kambalam sānam bhaṅgan ti imesam channam² aññatarām. etena cīvarassa jātim dassetvā idāni pamānam dassetum vikappanūpagapacchiman⁴ ti āha. tassa pamānam dīghato dve vidatthiyo tiriyaṁ vidatthi. tatrāyam pāli anujānāmi bhikkhave āyāmena atthaṅgulam sugataṅgulena caturaṅgulavitthatam⁵ pacchimam cīvaram vikappetun ti, tam atikkāmayato nissaggiyam pācittiyan ti tam yathā vuttajātipamānam cīvaram dasāhaparamam kālam atikkāmayato ethantare yathā atirekacīvaraṁ na hoti tathā akubbato⁶ nissaggiyam pācittiyan, tañ ca cīvaram nissaggiyam hoti pācittiypatti c' assa hotīti attho, athavā nissajanam⁷ nissaggiyam pubbabhāge kattabbassa vinayakam-mass' etam nāmanā, nissaggiyam assa atthīti nissaggiyam icc eva, kim tam, pācittiyan, tam atikkāmayato nissaggiyavinyakammaṁ⁸ pācittiyan hotīti ayam ettha attho. padabhājane pana pathamam tāva atthavikappaṁ dassetum tam atikkāmayato nissaggiyam hotiti mātikam ṭhāpetvā ekādase aruṇuggamane nissaggiyam hotīti⁹ nissajitabban ti vuttam, puna yassa ca nissajitbam¹⁰ yathā ca nissajitbam¹⁰ tam dassetum saṅghassa vā ti ādi vuttam. tattha ekādase aruṇuggamane ti ettha yaṁ divasam cīvaram uppānam tassa yo aruno so uppānadivasanissito¹¹ tasmā cīvaruppādadivasena saddhim ekādase aruṇuggamane nissaggiyam hotīti veditabbam. sace pi bahūni ekajjhām bandhitvā vā veṭhetvā vā ṭhāpitāni ekā 'va āpatti,¹² abaddhā veṭhitesu vatthuganānāya āpattiyo.

¹ Bp. inserts attho.

² Bp. Ssp. insert cīvarānam.

³ Bp. Ssp. omit cīvaran.

⁴ Bp. Ssp. °ppanūpagam pa°.

⁵ Bp. Ssp. °gulam vi°.

⁶ Bp. akrubbato.

⁷ Bp. Ssp. °janam.

⁸ Bp. sahanissa°.

⁹ Bp. Ssp. hoti.

¹⁰ Bp. Ssp. °jjitabbam.

¹¹ Ssp. °divasam nissito.

¹² Bp. apatti.

nissajjītvā āpatti desetabbā ti kathām desetabbā. yathā Khandhake vuttam, kathañ ca tattha vuttam, tena bhikkhave bhikkhunā saṅgham upasaṅkamitvā ekamsam uttarāsaṅgam karitvā buddhānam bhikkhūnam pāde vanditvā ukkuṭikam nisiditvā añjalim paggahetvā evam assa vacanīyo aham bhante itthannāmām āpattim āpanno tam paṭidesemiti. idha pana sace ekam cīvaraṁ hoti ekam nissaggiyam pācittiyan ti vattabbam, sace dve dve ti vattabbam, sace bahūni sambahulāti¹ vattabbam, nissajjane pi sace ekam yathā pālim eva idam me bhante cīvaran ti vattabbam, sace dve vā bahūni vā imāni me bhante cīvarāni dasāhatikkantāni² nissaggiyāni imān' āham saṅghassa nissajāmīti³ vattabbam, pālim⁴ vattum asakkontena aññathāpi vattabbam. vyattena bhikkhunā paṭibalena āpatti paṭiggahetabbā ti Khandhake vuttanayen' eva paṭiggahetabbā, evam hi tattha vuttam vyattena bhikkhunā paṭibalena saṅgho nāpetabbo: sunātu me bhante saṅgho ayam itthannāmo bhikkhu āpattim sarati vivarati uttānikaroti⁵ deseti yadi saṅghassa pattakallam aham itthannāmassa bhikkhuno āpattim patiganheyyan⁶ ti tena vattabbo passasiti, āma passāmīti, āyatim samvareyyāsiti, ⁷sādhu suṭṭhu samvarissāmīti.⁷ dvisu pana sambahulāsu vā purimanayen' eva vacanabhedo nātabbo, cīvaradāne pi saṅgho imam cīvaraṁ imāni cīvarānīti vatthuvasena vacanabhedo veditabbo, gaṇassa ca puggalassa ca nissajane⁸ pi es' eva nayo. āpattidesanā paṭiggahanesu pan' ettha ayam pāli: tena bhikkhave bhikkhunā sambahule bhikkhū upasaṅkamitvā ekamsam uttarāsaṅgam karitvā buddhānam bhikkhūnam pāde vanditvā ukkuṭikam nisiditvā añjalim paggahetvā evam assu vacanīyā aham bhante itthannāmām āpattim āpanno tam paṭidesemiti, vyattena bhikkhunā paṭibalena te bhikkhū nāpetabbā, saṇantu me āyasmantā ayam itthannāmo bhikkhu āpattim sarati vivarati uttānikaroti deseti, yad āyasmantānam pattakallam aham itthannāmassa bhikkhuno āpattim patigaṇheyyan⁹ ti, tena vattabbo passasiti, āma passāmīti,

¹ Bp. °hulānīti.² Ssp. dasāhāti°.³ Bp. Ssp. °jjāmīti.⁴ Ssp. pālim.⁵ Bp. uttāni°; Ssp. uttāni°.⁶ Ssp. patigganph°.⁷⁻⁷ Bp. omits this.⁸ Bp. Ssp. °jjane.⁹ Bp. Ssp. patigga°.

āyatim samvareyyāsīti. tena bhikkhunā ekaṁ bhikkhum upasaṅkamitvā ekaṁsaṁ uttarāsaṅgam karitvā ukkuṭikam nisiditvā añjaliṁ paggahetvā evam assa vacanīyo aham āvuso itthannāmam āpattim āpanno tam paṭidesemiti, tena vattabbo passasīti, āma passāmīti, āyatim samvareyyāsīti, tattha purimanayen¹ eva āpattiyā nāmagahaṇam² vacana-bhedo ca veditabbo. yathā ca gaṇassa nissajane³ evam dvinnam nissajane³ pi pāli veditabbā, yadi hi viseso bhaveyya yath' eva anujānāmi bhikkhave tiṇṇannam⁴ pārisuddhi uposatham kātum evañ ca pana bhikkhave kātabbo, byat-tena bhikkhunā paṭibalena te bhikkhū nāpetabbā ti ādinā nayena tiṇṇam pārisuddhi uposatham⁵ vatvā puna anujānāmi bhikkhave dvinnam pārisuddhi uposatham kātum, evañ ca pana bhikkhave kātabbo therena bhikkhunā ṛekāmīsaṁ uttarāsaṅgan ti ādinā nayena visum yeva dvinnam pārisuddhi uposatho vutto evam idhāpi visum pāliṁ vadeyya, yasmā pana n' atthi tasmā avatvā gato ti, gaṇassa vuttā pāli yev' ettha pāli. āpatti patiggahane pana ayaṁ viseso yathā gaṇassa nissajitvā⁶ āpattiyā desiyamānāya āpattipaṭiggā-hako bhikkhu nāttim thapeti, evam aṭhapetvā⁷ dvisu aññatarena yathā ekapuggalo patigaphāti⁸ evam āpatti patig-gahetabbā, dvinnam hi nāttithapanā⁹ nāma n' atthi, yadi siyā dvinnam pārisuddhi uposatham visum na vadeyya. nissaṭṭhacivāradāne pi yathāpi¹⁰ imam cīvaraṁ āyasmato dammiti eko vadati evam imam mayam¹¹ cīvaraṁ āyasmato demā 'ti vattum vatṭati, ito garukatarāni hi nāttidutiyakam-māni pi apaloketvā kātabbānīti vuttāni atthi, tesam etam anulomam. nissaṭṭhacivaram pana dātabbam eva adātum na labbhati, vinayakammamattam h' etam, na tam tena saṅghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā dinnam eva hotīti.

*dasāhatikkante*¹² atikkantasaññīti dasāham atikkante cīvare atikkantam idan ti evam saññī. dasāhe vā atikkante atik-

¹ Bp. pūri°.

² Bp.Ssp. nāmagga°.

³ Bp.Ssp. °jjane.

⁴ Ssp. tiṇṇam.

⁵ Bp. add s kātun ti.

⁶ Bp.Ssp. °jjitvā.

⁷ Ssp. aṭṭhape°.

⁸ Bp. patigaphāti.

⁹ Ssp. °ṭṭhapa°.

¹⁰ Bp.Ssp. yathā.

¹¹ Ssp. omits mayam.

¹² Bp.Ssp. °hātikkante.

kanto dasāho ti evam̄ saññī. nissaggiyam̄ pācittiyam̄ ti na idha saññā rakkhati yo¹ evam̄ saññī tassa² pi tam̄ cīvaraṁ nissaggiyam̄ pācittiyāpatti ca sa³ nissaggiyavinyakammam̄ vā pācittiyam̄ ti ubho pi atthavikappā yujjanti, esa nayo sabbattha. avissajjite vissajjitasaññīti kassaci adinne apariccatte paricattam̄ mayā ti evam̄ saññī. anaṭṭhe naṭṭhasaññī ti attano cīvarena saddhim̄ bahūni aññesam̄ cīvarāni ekato ṭhapitāni corā haranti, tatr' esa⁴ attano cīvare anaṭṭhe naṭṭhasaññī hoti, esa nayo avinatṭhādisu pi. avilutte ti ettha pana gabbham̄ bhinditvā pasayhāvahāravasena avilutte ti veditabbam̄. anissajitvā⁵ paribhuñjati āpatti dukkaṭassā 'ti sakim̄ nivattham̄ vā sakim̄ pārutam̄⁶ vā kāyato amocetvā divasam pi carati ekā'va āpatti, mocetvā⁷ nivāseti vā pārupati vā payoge payōge dukkaṭam̄, dunnivattham̄ vā duppārutam̄ vā saṇṭhapentassa anāpatti, aññassa tam̄⁸ paribhuñjato pi anāpatti, anāpatti⁹ aññena kataṁ paṭilabhitvā paribhuñjatiti ādivacanam c' ettha sādhakam̄, anatikkante atikkanta-saññino vematikassa ca dukkaṭam̄, paribhogam̄ sandhāya vuttam̄. anāpatti anto dasāham̄ adhiṭṭheti vikappetiti ettha pana adhitthānūpagaṁ vikappanūpagañ ca veditabbam̄. tatrāyam̄ pāli: atha kho bhikkhūnam̄ etad ahosi yāni tāni bhagavatā anuññātāni ticivaran ti vā vassikasāṭikā ti vā nisidanan ti vā paccattharaṇan ti vā kaṇḍupatiṭicchādīti vā mukhapanijanacolakan¹⁰ ti vā parikkhāracolakan ti vā sabbāni tāni adhiṭṭhātabbāniti¹¹ nu kho udāhu vikappetabbāniti, bhagavato etam attham̄ ārocesum, anujānāmi bhikkhave ticivaram adhiṭṭhātum na vikappetum vassikasāṭikam̄ vassānam¹² cātumāsam¹³ adhiṭṭhātum tato param vikappetum nisidanan adhiṭṭhātum na vikappetum paccattharaṇam adhiṭṭhātum na vikappetum kaṇḍupatiṭicchādīm yāva ābādhā adhiṭṭhātum tato param vikappetum mukhapanijanacolam¹⁰

¹ Bp.Ssp. add pi.

² Ssp. tassāpi.

³ Bp. omits sa; Ssp. 'ssa.

⁴ Ssp. eso.

⁵ Bp. °jjitvā.

⁶ Bp. pārupitam̄.

⁷ Bp. repeats this; Ssp. inserts tam before this.

⁸ Bp.Ssp. tantakam̄.

⁹ Bp.Ssp. omit this anāpatti.

¹⁰ Bp.Ssp. °puñchana°.

¹¹ Bp. °bāni.

¹² Bp.Ssp. vassānassa.

¹³ Ssp. cātummāsam̄.

adhitthātum na vikappetum parikkhāracolam adhitthātum na vikappetun ti.

tattha ticivaram adhitthahantena rajitvā kappabindum datvā pamānayuttam eva adhitthātabbam, tassa pamānam ukkathaparicchedena sugatacīvarato ūnakam vaṭṭati lāma-kaparicchedena¹ saṅghātiyā uttarāsaṅgassa ca dighato muṭṭhi-pañcakam tiriyaṁ muṭṭhitikam² pamānam vaṭṭati. antaravāsako dighato muṭṭhipañcako tiriyaṁ dvihattho pi vaṭṭati.³ pārupaṇena pi hi sakkā nābhīm paṭicchādetun ti vuttappamānato pana atirekañ ca⁴ ūnakañ ca parikkhāracolan⁵ ti adhitthātabbam, tattha yasmā dve cīvarassa adhitthānā⁶ kāyena vā adhitthethi vācāya vā aditthetiti vuttam, tasmat purāṇasaṅghātim⁷ paccuddharāmīti paccuddharitvā navam⁸ saṅghātim hatthena gahetvā⁹ imam saṅghātim adhitthāmīti cittena ābhogam katvā kāyavikaram karontena kāyena adhitthātabbam,¹⁰ idam kāyena adhitthānam, tam yena kenaci sarirāvayavena aphusantassa na vaṭṭati, vācāya adhitthāne pana vacibhedam katvā vācāya adhitthātabbā. tatra duvidham adhitthānam, sace hatthapāse hoti imam saṅghātim adhitthāmīti vācā bhinditabbā, atha antogabbhe vā uparipāsāde vā sāmantavihāre vā hoti ṭhapitaṭṭhānam sallakkhetvā etam saṅghātim adhitthāmīti vācā bhinditabbā, esa nayo uttarāsaṅge antaravāsake ca nāmamattam eva hi viseso, tasmat sabbāni saṅghātim uttarāsaṅgam antaravāsakan ti evam attano nāmen' eva adhitthātabbāni. sace adhitthāhitvā ṭhapitavatthehi saṅghāti ādini karoti niṭṭhite rajane ca kappe ca imam paccuddharāmīti paccuddharitvā puna adhitthātabbāni, adhitthitenā pana saddhim mahantaram eva dutiyapatṭam¹¹ vā khaṇḍam vā saṃsibbantena puna adhitthātabbam,¹² samake¹³ vā khuddake vā adhitthānakiccam n' atthi. ticivaram pana parikkhāracolam adhitthātum

¹ Ssp. adds ca.

² Ssp. muṭṭhitikam.

³ Ssp. nivāsanena before pāru°.

⁴ Bp. omits ca.

⁵ Ssp. °colan.

⁶ Bp.Ssp. °nāni.

⁷ Ssp. adds imam saṅghātim.

⁸ Ssp. nava.

⁹ Ssp. inserts vā sarirāvayave ṭhapetvā vā after gahetvā.

¹¹ Ssp. °patam.

¹⁰ Bp.Ssp. °tabbā.

¹² Bp. adds eva.

¹³ Bp.Ssp. same.

vat̄tati na vat̄tatīti. Mahāpadumatthero kir' āha: ticivaraṁ ticivaraṁ eva adhit̄thātabbaṁ, sace parikkhāracolādhit̄thānam labheyya uddositasikkhāpade¹ parihāro niratthako bhaveyyā 'ti, evaiñ vutte kira avasesā bhikkhū āhañsu parikkhāracolām pi bhagavatā² adhit̄thātabban ti vuttam tasmā vat̄tati.³ Mahāpaccariyam pi vuttam parikkhāracolām nāma pātekkaṁ nidhānamukham etam⁴ ticivaraṁ parikkhāracolan ti adhit̄thetvā⁵ paribhuñjituṁ vat̄tatīti.⁶ uddositasikkhāpade¹ pana ticivaraṁ adhit̄thahitvā parihaarantassa parihāro vutto ti, ubhatovibhaṅgabhāñako puṇṇavālikavāsi Mahātisattthero pi kir'⁷ āha: mayam⁸ pubbe mahātherānam assumhā,⁹ araññavāsino bhikkhū rukkhasusirādisu cīvaraṁ tha-petvā padhānam padahanatthāya gacchanti sāmantavihāre dhammasavaṇatthāya gatānañ ca tesam¹⁰ suriye¹¹ ut̄hite sāmañerā vā daharabhikkhū vā pattacīvaraṁ gahetvā gacchanti tasmā sukhaparibhogattham ticivaraṁ parikkhāracolan ti vā¹² adhit̄thātum vat̄tati. Mahāpaccariyam pi vuttam pubbe āraññakā bhikkhū abaddhasimāyam dupparihāran ti ticivaraṁ parikkhāracolām eva adhit̄thahitvā paribhuñjimśu 'ti.

vassikasāṭikā anatirittappamānā nāmaṁ gahetvā vuttanayen' eva cattāro vassike māse adhit̄thātabbā, tato param paccuddharitvā vikappetabbā, vanṇabhedamattarattāpi ce sā vat̄tati, dve pana na vat̄tanti. nisidānam vuttanayena adhit̄thātabbam eva, tañ ca kho pamāṇayuttam ekam eva dve na vat̄tanti. paccattharanam pi adhit̄thātabbam eva, tam pana mahantam pi vat̄tati ekam pi,¹³ bahūni pi vat̄tanti, nilam pi pītam pi sadasam pi pupphadasam pīti sabbappa-kārañ vat̄tati, sakim adhit̄thātabbam¹⁴ eva hoti. kaṇḍupaticchādi yāva ābādho atthi tāva pamāṇikā adhit̄thātabbā, ābādhe vinasante paccuddharitvā vikappetabbā ekā 'va

¹ Bp. udosita°.

² Bp. adds 'va.

³ Bp. Ssp. vat̄tatīti.

⁴ Bp. etan ti.

⁵ Bp. Ssp. adhit̄thahitvā.

⁶ Bp. vat̄tati.

⁷ Ssp. kira.

⁸ Ssp. this comes after pubbe.

⁹ Bp. °mha.

¹⁰ Bp. Ssp. nesam.

¹¹ Bp. suriye.

¹² Bp. omits vā; Ssp. omits ti vā.

¹³ Bp. Ssp. add vat̄tati.

¹⁴ Bp. Ssp. adhit̄thitan adhit̄thitam for this.

vat̄tati. mukhapuñjanacoḷakam¹ adhit̄thātabbam eva, yāva ekam dhoviyati² tāvā aññam paribhogatthāya icchitabban ti dve pi vat̄tanti. apare pana therā nidānamukham³ etam bahūni pi vat̄tantīti vadanti. parikkhāracole gaṇanā⁴ n' atthi yattakam icchatī tattakam adhit̄thātabbam eva. thavikāpi⁵ parissāvanam pi vikappanūpagapacchimacivaram-pamāṇam⁶ parikkhāracolan ti adhit̄thātabbam eva, bahūni ekato katvā imāni cīvarāni parikkhāracolāni adhit̄thāmiti adhit̄thātum pi vat̄tati yeva, bhesajjanavakkammamātāpitunnam⁷ atthāya ṭhapentena pi adhit̄thātabbam eva, Mahāpac-cariyam pana anāpattīti vuttam. mañcabhisi⁸ piṭhakabhisi⁸ bimbohanam pāvāro kojavo ti etesu pana senāsanaparikkhā-rathāya dinnapaccattharane⁹ ca adhit̄thānakiccam n' atthi yeva.

adhit̄thitacivaram pana paribhuñjato katham adhit̄thānam vijahatīti. aññassa dānena acchinditvā gahañena viśsāsa-gāhena¹⁰ hināyāvattanena sikkhāpaccakkhāñena¹¹ kālakiri-yāya¹² lingaparivattanena paccuddharanena chiddabhāvenā 'ti imehi navahi kārañehi vijahati. tattha purimehi aṭṭhahi sabbacivārāni adhit̄thānam vijahanti chiddabhāvena pana ticīvarass' eva sabbaṭṭhakaṭṭhasu adhiadhit̄thānavijahanam vuttam, tañ ca nakhapiṭthippamāṇakena¹³ chiddena, tattha nakhapiṭthippamāṇam kaniṭṭhaṅgulinakhavasena¹⁴ veditab-bam, chiddañ ca vinividhachiddam¹⁵ eva, chiddassa hi abbhantare ekatantu ce pi acchinno hoti rakkhati, tattha saṅghātiyā ca uttarasaṅgassa ca dīghantato vidatthippamāṇassa tiryantato aṭṭhaṅgulappamāṇassa padessassa orato chiddam adhit̄thānam bhindati,¹⁶ antaravāsakassa pana dīghantato vidatthippamāṇass' eva tiryantato caturaṅgulapamāṇassa padessassa orato chiddam adhit̄thānam bhindati,

¹ Bp.Ssp. °puñchanacolañ.

² Bp. °viyati.

³ Bp.Ssp. nidhāna°.

⁴ Ssp. add s nāma.

⁵ Bp. thavikam.

⁶ Bp. °nupagam pacchi°.

⁷ Bp.Ssp. °pitu ādinam.

⁸ Ssp. °bhisi.

⁹ Ssp. °rañesu.

¹⁰ Ssp. °ggāhena.

¹¹ Bp. °paccakkhenā.

¹² Bp. kālam kiri°.

¹³ Bp. °ppamāṇena.

¹⁴ Ssp. °guli°.

¹⁵ Ssp. °viddhām for this.

¹⁶ Bp. inserts parato na bhindati.

pārato¹ na bhindati, tasmā jāte hi² chidde tam cīvaram atirekacīvaraṭṭhāne tiṭṭhati, sūcikammam katvā puna adiṭṭhātabbam. Mahāsummatthero³ panāha pamāṇacīvarassa yattha katthaci chiddam adhiṭṭhānam bhindati, mahantassa pana pamāṇato bahi chiddam adhiṭṭhānam na bhindati anto jātam bhindatiti. Karavikatissatthero āha ⁴khuddakam mahantam na ppamāṇam⁴ dve cīvarāni pārupantassa vāma-hatthe saṃharitvā ṭhapitatṭhāne chiddam adhiṭṭhānam na bhindati orabhāge bhindati, antaravāsakassāpi ovatṭikam karontena samghaṭitaṭṭhāne⁵ chiddam na bhindati tato oram bhindatiti. Andhakaṭṭhakathāyam pana ticivare Ma-hāsummattheravādam pamāṇam katvā uttarim pi idam vuttam pacchimam pamāṇam⁶ adhiṭṭhānam rakkhatiti⁷ parikkhāracole, dighaso aṭṭhaṅgule sugataṅgulena tiriyam caturaṅgule yattha katthaci chiddam adhiṭṭhānam vijahati, mahante cole tato parena chiddam adhiṭṭhānam na⁸ vijahati, esa nayo sabbesu adhitṭhātabbakacīvaresū⁹'ti. tattha yasmā sabbesam pi adhitṭhātabbakacīvānam vikappanūpagapacchimappamāṇato¹⁰ aññam pacchimappamāṇam nāma n' atthi, yam hi nisidanaṇakandupaṭicchādanavassikasāṭikānam¹¹ pamāṇam vuttam tam ukkaṭṭham tato uttarim paṭisiddhattā na pacchiman tato hetṭhā appatīsiddhattā.¹² ticivarassāpi¹³ sugatacīvarappamāṇato ūnakattam ukkaṭṭham pamāṇam¹⁴ eva, pacchimam pana visum sutte vuttam n' atthi, mukhapuñchanapaccattharanaparikkhāracolānam ukkaṭṭham paricchedo n' atthi yeva, vikappanūpagapacchimena pana pacchimaparicchedo¹⁵ vutto, tasmā yam tāva Andhakaṭṭhakathāyam pacchimam pamāṇam¹⁶ adhiṭṭhānam rakkhatiti vatvā tattha parikkhāracolass' eva sugataṅgulena aṭṭhaṅgule¹⁷ caturaṅgulam¹⁸ pacchimappamāṇam dassetvā itaresam¹⁹ ticivarādinam

¹ Bp.Ssp. parato.² Bp. omits hi.³ Bp.Ssp. °suma°, sic passim.⁴ Bp. omits these four words.⁵ Bp.Ssp. saṅgharita°.⁶ Bp.Ssp. °ma ppamāṇam.⁷ Bp. rakkhati.⁸ Bp. omits na.⁹ Bp.Ssp. °bbakesu cīva°.¹⁰ Bp. °nupa°.¹¹ Ssp. °cchādivassika°.¹² Ssp. apati°.¹³ Ssp. °ssa pi.¹⁴ Bp.Ssp.¹⁵ Ssp. paricchedo for this.¹⁶ Bp.Ssp. °mappamāṇam.¹⁷ Ssp. °gula.¹⁸ Bp.Ssp. °gula.¹⁹ Ssp. adda ca.

muṭṭhipañcakādibhedam¹ pacchimappamāṇam sandhāya esa nayo sabbesu adhiṭṭhabbakacivaresū² ti vuttam tām na sameti. Karavikatissattheravāde³ pi dighantato yeva chiddam dassitām tiryantato na dassitām tasmā so aparicchinno,⁴ Mahāsummattheravāde pamāṇacivaraSSa yattha kathaci chiddam adhiṭṭhānam bhindati, mahantassa pana⁵ pamāṇato bahi chiddam adhiṭṭhānam na bhindatīti vuttam, idam pana na vuttam idam nāma pamāṇacivaram ito uttarim⁶ mahan-tacivaran⁷ ti. api c' ettha ticivarādinam muṭṭhipañcakādibhedam pacchimappamāṇan ti adhippetam, tattha yadi pacchimappamāṇato bahi chiddam adhiṭṭhānam na bhindeyya ukkaṭṭhapattassāpi majjhimapattassa vā omakapamāṇato⁸ bahi chiddam⁹ na bhindeyya, na ca na bhindati tasmā ayam pi vādo aparicchinno, yo panāyam sabbapaṭhamo atṭhaka-thāvado ayam ev'¹⁰ ettha pamāṇam, kasmā, paricchedasambhāvato.¹¹ ticivarassa hi pacchimappamāṇañ ca chiddappa-māṇañ ca chidduppattidesappamāṇañ¹² ca sabbam¹³ atṭhaka-thāsu yeva paricchinditvā vuttam, tasmā sv eva vādo pamāṇam, addhā hi so bhagavato adhippāyam anugantvā vutto, itaresu pana n' eva paricchedo atthi na pubbāparam sametīti. yo pana dubbalatṭhāne paṭhamam aggalam¹⁴ datvā pacchā dubbalatṭhānam chinditvā¹⁵ apaneti adhiṭṭhānam na bhijjati, mandalaparivattane pi es' eva nayo, dupaṭtassa¹⁶ ekasmim paṭale chidde vā jāte galite¹⁷ vā adhiṭṭhānam na bhijjati khuddakacivaram¹⁸ mahantam karoti mahantam vā khuddakam karoti adhiṭṭhānam na bhijjati, ubho koṭiyo majjhe karonto sacce paṭhamam chinditvā pacchā ghaṭeti adhiṭṭhānam bhijjati, atha ghaṭetvā¹⁹ chindati na bhijjati, rajakehi dhovāpetvā setam kārāpentassāpi adhiṭṭhānam adhiṭṭhānam

¹ Bp. °dipabhedañ.

² Bp.Ssp. °bbakesu cīva°.

³ Ssp. Karavyatissa°.

⁴ Bp. appari°.

⁵ Bp.Ssp. omit pana.

⁶ Bp. uttari.

⁷ Ssp. °tarī cīvarañ.

⁸ Bp.Ssp. °kappa°.

⁹ Bp.Ssp. insert adhiṭṭhānam.

¹⁰ Ssp. omits ev'.

¹¹ Ssp. °sabbhāvato.

¹² Ssp. chiddappadesa°.

¹³ Ssp. sabba.

¹⁴ Bp.Ssp. aggalam.

¹⁵ Bp.Ssp. bhindi°.

¹⁶ Bp. duppa°.

¹⁷ Ssp. galite.

¹⁸ Bp.Ssp. °kām cīvarañ.

¹⁹ Ssp. adds pacchā.

evā 'ti. ayam tāva anto dasāham adhittheti vikappetiti ettha adhitthāne vinicchayo.

vikappane pana dve vikappanā sammukhā vikappanā¹ parammukhā vikappanā ca, katham sammukhā vikappanā hoti.² cīvarānam ekabahubhāvam sannihitāsannihitabhāvañ ca ñatvā imam cīvaran ti vā imāni cīvarānīti vā etam cīvaran ti vā etāni cīvarānīti vā vatvā³ tuyham vikappemiti vattabbam, ayam ekā sammukhā vikappanā, ettāvatā nidhetum vaṭṭati paribhuñjituṁ pana⁴ vissajjetum⁵ vā adhitthātum vā na vaṭṭati. mayham santakam mayham santakāni paribhuñja vā vissajjehi⁶ vā yathāpaccayam vā⁷ karohiti evam pana vutte paccuddhāro nāma hoti, tato ppabhūti⁸ paribhogādayo pi vaṭṭanti. aparo⁹ nayo tath eva cīvarānam ekabahubhāvam sannihitāsannihitabhāvañ ca ñatvā tass' eva bhikkhuno santike imam cīvaran ti vā imāni cīvarānīti vā etam cīvaran ti vā etāni cīvarānīti vā vatvā pañcasu sahadhammikesu aññatarassa attano abhirucitassa yassa kassaci nāmarā gahetvā Tissassa bhikkhuno vikappemiti vā Tissāya bhikkhuniyā sikkhamānāya Tissassa¹⁰ sāmañerassa Tissāya sāmañeriyā vikappemiti vā vattabbam, ayam aparāpi sammukhā vikappanā, ettāvatā nidhetum vaṭṭati, paribhogādisu pana ekam pi na vaṭṭati. tena pana bhikkhunā Tissassa bhikkhuno santakam . . . pe . . . Tissāya sāmañeriyā santakam paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayam vā karohiti vutte paccuddhāro nāma hoti, tato ppabhūti⁷ paribhogādayo pi vaṭṭanti. katham parammukhā vikappanā hoti.¹⁰ cīvarānam tath' eva ekabahubhāvam sannihitāsannihitabhāvañ ca ñatvā imam cīvaran ti vā imāni cīvarānīti vā etam cīvaran ti vā etāni cīvarānīti vā vatvā tuyham vikappanatthāya dammiti vattabbam, tena vattabbo ko te mitto vā sandittho vā¹¹ ti, tato itarena purimanayen' eva Tisso bhikkhū 'ti vā . . . pe . . . Tissā sāmañerīti vā vattabbam, puna tena

¹ Bp.Ssp. add ca.

² Bp.Ssp. hotiti.

³ Bp. omits vatvā.

⁴ Ssp. vā for pana.

⁵ Ssp. visa°.

⁶ Bp. omits vā.

⁷ Bp. pabhuti; Ssp. pabhūti.

⁸ Bp. adds pi.

⁹ Bp. omits.

¹⁰ Bp.Ssp. hotiti.

¹¹ Bp.Ssp. insert sambhatto vā.

bhikkhunā aham¹ Tissassa bhikkhuno dammiti vā . . . pe . . . Tissāya sāmaṇeriyā dammīti vā vattabbam, ayaṁ parammukhā vikappanā, ettāvatā nidhetum vaṭṭati, paribhogādīsu pana ekam pi na vaṭṭati. tena pana bhikkhunā dutiyasammukhā vikappanāyam vuttanayen' eva itthannāmassa santakan paribhuñja vā vissajjehi² vā yathāpaccayam vā karohiti vutte paccuddhāro nāma hoti, tato pphabhūti³ paribhogādayo pi vaṭṭanti. dvinnam⁴ vikappanānam kim nānākaranam. sammukhā vikappanāyam⁵ sayam vikappetvā parena paccuddharāpeti parammukkhā vikappanāya paren' eva vikappetvā paren' eva paccuddharāpeti, idam ettha nānākaranam. sace pana yassa vikappeti so paññatti-kovido na hoti na jānatī paccuddharitum tam cīvaraṁ gahetvā aññassa vyattassa santikam gantvā puna vikappetvā paccudharāpetabbam, vikappitavikappanā nām' esā vaṭṭati. ayaṁ vikappetī imasmim pade vinicchayo.

anujānāmi bhikkhave ticivaram adhiṭṭhātum na vikappetunti ādivacanato ca idam vikappetiti avisesena vuttavacanam viruddham viya dissati na ca viruddham Tathāgatā bhāsanti, tasmā evam assa attho veditabbo, ticivaram ticivaraśaṅkhe-pena⁶ pariharato adhiṭṭhātum eva anujānāmi na vikappetum, vassikasātikam pana catumāsato⁷ param vikappetum eva na adhiṭṭhātum, evañ ca sati yo ticivare ekena cīvarena vipavasitukāmo hoti tassa cīvarādhiṭṭhānam⁸ paccuddharitvā vippavāsasukhattham vikappanāya okāso dinno hoti, dasā-hatikkame⁹ ca¹⁰ anāpattiti, etena¹¹ upāyena sabbatthavikappanāya appatisiddhabhāvo¹² veditabbo ti.

vissajjēñti aññassa deti. katham pana dinnam hoti, katham¹³ gahitam. idam¹⁴ tuyham demi dadāmi dajjāmi onojemi pariccajāmi nissajāmi¹⁵ vissajjemīti¹⁶ vā itthannāmassa demi . . . pe . . . vissajjemīti¹⁶ vā vadati sammu-

¹ Sp. ayam. ² Ssp. visa°. ³ Bp. pabhuti; Ssp. pabhūti.

⁴ Ssp. adds pi.

⁵ Ssp. °nāya.

⁶ Bp. °pen' eva.

⁷ Bp. Ssp. cātu°.

⁸ Bp. ticīva°.

⁹ Bp. Ssp. °hātikkhame.

¹⁰ Ssp. omits ca.

¹¹ Bp. eten'.

¹² Ssp. apati°. ¹³ Ssp. adds ca.

¹⁴ Bp. imāñ.

¹⁵ Bp. °jjāmi.

¹⁶ Bp. Ssp. °jjāmīti.

khāpi parammukhāpi dinnam yeva hoti, tuyham gaṇhātīti vutte mayham gaṇhāmīti vadati sudinnam suggahita¹ ca, tava santakam karohi tava santakam hotu tava santakam hotīti² vutte mama santakam karomi mama santakam hotu mama santakam karissāmīti vadati duddinnam duggahitañ ca, n' eva dātā dātum jānāti na itaro gahetum. sace pana tava santakam karohīti vutte sādhu bhante mayham gaṇhāmīti gaṇhātī³ suggahitam, sace pana eko gaṇhāhiti vadati itaro na gaṇhāmīti puna so dinnam mayā tuyham gaṇhāhiti vadati itaro pi na mayham iminā attho ti vadati tato purimo pi mayā dinnan ti dasāham atikkāmeti pacchimo pi mayā patikkhittan ti kassa āpattiti.⁴ na kassaci⁵ yassa pana ruccati tena adhiṭṭhahitvā paribhuñjitabbam. yo pana adhiṭṭhāne vematiko tena kim kātabbam. vematikabhāvam ārocetvā sace anadhiṭṭhitam bhavissati evam me kappiyam hotīti vatvā vuttanayen' eva nissajjitatbam, na hi evam jānāpetvā vinayakammam karontassa musāvādo hoti, keci pana ekena bhikkhunā vissāsam gahetvā puna dinnam vat-tatīti vadanti tam na yujjati, na hi tass' etam vinayakammam nāpi tam ettakena aññam vatthum hoti. nassatīti ādi uttānattham eva. yo na dadeyya āpatti dukkaṭassā 'ti ettha mayham dinnam iminā 'ti imāya saññāya na dentassa dukkataṁ, tassa santakabhāvam pana ñatvā lesena achindanto bhandam agghāpetvā kāretabbo ti. samutṭhānādisu idam sikkhāpadam kaṭhinanasamuṭṭhānam nāma kāyavācato ca samutṭhāti⁶ kāyavācācittato ca, anadhiṭṭhānenā ca avikappanena ca āpajjanato akiriyā⁷ saññāya⁸ pi⁹ na muccati ajānanto pi āpajjatīti nosaññāvimokkham acittakam paññat-tivajjam kāyakammam vacikammam ticitam tivedanan ti. Samantapāśādikāya vinayasamvannanāya pathamakathina-sikkhāpadavanñanā niṭṭhitā.

¹ Ssp. sugahitañ. ² Bp. kārāpehiti; Ssp. karissasiti.

³ Bp. Ssp. °hāti; Ssp. adds duddinnam.

⁴ Ssp. āpatti and adds na kassa āpatti.

⁵ Bp. inserts āpatti.

⁶ Bp. this comes after kāyavācācittato ca.

⁷ Bp. akriyam.

⁸ Bp. inserts abhāve.

⁹ Ssp. omits pi.

Tena samayena buddho bhagavā ti uddositasikkhāpadam.¹ tattha santaruttarenā 'ti antaran ti antaravāsako vuccati, uttaran ti uttarāsaṅgo, saha antarena uttarām santaruttaram tena sanfaruttarena, saha antaravāsakena uttarāsaṅgenā 'ti attho. kannakitānēti sedena phutṭhokāsesu sañjātakālaseta-mandalāni.² addasa³ kho āyasmā Ānando senāsanacārikam āhindanto ti therō kira bhagavati divāpatisallānatthāya gandhakuṭīm pavitthe tam okāsam labhītvā dūnnikkittāni dārubhaṇḍamattikābhaṇḍāni paṭisāmento asammaṭthaṭṭhānam⁴ sammajjanto gilānehi bhikkhūhi saddhim paṭisanthāram karonto tesam bhikkhūnam senāsanatthānam sampatto addasa, tena vuttam addasa³ kho āyasmā Ānando senāsanacārikam āhindanto ti. avippavāsasammuti⁵ dātun ti avip-pavāse sammuti avippavāsasammuti, avippavāsāya vā sam-mutiti⁶ avippavāsasammuti. ko pan' ettha ānisamso yena cīvarena vippavasati tam missaggiyam na hoti āpatti⁷ ca na āpajjati,⁸ kittakām kālam. Mahāsummatthero tāva āha yāva roga na vūpasammati⁹ vūpasante pana roge sīghām cīvaraṭṭhānam āgantabban ti. Mahāpadumatthero āha sīghām āgacchato rogo paṭikuppeyya tasmā sanikam¹⁰ āgantabbam yato paṭṭhāya hi satthām vā pariyesati gacchāmīti ābhogam vā karoti tato paṭṭhāya vatṭati, na dāni gamissāmīti evam pana dhuranikkhepam karontena paccuddharitabbam atireka-cīvaraṭṭhāne thassatīti. sace pan' assa rogo paṭikuppati kiṁ kātabban ti. Phussadevatthero tāva āha sace so eva¹¹ rogo paṭikuppati sā eva sammuti puna sammutidānakiccam n' atthi, ath' añño kuppati puna dātabbā sammutiti. Upatis-satthero āha so vā rogo hotu añño vā puna sammutidānakiccam n' atthiti.

nīṭhitacīvarasmiṁ bhikkhunā 'ti idha pana purimasikkhā-pade viya attham agahetvā¹² nīṭhitē cīvarasmiṁ bhikkhuno ti evam sāmivasena karaṇavacanassa attho veditabbo, kara-

¹ Bp. udosita°.

² Bp.Ssp. °kāla°.

³ Bp. addasa.

⁴ Bp. °mmajjatthānam.

⁵ Bp.Ssp. °tim.

⁶ Bp.Ssp. °uti.

⁷ Bp.Ssp. āpattiñ.

⁸ Bp. nāpajjati for na āpajjati.

⁹ Bp.Ssp. °samati.

¹⁰ Bp.Ssp. sañikanā.

¹¹ Bp.Ssp. yeva.

¹² Bp.Ssp. aggahetvā.

ṇavasena hi bhikkhunā idam nāma kātabban ti n' atthi, sāmivasena pana bhikkhuno cīvarasmīm niṭṭhite kathine ca ubbhate evam chinnapaṭibodho ekarattam pi ce bhikkhu ticīvarena vippavaseyyā 'ti evam attho yujjati, tattha ticīvarenā 'ti adhiṭṭhitesu tīsu cīvaresu yena kenaci. ekena vippavuttho¹ pi hi ticīvarena vippavuttho¹ hoti, paṭisiddha-pariyāpannena vippavutthattā,² ten' ev' assa padabhājane saṅghātiyā vā ti ādi vuttam. vippavaseyyā 'ti viyutto³ vaseyya. gāmo ekūpacāro ti ādi avippavāsakkhanavavat-thāpanattham⁴ vuttam, tato param yathākkamena tān' eva paññarasa⁵ mātikāpadāni vitthārento gāmo ekūpacāro nāmā 'ti ādim āha, tattha ekakulassa gāmo ti ekassa rañño vā bhojakassa⁶ vā gāmo. parikkhitto ti yena kenaci pākārena vā vatiyā vā⁷ parikhāya⁸ vā parikkhitto. ettāvatā ekakula-gāmassa⁹ ekūpacāratā dassitā. anto gāme vatthabban ti evarūpe gāme cīvaram nikkhipitvā gāmabbhantare yathārucite thāne aruṇam utṭhāpetum vāt̄ati. aparikkhitto ti iminā tass' eva gāmassa nānūpacāratā dassitā. evarūpe¹⁰ gāme yasmīm ghare cīvaram nikkhittam tattha vatthabbam hattha-pāsā vā na vijahitabban ti, atha vā tam gharan samantato hatthapāsā na vijahitabnam, addhateyyaratanaappamānā¹¹ padesā uddham na vijahitabban ti vuttam hoti, addhateyyaratanaabbhantare pana vatthum vāt̄ati. tam pamānāt atikkamitvā sace pi iddhimā bhikkhu ākāse arunam utṭhāpeti nissaggyam eva hoti, ettha ca yasmīm ghare ti gharaparicchedo ekakulassa nivesanam hotiti ādinā lakkhaṇena veditabho. nānākulassa gāmo ti nānārājūnam vā bhojakānam¹² vā gāmo Vessālī-Kusinārādi sadiso. parikkhitto ti iminā nānākulagāmassa¹³ ekūpacāratā dassitā. sabhāye vā dvāramūle vā ti ettha sabhāyan ti lingabyattato¹⁴lingabyattinayena sabhāvuttā. dvāramūle ti nagaradvārassa samīpe. idam

¹ Ssp. °vut̄tho.² Ssp. °vut̄tha°.³ Ssp. vippavut̄tho.⁴ Ssp. °vat̄thā°.⁵ Bp. panna°.⁶ Ssp. gāma-bhoja°.⁷ Bp. inserts sākhāya vā.⁸ Bp. parikhāya.⁹ Ssp. ekakulassa gāmassa.¹⁰ Ssp. inserts tasmiṁ ghare vatthabban ti before evarūpe.¹¹ Bp.Ssp. °na ppadesā.¹² Ssp. kāmabhoja°.¹³ Ssp. °kulassa gāmassa.¹⁴ Bp.Ssp. °byattayena.

vuttam hoti evarūpe gāme yasmim ghare cīvaraṁ nikkhittam tattha vā vatthabbam,¹ tattha saddasaṅghatthanena² vā janasambādhena vā vasitum asakkontena sabhāye vā vatthabbam³. nagaradvāramūle vā, tatrāpi vasitum asakkontena yattha katthaci phāsukaṭṭhāne vasitvā anto aruṇe āgamma tesam yeva sabhāyadvāramūlānam hatthapāsā vā na vijahitabbam, gharassa pana cīvarassa vā hatthapāse vatthabbam¹ eva n' atthi. *sabhāyam gacchantena hatthapāse cīvaraṁ nikkhipitvā* ti sace ghare aṭhapetvā³ sabhāye ṭhapessāmīti sabhāyam gacchati tena sabhāyam gacchantena. *hatthapāse* ti⁴ hattham pasāretvā hand' imam⁵ cīvaraṁ ṭhapehīti⁶ evam nikkhepasukhe⁷ hatthapassagate⁸ kismiñci āpane cīvaraṁ nikkhipitvā purimanayen' eva sabhāye vā vatthabbam dvāramūle vā, hatthapāsā vā na vijahitabbam. tatrāyam vinicchayo, Phussadevatthero tāva āha cīvarahatthapāse vasitabbam n' atthi yattha katthaci vīthihatthapāse pi sabhāyahatthapāse pi dvārahatthapāse pi vasitum vatṭatiti. Upatisatthero panāha nagarassa bahūni pi dvārāni honti bahūni pi sabhāyāni tasmā sabbattha na vatṭati, yassā pana vīthiyā cīvaraṁ ṭhāpitam yam tassā sammukhaṭṭhāne sabhāyañ ca dvārañ ca tassā⁹ sabhāyassa ca dvārassā ca hatthapāsā na vijahitabbam, evam hi sati sakkā cīvarassa pavatti¹⁰ jānitun ti. sabhāyam pana gacchantena yassa āpañikassa hatthe nikkhittam sace so tam cīvaraṁ atiharitvā ghare nikkhipati vīthihatthapāso na rakkhati, gharassa hatthapāse vatthabbam,¹¹ sace mahantaṁ gharam hoti dve vīthiyo pharitvā ṭhitam purato vā pacchato vā hatthapāse yeva aruṇam utṭhāpetabbam, sabhāye nikkhipitvā pana sabhāye vā tassa sammu-khe nagaradvāramūle vā tesam yeva hatthapāse vā aruṇam utṭhāpetabbam. *aparikkhito* ti iminā tass' eva gāmassa nā-nūpacārato dassitā. eten' eva upayena¹² sabbattha ekūpacāratā ca nānūpacaratā ca veditabbā, pāliyam pana gāmo

¹ Ssp. *vatthabbam*.

² Bp. °ghattena; Ssp. °ghuttena.

³ Bp.Ssp. *aṭṭha*°.

⁴ Ssp. omits *ti*.

⁵ Bp.Ssp. *imaṁ*.

⁶ Ssp. *ṭhapemīti*.

⁷ Ssp. °pamukhe.

⁸ Bp.Ssp. °pāsagate.

⁹ Bp.Ssp. *tassa*.

¹⁰ Ssp. *pavuttim*.

¹¹ Ssp. *vatṭha*°.

¹² Bp.Ssp. *ev' üpayena*.

ekūpacāro nāmā 'ti evam ādimhi ajjhokāso ekūpacāro nāmā 'ti evam ante ca ekam eva mātikāpadam uddharitvā padabhājanam vitthāritaṁ. tasmā tass' eva padassānusārena sabbattha parikkhepādivasena ekūpacāratā¹ nānūpacāratā ca veditabbā.

nivesanādisu ovarakā ti gabbhānam yev' etam pariyyava-canam, hatthapāsā vā ti gabbhassa² hatthapāsā vā.³ dvāra-mūle vā ti sabbesam sādhāraṇe gharadvāramūle.⁴ hattha-pāsā vā ti gabbhassa vā⁵ gharadvāramūlassa vā hatthapāsā. udosito⁶ ti yānādīnam bhandānam sālā. ito patthāya ca⁷ nivesane vuttanayen' eva vinicchayo veditabbo. atto ti patirājādīnam⁸ patibhāhattham⁹ itthakāhi kato bahalabhit-tiko catupañcabhūmiko paṭissayaviseso. mālo¹⁰ ti ekakūṭa-saṅgahito¹¹ caṭurassapāsādo. pāsādo ti dīghapāsādo. ham-miyan ti mundacchadana pāsādo. ¹²sattabbhantara ti ettha ekam abbhantaram aṭṭhavisatihattham hoti, sace¹³ sattho gacchanto gāmarām vā nadīm vā pariyyādiyitvā¹⁴ tiṭṭhati anto pavīṭhena saddhim ekābaddho¹⁵ hutvā orañ ca pārañ ca pharitvā thito hoti satthaparihāro 'va labbhati, atha vā³ gāme vā nadīyā vā pariyyāpanno hoti anto pavīṭho¹⁵ gāma-parihāro c' eva nadiparihāro ca labbhati, sace vihārasimam atikkamitvā tiṭṭhati anto sīmāyañ ca⁷ cīvarañ hoti¹⁶ vihā-ram gantvā vasitabbam, sace bahi sīmāya cīvarañ hoti sat-thasamipe yeva vasitabbam, sace gacchanto sakaṭe vā bhagge gone vā naṭṭhe antarā chijjati yasmīm koṭṭhāse cīvarañ¹⁷ tattha vasitabbam, ekakulassa khette hatthapāso nāma cīvara-hatthapāso¹⁸ yeva, nānākulassa khette hatthapāso nāma khettadvārassa hatthapāso, aparikkhitte cīvarass' eva hat-thapāso. dhaññakaranan ti khalam vuccati. ārāmo ti pup-

¹ Bp. adds ca; Ssp. adds aparikkhepādivasena.

² Ssp. inserts vā gharassa vā. ³ Bp. Ssp. omit vā.

⁴ Ssp. adds vā.

⁵ Ssp. gharassa vā.

⁶ Bp. udosito.

⁷ Ssp. omits ca.

⁸ Bp. Ssp. °jādi.

⁹ Bp. Ssp. °hanattham.

¹⁰ Ssp. mālo.

¹¹ Ssp. °hito.

¹² Ssp. inserts sattho ti before sace.

¹³ Ssp. °dayitvā.

¹⁴ Bp. eka°.

¹⁵ Ssp. adds sattho.

¹⁶ Ssp. inserts tattha.

¹⁷ Ssp. adds nikkhittam.

¹⁸ Ssp. cīvarassha ha°.

upari aññasākhacchāyā⁷ phuṭṭhokāse yeva ṭhapetabbam, khujjakarukkhassa⁸ chāyā dūram gacchati chāyāya gataṭ-ṭhāne⁹ ṭhapetum vatṭati yeva, idhāpi hatthapāso cīvarahat-thapāso yeva.

*agāmake araññe ti agāmakam nāma araññam Viñjhāṭavī¹⁰ ādisu vā samuddamajjhe vā macchabandhānam agamanapathe¹¹ dīpakesu labbhati. samantā sattabbhantarā ti majjhe ṭhitassa sabbadisāsu¹² sattabbhantarā vinibbedhena cuddasa honti, majjhe nisinno puratthimāya vā pacchimāya vā disāya pariyante ṭhapitacīvaram¹³ rakkhati, sace pana aruṇuggama-nasamaye kesaggamattam pi puratthimām¹⁴ disam gacchati pacchimāya disāya cīvaram nissaggiyam hoti, esa nayo itarasmīm, uposathakāle pana parisapariyante nisinnabhikkhuto paṭṭhāya sattabbhantarasiṁ sodhetabbā, yattakam bhikkhu-saṅgo vadḍhati sīmāpi tattakam vadḍhati. *anissajitvā¹⁵ paribhuñjati āpatti dukkaṭassā*¹⁶ ti ettha sace padhāniko bhikkhu sabbarattim padhānam anuyuñjitvā paccūsasamaye nahāyis-sāmīti¹⁶ tīni pi cīvarāni tīre¹⁷ ṭhapetvā nadīm otarati nahā-yantass' eva 'c' assa aruṇam utṭhahati kim kātabbam, so hi yadi uttaritvā cīvaram nivāseti nissaggiyacīvaram¹⁸ anissajitvā¹⁵ paribhuñjanapaccayā dukkaṭam āpajjati, atha naggo gacchati evam pi dukkaṭam āpajjatiti na āpajjati. so hi yāva aññam bhikkhum disvā vinayakammam na karoti tāva*

¹ Ssp. omits vā.

² Ssp. adds ti.

³ Ssp. adds 'va vinicchayo.

⁴ Bp. eva.

⁵ Ssp. viraṭa°.

⁶ Bp. Ssp. sākhā°.

⁷ Bp. °sākhā°; Ssp. aññassa sākhā°. ⁸ Bp. Ssp. khujjaru°.

⁹ Ssp. ganatthāne.

¹⁰ Ssp. Vijjhā°.

¹¹ Ssp. °thesu.

¹² Bp. samantāsabba°.

¹³ Ssp. ṭhitacīvaram.

¹⁴ Ssp. °tthima.

¹⁵ Bp. Ssp. °jjitvā.

¹⁶ Ssp. adds nikhamati.

¹⁷ Ssp. nadītīre.

¹⁸ Ssp. °yam cīvaram.

tesam cīvarānam aparibhogārahattā naṭṭhacīvaraṭṭhāne ṭhito hoti naṭṭhacīvarassa ca akappiyam nāma n' atthi tasmā ekam nivāsetvā dve hatthena gahetvā vihāram gantvā vinayakam-mam kātabbam. sace dūre vihāro hoti antarāmaggo manussā sañcaranti ekam nivāsetvā ekam pārupitvā ekam aṁsakūte ṭhapetvā gantabbam. sace vihāre sabhāgam² bhikkhum³ na passati bhikkhācāram gatā honti saṅghāṭim bahi gāme thapetvā santaruttarena āsanasālam gantvā vinayakammam kātabbam. sace bahi gāme corabhayaṁ hoti pārupitvā gantabbam. sace āsanasālāya⁴ sambādhō⁵ hoti janākiṇṇā na sakkā ekamante cīvaram apanetvā vinayakammam kātum ekam bhikkhum ādāya bahi gāmam gantvā vinayakammam katvā cīvarāni paribhuñjitabbāni. sace bhikkhū daharānam hatthe pattacīvaram datvā maggam gacchantā pacchimayāme⁶ sayitukāmā honti attano attano cīvaram hatthapāse katvā vasitabbam.⁷ sace gacchantānam yeva asampattesu daharesu aruṇam⁸ uggačhati ⁹cīvaram nissaggiyam hoti,⁹ nissayo pana na paṭippassambhati, daharānam pi purato gacchantānam theresu asampattesu¹⁰ es' eva nayo, maggam virajjītvā¹¹ araññe aññamaññam apassantesu pi es' eva nayo. sace pana daharā mayam bhante mahuttam sayitvā asukasmim nāma okāse tumhe sampāpuṇissāmā 'ti vatvā yāva aruṇuggamanā sayanti cīvarañ ca nissaggiyam hoti nissayo ca paṭippassambhati, dahare uyyojetvā theresu sayantesu pi es' eva nayo. dvedhāpatham disvā therā ayam maggo daharā ayam maggo ti vatvā aññamaññassa vacanam agahetvā¹² gatā,¹³ saha aruṇassa¹⁴ uggačamanā¹⁰ cīvarāni ca¹⁵ nissaggiyāni honti nissayo ca paṭippassambhati. sace daharā maggato okkamma anto aruṇe yeva nivattissāmā 'ti bhesaj-jatthāya gāmam pavisitvā āgacchanti asampattānam yeva

¹ Ssp. inserts te disvā before ekam.

² Bp. °ga.

³ Bp. bhikkhū.

⁴ Ssp. °sālā.

⁵ Bp.Ssp. °dhā.

⁶ Bp.Ssp. pacchime yāme.

⁷ Bp.Ssp. sayitabbam.

⁸ Ssp. aruno.

⁹⁻⁹ Ssp. cīvarāni nissaggiyāni honti.

¹⁰ Ssp. adds pi.

¹¹ Bp.Ssp. °jjhitvā.

¹² Bp.Ssp. aggahetvā.

¹³ Ssp. adds va.

¹⁴ Bp. aruṇuggamanā.

¹⁵ Ssp. omits ca.

ca tesam aruṇam uggacchati cīvarāni pana¹ nissaggiyāni honti nissayo pana na paṭippassambhati. sace pana dhenubhayena vā suṇakhabhayena vā muhuttamū ṭhatvā gamissāmā 'ti ṭhatvā vā nisiditvā vā gacchanti antarā² aruṇe uggate cīvarāni ca³ nissaggiyāni honti nissayo ca paṭippassambhati. sace anto aruṇe yeva āgamissāmā 'ti anto sīmāyam gāmām paviṭṭhānam antarā aruṇam uggacchati n' eva cīvarāni nissaggiyāni honti na nissayo paṭippassambhati. sace pana vibhāyatu tāvā 'ti⁴ nisidanti aruṇe uggate pi na cīvarāni nissaggiyāni honti nissayo paṭippassambhati, ye pi⁵ anto aruṇe yeva āgamissāmā 'ti⁶ sāmantavihāre⁷ dhammasavaṇatthāya saussāhā gacchanti antarāmagge yeva ca tesam⁸ aruṇam uggacchati cīvarāni nissaggiyāni honti nissayo pana na paṭippassambhati. sace dhammagāravendā yāva pariyo-sānam sutvā 'va gamissāmā 'ti nisidanti saha aruṇassa⁹ uggamanā cīvarāni pi nissaggiyāni honti nissayo pi paṭipassambhati, therena daharam cīvaradhovanatthāya¹⁰ gāma-kām pesentena attano cīvaraṁ paccuddharitvā vā¹¹ dātabbam, daharassa¹² pi cīvaraṁ paccuddharāpetvā vā¹³ ṭhappetabbam. sace asatiyā¹⁴ gacchati attano cīvaraṁ paccuddharitvā daharassa cīvaraṁ vissāsenā gahetvā ṭhappetabbam. sace thero na sarati¹⁵ daharo 'va¹⁶ sarati daharena attano cīvaraṁ paccuddharitvā therassa cīvaraṁ vissāsenā gahetvā gantvā vattabbam bhante tumhākām cīvaraṁ adhiṭṭhahitvā paribhuñjathā 'ti attano pi¹⁷ cīvaraṁ adhiṭṭhātabbam, evam ekassa satiyāpi āpattimokkho hotīti, sesam uttānattham

¹ Bp. Ssp. omit pana.² Ssp. antarāmagge.³ Bp. omits ca.⁴ Ssp. vā mā vā 'ti for tāvā 'ti.⁵ Ssp. pana for pi and inserts upasampadākammatthāya before anto.⁶ Ssp. inserts next sentence after 'ti':—saussāhen' eva bahiupacārasimāya mālakām pavisanti tattha aruṇam utṭhahati cīvaraṁ nissaggiyām nissayo pana na paṭippassambhati, tam eva anto upacārasimāya mālakām pavisanti aruṇe uggate cīvaraṁ na nissaggiyām nissayo na paṭipassambhati, ye ca anto aruṇe yeva āgamissāmā 'ti.⁷ Bp. "vihāram.⁸ Ssp. nesam.⁹ Bp. aruṇass'.¹⁰ Ssp. cīvaraṁ dhova°.¹¹ Bp. omits vā; Ssp. va.¹² Bp. Ssp. daharassā.¹³ Bp. Ssp. omit vā.¹⁴ Ssp. adds 'pi.¹⁵ Bp. ssarati.¹⁶ Bp. eva; Ssp. ca.¹⁷ Ssp. omits pi.

eva. samuṭṭhānādisu pathamakathinasikkhāpadel anadhiṭṭhānam avikappanañ ca akiriyam² idha paccuddharanām ayam eva viseso, sesam sabbattha vuttanayam evā 'ti. uddositasikkhāpadavaṇṇanā³ niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti tatiyakaṭhinasikkhāpadam. tattha ussāpetvā punappunam vimajjatīti valisu naṭṭhasu idam mahaṭṭam bhavissatīti maññamāno udakena siñcītvā pādehi akka-mitvā hatthehi ussāpetvā ukkhipitvā piṭṭhiyā⁴ ghamṣati, tam ātape⁵ sukkham paṭhamappamāṇam eva hoti so puna pi tathā karoti, tena vuttam ussāpetvā punappunam vimajjatīti, tam evam kilamantam bhagavā gandhakutiyam nisinno 'va disvā nikkhāmitvā senāsanacārikam āhiṇḍanto viya tattha agamāsi, tena vuttam addasā⁶ kho bhagavā ti ādi. ekādasa māse ti ekanā pacchimakattikamāsam thapetvā sesa⁷ ekādasa māse. satta māse ti kattikamāsam⁸ hemantike ca cattāro ti pañca māse thapetvā sesa⁷ sattamāse. kāle pi ādissa dinnam ti saṅghassa vā idam akālacivaran ti uddisitvā dinnam, ekapuggalassa vā idam tuyham dammīti dinnam, saṅghato vā ti attano pattabhāgavasena saṅghato vā uppajjeyya. gaṇato vā ti idam suttantikagaṇassassa dema idam abhidhammikagaṇassā⁹ 'ti evam gaṇassa denti. tato attano pattabhāgavasena gaṇato vā uppajjeyya. no c' assa pāripūrīti no ce pāripūrī bhaveyya, yattakena kayiramānam¹⁰ adhiṭṭhānacivaram pahotī tañ ce cīvaraṁ tattakam na bhaveyya, ūnakam bhaveyyā 'ti attho. paccāsā hoti saṅghato vā ti ādisu asukadivasam nāma saṅgho cīvarāni labhissati gaṇo labhissati tato me cīvaraṁ uppajjissatīti evam saṅghato vā gaṇato vā paccāsā hoti,¹¹ ūñatakehi me cīvaratthāya pesitam mittehi pesitam te āgatā¹² cīvare¹³ dassantiti evam ūñātito vā mittato vā paccāsā hoti. paṁsukūlam¹⁴ vā ti ettha pana paṁsukūlam vā lac-

¹ Bp. °kathina° for °kathina°, sic *passim*.

² Bp. akiriyam; Ssp. akiriyā.

³ Bp. udosi°.

⁴ Bp. piṭṭhiyam.

⁵ Ssp. ātapena.

⁶ Bp. addasa.

⁷ Bp. Ssp. sese.

⁸ Ssp. adds yeva.

⁹ Bp. Ssp. ābhi°.

¹⁰ Ssp. kariyamānam.

¹¹ Ssp. inserts athavā after hoti.

¹² Bp. āgate.

¹³ Ssp. cīvaraṁ.

¹⁴ Ssp. °kūlato.

chāmīti evam paccāsā hotīti yojetabbam. attano vā dhane-nā 'ti attano kappāsasuttādinā dhanena. asukam divasam nāma lacchāmīti evam vā paccāsā hotīti attho. tato ce uttarim nikkihipeyya satiyāpi paccāsāyā 'ti māsaparamato ce uttarim¹ nikkihipeyya missaggyam pācittiyam ti attho. evam pana avatvā yasmā antarā uppajjamāne paccāsācīvare mūlacīvārassa uppannadiwasato yāva visatimo divaso tāva uppannam paccāsācīvaram mūlacīvaram attano gatikam karoti, tato uddham mūlacīvaram² attano gatikam karoti, tasmā tam visesam dassetum tada huppanne mūlacīvare ti ādinā nayena padabhājanam³ vuttam, tam uttānattham eva. visabhāge uppanne mūlacīvare ti yadi mūlacīvaram sañham paccāsācīvaram thūlam na⁴ sakkā yojetum rattiyo ca sesā honti na tāva māso pūrati, ⁵na akāmā niggahena cīvaraṁ kāretabbam, ⁵aññam paccāsācīvaram labhitvā yeva kālabhbhantare kāretabbam, paccāsācīvaram pi parikkhāracolam adhiṭṭhātabbam, atha mūlacīvaram thūlam hoti paccāsācīvaram sañham mūlacīvaram parikkhāracolam adhiṭṭhahitvā paccāsācīvaram eva mūlacīvaram katvā ṭhapetabbam, tam puna māsaparihāram labhati, etena⁶ upāyena yāva icchatī tāva aññamaññam mūlacīvaram katvā ṭhapetum labbhatiti.⁷ sesam uttānam⁸ eva. samutṭhānādīni paṭhamakathinasadisān' evā 'ti. tatiyakaṭhinasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti purāṇacīvarasikkhāpadam. tattha yāva sattamā pitāmahāyugāti⁹ pitupitā pitāmaho, pitāmaha-hassa yugam pitāmahayugam, yugan ti āyuppamāṇam vucati, abhilāpamattam eva c' etaṁ, atthato pana pitāmaho yeva pitāmahāyugam,¹⁰ tato uddham sabbe pi pubbapurisā pitāmahagahanen¹¹ eva gahitā, evam yāva sattamo puriso tāva yā asambandhā¹² sā yāva sattamā pitāmahāyugā¹⁰

¹ Bp. uttari.² Bp. Ssp. add paccāsācīvaram.³ Ssp. bhājanam for this.⁴ Ssp. n' eva.⁵⁻⁵ Ssp. na akāmā 'ti akāmena cīvaraṁ na kāretabbam.⁶ Bp. eten'; Ssp. eten' ev ūpa°. ⁷ Bp. vattatitī.⁸ Ssp. uttānattham.⁹ Bp. °maha°.¹⁰ Bp. Ssp. °maha° for °mahā°, sic passim.¹¹ Bp. Ssp. °hagga°.¹² Bp. Ssp. asambaddhā.

asambaddhā ti vuccati, desanāmukham eva c' etam,¹ mātito vā pitito vā ti vacanato pana pitāmahāyugam pi pitāmahi-yugam pi mātāmahāyugam pi mātāmahi-yugam pi tesam bhātubhagini² bhāgineyyaputtapaputtādayo³ pi sābbe⁴ idha saṅgahitā evā 'ti veditabbā. tatrāyam vitthāranaayo:—pitā pitupitā tassa pitā tassāpi pitā ti evam yāva sattamā gugā, pitā pitumātā tassā⁵ pitā ca mātā ca bhātā ca bhagini ca puttā ca dhitaro cā 'ti evam pi uddhañ ca adho ca⁶ sattamā yugā, pitā pitubhātā pitubhagini pituputtā pitudhitaro etam pi puttadhītuparamparā ti evam pi yāva sat tamā yugā, mātā mātumātā⁷ tassāpi mātā ti evam pi⁸ yāva sattamā yugā, mātā mātupitā tassā⁹ pitā ca mātā⁹ ca bhātā ca bhagini ca puttā ca dhitaro cā 'ti, evam pi uddhañ ca adho ca yāva sattamā yugā, mātā mātubhātā mātubhagini mātuputtā mātudhitaro tesam pi puttadhītuparamparā ti evam pi yāva sattamā yugā, n' eva mātusambandhena¹⁰ na pitusambandhena¹¹ sambandhā ayam aññātikā nāma. *ubhatō saṅghe* ti bhikkhunisaṅghe ñatticatutthena bhikkhusaṅghe ñatticatutthenā 'ti¹² aṭṭhavācikāvinayakammena¹³ upasampannā. *sakim nivattham* pi *sakim pārutam* pīti rajitvā kap-pam katvā ekavāram pi nivattham vā pārutarām vā. antamaso paribhogasisena amse vā mathhake vā katvā maggam gato hoti ussīsakam vā katvā nipanno hoti etam pi purāṇaci-varam eva, sace pana paccattharaṇassa heṭṭhā katvā nipaj-jati hatthehi vā ukkhipitvā ākāse vitānam katvā sisena aphuso gacchati ayam paribhogo nāma na hotiti Kurundiyām vuttam. *dhotam nissaggiyan* ti ettha evam aññattā bhikkhuni dhovanatthāya uddhanaṁ sajjeti dārūni samharati aggim karoti udakam āharatiti¹⁴ yāva tam¹⁵ dhovitvā ukkhipati tāva bhukkhuniyā payoge payoge bhikkhussa dukkaṭam,

¹ Ssp. tam for c' etam.

² Bp. bhāti°; Ssp. bhātika°.

³ Ssp. °puttappa°.

⁴ Ssp. adds te.

⁵ Ssp. adds 'pi.

⁶ Ssp. inserts yāva after ca.

⁷ Bp. Ssp. insert tassā māta after this.

⁸⁻⁹ Bp. mātā ca pitā.

⁸ Bp. Ssp. omit pi.

¹¹ Bp. pīti°.

¹⁰ Bp. māti°.

¹³ Ssp. °vāciyakammena.

¹² Ssp. °na cāti for °nā 'ti.

¹⁵ Bp. nam.

¹⁴ Bp. Ssp. °rati.

dhovitvā ukkhittamatte¹ nissaggyam hoti,² & tan ti maññamānā puna pacati³ vā dhovati vā nam⁴ gacchati tāva payoge payoge dukkaṭ⁵ — rajañākotanesu,⁶ rajañadoniyam hi rajañam āl sakim cīvaraṁ rajati tato pubbe yam kiñci karoti pacchā vā paṭirajati⁷ sabbattha payoge payoge upakkhussa⁸ dukkaṭam, evam ākoṭane⁹ pi payogo veditabbo. aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṁ dhovāpetīti no ce pi imam¹⁰ dhovā ti vadati atha kho dhovanatthāya kāyavikāraṁ katvā hatthena vā¹¹ hatthe deti pādamūle vā thapeti upari vā khipati sikkhamāna-sāmañera-sāmañeri-upāsaka-titthiyādīnam vā hatthe peseti, nadītitthe dhovantiyā upacāre vā khipati anto dvādasahatthe okāse thatvā¹² dhovāpitam¹³ dhovāpitam yeva hoti. sace pana opacāram¹⁴ muñcītvā orato thapeti sā ca¹⁵ dhovitvā āneti anāpatti. sikkhamānāya vā sāmañeriyā vā upasikāya vā hatthe dhovanatthaya deti, sā ce upasampajjivitvā dhovati āpatti yeva, upāsakassa hatthe deti so ce lingē parivatte bhikkhunisu pabbajitvā upasampajjivitvā dhovati āpatti yeva, sāmañerassa vā bhikkhussa vā hatthe dinne pi liṅgaparivattane es' eva nayo. *dhovāpeti rajāpetīti* ādīsu ekena vatthunā nissaggyam dutiyena dukkaṭam, tīni pi kārāpentassa ekena nissaggyam sesehi dve dukkaṭāni, yasmā pan¹⁶ etāni dhovanādīni paṭipātiyā vā uppaṭipātiyā vā kārentassa mokkho n' atthi, tasmat ettha tīni catukkāni vuttāni. sace pi hi imam cīvaraṁ rajityā dhovitvā ānehīti vutte sā bhikkhuni paṭhamam dhovitvā pacchā rajati nissaggyena dukkaṭam eva, evam sabbesu viparītavacanesu nayo netabbo.¹⁷ sace pana dhovitvā ānehīti vuttā dhovati c' eva rajati ca dhovāpanapaccayā¹⁸ eva āpatti rajane anāpatti. evam sabbattha vuttādhikāraṇe avuttā dhovatīti iminā lakkhaṇena anāpatti veditabba,

¹ Ssp. °mattam.² Ssp. omits hoti.³ Bp. Ssp. siñcati.⁴ Bp. Ssp. insert na before gacchati.⁵ Ssp. °kotta°.⁶ Ssp. ākiri°.⁷ Ssp. inserts evam.⁸ Ssp. omits this.⁹ Ssp. °ttena.¹⁰ Ssp. inserts me after imam.¹¹ Ssp. omits vā.¹² Bp. Ssp. omit thatvā.¹³ Bp. Ssp. do not repeat this.¹⁴ Bp. Ssp. upa°.¹⁵ Bp. ce.¹⁶ Ssp. pana.¹⁷ Ssp. veditabbo.¹⁸ Ssp. dhovanapaccayā.

imasmin cīvare yam kātabbam¹sabbam tam² tuyham bhāro ti vadanto pana ekavācāya sambahulā āpattiyo āpajjati³ aññātikāya nematiko aññātikāya ñātikasaññīti imāni pi padāni vuttānam⁴ yeva tīṇam catukkānam vasena vitthārato veditabbāni. ekato upasampannāyā 'ti bhikkhunīnam santike upasampannāya dhovāpentassa dukkaṭam, bhikkhūnam santike upasampannāya pana yathāvatthukam eva, bhikkhūnam santike upasampannā nāma pañcasatā sākiyāniyo. avuttā dhovatīti uddesāya vā ovādāya vā āgatā kiliṭṭham⁵ cīvaram disvā ṭhapitaṭṭhānato gahetvā⁶ detha ayya dhovissāmīti āharāpetvā⁷ dhovati c' eva⁷ rajati ca ākōtēti⁸ ca ayam avuttā dhovati nāma. yāpi imam cīvaram dhovā 'ti daharam vā sāmañeraṁ vā āñāpentassa bhikkhuno sutvā āharath⁹ ayyā¹⁰ aham dhovissāmīti dhovati,¹¹ tāvakālikam vā gahetvā dhovitvā rajitvā deti ayam pi avuttā dhovati nāma. aññān parikkhāraṇ ti upāhanatthavika pattatthavika amisavaṭṭaka¹² kāyabandhana mañcapīṭha taṭṭikādi¹³ yam kiñci dhovāpeti anāpatti, sesam ettha uttānam¹⁴ eva. samuṭṭhānādisu pana idam sikkhāpadam chasamutṭhānam,¹⁵ kiriyan¹⁶ nosaññāvimokkhām acittakam pannattivajjam kāyakkammam vacīkammam ticitram tivedanan ti. purāṇaci-varasikkhāpadavaṇṇanā¹⁷ niṭṭhitā.

Tena sāmayenā 'ti cīvarapaṭiggaṇhaṇasikkhāpadam. tattha piṇḍapāṭipatikkantā 'ti piṇḍapātato patikkantā. yena Andhavanam ten' upasañkamīti¹⁸ apaññatte sikkhāpade yena Andhavanam ten' upasañkami.¹⁸ katakammā ti katacorikakammā.¹⁹ sandhicchedanādīhi²⁰ parabhaṇḍam haritvā ti vuttam hoti. coragāmaṇiko ti corajetṭhako. so kira pubbe

¹ Ssp. inserts tam before sabbam.

² Ssp. inserts sabbam after tam.

³ Bp. °tīti.

⁴ Ssp. vuttanayen' eva for vuttānam yeva.

⁵ Bp. kilinnam.

⁶ Bp. Ssp. add vā.

⁷ Ssp. ca for c' eva.

⁸ Ssp. ākōtēti.

⁹ Ssp. °ratha.

¹⁰ Bp. ayyāham; Ssp. ayya aham for ayyā aham.

¹¹ Bp. gaṇhati.

¹² Bp. aṁsabaddhaka; Ssp. aṁsabandhaka.

¹³ Bp. bhisi taṭṭikādi; Ssp. bhisi taṭṭikādinam for taṭṭikādi.

¹⁴ Bp. Ssp. °nattham.

¹⁵ Ssp. chassamu°.

¹⁶ Bp. kriyām.

¹⁷ Ssp. °varadhovanasi°.

¹⁸ Ssp. ūpa°.

¹⁹ Ssp. °coraka°.

²⁰ Ssp. adds kammehi.

therim jānāti tasmā corānam purato gacchanto disvā¹ ito² mā gacchatha sabbe ito ethā 'ti ne³ gahetvā aññena maggena agamāsi. samādhimhā vuṭṭhahitvā⁴ ti therī kira paricchinnavelāya⁵ yeva samādhimhā vuṭṭhahi,⁶ so pi tasmin yeva khaṇe evam avaca tasmā sā assosi, sutvā⁷ 'va⁸ n' atthi 'dāni añño⁹ ettha samano vā brāhmaṇo vā aññatra mayā ti tam māṁsām aggahesi, tena vuttam atha kho Uppalavanṇā bhikkhunī ti ādi. ohīyako¹⁰ ti avahīyako¹¹ avasesako,¹² vihāravāram patvā eko 'va vihāre thito ti attho. *sace me tvam antaravāsakan dadeyyasīti* kasmā āha, sañham ghanabaddham¹³ antaravāsakam disvā lobhena, api ca appako tassa antaravāsake lobho, theriyā pana sikhāppattā koṭhāsasampatti ten' assā sarīrapāripūrim passissāmīti visamalobham uppādetvā evam āha. *antiman* ti pañcannam cīvarānam sabbapariyantam hutvā antimam, antiman ti pacchimam. aññam lesenāpi vikappetvā vā paccuddharitvā vā ṭhapitam cīvarām n' atthiti evam yathānuññātānam¹⁴ pañcannam cīvarānam dhāranavasen' eva āha na lobhena, na hi khīnāsavānam lobho atthi, *nippūliyamāna*'ti upamam dassetvā gālham pīliyamāna, *antaravāsakan* datvā agamāsīti sañkaccikam nivāsetvā yathā tassa manoratho na pūrati evam hatthatale yeva dassetvā agamāsi. kasmā pārivaṭṭakacīvara¹⁵ apatigāñhante¹⁶ ujjhāyimsu, sace ettako pi amhesu ayyānam viissāso n' atthi katham mayam yāpessāmā 'ti vihatthatāya samabhitunnattā. *anujānāmi bhikkhave imesam pañcannan* ti imesam pañcannam sahadhammikānam samasaddhānam samasilānam samadiṭṭhinam pārivaṭṭakam gahetum anujānāmīti attho. *payoge dukkaṭan* ti gahaṇathāya hatthapasāraṇādisu¹⁷ dukkataṁ. patilābhena 'ti paṭiggahaṇena, tattha ca hatthena vā hatthe detu pādamūle vā ṭhāpetu upari vā khipatu, sace

¹ Ssp. tam disvā.² Bp. etto.³ Bp. Ssp. te.⁴ Bp. utṭha°.⁵ Bp. °lāyanā.⁶ Ssp. °hitvā.⁷ Ssp. tam sutvā.⁸ Bp. Ssp. ca.⁹ Ssp. aññe.¹⁰ Bp. Ssp. ohīyako.¹¹ Bp. Ssp. °hiyako.¹² Ssp. °seso.¹³ Bp. Ssp. ghanamattham.¹⁴ Ssp. yathā anu°.¹⁵ Bp. °vattaka°.¹⁶ Bp. appatigāñha°; Ssp. apatigāñha°.¹⁷ Bp. °ppasā°.

sādiyati gahitam eva hoti, sace pana sikkhamāna¹ sāmañeri² upāsikādinam hatthe pesitam patigañhati³ anāpatti, dhammakatham kathentassa catasso pi parisā cīvarāni ca nānāvirāgavatthāni ca ānetvā pādamūle ṭhapenti upacāre vā ṭhāpetvā upacāram vā muñicivā khipanti, yañi tattha bhikkhuninam santakam tam aññatra pārivaṭṭakā gañhantassa āpatti yeva. atha pana rattibhāge khittāni honti idam bhikkhuniyā idam aññesan⁴ ti ñātum na sakkā pārivaṭṭakakiccam n' atthiti Mahāpaccariyam⁵ Kurundiyañi ca vuttam, tam acittakabhāvena na sameti, sace bhikkhuni vassāvāsi-kañ deti pārivaṭṭakam⁶ eva kātabbam, sace pana sañkārakūṭādisu ṭhāpeti pañsukūlam gañhissantiti pañsukūlam adhiṭṭhahitvā gahetur vaṭṭati, aññātikāya aññātikasaññīti tika-pācittiyan,⁷ ekato upasampannāya 'ti bhikkhuninam santike upasampannāya hatthato gañhantassa dukkaṭam, bhikkhūnam santike upasampannāya pana pācittiyan eva. parit-tena vā vipulan ti appaggacīvarena⁸ vā upāhanatthavika pattathavika arñsavaṭṭaka⁹ kāyabandhanādinam¹⁰ vā mahagham cetāpetvā¹¹ sace¹² cīvaram patigañhati¹³ anāpatti. Mahāpaccariyam pana antamaso harītakakhañdenāpi¹⁴ vuttañ, vipulena vā parittan ti idam vuttavipallāsenā veditabbam. aññam parikkhāran ti pattathavikādi¹⁵ yañ kiñci, vikappanūpagapacchimacīvarappamānam¹⁶ pana paṭaparis-sāvanam¹⁷ pi na vaṭṭati, yañ n' eva adhiṭṭhānūpagam¹⁸ na vikappanūpagam¹⁹ tam sabbam vaṭṭati, sace pi mañcappa-māñapi²⁰ bhisicchavi hoti vaṭṭati yeva, ko pana vādo pattathavikādisu, sesam uttānattham eva. samuṭṭhānādisu idam chasamuṭṭhānam kiriyam²⁰ kiriyam²⁰ nosaññāvimokkham acit-

¹ Bp.Ssp. insert sāmanera, and Ssp. sikkhamānā.

² Bp.Ssp. insert upāsaka. ³ Bp.Ssp. °gañhati.

⁴ Ssp. adds santakan. ⁵ Ssp. adds ca.

⁶ Bp. °vattakam. ⁷ Ssp. tikka°.

⁸ Ssp. appaghena cīvarena.

⁹ Bp. arñsabdhaka; Ssp. arñsabandhaka.

¹⁰ Bp. °dinā. ¹¹ Ssp. omits this.

¹² Bp. adds pi. ¹³ Bp.Ssp. patiggāñhati.

¹⁴ Bp. °ṭaki°; Ssp. °taki°. ¹⁵ Ssp. °kādīm.

¹⁶ Bp. °ppanupa°. ¹⁷ Ssp. pari° for paṭapani°.

¹⁸ Bp. °upagam. ¹⁹ Bp.Ssp. °māñā. ²⁰ Bp. kri° for kiri°.

takam paññattivajjam kāyakammam¹ vacikammam ticittam tivedanan ti. cīvara pāti gahaṇasikkhā padavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti aññātakaviññattisikkhā padam. tattha *Upanando Sakyaputto* ti asitisaḥassamattānam Sakyakulā pabbajitānam bhikkhūnam paṭikittho lolajātiko.² paṭṭo ti cheko samattho paṭibalo sarasampanno kaṇṭhamādhuriyena samannāgato. *kismiñ viyā* 'ti kiṁsu viya kilesa viya hirot-tappavasena kampanam viya pakampanam³ viya hotīti attho. *addhānamaggan* ti addhanasankhātam dighamaggam nagaravīthimaggan ti attho. *te bhikkhū acchindimsū* 'ti mu-simsu pattacīvaraṇi tesam⁴ harimśū 'ti attho. *anuyuñjāhīti bhikkhubhāvam*⁵ jānanatthāya puccha. anuyuñjiyamānā 'ti pabbajjā upasampada⁶ pattacīvaraḍhiṭhānādini pucchiyamānā. etam attham ārocesun ti bhikkhubhāvam jānāpetvā yo⁷ Sāketā Sāvatthim addhānamaggapaṭipannā⁸ ti ādinā na-yena vutto, etam attham ārocesum. aññātakam gahapatim vā ti ādisu yam parato tiñena vā paññena vā paṭicchādetvā ti vuttam, tam ādīm katvā evam anupubbakathā⁹ vedi-tabbā. sare core passitvā daharā pattacīvaraṇi gahetvā palātā, corā therānam nivāsanapārupanamattam yeva haritvā gacchanti, therehi n' eva tāva cīvaraṇi viññāpetabbam na sākhāpalāsam bhañjitabbam, atha daharā. sabbam bhañdakam¹⁰ chaddhetvā¹¹ palātā corā therānam nivāsanapārupanam tañ ca bhañdakam¹⁰ haritvā¹² gacchanti, daharehi ḁagantvā attano nivāsanapārupanāni na tāva therānam dātabbāni, na hi anacchinna cīvaraṇi attano atthāya sākhāpalāsam bhañjituṁ labhanti, acchinna cīvaraṇam pana atthāya labhanti pi¹³ acchinna cīvaraṇa 'va¹⁴ attano pi paresam pi atthāya labhanti. tasmā therehi vā sākhāpalāsam bhañjituṁ vākā-dihī ganthitvā¹⁵ daharānam dātabbāni, daharehi vā therānam atthāya bhañjituṁ ganthitvā¹⁵ tesam hatthe datvā vā adatvā

¹ Bp. °kamma.

² Bp. loḷa°.

³ Bp. Ssp. sañkam°.

⁴ Bp. Ssp. nesam.

⁵ Bp. °bhāva.

⁶ Bp. Ssp. °pāda.

⁷ Ssp. yv āyam for yo.

⁸ Bp. °ppati°; Ssp. °maggam pati°.

⁹ Ssp. °pubbi°.

¹⁰ Ssp. bhañdikam.

¹¹ Bp. chaddetvā.

¹² Bp. gahetvā.

¹³ Bp. Ssp. omit pi.

¹⁴ Ssp. ca for 'va.

¹⁵ Bp. ganthetvā; Ssp. ganthitvā.

vā attanā nivāsetvā attano nivāsanapārupanādīni¹ therānam dātabbāni, n' eva bhūtagāmapātabbyatāya² pācittiyām hoti na tesam dhāraṇe dukkaṭam. sace antarāmagge rajakattharaṇam vā hoti aññe vā tādise manusse passantī cīvaraṁ viññāpetabbam, yāni ca tesam³ te vā viññattamanussā⁴ aññe vā sākhāpalāsanivāsane bhikkhū⁵ disvā ussāhajātā vatthāni denti tāni sadasāni vā hontu adasāni vā nilādinānāvannāni vā kappiyāni pi akappiyāni pi sabbāni acchinnacīvaraṭṭhāne ṭhitattā tesam nivāsetuñ ca pārupituñ ca vat-tānti, vuttam pi c'⁶ etam Parivāre :—

akappakatam na pi rajaṇāya rattam tena nivattho
yena kāmaṁ vajeyya na c' assa hoti āpatti,
so ca dhammo sugatena desito,
pañhāmesā kusalehi cintitā ti.

ayam hi pañho acchinnacīvaraṇakabhikkhum⁷ sandhāya vutto, atha pana titthiyehi samāgacchanti⁸ te ca nesam kusacīravākacīraphalakacīrāni denti tāni pi laddhim agahetvā⁹ nivāsetum vat-tānti, nivāsetvāpi laddhi na gaheṭabbā. idāni yam āvāsam paṭhamam upagacchanti,¹⁰ sace tattha hoti saṅghassa vihāracīvaraṁ vā ti ādīsu vihāracīvaraṁ nāma manussā āvāsam kāretvā cattāro pi paccayā amhākam yeva¹¹ santakā paribhogam gacchantū 'ti ticīvaraṁ¹² sajjetvā¹³ attanā kārāpite āvāse ṭhapenti etam vihāracīvaraṁ nāma. uttarattharanan ti mañcakassa upari attharanakam pacattharanam¹⁴ vuccati. bhummatharanam¹⁵ ti parikammakatāya bhūmiyā vanṇānurakkhaṇattham¹⁶ ¹⁷cimilikāhi katvā attharanti,¹⁷ tassa upari taṭṭikam¹⁸ pacattharitvā¹⁹ cañkamanti. bhisicchaviti mañcabhisiyā vā pīthakabhisiyā

¹ Bp.Ssp. °panāni.

² Bp.Ssp. °pāṭabya°.

³ Bp.Ssp. nesam.

⁴ Ssp. manussā for this.

⁵ Bp. omits bhikkhū.

⁶ Bp.Ssp. h' for c'.

⁷ Bp.Ssp. °rakam bhikkhum.

⁸ Bp. sahagacchanti.

⁹ Bp.Ssp. aggahetvā.

¹⁰ Ssp. °gacchati.

¹¹ Ssp. eva. ¹² Ssp. cīvaraṁ.

¹³ Ssp. sajjitvā.

¹⁴ Bp.Ssp. omit this.

¹⁵ Bp. bhūma° for bhumma°.

¹⁶ Bp. rakkaṇattham; Ssp. rakkaṇatthāya.

¹⁷⁻¹⁷ Ssp. vilimikāhi kataattharanam for these.

¹⁸ Ssp. taṭṭikam.

¹⁹ Bp. pattharityvā; Ssp. attharitvā.

vā chavi, sace pūritā hoti vidhūnitvāpi¹ gahetum vattati evam etesu vihāracivārādisu yam tattha āvāse hoti tari anāpuccchāpi gahetvā nivāsetum vā pārupitum vā acivara kānam² bhiikkhūnam labbhatiti veditabbam. tañ ca khe labhitvā odahissāmi puna thapessāmīti adhipāyena na mūlacchejjāya, labhitvā ca pana nātito vā upatṭhākato vā aññato vā kutoci³ pākatikam eva kātabbam, videsagatena ekasmim saṅghike āvāse saṅghikaparibhogena paribhuñjanathāya thapetabbam. sac' assa paribhogen' eva tam jirati vā nassati vā givā na hoti, sace pana etesam vuttappakārānam⁵ gihīvatthādinam bhisicchavipariyantānam kiñci na labbhati, tena tiñena vā paññena vā paticchādetvā āgantabban ti. kehici vā acchinnan ti ettha yam pi acchinnacivārā ācariyupajjhāyā⁶ aññe āhar⁷ āvuso cīvaran⁸ti yācitvā vā vissāsenā vā ganhanti tam pi saṅgaham gacchatiti vattum yujjati. paribhogajinnam vā ti ettha ca acchinnacivārānam ācariyupajjhāyādinam⁸ attanā tiñapanñehi paticchādetvā dinnacivaram⁹ pi saṅgaham gacchatiti vattum yujjati, evam hi te acchinnacivaraṭṭhāne naṭṭhacivaraṭṭhāne ca ṛhitā bhavissanti, tena nesam viññattiyañ ca akappiyacivāraparibhoge ca anāpatti, anurūpā bhavissatiti, nātakānam pavāritānan ti ettha ca nesam⁹ santakam dethā 'ti viññāpentassa yācantassa anāpattiti evam attho datṭhabbo, na hi nātakāpavāritānam¹⁰ āpatti vā anāpatti vā hoti. attano dhanenā 'ti etthāpi attano kappiyabhañdena kappiyavohāren' eva cīvaram¹¹ viññāpentassa cetāpentassa¹² parivattāpentassa¹² anāpattiti evam attho datṭhabbo. pavāritānan ti ettha ca saṅghavasena pavāritesu pamāṇam eva vat̄atati puggalikapavāraṇāya yam yam pavāreti tam tañ n̄eva¹³ viññāpetabbam, yo¹⁴ catūhi pacceyehi pavāretvā sayam eva sallakkhetvā kālānukālam cīvarāni divase divase yāgubhattā-

¹ Ssp. vidhunetvāpi.

² Bp. Ssp. acchinnacīva°.

³ Ssp. adds pi.

⁴ Ssp. videsam gatena.

⁵ Bp. °kāra.

⁶ Ssp. ācariyūpa°.

⁷ Bp. āhara.

⁸ Ssp. dinnam cīvaram.

⁹ Bp. Ssp. etesam for ca nesam.

¹⁰ Ssp. nātakānam pava°.

¹¹ Ssp. omits cīvaram.

¹² Ssp. adds vā.

¹³ Bp. Ssp. tam yeva for tañ n̄eva.

¹⁴ Ssp. adds hi.

dīnīti¹ evam yena yen² attho tam tam deti tassa viññāpanakiccam n' atthi, yo pana pavāretvā bālatāya vā satisammosena vā na deti so viññāpetabbo. so mayham geham pavāremīti vadati, tassa geham gantvā yathāsukham nisiditabbam nipajjitatbbam na kiñci gahetabbam. yo pana yam mayham gehe atthi tam pavāremīti vadati yam tattha kappiyam tam viññāpetabbam. gehe pana nisiditum vā nipajjitudum vā na labbhatīti Kurundiyam vuttam. aññassatthāyā 'ti ettha attano ñātakapavārite na kevalam attano athaya atha kho aññassāpi³ atthāya viññāpentassa anāpattiti ayam eko attho. ayam pana dutiyo: aññassā 'ti ye aññassa ñātakapavāritā te tass' eva aññassā 'ti laddhavohārassa Buddharakkhitassa vā Dhammarakkhitassa vā atthāya viññāpentassa anāpattiti, sesam vuttānattham eva. samutthānādisu idam pi chasamuññhānam kiriyam⁴ nosaññāvimokkham acittakam paññattivajjam kāyakammam⁵ vacikammam ticittam tivedanan ti. aññātakaviññattisikkhāpadavaññanā niññhitā.

Tena samayenā 'ti tatuttarisikkhāpadam.⁶ tattha abhihañhun ti abhiti upasaggo, haritun ti attho, gañhitun ti vuttam hoti. pavāreyyā 'ti icchāpeyya iccham rucim uppādeyya vadeyya nimanteyyā 'ti attho. abhihañhun pavārentena pana yathā vattabbam tam ākāram dassetum yāvatatakam icchasi tāvatakam gañhāhīti evam assa padabhājanam vuttam. athavā yathā nekkhammad daññhukhemato ti ettha disvā ti attho, evam idhāpi abhihañhun pavāreyyā 'ti abhiharitvā pavāreyyā 'ti attho. tattha kāyābhīhāro vācābhīhāro⁷ ti duvidho abhīhāro, kāyena vā hi⁸ vatthāni abhiharitvā pādamūle ṭhapetvā yattakam icchasi tattakam gañhāhīti vadanto pavāreyya, vācāya vā amhākam dussakoññhāgāram paripuññam yattakam icchasi tattakam gañhāhīti vadanto pavāreyya tad ubhayam pi ekajjhām katvā abhihañhun pavāreyyā 'ti vuttam. santaruttaraparaman ti

¹ Bp. °dīnī.² Ssp. yena.³ Bp. Ssp. aññass' for aññassāpi.⁴ Bp. kriyam.⁵ Bp. °mma.⁶ Ssp. taduttari°.⁷ Ssp. adds vā.⁸ Ssp. omits hi.

saantaram uttaram paramam assa cīvaraśā 'ti santarutta-raparamam, nivāsanena saddhim pārupanam ukkaṭṭhaparicchedo assā 'ti vuttam hoti. tato cīvaraṁ sāditabban ti tato abhihaṭacīvarato ettakam cīvaraṁ gahetabbam na ito paran ti attho, yasmā pana acchinnasabbacīvarena ticīvariken¹ eva bhikkhunā evarū paṭipajjitabbam, aññena aññathāpi tasmā nam² vibhāgam dassetum sace tīni natthāni honūti ādinā nayen³ assa⁴ padabhājanam vuttam, tatrāyam vinicchayo: yassa tīni natthāni tena dve sāditabbāni, ekam nivāsetvā ekam pārupitvā añnam sabhāgatthānato pariyesissati, yassa dve naṭṭhāni tena ekam sāditabbam. sace pakatiyā ca⁵ santaruttarena carati dve sāditabbāni, evam ekam sādiyanten' eva samo bhavissati,⁶ yassa tīsu ekam nattham na sāditabbam, yassa pana dvīsu ekam naṭṭham ekam sāditabbam, yassa ekam yeva hoti tañ ca naṭṭham dve sāditabbāni. bhikkhuniyā pana pañcasu pi naṭṭhesu dve sāditabbāni, catūsu naṭṭhesu ekam sāditabbam, tīsu naṭṭhesu kiñci na sāditabbam. ko pana vādo dvīsu vā ekasmīm vā, yena kenaci hi santaruttaraparamatāya thātabbam, tato uttarim⁷ na labbhatīti idam ettha lakkhaṇam. sesakam āharissāmīti dve cīvaraṇi katvā sesam puna āharissāmīti attho, na acchin-nakāraṇā ti bāhusaccādigunavasena⁸ denti. ñātakānan ti ādisu ñātakānam dentānam sādiyantassa pavāritānam den-tānam sādiyantassa, attano dhanena sādiyantassa anāpat-tīti attho. atṭhakathāsu pana ñātakapavāritaṭṭhāne paka-tiyā⁹ bahum pi vatṭati, acchinnacīvarakāraṇā¹⁰ pamāṇam eva vatṭatiti vuttam, tam pāliyā na sameti, yasmā pan' idam sikkhāpadam aññass' atthāya viññāpanavatthusim yeva paññattam tasmā idha aññass' atthāya 'ti na vuttam, sesam uttānattham eva. samutthānādīsu idam pi chasam-utthānam, kiriyā¹¹ nosaññāvimokkhām acittakam pañnat-tivajjam kāyakammam¹² vacīkammam ticittam tivedanan ti. tatuttarisikkhāpadavaṇṇanā¹³ niṭhitā.

¹ Bp. °raken'.² Bp. Ssp. tam.³ Ssp. nayena.⁴ Ssp. tassa.⁵ Bp. Ssp. va for ca.⁶ Ssp. inserts ekam nattham na sāditabbam after this. ⁷ Bp. uttari.⁸ Bp. bāhusaccādi°. ⁹ Ssp. adds va. ¹⁰ Bp. Ssp. acchinnakāraṇā.¹¹ Bp. kriyām.¹² Bp. °kamma.¹³ Ssp. tadu°.

Tena samayenā 'ti upakkhatasikkhāpadam. tattha *atth'* āvuso¹ *upaṭṭhāko* ti āvuso yam tvaṁ bhaṇasi atthi evarūpo so mama upaṭṭhāko ti ayam ettha attho. *api m' ayya²* evam hotīti api me ayya² evam hoti. *api m' ayyā evam* ti³ pi pāṭho. *bhikkhum pan'* eva uddissāti ettha uddissā 'ti avadissa⁴ ārabbha, yasmā pana yam uddissa upakkhaṭam hoti, tam tassa⁵ atthāya upakkhatam nāma hoti tasmā 'ssa padabhājane bhikkhuss' atthāyā 'ti vuttam. *bhikkhum ārammaṇam karitvā* ti bhikkhum paccayam karitvā⁶ yam hi bhikkhum uddissa upakkhaṭam tam niyamen' eva bhikkhum paccayam katvā upakkhaṭam hoti, tena vuttam bhikkhum ārammaṇam karitvā ti, pacayo pi hi labhati māro ārammaṇan ti ādisu ārammaṇan ti āgato. idāni uddissā 'ti ettha yo kattā tassa ākāradassanattham vuttam.⁷ *bhikkhum acchādetukāmo* ti.⁸ bhikkhum acchādetukāmena hi tena tam udissa upakkhaṭam na aññena kāranena iti so acchādetukāmo hoti, tena vuttam bhikkhum acchādetukāmo ti. *aññātakagahapatissa⁹* vā ti aññātakagahapatinā¹⁰ vā ti attho, karanatthe hi idam sāmivacanam, padabhājane pana byañjanam avicāretvā atthamattam eva dassetum aññātako¹¹ gahapati nāmā 'ti ādi vuttam, cīvaracetāpannan ti cīvaramūlam. tam pana yasmā hiraññādisu aññataram hoti tasma padabhājane hiraññām vā ti ādi vuttam. *upakkhaṭam hotīti sajjitam* hoti saṁharitvā ṭhapitam. yasmā pana hiraññām vā ti ādinā vacanen' assa upakkhatabhāvo dassito hoti, tasmā upakkhaṭam nāmā 'ti padam uddharitvā visum padabhājanam¹² vuttam, iminā 'ti upakkhaṭam sandhāya āhā, ten' ev' assa padabhājane paccupatṭhitena 'ti vuttam, yam hi upakkhatam saṁharitvā ṭhapitam tam paccupatṭhitam hotīti, acchādessāmiti vohāravacanam etam, ithannāmassa bhikkhuno dassāmiti ayam pan' ettha attho, ten' ev' assa padabhājane pi dassāmiti vuttam. *tatra c' eso bhikkhū* 'ti yattha¹³ so gaha-

¹ Bp.Ssp. insert nam so.² Ssp. ayyā.³ Ssp. hotiti for ti.⁴ Ssp. apadissa.⁵ Bp. tass'.⁶ Ssp. katvā.⁷ Bp.Ssp. omit vuttam.⁸ Bp.Ssp. add vuttam.⁹ Bp.Ssp. aññātakassa gaha°.¹⁰ Bp. aññātakena gaha°.¹¹ Bp.Ssp. insert nāma ... pa ...¹² Bp.Ssp. add na.¹³ Bp.Ssp. yatra.

pati vā gahapatānī vā tatra so bhikkhu pubbe appavāri¹ upasaṅkamitvā cīvare vikappam āpajjeyya ce iti ayam etti padasambandho, tattha upasaṅkamitvā ti imassa gantvā iminā 'vā atthe siddhe pacuravohāravasena gharanti vuttar yatra pana so dāyako tatra gantvā ti ayam ev² ettha atti tasmā puna pi vuttaṁ yattha katthaci upasaṅkamitvā i vikappam āpajjeyyā 'ti visitṭhakappam adhikavidhāna āpajjeyya, padabhājane pana yen' ākārena³ vikappo³ āpanno hoti tam eva dassetum āyatam vā ti ādi vuttaṁ. sādhū 'ti āyacane nipāto, vatā 'ti parivitakke, man ti attānam niddissati,⁴ āyasmā ti param ālapati āmanteti, yasmā pan⁵ idam sabbam vyāñjanamattam eva uttānattham eva tasmā 'ssa padabhājane attho na vutto. kalyāṇakamyataṁ upādāyā 'ti sundarakāmatam visitṭhakāmatam cittena gahetvā, tassa āpajjeyya ce iti⁶ iminā sambandho, yasmā pana yo, kalyāṇakamyataṁ upādāya āpajjati so sādhaththiko⁷ mahag-ghatthiko hoti tasmā 'ssa padabhājane vyāñjanam pahāya adhippetattham eva dassetum tad eva vacanam vuttaṁ, yasmā pana na⁸ imassa āpajjanamatten' eva āpatti sisam eti tasmā tassa vacanenā 'ti ādi vuttaṁ. anāpatti nātakānan ti ādisu nātakānan ti⁹ nātakānam cīvare vikappam āpajjan-tassa anāpatti evam attho daṭṭhabbo. mahagghān cetā-petukāmassa appaggham cetāpeñti gahapatissa visatiaggha-nakam cīvaraṁ cetāpetukāmassa alam mayham etena dasag-ghanakam vā atṭhagghanakam vā dehiti vadati¹⁰ anāpatti,¹¹ appagghan ti idañ ca atirekanivāraṇattham¹² eva vuttaṁ, samake pi pana anāpatti, tañ ca kho agghavasen' eva na pamānavasena, agghavaddhanakam h' idam¹³ sikkhāpadam tasmā yo visati agghanakam antaravāsakam cetāpetukāmo tam ettakam eva me¹⁴ agghanakam cīvaraṁ dehiti vattum pi vattati, sesam uttānattham eva. samuṭṭhānādini pi tat uttari sikkhāpadasadisā n' evā 'ti. paṭhamaupakkhaṭasikkhāpa-davaṇṇanā niṭṭhitā.

¹ Ssp. omits ev'.² Ssp. yena kārapena.³ Ssp. vikappam.⁴ Bp.Ssp. niddisati.⁵ Ssp. pana.⁶ Bp. ti.⁷ Ssp. sādhutthiko.⁸ Bp. omits na.⁹ Bp.Ssp. omit nātakānan ti.¹⁰ Ssp. vadato.¹¹ Ssp. °ttīti.¹² Ssp. °nīvara°.¹³ Ssp. h' idam.¹⁴ Ssp. omits me.

dutiyaupakkhatē¹ pi iminā 'va nayena attho veditabbo, tam hi imassa anuppaññattisadisam,² kevalam pañhamasikkhāpade ekassa pīlā katā dutiye dvinnam, ayam ev³ ettha viseso, sesam sabbam pathamasadisam eva, yathā ca dvinnam evam bahunnam⁴ pīlam⁵ katvā gañhato⁶ pi āpatti veditabbo ti. dutiyaupakkhatavannanā⁷ nitthitā.

Tena samayenā 'ti rājasikkhāpadam. tattha upāsakam saññāpetvā ti jānāpetvā. iminā mūlena cīvaraṁ kīnitvā therassa dehit evam vatvā ti adhippāyo. paññāsam⁸ bandho ti paññāsam⁸ kahāpañam⁹ dāndo ti vuttam hoti. paññāsam baddho¹⁰ ti pi pātho, ¹¹paññāsam jito hoti¹² paññāsam dāpetabbo ti adhippāyo.¹¹ *ajjuñho bhante āgamehīti* bhante ajja ekam¹³ divasam, amhākām tiṭṭha adhvāsehīti attho. *parāmasīti* ganhi. *jito*¹⁴ 'sīti jito asi.¹⁵ *rājabhoggo* ti rājato bhoggam bhuñjitabbam assa atthīti¹⁶ rājabhoggo, rājabhogo ti pi pātho, rājato bhogo assa atthīti attho. *pahineyyā*¹⁷ 'ti peseyya. uttānatthattā pan' assa padabhājanam na vuttam, yathā ca etassa evam cīvaraṁ itthannāmam bhikkhun ti ādinam pi padānam uttānatthattā yeva padabhājanam na vuttan ti veditabban ti.¹⁸ *ābhatan*¹⁹ ti ānītam. *kālena kappiyā* ti yuttapattakālena, yadā no attho hoti²⁰ tadā kappiyam²⁰ cīvaraṁ gañhāmā²¹ 'ti attho. *veyyāvaccakaro* ti kiccakaro kappiyakārako ti attho. *saññatto so mayā* ti āñatto so mayā, yathā tumhākām cīvarena atthe sati cīvaraṁ dassati evam vutto ti attho. *attho me āvuso cīvarenā* ti codanālakkhaṇani-dassanam etam, idam vā²² hi vacanam²³ vattabbam assa vā

¹ Ssp. °kkhatasikkhāpade and omits pi.

² Bp. anupa°.

³ Ssp. omits ev>.

⁴ Bp.Ssp. bahūnam.

⁵ Ssp. pīlanam.

⁶ Bp. gañhāto.

⁷ Bp.Ssp. °ṭasikkhāpadavañ°.

⁸ Bp.Ssp. paññāsa.

⁹ Bp. °pañ.

¹⁰ Bp.Ssp. bandho.

¹¹⁻¹¹ Ssp. omits this sentence.

¹¹ Bp. omits hoti.

¹³ Bp.Ssp. eka.

¹⁴ Bp. Ssp. jino.

¹⁵ Bp.Ssp. 'si, and Ssp. adds paññāsam jito asi, paññāsam dāpetabbo ti adhippāyo.

¹⁷ Bp.Ssp. °neyyā.

¹⁶ Bp. 'tthīti.

²⁰ Ssp. kappiya.

¹⁸ Bp.Ssp. omit ti. ¹⁹ Ssp. ābhatan.

²³ Ssp. vohāravacanam.

²¹ Ssp. patīggan°. ²² Bp.Ssp. omit vā.

attho yāya kāyaci bhāsāya, idam codanālakkhaṇam, dehi me cīvaran ti ādini pana na vattabbākāradassanattham vut-tāni, etāni¹ vacanāni etesam vā attho yāya kāyaci bhāsāya na vattabbo. dutiyam pi vattabbo dutiyam pi vattabbo ti attho me āvuso cīvarenā 'ti idam eva yāvatatiyam vattabbo.² evam dvattikkhattum codetabbo sāretabbo ti ettha uddit-thacodanāparicchedam dassetvā idāni dvattikkhattum³ coda-yamāno sārayamāno tam cīvaraṁ abhinippahādeyya icc' etam kusalan ti imesam padānam saṅkhepato attham dassento sace abhinippahādeti icc' etam kusalan ti āha, evam yāvata-tiyam codento tam cīvaraṁ yadi nippahādeti sakkoti attano paṭilābhavasena nippahādetum icc' etam kusalam sādhu su-ṭhu sundaram, catukkhattum pañcakkhattum chakkhattu paramam tuṇhibhūtena uddisa thātabban ti thānalakkhaṇa-nidassanam etam. chakkhattum paraman ti ca bhāvanapuri-sakavacanam etam,⁴ chakkhattum paramam hi⁴ etena cīvaraṁ uddissa tuṇhibhūtena thātabbam, na añnam kiñci kātabbam, idam thānalakkhaṇam, tattha yo sabbatthānānam sādhāraṇo tuṇhibhāvo tam tāva dassetum padabhājane tattha gantvā tuṇhibhūtenā 'ti ādi vuttam. tattha na āsane nisī-ditabban ti idha bhante nisidathā 'ti vuttena⁵ pi na nisī-ditabbam. na āmisam paṭiggahetabban ti yāgukhajjakādi-bhedam kiñci āmisam gaṇhatha⁶ bhante ti yāciyamānenāpi na gaṇhitabbam, na dhammo bhāsitabbo ti maṅgalam vā anumodanam vā bhāsatthā 'ti yāciyamānenāpi kiñci na bhāsitabbam, kevalam hi⁷ kiṁ kāraṇā āgato 'sīti pucchiyamāno na⁸ jānāsi āvuso ti vattabbo, pucchiyamāno ti idam⁹ karaṇatthe paccattavacanam, athavā, puccham kurumāno¹⁰ pucchiyamāno¹¹ ti evam p'¹² ettha attho daṭṭhabbo, yo hi puccham karoti so ettakam vattabbo ti, thānam bhañjatīti agatakāraṇam bhañjati.

¹ Ssp. adds hi.² Bp. adds ti.³ Ssp. dvitti^o.⁴⁻⁴ Bp. °ttuparaman ti hi; Ssp. °ttuparaman hi.⁵ Bp. Ssp. vuttenāpi.⁶ Ssp. °hātha.⁷ Bp. Ssp. omit hi.⁸ Bp. °mānenā for °māno na; Ssp. °māno and omits na.⁹ Ssp. adds hi.¹⁰ Ssp. adds ti.¹¹ Ssp. pucchayamāno.¹² Bp. omits p'.

idāni yā tisso codanā cha¹ thānāni vuttāni, tattha vuddhiñ² ca hāniñ ca dassento catukkhattum codetvā ti ādim āha, yasmā³ ettha ekacodanā vuddhiyā⁴ dvinnam thānānam hāni vuttā, tasmā ekacodanāya⁵ dviguṇam⁶ thānām ti lak-khaṇam⁷ dassitām hoti. iti iminā lakkhaṇena tickhattum codetvā chakkhattum thātabbam, dvikkhattum codetvā atthakkhattum thātabbam, sakim codetvā dasakkhattum thātabbam, yathā ca chakkhattum codetvā na thātabban ti vuttam, evam dvādasakkhattum thatvā na codetabban ti vuttam eva hoti. tasmā sace codeti yeva na tiṭṭhati cha codanā labbhanti, sace tiṭṭhati yeva na codeti dvādasa thānāni labbhanti, sace codeti pi tiṭṭhati pi ekāya codanāya dve thānāni hāpetabbāni, tattha yo ekadivasam eva punappunañ gantvā chakkhattum codeti, sakim yeva vā gantvā attho me āvuso cīvarenā 'ti chakkhattum vadati, tathā ekadivasam eva punappunañ gantvā dvādasakkhattum tiṭṭhati sakim yeva vā gantvā tatra tatra thāne tiṭṭhati, so pi sabbacodanāyo sabbatthānāni ca bhañjati, ko pana vādo nānādivasesu evam karontassā 'ti evam ettha vinicchayo veditabbo. *yat' assa cīvaracetāpannam ābhatañ*⁷ ti yato rajato vā rājabhoggato vā assa bhikkhuno cīvaracetāpannam ānitam. *yatrassā*⁸ 'ti pi pāṭho, ayam ev' attho, *yatthassā* 'ti pi pāṭhanti yasmim thāne assa cīvaracetāpannam pesitan ti ca attham kathenti, byañjanam pana na sameti, tatthā 'ti tassa rañño vā rājabhoggassa vā santike, samipatthehi idam bhummavacanam. *na tam tassa bhikkhuno kiñci attham anubhotiti tam cetāpannam*⁹ *tassa bhikkhuno kiñci appamattakam* pi kammam na nipphädeti. *yuñjant' āyasmanto sakan* ti āyasmanto attano santakam dhanañ¹⁰ pāpuṇantu. mā vo sakan vinassā 'ti tumhākam santakam mā vinassatu. yo pana n' eva sāmarā gacchati na dūtam vā¹¹ pāheti vattabhedadukkatañ¹² āpajjati.

¹ Bp. cha ca for cha.² Bp. Ssp. vuddhiñ.³ Ssp. adds ca.⁴ Bp. Ssp. vuddhiyā.⁵ Bp. Ssp. ekācodanā.⁶ Bp. diguṇam.⁷ Ssp. abhaṭan.⁸ Bp. tatvassā; Ssp. yatrassā.⁹ Ssp. cīvaracetāpannam.¹⁰ Ssp. inserts yuñjantu etam after dhanam.¹¹ Bp. Ssp. omit vā.¹² Ssp. °bhede dukkatañ.

kim pana sabbakappiyakārakesu evam̄ patipajjitatabban ti. na patipajjitatbam̄, ayam̄ hi kappiyakārako nāma sañ-khepato duvidho niddittho ca¹ aniddittho ca,² tattha niddittho dūvidho bhikkhunā niddittho dūtena niddittho ti, aniddittho pi duvidho mukhavevatikakappiyakārako param-mukhakappiyakārako ti, tesu bhikkhunā niddittho sam-mukhāsammukhavasena catubbidho hoti, tathā dūtena niddittho pi. kathaṁ, idh' ekacco bhikkhussa cīvaratthāya dūtena akappiyavatthum̄ pahiṇāti,³ dūto tam̄ bhikkhum̄ upasaṅkamitvā idam bhante itthannāmena tumhākam̄ cīvaratthāya pahitam̄ gaṇhatha⁴ nan ti vadati, bhikkhu na yidam kappatīti paṭikkhipati, dūto atthi pana te bhante veyyāvaccakaro ti pucchati, puññatthikehi ca upāsakehi bhikkhūnam̄ veyyāvaccam̄ karothā 'ti ānattā vā bhikkhūnam̄ vā sanditthasambhattā⁵ keci veyyāvaccakarā honti, tesam̄ aññataro tasmim̄ khaṇe bhikkhussa santike nisinno hoti, bhikkhu nam̄⁶ niddisati ayam̄ bhikkhūnam̄ veyyāvaccakaro ti, dūto tassa hatthe akappiyavatthum̄ datvā therassa cīvaraṁ kinītvā⁷ dehitī gacchati, ayam̄ bhikkhunā sammukhā⁸ niddittho. no ce bhikkhussa santike nisinno hoti api ca kho bhikkhu niddisati asukasmim̄ nāma gāme itthannāmo bhikkhūnam̄ veyyāvaccakaro ti, so⁹ gantvā tassa hatthe akappiyavatthum̄ datvā therassa cīvaraṁ kinītvā⁷ dadeyyāsiti āgantvā bhikkhussa ārocetvā gacchati, ayam̄ eko bhikkhunā asammukhā⁸ niddittho. na h' eva kho so dūto attanā āgantvā āroceti api ca kho aññam̄ pahiṇāti³ dinnam̄ mayā bhante tassa hatthe cīvaracetāpannam̄ cīvaraṁ paṭiganhey-yāthā¹⁰ 'ti ayam̄ dutiyo bhikkhunā asammukhā⁸ niddittho. na h' eva kho aññam̄ pahiṇāti³ api ca gacchanto 'va bhikkhun̄ vadati aham̄ tassa hatthe cīvaracetāpannam̄ dassāmi tumhe cīvaraṁ gaṇhey-yāthā 'ti ayam̄ tatiyo bhikkhunā asammukhā⁸ niddittho ti. evam̄ eko sammukha⁸ niddittho tayo asam-mukhā nidditthā ti ime cattāro bhikkhunā niditthaveyyā-

¹ Bp. omits ca.

² Ssp. cā 'ti.

³ Bp. pahiṇāti.

⁴ Ssp. gaṇhātha.

⁵ Bp. Ssp. sanditthā°.

⁶ Bp. Ssp. tam̄.

⁷ Ssp. kinītvā.

⁸ Ssp. °kha.

⁹ Ssp. so dūto.

¹⁰ Ssp. gaṇhey-yāthā.

vaccakarā¹ nāma, etesu imasmim rājasikkhāpade vuttanayen' eva paṭipajjitabbam. aparo bhikkhu purimanayen' eva dūtena pucchito natthitāya vā avicāretukāmatāya vā n' atth' amhākam kappiyakārako ti vadati tasmiñ ca khaṇe koci manusso āgacchati dūto tassa hatthe akappiyavatthum datvā imassa hatthato cīvaram gānheyyāthā 'ti vatvā gacchati ayam dūtena sammukhā² niddittho. aparo dūto gāmam pavisitvā attanā³ abhirucitassa yassa⁴ kassaci hatthe akappiyavatthum datvā purimanayen' eva āgantvā vā⁵ āroceti aññam vā pahiṇāti⁶ aham asukassa nāma hatthe cīvaracetāpannam dassāmi tumhe cīvaram gānheyyāthā 'ti vatvā⁷ gacchati, ayam tatiyo dūtena asammukhā² niddittho ti. evam eko sammukhā² niddittho tayo asammukkhā² nidditthā ti īme cattāro dūtena nidditthaveyyāvaccakarā¹ nāma, etesu mendakasikkhāpade vuttanayena paṭipajjitabbam. vuttam h' etam santi bhikkhave manussā saddhā pasannā te kappiyakārakānam hatthe hiraññānam upanikkhipanti iminā yam ayyassa kappiyam tam dethā 'ti. anujānāmi bhikkhave yam tato kappiyam tam sāditum na tv' ev' āham bhikkhave kenaci pariyāyena jātarūparajataṁ sāditabbam pariyesitabban ti⁸ vadāmiti. ethha⁹ codanāya parimāṇam¹⁰ n' atthi, mūlam asādiyantena sahassakkhattum pi codanāya vā ṭhānenā vā kappiyabhandam sāditum vaṭṭati, no ce deti aññam kappiyakārakam ṭhapetvāpi āharāpetabbam, sace icchatī mūlasāmikānam pi kathetabbam, no ce icchatī na kathetabbam.

aparo bhikkhu purimanayen' eva dūtena pucchito n' atth' amhākam kappiyakārako ti vadati, tad añño samipe thito sutvā āhara bho aham ayyassa cīvaram cetāpetvā dassāmīti vadati, dūto handa bho dadeyyāsīti tassa hatthe datvā bhikkhussa anārocetvā 'va gacchati, ayam mukhavevatikakappiyakārako. aparo bhikkhuno upatthākassa vā aññassa vā hatthe akappiyavatthum datvā therassa cīvaram

¹ Bp. nidditthā°.

² Ssp. °kha.

³ Ssp. attano.

⁴ Bp. omits yassa.

⁵ Ssp. omits vā.

⁶ Bp. pahiṇati.

⁷ Ssp. adds vā.

⁸ Bp. omits ti.

⁹ Bp. adds ca.

¹⁰ Bp. pamāṇam.

dadeyyasīti etto¹ 'va pakkamati, ayam parammukhākappiyakārako ti ime dve anidditthakappiyakārakā nāma, etesu aññātakaappavāritesu viya paṭipajjitabbam. sace sayam eva cīvaraṁ ānetvā dadanti gahetabbam, no ce na² kiñci vattabbā,³ desanāmattam, eva c' etam dūtena cīvaracetāpannam pahiṇeyyā 'ti, sayam āharitvāpi piṇḍapātādinam atthāya dadantesu pi es' eva nayo. na kevalañ ca⁴ attano yeva atthāya sampaticchitum na vattati, sace pi⁵ koci jātarūparajatam ānetvā idam saṅghassa dammi ārāmam⁶ karotha cetiyam⁷ vā bhojanasālādinam vā aññataran ti vadati, idam pi sampaticchitum na vattati, yassa kassaci hi aññassa⁸ atthāya sampaticchantassa dukkaṭam hotiti Mahāpaccariyam vuttam. sace pana na yidam bhikkhūnam sampaticchitum vattatiti paṭikkhitte vadḍhaḥinam vā kammakarānam vā hatthe bhavissati kevalam tumhe sukataṁ⁹ dukkaṭam jānathā¹⁰ 'ti vatvā tesam hatthe datvā pakkamati vattati. athāpi¹¹ manussānam hatthe bhavissati mayham eva vā hatthe bhavissati kevalam tumhe yam yassa dātabbam tad atthāya peseyyāthā 'ti vadati, evam pi vattati. sace pana saṅgham vā ganam vā puggalam vā anāmasitvā idam hiraññasuvanṇam cetiyassa dema vihārassa dema navakammassa demā 'ti vadanti paṭikkhipitum na vattati, ime idam bhanantiti kappiyakārānam ācikkhitabbam, cetiyādīnam atthāya tumhe gahetvā ṭhapethā 'ti vutte pana amhākam gahetum na vattatiti paṭikkhipitabbam. sace pana koci bahum hiraññasuvanṇam ānetvā idam saṅghassa dammi cattāro paccaye paribhuñjathā 'ti vadati, tañ ce saṅgho sampaticchati paṭig-gahaṇe pi paribhoge pi āpatti. tatra ce eko bhikkhu na yidam kappatiti paṭikkhipati upāsako ca yadi na kappati mayham eva bhavissaññi gacchati, so bhikkhu tayā saṅghassa labhan-tarāyo kato ti na kenaci kiñci vattabbo, yo hi tam codeti sv eva sāpattiko hoti, tena pana ekena bahū anāpattikā katā,

¹ Ssp. eto.² Bp. omits na.³ Bp. °bbo; Ssp. °bbam.⁴ Ssp. omits ca.⁵ Ssp. omits pi.⁶ Bp. adds vā.⁷ Ssp. inserts vihāram vā before cetiyam.⁸ Bp. aññass'.⁹ Bp. Ssp. sukata.¹⁰ Ssp. jānāthā.¹¹ Bp. Ssp. insert mama.

sace pana bhikkhūhi na vat̄tatīti paṭikkhitte kappiyakārakānam vā hatthe bhavissati mama purisānam vā mayham vā hatthe bhavissati kevalam tumhe paccaye paribhuñjathā 'ti vadati vat̄tati. catupaccayatthāya ca dinnam yena yena paccayena attho hoti, tad attham upanetabbam, cīvaratthāya dinnam cīvare yeva upanetabbam, sace cīvarena tādiso attho n' atthi piṇḍapātādinam saṅgho kilamati saṅghasut̄thutāya apaloketvā tad atthāya pi upanetabbam, es' eva¹ nayo piṇḍapātagilānapaccayatthāya dinne pi senāsanatthāya dinnam pana senāsanassa garubhaṇḍattā senāsane yeva upanetabbam, sace pana bhikkhūsu senāsanam chaddhetvā² gatesu senāsanam vinassati,³ idise kāle senāsanam vissajjetvāpi bhikkhūnam paribhogo anuññāto, tasmā senāsanajagganattham mūlacchejjam akatvā yāpanamattam paribhuñjabbam.

na kevalāñ ca hiraññasuvanñnam eva aññam pi khettavatthādi⁴ akappiyam na sampaticchitabbam, sace hi koci mayhan tisassasampādanakam mahātalākam atthi, tam saṅghassa dammiti vadati, tañ ce⁵ saṅgho sampaticchhati paṭiggahaṇe pi pasibhoge pi āpatti yeva, yo pana tam paṭikkhipati so purimanayen' eva na kenaci kiñci⁶ vattabbo, yo hi tam codeti sv eva sāpattiko hoti, tena pan'⁷ ekena bahū anāpat-tikā katā. yo pana tādisam yeva talākam⁸ dammiti vatvā⁹ bhikkhūhi na vat̄tatīti paṭikkhitto vadati¹⁰ asukañ ca asukañ ca saṅghassa talākam atthi katham¹¹ vat̄tatīti,¹² so vattabbo kappiyam katvā dinnam bhavissatīti, katham dinnam kappiyam hotiti. cattāro paccaye paribhuñjathā 'ti vatvā dinnan ti, so sace sādhu bhante cattāro paccaye,¹³ paribhuñ-jatū¹⁴ ti deti vat̄tati. athāpi talākam gaṇhathā¹⁵ 'ti vatvā na vat̄tatīti paṭikkhitto kappiyakārako atthiti pucchitvā n'

¹ Bp.Ssp. esa for es' eva.

² Bp.Ssp. chaddhetvā.

³ Ssp. nassati.

⁴ Ssp. °dikam.

⁵ Ssp. sace tam for tañ ce.

⁶ Sp. adds na.

⁷ Bp.Ssp. pana.

⁸ Ssp. mahā talākam.

⁹ Ssp. vatvā 'pi.

¹⁰ Ssp. sace before vadati.

¹¹ Bp.Ssp. tam before katham.

¹² Ssp. vattatīti.

¹³ Bp. inserts saṅgho after paccaye.

¹⁴ Ssp. °jathā.

¹⁵ Ssp. gaṇhāthā'.

atthīti vutte idam asuko nāma vicāressati asukassa vā hatthe mayham vā hatthe bhavissati saṅgo kappiyabhañḍam paribhuñjatū 'ti vadati evam vattati,¹ sace pi na vattatiti paṭikkhitto udakaṁ paribhuñjissanti² bhañḍakam dhowissanti² migapakkhino pivissantīti vadati, evam pi vattati. athāpi na vattatiti paṭikkhitto vadati kappiyasīsena gaṇhathā³ 'ti sādhu upāsaka saṅgo pāṇīyam pivissati bhañḍakam dhowissati migapakkhino pivissantīti vatvā paribhuñjitum vattati. athāpi mama talākam vā pokkharaṇīm vā saṅghassa dammīti vutte sādhu upāsaka saṅgo pāṇīyam pivissatīti ādīni vatvā paribhuñjitum vattati yeva, yadi pana bhikkhūhi hatthakammam yācītvā sahatthena ca kappiyapaṭhavim khaṇītvā udakaparibhogatthāya talākam kāritam hoti, tañ ce nissāya sassam nipphādetvā manussā vihāre kappiyabhañḍam denti vattati. atha⁴ manussā eva saṅghassa upakāratthāya saṅghikabhūmim khaṇītvā tam nissāya nippahannasassato kappiyabhañḍam denti evam pi vattati, amhākam ekam kappiyakārakam thapethā 'ti vutte ca thapetum pi labhati,⁵ atha pana te manussā rājabalinā upaddutā pakkamanti, aññe paṭipajjanti na⁶ bhikkhūnam kiñci denti udakaṁ vāretum labbhati, tañ ca kho kasikam-makāle yeva na sassakāle. sace te vadanti nanu bhante pubbe pi manussā imam nissāya sassam akāmsū 'ti, tato vattabbā te saṅghassa imañ ca imañ ca upakāram akāmsu idañ ca⁷ idañ ca kappiyabhañḍam adāmsū 'ti, sace⁸ vadanti mayam pi dassāmā 'ti evam vattati, sace pana koci abyatto akappiyavohārena talākam paṭigāñhati⁹ vā kāreti vā tam bhikkhūhi na paribhuñjabbam, tam nissāya laddham¹⁰ kappiyabhañḍam pi akappiyam eva. sace bhikkhūhi pariccat-tabhāvam ñatvā sāmiko vā tassa puttadhitaro vā añño vā koci varmīse uppanno puna kappiyavohārena deti vattati, upacchinne kulavamīse¹¹ tassa janapadassa yo¹¹ sāmiko, so

¹ Bp. omits evam vattati; Ssp. omits evam.

² Bp. °ssati.

³ Ssp. gaṇhāthā'.

⁴ Ssp. athāpi.

⁵ Bp. Ssp. labbhati.

⁶ Bp. Ssp. add ca.

⁷ Bp. Ssp. c'.

⁸ Ssp. adds te.

⁹ Bp. Ssp. patiggāñhati.

¹⁰ Ssp. laddha.

¹¹⁻¹¹ Bp. Ssp. yo tassa janapadassa for tassa janapadassa yo.

acchinditvā puna deti Cittalapabbate¹ bhikkhunā nīhaṭaudakavāhakam Alandanāgarājamahesi² viya, evam pi vaṭṭati. kappiyavohāre pi udakavasena patiggahitatalāke suddhacittānam mattikuddharanapālibandhanādīni ca³ kātum vaṭṭati, tam nissāya pana sassam karonte disvā kappiyakārakam ṭhāpetum na vaṭṭati, yadi te sayam eva kappiyabhandam denti gahetabbam, no ce denti na codetabbā⁴ na sāretabbā.⁴ paccayavasena patiggahitatalāke kappiyakārakam ṭhāpetum vaṭṭati, mattikuddharanapālibandhanādīni pana kātum na vaṭṭati, sace kappiyakārakā sayam eva karonti vaṭṭati, abyatena pana⁵ lajjibhikkhunā kārāpitesu kiñcāpi patiggahanam⁶ kappiyam bhikkhussa payogapaccayā uppannena missattā⁷ visagatapindapāto viya akappiyamaṁsarasamissabhojanam⁸ viya ca dubbinibhogam⁹ hoti, sabbesam akappiyam eva. sace pana udakassa okāso atthi taṭlākassa pāli thirā yathā bahum udakam gaṇhāti evam karohi tīrasamipe udakam karohīti evam¹⁰ udakam eva vicāreti¹¹ vaṭṭati, uddhane aggim na pātentī¹² udakakammam labbhatu upāsakā 'ti vattum vaṭṭati, sassam katvā āharathā 'ti vattum pana na vaṭṭati. sace pana taṭlāke atibahum udakam disvā passato vā piṭṭhito vā mātikam nīharāpeti, vanam chindāpetvā kedārake¹³ kārāpeti, porānakedāresu vā pakatibhāgam agahetvā¹⁴ atirekam gaṇhāti¹⁵ navasasse¹⁶ vā¹⁷ aparicchinnabhāge ettake kahāpane dethā 'ti kahāpane utṭhāpeti sabbesam akappiyam, yo pana kasatha¹⁸ vapathā 'ti avatvā ettagāya bhūmiyā ettako nāma bhāgo ti evam bhūmim vā patiṭṭhāpeti ettake bhūmibhāge amhehi sassam kataṁ ettakam nāma bhāgām gaṇhāthā¹⁹ 'ti vadantesu kassakesu²⁰ bhūmippamāṇaga-

¹ Ssp. Cittalatāpabbate.

² Bp. Alānāga^o; Ssp. Anulā nāma rājamahesi.

³ Ssp. puna for ca.

⁴ Bp.Ssp. °tabbam.

⁵ Ssp. omits pana.

⁶ Bp. Ssp. °haṇe.

⁷ Bp.Ssp. missakattā.

⁸ Bp. °missakabhojanam.

⁹ Bp. °nibbhogam; Ssp. dupparibhogam.

¹⁰ Bp. omits evam.

¹¹ Ssp. °return.

¹² Ssp. nipātentī for na pātentī.

¹³ Bp.Ssp. kedāre.

¹⁴ Bp.Ssp. agga^o.

¹⁵ Ssp. gaṇhāti and adds akālasasse.

¹⁶ Bp. nave sasse.

¹⁷ Bp inserts akālassse vā after this vā.

¹⁸ Bp. kassatha.

¹⁹ Ssp. gaṇhāthā.

²⁰ Ssp. kasakesu.

haṇattham¹ rajjuyā vā dandakena² vā miṇati³ khaṭe vā
 ṭhatvā rakkhati khaṭato⁴ niharāpeti koṭṭhāgāre vā patisām-
 eti tass' eva nam⁵ akappiyam. sace kassakā⁶ kahāpane
 āharitvā ime saṅghassa āhaṭā ti vadanti, aññataro ca
 bhikkhu na saṅgho kahāpane khādatiti saññāya ettakehi
 kahāpanehi sātakē āhara ettakehi yāguādini sampādethā
 'ti⁷ vadati, yan te āharanti sabbesam akappiyam, kasmā,
 kahāpanānam vicāritattā, sace dhaññam āharitvā idam
 saṅghassa āhaṭan ti vadanti, aññataro ca bhikkhu puri-
 manayen' eva ettakehi vīhihi idañ c' idañ⁸ ca āharathā 'ti
 vadati, yan te āharanti tass' eva akappiyam, kasmā, dhañ-
 ñiassa vicāritattā. sace taṇḍulam vā aparanam⁹ vā āharitvā
 imam¹⁰ saṅghassa āhaṭan ti vadanti, aññataro ca bhikkhu
 purimanayen' eva ettakehi taṇḍulehi idañ c' idañ¹¹ ca āha-
 rathā 'ti vadati, yan te āharanti sabbesam kappiyam, kasmā,
 kappiyānam taṇḍulādinam vicāritattā, kayavikkaye pi
 anāpatti kappiyakārakassa ācikkhitattā. pubbe pana Citt-
 alapabbate¹² eko bhikkhu catussāladvāre¹³ aho vata sve
 saṅghassa etappamāne¹⁴ pūve paceyyun ti ārāmikānam sañ-
 ñājananattham bhūmiyam maṇḍalam akāsi, tam disvā cheko
 āramiko tath' eva katvā dutiyadivase bheriyā ākotītāya¹⁵
 sannipatite saṅghe pūvam gahetvā saṅghatheram āha
 bhante amhehi ito pubbe n' eva pitunnam¹⁶ na pitāmahānam
 evarūpam sutapubbam ekena ayyena catussāladvāre¹⁷ pūvat-
 thāya saññā katā ito dāni ppabhūti¹⁸ ayyā attano attano citt-
 ānurūpam vadantu amhākam pi phāsuvihāro bhavissatī.
 mahātthero tato 'va nivatti, ekabhikkhunā¹⁹ pi pūvo na ga-
 hito, evam pubbe tatr' uppādam na paribhuñjim̄su, tasmā.

sallekhām accajantena appamattena bhikkhunā,
 kappiye pi na kātabbā āmisatthāya lolatā ti.

¹ Bp. °naggaha°.

² Bp.Ssp. dandena.

³ Bp.Ssp. miṇati.

⁴ Bp. thalato vā nīha; Ssp. khalato vā nīha°.

⁵ Bp.Ssp. tam.

⁶ Ssp. kasakā.

⁷ Ssp. °dehīti for °dethā 'ti.

⁸ Ssp. c' idañ.

⁹ Ssp. °nnam.

¹⁰ Bp. idam.

¹¹ Ssp. idañ.

¹² Ssp. Cittalatāpabbate.

¹³ Bp. catusāla°.

¹⁴ Bp.Ssp. ettakappamāne.

¹⁵ Ssp. ākotītāya.

¹⁶ Bp.Ssp. pitunnam.

¹⁷ Bp. catusāla°.

¹⁸ Ssp. pabhūti.

¹⁹ Ssp. ekena bhikkhunā.

yo cāyam̄ talāke vutto pokkharaṇī udakavāhakamātikādisu
pi es' eva nayo, pubbannāparannaucchuphalādinam¹ virū-
hanaṭṭhānam̄ yam̄ kiñci khettam̄ vā vatthum vā dammīti
vutte pi na vaṭṭatiti paṭikkhipitvā talāke vuttanayen' eva,²
yadā kappiyavohārena catupaccayaparibhogaṭṭhāya³ dam-
mīti vadati, tadā sampaṭicchitabbam̄. vanam̄ dammi arañ-
ñam̄ dammīti vutte pana vaṭṭati, sace manussā bhikkhūhi
anāñattā yeva tattha rukkhe chinditvā aparaññādīni⁴ sam-
pādetvā bhikkhūnam̄ bhāgam denti vaṭṭati, adento na code-
tabba.⁵ sace kenaci deva antarāyena tesu pakkantesu aññe
karonti na ca bhikkhūnam̄ kiñci denti te vāretabbā, sace
vadanti nanu bhante pubbe pi manussā idha sassāni akamsū
'ti tato⁶ vattabbā te saṅghasa idañ ca idañ⁷ ca kappiya-
bhāñḍam adamsū 'ti, sace vadanti mayam pi dassāmā 'ti
evam̄ vaṭṭati, kiñci sassuṭṭhānakam̄ bhūmippadesam̄ san-
dhāya sīmañ demā 'ti vadanti vaṭṭati, sīmañparicchedattham⁸
pana thambhā vā pāsāñā vā sayam na ṭhapetabbā,⁹ bhūmi
nāma anagghā appakenāpi pārājiko bhaveyya, ārāmikānam̄
pana vattabbam̄ iminā ṭhanena amhākam̄ sīmā gata ti,
sace hi te adhikam gaṇhanti pariyāyena kaṭhitattā anāpatti.
yadi pana rājarājamahāmaccādayo sayam eva thambhe
ṭhapāpetvā cattāro paccaye paribhuñjathā 'ti denti vattati
yeva, sace koci anto sīmāya¹⁰ talākam̄ vā¹¹ khanati vihāra-
majjhena vā mātikam̄ neti dus-
santi vāretabbo. sace saṅgho kiñci labhitvā āmisagaruka-
tāya na vāreti eko bhikkhu vāreti so 'va bhikkhu issaro, sace
eko bhikkhu na vāreti netha tumhe ti tesam̄ yeva pakkho
hoti saṅgho vāreti saṅgho 'va issaro, saṅghikesu hi kammesu
yo dhammikam¹² kammarī karoti so issaro, sace vāriyamāno
pi karoti hetṭhā gahitam pañsum̄ hetṭhā pakkhipitvā upari
gahitam pañsum̄ upari pakkhipitvā püretabbā. sace koci
yathājātam eva ucchuri vā aparaññam¹³ vā alābukumbhañ-

¹ Ssp. pubbannāparannaucchunālikerādinam.

² Ssp. adds patipajjitabbam. ³ Ssp. catuppa°. ⁴ Ssp. °nnādīni.

⁵ Ssp. adds na sāretabbā. ⁶ Bp. adds te. ⁷ Bp. c'; Ssp. c' idañ.

⁸ Bp. Ssp. °cchedanattham. ⁹ Bp. Ssp. insert kasmā.

¹⁰ Ssp. °māyam. ¹¹ Bp. Ssp. omit vā.

¹² Bp. Ssp. dhamma.

¹³ Ssp. °nnam.

ḍādikarām vā valliphalam¹ dātukāmo etām sabbam̄ uccukkhettam̄ aparaṇavatthum² valliphalāvātam³ dammīti vadati, saha vatthunā parāmaṭṭhattā na vaṭṭatīti Mahāsummatthero āha, Mahāpadummatthero pana abhilāpamattam etām sāmikānam̄ yeva hi so bhūmibhāgo tasmā vattatiti āha. dāsam̄ dammīti vadati na vaṭṭati, ārāmikam̄ dammi veyyāvaccakaram̄ dammi kappiyakārakam̄ dammīti vutte vaṭṭati, sace so ārāmiko purebhattam pi pacchābhettam pi saṅghass' eva kammam̄ karoti sāmañerassa viya sabbam̄ bhesajjapaṭijagganam pi tassa kātabbarām̄, sace purebhattam eva saṅghassa⁴ karoti pacchābhettam attano⁴ karoti, sāyam̄ nivāpo na dātabbo. ye pi pañcadivasavārena vā pakkhadivasavārena⁵ vā saṅghassa⁴ katvā sesakāle attano⁴ karonti tesam pi karaṇakāle yeva bhattañ ca nivāpo ca dātabbo, sace saṅghassa kammam̄ n' atti attano yeva kammam̄ katvā jīvanti te ce hatthakammamūle⁶ ānetvā denti gaheṭabbarām̄, no ce denti na kiñci vattabbā. yam̄ kiñci rajakadāsam pi pesakāradāsam pi ārāmikanāmena sampaṭicchitum̄ vaṭṭati, sace gāvo demā 'ti vadanti vadanti na vaṭṭatīti paṭikkhipitabbā, imā gāvo kuto ti pañditehi pañcagorasaparibhogatthāya dinnā ti,⁷ mayam pi pañcagorasaparibhogatthāya demā 'ti vutte vaṭṭanti, ajakādīsu⁸ pi es' eva nayo. hathim̄ dema assam̄ mahisam̄ kukkuṭam̄ sūkaram̄ demā 'ti vadanti sampaṭicchitum̄ na vaṭṭati, sace koci manussā apposukkā⁹ bhante tumhe hotha mayam̄ ime gaheṭvā tumhākam̄ kappiyabhanḍam̄ dassāmā 'ti¹⁰ gaṇhanti vaṭṭati, kukkuṭasūkarā sukhām¹¹ jīvantū 'ti araññe vissajjetum̄ vaṭṭati. imam̄ taṭākam̄ imam̄ khettam̄ imam̄ vatthum̄ vihārassa demā 'ti vutte paṭikkhipitum̄ na labbhatiti. sesam ettha uttānattham eva.¹² samuṭṭhānādīsu idam pi chasamuṭṭhānam¹³ kiriyā¹⁴ nosaññāvimokkham̄ acittakam̄ pannattivajjam̄ kāyakammaṁ¹⁵ vaci-

¹ Ssp. valli° for valli, sic passim.

² Ssp. aparanna°.

³ Bp. valliphalam vā for this.

⁴ Bp.Ssp. add kammanī.

⁵ Bp.Ssp. pakkhavārena.

⁶ Bp.Ssp. °mūlam̄.

⁷ Ssp. vattabbā.

⁸ Bp.Ssp. ajikā.

⁹ Bp. adds 'va.

¹⁰ Ssp. inserts vatvā after 'ti.

¹¹ Ssp. yathāsukham̄.

¹² Ssp. evā 'ti.

¹³ Ssp. chassamu°.

¹⁴ Bp. kriyam̄.

¹⁵ Bp. °kamma.

kammām ticcittam tivedanan ti. Samantapāśādikāya vinaya-saṁvāṇṇanāya¹ rājasikkhāpadavanṇṇanā niṭṭhitā. niṭṭhito ca paṭhamo vaggo.

Tena samayenā 'ti kosiyasikkhāpadam. tattha *santha-*
ritvā *katam* hotiti same bhūmibhāge kosiyamīnī uparūpari
santharitvā kañjikādīhi siñcītvā *katam* hoti. *ekena pi kosi-*
*yamīnsunā missetvā*² 'ti³ tiṭṭhatu attano rucivasena missitam,⁴
*sace*⁵ tassa karanaṭṭhāne vāto ekam⁶ kosiyaṁsum⁷ ānetvā
pāteti evam pi missetvā² *katam* eva hotiti, sesam⁸ uttānat-
tham eva. *chasamuṭṭhānam*⁹ *kiriya*¹⁰ nosaññāvimokkham
acittakam paññattivajjam kāyakammaṁ¹¹ vacikammaṁ ti-
cittam tivedanan ti. kosiyasikkhāpadavanṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti suddhakālakasikkhāpadam, tattha *sud-*
dhakālakānan ti suddhānam kālakānam aññehi amissitakā-
*lakānan*¹² ti attho, sesam uttānattham eva, samuṭṭhānādīni
pi kosiyasikkhāpadasadisān' evā 'ti. suddhakālakasikkhāpa-
davanṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti dvebhāgasikkhāpadam. tattha *ante ādi-*
yitvā ti ettha¹³ santhatassa ante anuvātam viya dassetvā¹⁴
*odātam*¹⁵ alliyāpetvā.¹⁶ *dve bhāgā* ti dve koṭṭhāsa. *ādātabbā*
ti gahetabbā. *gocariyānan* ti kapilavāṇṇānam. *dve tulā*¹⁷
ādātabbā ti catuhi tulāhi¹⁸ kāretukānam sandhāya vuttam.
atthato pana yattakehi elakalomehi kātukāmo hoti tesu dve
koṭṭhāsa kālakānam eko odātānam eko gocariyānan ti idam
eva dassitam hotiti veditabbam, sesam uttānattham eva.
*samuṭṭhānādīni*¹⁹ kosiyasikkhāpadasadisān' eva, kevalam idam
ādāya ca anādāya ca karaṇato kiriya kiriyan ti²⁰ veditabbam.
dvebhāgasikkhāpadavanṇṇanā niṭṭhitā.

¹ Bp. °nāyam.

² Bp. Ssp. missitvā.

³ Ssp. inserts ettha after 'ti.

⁴ Ssp. missakam.

⁵ Bp. adds pi.

⁶ Bp. eka.

⁷ Bp. Ssp. kosiyaṁsum.

⁸ Ssp. inserts sabbattha after sesam.

⁹ Ssp. chassamu°.

¹⁰ Bp. kriyam.

¹¹ Bp. °kamma.

¹² Ssp. amissaka° for amissita°.

¹³ Bp. Ssp. omit ettha.

¹⁴ Bp. dassento; Ssp. dasante.

¹⁵ Ssp. odātānam.

¹⁶ Bp. alliyā°.

¹⁷ Bp. tulā.

¹⁸ Bp. tulāhi.

¹⁹ Bp. Ssp. add pi.

²⁰ Bp. Ssp. omit ti.

Tena samayenā 'ti chabbassasikkhāpadam. ¹ūhadanti pi ummīharti² pīti santhatānam upari vaccam pi passāvam pi karontiti vuttam hoti. dinnā saṅghena itihannāmassa bhikkhuno santhatasammutīti³ evam laddhasammutiko bhikkhu yāva rogo na vūpasammati⁴ tāva yam yam thānam gacchatati tattha tattha santhatam kātum labhati, sace ārogo hutvā puna mūlavyādhinā 'va gilāno hoti so yeva parihāro natthaññām sammutikiccan⁵ ti Phussadevatthero āha, Upatissatthero pana so vā vyādhi⁶ paṭikkuppatu añño vā sakim gilāno ti nāmām laddham laddham eva puna sammutikiccam⁵ n' athīti āha. orena ce channam vassānan ti channam vassānam⁷ orimabhāge anto ti attho, padabhājane pana saṅkhyāmattadassanattham ūnakachabbassānīti vuttam. anāpatti chabbassāni karotīti yadā chabbassāni paripuṇṇāni honti tadā santhatam karoti, dutiyapade pi⁸ yadā atirekachabbassāni honti tadā karotīti evam attho datthabbo, na hi so vassāni⁹ karotīti, sesam uttānattham eva. samutthānādini kosi-yasikkhāpadasadisān' evā¹⁰ 'ti. chabbassasikkhāpadavanṇanā nitthitā.

Tena samayenā 'ti nisidanasanthatasikkhāpadam. tattha icchām' aham bhikkhave ti bhagavā kira tam temāsam¹¹ na kiñci bodhaneyyasattam addasa, tasmat evam āha, evam sante pi tantivasesa dhammadesanā kattabbā siyā yasmā pan' assa etad ahosi mayi okāsam kāretvā patisalline bhikkhū adhammadikam katikavattam karissanti tam Upaseno bhindissati aham tasa pasiditvā bhikkhūnam dassanam anujā-nissāmi tato nam¹² passitukāmā bahū bhikkhū dhutaṅgāni samādiyissanti ahañ ca tehi ujjhitasanthatappaccayā¹³ sikkhāpadam paññāpessāmīti¹⁴ tasmā evam āha: evam bahuni hi ettha ānisamsānīti. sapariso yena bhagavā ten' upasanka-

¹ Bp. tattha uhadanti for ūhadanti.

² Bp. Ssp. ummi^o.

³ Ssp. °sammatiti.

⁴ Bp. Ssp. °samati.

⁵ Ssp. sammati.

⁶ Ssp. byādhi.

⁷ Ssp. omits channam vassānam.

⁸ Bp. omits pi.

⁹ Bp. Ssp. chabbassāni.

¹⁰ Ssp. eva idam pana kiriyākiriyān ti for evā.

¹¹ Ssp. anto before temāsam.

¹² Bp. Ssp. mam.

¹³ Bp. Ssp. °tapaccayā.

¹⁴ Bp. paññape^o.

m̄ti¹ therō kira na bhikkhave ūnadasavassena upasampādetabbo yo upasampādeyya āpatti dukkaṭassā 'ti imasmim khandakasikkhāpade katham hi nāma tvam̄ moghaparisa aññehi ovadeyyo² anusāsiyo³ aññām ovaditum̄ anusāsitum̄ maññissatiti evam̄ ādinā nayena garaham̄ labhitvā yathā⁴ mayham̄ parisam̄ nissāya garaham̄ adāsi so dān' āham̄ bhagavantam̄ ten' eva puṇṇacandasassirikena⁵ sabbākārapari-puṇṇena mukhena brahmaghosam̄ niccharāpetvā⁶ parisam̄ yeva nissāya sādhukāram̄ dāpessāmīti suhadayo kulputto atirekayojanasatam̄ pakkamitvā⁷ parisam̄ vinetvā⁸ pañcamattehi bhikkhusathei parivuto puna bhagavantam̄ upasaṅkanto,⁹ tena vuttam̄ sapariso yena bhagavā ten' upasaṅkamiti,¹ na hi sakkā buddhānam̄ aññathā ārādhetum̄ aññatra vannasampattiya.¹⁰ bhagavato avidūre nisinno ti vattasampattiya parisuddhabhāvena nirāsamko sīho viya kañcana-pabbatassa¹¹ bhagavato avidūre nisinno. etad avocā 'ti kathāya¹² samutthāpanattham̄ etam̄ avoca. manāpāni te bhikkhū pañsukūlānīti bhikkhū¹³ tava imāni pañsukūlāni manāpāni attano ruciyā khantiyā gahitānīti attho. na kho me bhante manāpānīti bhante na mayā attano ruciyā gahitānī galaggāhena viya matthakatālanena viya ca gahito 'mhīti dasseti. paññāyissatiti paññāto abhiññāto bhavissati, tattha sandissatiti vuttam̄ hoti. na mayam̄ apaññattam̄ paññapessāmā¹⁴ 'ti mayam̄ sāvakā nāma appaññattam̄¹⁵ na paññapessāma,¹⁶ buddhavisayo hi eso yadidam̄ pācittiyam̄ dukkaṭan ti ādinā nayena appaññattasikkhāpadapaññāpanam̄¹⁶ paññattasamucchindanam̄¹⁷ vā ti.¹⁸ samādāyā 'ti tam̄ tam̄ sikkhāpadam̄ samādiyitvā sādu sutthū 'ti sampaticchitvā yathā paññattesu sabbasikkhāpadesu sikkhissāmā 'ti dasseti.

¹ Ssp. ūpa°.² Bp. ovadiyo; Ssp. ovadanīyo.³ Ssp. anusāsanīyo.⁴ Bp. Ssp. satthā.⁵ Ssp. °sirikena.⁶ Bp. nicchāretvā; Ssp. nicchārāpetvā.⁷ Bp. patikkamitvā; Ssp. atikkamitvā.⁸ Bp. cinitvā; Ssp. vinitvā.⁹ Bp. °kamanto.¹⁰ Bp. Ssp. vattasampa°.¹¹ Ssp. guhāyam after this.¹² Ssp. kathā.¹³ Bp. bhikkhu.¹⁴ Ssp. paññā°.¹⁵ Bp. apaññ°.¹⁶ Bp. °paññapanam̄.¹⁷ Ssp. paññattasikkhāpada° for paññatta°.¹⁸ Bp. Ssp. omit ti.

bhagavā tassa āraddhacitto puna pi sādhu sādhū 'ti sādhu-kāram adāsi.¹ *anuññāt'* āvuso ti anuññātam āvuso. *pi-henta²* ti pihayantā. *santhatāni ujjhitvā* ti santhate catuttha-civarasaññitāya sabbe³ santhatāni ujjhitvā. *dhammim katham kaihetvā⁴* *bhikkhū āmantesi* bhagavā santhatāni vip-pakiṇṇāni disvā saddhādeyyavinipātane kāraṇam n' atti paribhogūpāyam⁵ nesam dassessāmiti dhammim katham katvā bhikkhū āmantesi. *sakim nivattham pi sakim pārutam⁶* pīti sakim nisinnañ c' eva nipannañ ca. *sāmantā* ti ekapassato vat̄tam vā caturassam vā chinditvā gahitaṭṭhānam yathā vidatthimattam hoti evam gaheṭabbam, santharantena pana pāliyam vuttanayen' eva ekadese vā santharitabbam, vijaṭetvā vā missakam katvā santharitabbam, evam⁷ thirataram hotiti,⁸ sesam uttānattham eva. *Samuṭṭhānādīni kiriyākiriyyattā* imassa sikkhāpadassa dvebhāgasikkhāpadasidānīti. nisidanasanthatasikkhāpadavaññanā⁹ niṭṭhitā.

(imesu pana pañcasu santhatesu purimāni tīṇi vinayakam-mam katvā paṭilabhitvā paribhuñjituṁ na vat̄tantī, pacchimāni dve vat̄tantīti veditabbāni.¹⁰)

Tena samayenā 'ti elakalomasikkhāpadam. tattha *uppan-ḍesun* ti kittakena¹¹ bhante kitānīti adīni vadantā avaha-sim̄su. *ṭhitako* 'va āsumbhi¹² yathā manussā araññato māhantam dārubhāram ānetvā kilantā ṭhitakā 'va pātentī evam pātesīti attho. *sahatthā* ti sahatthena attanā haritab-bānīti vuttam hoti. *bahi tiyojanam pātetīti* tiyojanato bahi pāteti. *anantarāyena pana¹³* patane¹⁴ *hatthato* muttamatte lomagaṇanāya nissaggiyapācittiyāni,¹⁵ sace bahi tiyojane rukkhe vā thambhe vā patihaññitvā puna anto¹⁶ patanti

¹ Ssp. akāsi.

² Bp.Ssp. pihantā.

³ Bp.Ssp. sabba.

⁴ Bp.Ssp. katvā.

⁵ Bp. °gupāyam.

⁶ Bp. pārupitam.

⁷ Ssp. adds kataṁ.

⁸ Ssp. hoti.

⁹ Bp. °padam and omits vaññanā niṭṭhitā; Ssp. °padam samattam.

¹⁰ Bp. °bbānīti.

¹¹ Ssp. adds te.

¹² Ssp. āsumbhi.

¹³ Ssp. omits pana.

¹⁴ Bp.Ssp. patanake.

¹⁵ Ssp. nissaggiyāni pācittiyāni.

¹⁶ Ssp. abbhantare.

anāpatti, bhūmiyām patitvā thatvā ṭhatvā¹ vattamānā elakalomabhaṇḍikā puna anto pavisati² āpatti yeva, anto thatvā hatthena vā pādena vā yaṭṭhiyā vā vatṭeti ṭhatvā vā aṭṭhatvā³ vā vattamānā bhaṇḍikā gacchatu⁴ āpatti yeva, añño harisatiti ṭhapeti, tena harite pi āpatti yeva. suddhacittena ṭhapitam vāto vā añño vā attano dhammatāya bahi pāteti āpatti yeva, saussāhattā acittakattā ca sikkhāpadassa. Kurundiyādīsu⁵ pana ettha anāpattitī vuttā, sā anāpatti. pāliyā na sameti. ubhato bhaṇḍikam ekābaddham katvā ekam⁶ bhaṇḍikam anto sīmāya ekam bahi sīmāya karonto ṭhapeti rakkhati tāva, ekābaddhe kāje pi es' eva nayo. yadi pana abandhitvā kājakotiyām ṭhapitamattam eva hoti na rakkhati, ekābaddhe pi parivattetvā ṭhapite āpatti yeva. aññassa yāne yā ti ettha gacchante yāne va hatthipiṭṭhiyādīsu vā sāmikassa ajānantass' eva harissatiti ṭhapeti, tasmin tiyojanām atikkante āpatti.⁷ āgacchante⁸ pi es' eva nayo, sace pana āgacchante⁸ yāne vā hatthipiṭṭhiyādīsu vā ṭhapetvā abhirūhitvā⁹ sāreti hetṭha vā gacchanto codeti pakkosanto vā anubandhāpeti aññām harāpetitī vacanato anāpatti. Kurundiyādīsu⁵ pana āpattitī vuttam, tam aññām harāpetitī iminā na sameti. adinnādāne pana sunikaghāte āpatti hoti, yā hi tattha āpatti sā idha anāpatti, yā idha āpatti sā tattha anāpatti, tam thānam patvā aññavihito¹⁰ vā corādihi vā upadduto gacchati āpatti yeva, sabbattha lomagāṇāyā āpatti paricchedo veditabbo. vāsādhippāyo¹¹ gantvā tato param haratiti yattha gato tattha uddesaparipucchā-dīnam vā paccayānam¹² vā alābhena tato param aññattha gacchati. tato pi aññathā 'ti evam yojanasatam pi harantassa anāpatti. acchinnaṁ patilabhitvā¹³ ti corā acchinditvā nirat-thakabhāvām ñatvā paṭidenti, tam harantassa anāpatti. nissaṭṭham paṭilabhitvā ti vinayakammakatam paṭilabhitvā.

¹ Ssp. does not repeat this.

² Ssp. pavisanti.

³ Bp. aṭṭhatvā.

⁴ Ssp. gacchanti.

⁵ Bp. Kurundi ādīsu.

⁶ Ssp. eka.

⁷ Ssp. adds yeva.

⁸ Ssp. agacchante.

⁹ Ssp. abhiru°.

¹⁰ Ssp. aññā°.

¹¹ Ssp. tiyojanām before vāsā°.

¹² Bp. Ssp. °yādīnam.

¹³ Bp. labhitvā.

ti attho. kaṭabhaṇḍan¹ ti kataṁ bhaṇḍam² kambalakoja-vasanthatādi³ yam kiñci antamaso suttakena baddhamat-tam pi. yo pana tanukapattatthavikantare vā ayogaamisa-vatṭakakāyabandhanādīnam⁴ antaresu vā pippalikādīnam malarakkhanattham sipāṭiyam⁵ vā antamaso vātābādhiko kaṇṇacchidde pi lomāni pakkhipitvā gacchati āpatti yeva. suttakena pana bandhitvā pakkhittam kaṭabhaṇḍakaṭ-thāne⁶ titṭhati, venim katvā harati idam niḍānamukham nāma āpatti yevā 'ti, sesam uttānattham eva. samutṭhānā-disu idam elakalomasamuṭṭhānam nāma kāyato ca kāya-cittato ca samutṭhāti, kiryā⁷ nosaññāvimokkham acittakam paññattivajjam kāyakammam ticittaṁ tivedanan ti. elaka-lomasikkhāpadavaṇṇanā⁸ nitṭhitā.⁹

Tena samayenā 'ti elakalomadgovāpanasikkhāpadam. tattha riñcanāti ujjhanti vissajjenti¹⁰ na sakkonti anuyuñjitun ti vuttam hoti, sesam ettha purāṇacivarasikkhāpade vutta-nayam eva saddhiṁ samutṭhānādihiti. elakalomadgovā-panasikkhāpadavaṇṇanā¹¹ nitṭhitā.

Tena samayenā 'ti rūpiyasikkhāpadam. tattha pativimso¹² ti koṭṭhāso. jātarūparajatan ti etha jātarūpan ti suvanṇassa nāmam, tam pana yasmā tathāgatassa vanṇasadisam hoti tasmā satthuvanṇo vuccatiti padabhājane vuttam, tass' attho yo satthuvanṇo lohaviseso idam jātarūpam nāmā 'ti. rajatam pana sañkho silā pavālam rajatam jātarūpan ti ādisu rūpiyam vuttam, idha pana yam kiñci vohāragamaniyam¹³ kahāpaṇādi adhippetam. ten' ev' assa pada-bhājane kahāpaṇo lohamāsako ti ādi vuttam. tattha kahā-paṇo ti suvanṇamayo¹⁴ vā rūpiyamayo vā pākatiko vā. lohamāsako ti tambalohādīhi katamāsako. dārumāsako ti sāradārunā vā velupesikāya vā antamaso tālappannena¹⁵ 'pi

¹ Bp.Ssp. kata°. ² Ssp. kalabhaṇḍakam. ³ Ssp. °ādim.

⁴ Bp. āyogaamisabaddhaka°; Ssp. āyogaamisabandhaka°.

⁵ Ssp. sipāṭikāya. ⁶ Bp. kriyan.

⁷ Bp.Ssp. °padam. ⁸ Bp.Ssp. nitṭhitam.

⁹ Ssp. visajjenti. ¹⁰ Bp.Ssp. °padam nitṭhitam.

¹¹ Bp. pativiso; Ssp. pativiso. ¹² Ssp. °gāma°.

¹³ Bp.Ssp. sovanṇa°. ¹⁴ Bp. °panṇenā; Ssp. °panṇena.

rūpam chinditvā katamāsako. *jatumāsako* ti lākhāya vā niyyāsena¹ vā rūpam samuṭṭhāpetvā katamāsako. ye vohāram gacchantīti iminā pana padena yo yo yattha yattha janapade yadā yadā vohāram gacchati antamaso āṭhimayo pi cammamayo pi rukkhaphalabijamayo pi samuṭṭhāpitārūpo pi asamuṭṭhāpitārūpo pi sabbo saṅgahīto.² icc' etam sabbam pi rajatam jātarūpam jātarūpamāsako vuttappa-bhedo sabbo pi rajatamāsako ti catubbidham nissaggiyavat-thum³ hoti, muttā maṇi saṅkho silā pavālam lohitānko⁴ masāragallam sattadhaññāni dāsi⁵ dāsa⁶ khetta vatthu pupphārāma phalārāmādayo ti idam dukkaṭavatthu, sut-tam phālo patako kappāso anekappakāram aparanṇam⁷ sappi navanītam⁸ telam⁹ madhu phānitādi bhesajañ ca idam kappiyavatthu, tattha nissaggiyavatthum attano vā saṅgha gaṇa puggala cetiyānam¹⁰ vā atthāya sampaticchitum na vatthati, attano atthāya sampaticchato nissaggiyam pācittiyan,¹¹ sesānam atthāya dukkaṭam, dukkaṭavatthum sabbesam pi atthāya sampaticchato dukkaṭam eva, kappiyavat-thumhi anāpatti, sabbam pi nikkipanathāya bhandāgārikasisenā sampaticchato upari ratanasikkhāpade āgatava-sena pācittiyan. *ugganheyyā* 'ti gaṇheyya. yasmā pana gaṇhanto¹² āpattim āpajjati ten' assa padabhājane sayam gaṇhāti nissaggiyam pācittiyan ti vuttam, esa nayo sesa-padesu pi. tattha jātarūparajatabhādesu kahāpanamāsa-kesu ca ekam gaṇhato vā gaṇhāpayato vā ekā āpatti, sahas-sañ ce pi ekato gaṇhāti gaṇhāpeti vatthugānanāya āpattiyo. Mahāpaccariyam pana Kurundiyān ca sithilabaddhāya thavi-kāya sithilapūrite vā bhājane rūpagaṇanāya āpatti, ghanabaddhe¹³ pana ghanapūrite vā ekā va āpattiti vuttam. upanikkittasādiyane pana idam ayyassa hotū 'ti vutte sace pi cittena sādiyati gaṇhitukāmo hoti, kāyena vācāya vā na yidam kappatīti paṭikkhipati anāpatti, kāyavācāhi vā

¹ Ssp. niyāsena.² Bp.Ssp. °gahito.³ Bp.Ssp. °vatthu.⁴ Bp. °taṅgo.⁵ Bp.Ssp. dāsi.⁶ Ssp. dāsā.⁷ Ssp. aparanṇam.⁸ Ssp. °nīta.⁹ Ssp. tela.¹⁰ Ssp. cetiyādinam.¹¹ Bp.Ssp. add hoti.¹² Ssp. patiggāñ°.¹³ Ssp. °bandhe.

apaṭikkhipitvāpi¹ suddhacitto hutvā na yidam amhākam kappatiti na sādiyati anāpatti yeva. tīsu dvāresu hi yena kenaci patikkhittam patikkhittam eva hoti. sace pana kāyavācāhi apaṭikkhitvāl² cittena adhivāseti kāyavācāhi kattabassa patikkhepassa akaranato akiriyasamuṭṭhānam, kāyadvāre³ vacīdvāre ca āpattim āpajjati, manodvāre pana āpatti nāma n' atthi, eko satam vā sahassam vā pādamūle ṭhāpeti tuyh' idam hotū 'ti, bhikkhu na yidam kappatiti paṭikkhipati, upāsako pariccattam mayā tumhākan ti gato, añño tathā āgantvā pucchatī kiṁ bhante idan ti. yaṁ tena ca⁴ attanā ca vuttam tam ācikkhitabbam, so ce vadati gopayissāma⁵ bhante guttaṭṭhānam dassethā 'ti, sattabhūmakam⁶ pi pāsādam abhirūhitvā⁷ idam guttaṭṭhānan ti ācikkhitabbam, idha nikhipāhīti na vattabbam, ettāvatā kappiyañ ca akappiyañ ca nissāya ṭhitam hoti. dvāram pidahitvā rakkhantena vasitabbam, sace kiñci vikkāyikabhaṇḍam pattam vā cīvaram vā āgacchati idam gahessatha bhante ti vutte upāsaka atthi amhākam iminā attho vatthuñ⁸ ca evarūpam nāma samvijjati kappiyakārako n' atthīti vattabbam, sace so vadati aham kappiyakārako bhavissāmi dvāram vivaritvā dethā 'ti, dvāram vivaritvā imasmim okāse ṭhāpitan ti vattabbam, idam⁹ gaṇhāti ca³ na vattabbam, evam pi kappiyañ ca akappiyañ ca nissāya ṭhitam eva hoti, so ce tam gahetvā tassa kappiyabhaṇḍam deti vatṭati, sace adhikam gaṇhāti na mayam tava bhaṇḍam gaṇhāma nikhipāhīti¹⁰ vattabbo.

saṅghamajjhe nissajjitatban ti ettha yasmā rūpiyam nāma akappiyam tasmā nissajjitatbam, saṅghassa vā gaṇassa vā puggalassā 'ti na vuttam, yasmā pana tam patiggahitamat-tam eva na tena kiñci kappiyabhaṇḍam cetāpitam tasmā upāyena paribhogadassanatham saṅghamajjhe nissajjitatban ti vuttam. kappiyam ācikkhitabbam sappim¹⁰ vā ti pabbajitānam sappi vā telam vā vattati upāsakā 'ti evam ācikkhitabbam. rūpiyapatiggāhakam ṭhāpetvā sabbeh' eva

¹ Bp. appati^o.

² Bp. adds ca.

³ Bp. omits ca.

⁴ Bp. Ssp. °ssāmi.

⁵ Bp. Ssp. °bhūmikam.

⁶ Ssp. °ruhitvā.

⁷ Bp. Ssp. vatthu.

⁸ Bp. imam.

⁹ Bp. nikhamāhīti.

¹⁰ Bp. Ssp. sappi.

paribhuñjitabban ti sabbehi bhājetvā paribhuñjitabbam. rūpiyapatīggāhakena bhāgo na gahetabbo, aññesam bhikkhūnam vā ārāmikānam vā patta bhāgam pi labhitvā¹ paribhuñjituṁ na vat̄tati, antamaso makkaṭādihi tato haritvā araññe thapitam vā tesam hatthato galitam² vā tiracchāna-pariggahitam³ pi pamsukūlam pi na vat̄tati yeva, tato āhatena phānitena senāsanadhūpanam pi na vat̄tati, sappinā vā telena vā padipam katvā dīpāloke⁴ nipajjituṁ kasiṇapari-kammam pi kātum potthakam pi vācetum na vat̄tati. telamadhu pñhānītehi pana sarire vaṇam makkhetum na vat̄tati yeva, tena vatthunā mañcapīṭhādini vā ganhanti uposathā-gāram vā bhojanasālam vā karonto paribhuñjituṁ na vat̄tati, chāyāpi gehaparicchedena ṭhitā na vat̄tati, paricchedatik-kantā āgantukattā vat̄tati. tam vatthum vissajjetvā katena maggena pi setunāpi nāvāya pi ulūmpena pi gantum na vat̄tati, tena vatthunā khaṇapitāya pokkharaniyā ubbhido-dakam pātum vā paribhuñjituṁ vā na vat̄tati, anto udake pana asati aññam āgantukaudakam⁵ vā vassodakam vā pavīṭham vāt̄tati, kītāya yena udakena saddhim kītā tam āgantukam pi na vat̄tati, tam vatthum upanikkhepam ṭhapetvā saṅgho paccaye paribhuñjati te pi paccayā tassa na vat̄tanti.⁶ ārāmo gahito hoti so pi paribhuñjituṁ na vat̄tati, yadi bhūmī pi bijam pi akappiyam n' eva bhūmim na phalam paribhuñjituṁ vat̄tati, sace bhūmim yeva kiñitvā aññāni bijāni ropitāni phalam vāt̄tati, atha bijāni kiñitvā kappiya-bhūmiyam ropitāni phalam na vat̄tati, bhūmiyam nisiditum vā nipajjituṁ vā vat̄tati.

sace so chaddeti yattha katthaci khipati, athāpi na chad-deti sayam gahetvā gacchatī na vāretabbo. ne ce chaddeti atha n' eva gahetvā gacchatī na chaddeti kim mayham iminā byāpārenā 'ti yena kāmam pakkamati, tato yathā-vuttalakkhaṇo rūpiyachaddako sammannitabbo. yo na chandāgatin ti ādisu lobhavasena tam vatthum attano vā karonto attānam vā ukkamsento⁷ chandāgatim nāma gac-

¹ Ssp. pañilabhitvā.

² Bp. galitam.

³ Bp. tiracchānagata pari^o.

⁴ Ssp. dīpālokena ni^o.

⁵ Bp. °kām udakam.

⁶ Ssp. vat̄tati.

⁷ Bp. °santo.

chati, dosavasena n' evāyam mātikam jānāti na vinayan ti parami apasādento dosāgatim nāma gacchatī, mohavasena muṭṭhapammuṭṭhassatibhāvam¹ āpajjanto mohāgatim nāma gacchatī, rūpiyapaṭiggāhakassa bhayena chaddetum avisahanto bhayāgatim nāma gacchatī, evam akaronto na chandāgatim gacchatī . . . pe² . . . na bhayāgatim gacchatīti veditabbo. animittam katvā ti nimittam akatvā, akkhi³ nimmiletvā nadiyā vā papāte vā vanagahaṇe vā gūtham⁴ viya anapekkhena patitokāsam asamannāharantena pātetaḥban ti attho, evam jigucchitabbe pi rūpiye bhagavā pariyyāyena bhikkhūnam paribhogam ācikkhi. rūpiyapaṭiggāhakassa pana kenaci pariyyāyena tato uppannapaccayaparibhogo na vaṭṭati, yathā cāyam etassa na vaṭṭati evam asantasambhāvanāya vā kuladūsakakammena vā kuhanādīhi vā uppannapaccayā n' eva tassa na aññassa vaṭṭanti, dhammena samena uppannāpi apaccavekkhitvā⁵ paribhuñjitum na vaṭṭanti.

cattāro hi paribhogā theyyaparibhogo iṇaparibhogo dāyaj-japaribhogo sāmiparibhogo ti tattha saṅghamajjhē pi nisi-ditvā paribhuñjantassa dussilassa paribhogo theyyapari-bhogo nāma, sīlavato apaccavekkhitparibhogo⁶ iṇapari-bhogo nāma, tasmā cīvaraṁ paribhoge paribhoge paccavekkhitabbam, piṇḍapāto ālope ālope, tathā asokkontena purebhattam⁷ pacchābhattam⁸ purimayāma-majjhimayāma⁹-pacchimayāmesu c' assa¹⁰ apaccavekkhato¹¹ aruṇo uggacchati iṇaparibhogatṭhāne titṭhati. senāsanam pi paribhoge pari-bhoge paccavekkhitabbam, bhesajjassa patiggahaṇe pi pari-bhoge pi satipaccayatā vaṭṭati, evam sante pi patiggahaṇe satim katvā paribhoge akarontass' eva āpatti, patiggahaṇe pana satim akatvā paribhoge karontassa anāpatti. catub-bidhā hi suddhi desanāsuddhi saṁvarasuddhi pariyeṭṭhisuddhi¹² paccavekkhaṇasuddhīti, tattha desanāsuddhi nāma

¹ Ssp. muṭṭhappa^o.

² Bp. na dosāgatim gacchatī na mohāgatim gacchatī for . . . pe . . .

³ Bp. Ssp. akkhini nimmiletvā.

⁴ Ssp. gūthakam.

⁵ Bp. appacca^o.

⁶ Bp. Ssp. °bhatta.

⁷ Bp. omits majjhimayāma.

⁸ Bp. Ssp. sa c' assa.

⁹ Bp. appa^o, and adds 'va; Ssp. also adds 'va.

¹⁰ Ssp. pariyyitthi^o.

pātimokkhasaṁvarasilam,¹ tam hi desanāya sujjhanato desanāsuddhīti vuccati, saṁvarasuddhi nāma indriyasam-varasilam, tam hi na pun² evam karissāmīti cittādhītthā-nasaṁvaren' eva sujjhanato saṁvarasuddhīti vuccati, pari-yetthisuddhi³ nāma ājīvapārisuddhisilam, tam hi anesanām pahāya dhammena samena paccaye uppādentassa pariyesa-nāya⁴ suddhattā pariyeṭṭhisuddhīti⁵ vuccati, paccavekkhaṇa-suddhi nāma paccayaparibhogasannissitasilam, tam hi pati-saṅkhā yoniso cīvaraṁ paṭisevatīti ādinā nayena vuttēna paccavekkhaṇēna sujjhanato paccavekkhaṇasuddhīti vuccati, tena vuttam paṭiggahaṇe pana satim akatvā paribhoge karon-tassa anāpattīti. sattannam sekkhānam paccayaparibhogo dāyajjaparibhogo nāma, te hi bhagavato puttā tasmā pitu-santakānam paṭṭayānam dāyādā hutvā te paccaye paribhuñ-janti, kim pana te bhagavato paccaye paribhuñjanti gihinām paccaye paribhuñjantīti. gihīhi dinnāpi bhagavatā anuññā-tattā bhagavato santakā honti tasmā⁶ bhagavato paccaye paribhuñjantīti veditabbam, Dhammadāyādasuttam c' ettha sādhakaṁ. khīnāsavānam paribhogo sāmiparibhogo nāma, te hi tañhāya⁷ dāsavyām atītattā sāmino hutvā paribhuñ-janti,⁷ iti imesu paribhogesu sāmiparibhogo ca dāyajjapari-bhogo ca sabbesam pi vat̄tati, inaparibhogo na vat̄tati, theyyaparibhoge kathāy' eva n' atthi.

apare pi cattāro paribhogā lajjiparibhogo⁸ alajjiparibhogo dhammiyaparibhogo adhammiyaparibhogo ti. tattha alaj-jino lajjinā saddhim paribhogo vat̄tati āpattiyā na kāretabbo, lajjino alajjinā saddhim yāva na jānāti tāva vat̄tati ādito paṭṭhāya hi alajjī nāma n' atthi, tasmā yadāssa alajjibhāvām jānāti tadā vattabbo tumhe kāyadvāre vacidvāre ca viṭik-kamām karotha tam appatirūpaṁ⁹ mā evam akatthā¹⁰ 'ti, sace anādiyitvā karoti yeva yadi tena saddhim paribhogam karoti so pi alajjī yeva hoti, yo pi attano bhārabhūtena alajjinā¹¹ saddhim paribhogam karoti so pi nivāretabbo,

¹ Ssp. pāti°.

² Bp. Ssp. puna.

³ Ssp. pariyeṭṭhi°.

⁴ Ssp. adds yeva.

⁵ Ssp. adds te.

⁶ Ssp. tañhā.

⁷ Bp. °jantīti for °janti, iti; Ssp. °janti and omits iti.

⁸ Bp. lajjī°.

⁹ Ssp. apaṭirūpaṁ.

¹⁰ Ssp. akaritthā.

¹¹ Bp. adds 'va.

sace na oramati ayam pi alajjī yeva hoti, evam eko alajjī alajjī satam pi karoti. alajjino pana alajjinā 'va saddhim paribhoge āpatti nāma n' atthi, lajjino lajjinā saddhim *paribhogo dvinnam khatti�akumārānam suvannapātiyam bhojanasadiso ti.¹ dhammiyādhammiyaparibhogo paccayavasen' eva veditabbo, tattha sace puggalo alajjī piñdapāto² adhammiyo ubho jegucchā, puggalo alajjī piñdapāto dhammiyo puggalam jigucchitvā piñdapāto na gahetabbo. Mahāpaccariyam pana dussilo sañghato ud-desabhattādini labhitvā sañghass' eva deti, tāni³ yathā dānam eva gatattā⁴ vat̄tantīti vuttam, puggalo lajjī piñdapāto adhammiyo piñdapāto jeguccho na gahetabbo, puggalo lajjī piñdapāto pi dhammiyo vat̄tati.

apare dve paggahā dve ca paribhogā, lajjipaggaho⁵ alajji-paggaho dhammaparibhogo āmisaparibhogo ti. tattha alajjino⁶ lajjim paggahetum vat̄tati, na so āpatti�ā kāretabbo, sace pana lajjī alajjim paggañhāti anumodanāya ajhesati dhammakathāya ajhesati kulesu upatthambheti itaro pi amhākām ācariyo idiso ca idiso cā 'ti tassa parisatim vañnam bhāsatī ayañ sāsanam osakkāpeti antaradhāpetīti veditabbo. dhammaparibhogaāmisaparibhugesu pana yatha āmisaparibhogo vat̄tati tattha dhammaparibhogo pi vat̄tati, yo pana koṭiyam ṭhito gañtho tassa puggalassa accayena nassissati tam dhammānuggahena uggañhitum vat̄tatīti vuttam, ta-tridam vatthu, mahābhaye kira ekass' eva bhikkhuno Mahāniddeso paguno ahosi, atha catunikāyika-Tissattherassa upajjhāyo Mahātipiṭakatthero nāma Mahārakkhittheram āha: āvuso Mahārakkhita etassa santike Mahāniddesam gañhāhiti, pāpo kirāyam bhante na gañhāmīti, gañh' āvuso aham te santike nisidissamīti, sādhū bhante tumhesu nisinnesu gañhissamīti⁷ paṭhaphetvā rattindivam nirantaram pariyā-puṇanto osāpanadivase⁸ hetṭhā mañce itthim disvā bhante sutam yeva me pubbe sac' āham evam jāneyyam na idisassa santike dhammarām pariyāpuṇeyyan ti āha. tassa pana

¹ Ssp. omits ti.² Bp. Ssp. add pi.³ Bp. Ssp. etāni.⁴ Bp. gahittā.⁵ Bp. lajjī.⁶ Bp. °nā.⁷ Ssp. uggañh°.⁸ Bp. Ssp. osāpanadivase.

santike bahū mahāttherā uggañhitvā Mahāniddesam patiṭṭhāpesum.

rūpiye rūpiyasaññīti ettha sabbam pi jātarūparajataṁ rūpiyasaṅgaham eva gatan ti veditabbam, rūpiye vematiko ti vuvaṇṇam nu kho kharapattam nu kho ti ādinā nayena saṁsayajāto. rūpiye arūpiyasaññīti suvaṇṇādisu kharapattādisaññī. api ca puññakāmā rājorodhādayo bhattakhajjaka-gandhapiṇḍādisu pakkhipitvā hiraññasuvanṇam denti, colabhikkhāya carantānam dasante baddhakahāpaññādīhi yeva saddhim colakāni denti, bhikkhū bhattādisaññāya vā colakasaññāya vā paṭigaphanti¹ evam rūpiye arūpisāññī rūpiyam paṭigaphati² veditabbo, paṭigaphantena³ pana imasmim gehe idam laddhan ti sallakkhetabbam, yena hi asatiyā dinnam hoti ऽ सतिं labhitvā⁴ puna āgacchati, ath' assa vattabbam tava colakam⁵ passāhiti, sesam ettha uttānattham eva. samutṭhānādisu chasamutṭhānam,⁶ siyā kiriya gahañena⁷ āpajjanato, siyā akriyā⁸ paṭikkhepassa akarañato, rūpiyaaññavādakaupassutisikkhāpadāni hi tīni ekaparicchedāni, nosaññāvimokkham acittakam pannattivajjam kāyakammam⁹ vacikammam ticitam tivedanan ti. rūpiyasikkhāpadavaṇṇanā niṭhitā.¹⁰

Tena samayenā 'ti rūpiyavohārasikkhāpadam.¹¹ tattha nānappakārakan ti katākatādivasena anekavidham. rūpiyasaṁvohāran¹¹ ti jātarūparajataparivattanam. samāpajjantiti paṭigghahanass' eva paṭikkhittattā¹² paṭiggahitaparivattane dosam apassantā karonti, sisupagan ti ādisu sisam upagacchatiti sisupagam, potthakesu pana sisupakan ti likhitam, yassa kassaci sisālañkārass' etam adhivacanam, esa nayo sabbattha. katena katan ti ādisu suddho rūpiyasaṁvohāro¹¹, yeva. rūpiye rūpiyasaññīti ādimhi purimasikkhāpade vutta-vatthūsu nissaggiyavatthunā nissaggiyavatthum cetāpen-

¹ Bp. Ssp. paṭiggañhanti.

² Bp. gañhātiti; Ssp. paṭiggañhātiti.

³ Bp. Ssp. paṭiggañh°.

⁴ Bp. Ssp. paṭilabhitvā.

⁵ Ssp. colakam.

⁶ Ssp. chassamu°.

⁷ Bp. kriyam karañena.

⁸ Bp. akriyam.

⁹ Bp. °kamma.

¹⁰ Bp. Ssp. sikkhāpam nit̄hitam.

¹¹ Bp. rūpiyasaṁvohā°; Ssp. rūpiyasaṁvohā°.

¹² Ssp. paṭikkhitattā.

tassa mūlagahaṇe purimasikkhāpadena nissaggyam pācitiyam, aparāparam¹ parivattane iminā nissaggyapācittiyam² eva, nissaggyavatthunā dukkaṭavatthum vā kappiyavatthum vā•cetāpentassa³ pi es' eva nayo. yo hi ayam arūpiye rūpiyasaññī rūpiyam cetāpetīti ādi dutiyo tiko vutto tassā-nulomattā avutto pi ayam aparo⁴ rūpiye rūpiyasaññī arūpiyam cetāpetīti ādi tiko veditabbo, attano vā hi arūpiyena parassa rūpiyam cetāpeyya attano vā rūpiyena parassa arūpiyam ubhayathāpi rūpiyasaṁvohāro⁵ kato yeva hoti, tasmā pāliyam⁶ ekantena rūpiyapakkhe eko yeva tiko vutto ti. dukkaṭavatthunā pana nissaggyavatthum cetāpentassa mūlagahaṇe⁷ purimasikkhāpadena dukkaṭam, pacchāparivattane⁸ iminā nissaggyapācittiyam,² garukassa cetāpitattā dukkaṭavatthunā dukkaṭavatthum eva kappiyavatthum vā cetāpentassa mūlagahaṇe⁷ purimasikkhāpadena dukkaṭam, pacchāparivattane pi iminā dukkaṭam eva, kasmā, akappiyavatthunā cetāpitattā. Andhakatṭhakathāyam pana sace kayavikkayam samāpajjeyya nissaggyam pācittyan ti bhāsitam tam dubbhāsitam, kasmā, na hi dānagahaṇato⁹ añño kayavikkayo nāma atthi, kayavikkayasikkhāpadañ ca kappiyavatthunā kappiyavatthuparivattanam¹⁰ eva sandhāya vuttañ, tañ ca kho aññatra sahadhammikehi, idam sikkhāpadañ rūpiyena ca rūpiyārūpiyatāpanam arūpiyena ca rūpiyatāpanam dukkaṭavatthunā pana dukkaṭavatthuno cetāpanam n' eva idha na tattha pāliyam⁶ vuttañ, na c' ettha anāpatti bhavitum arahati, tasmā yath' eva dukkaṭavatthuno paṭiggaḥane dukkaṭam tath' eva tassa vā tena vā cetāpane pi dukkaṭam yuttan ti bhagavato adhippāyaññūhi vuttañ. kappiyavatthunā pana nissaggyavatthum cetāpentassa mūlagahaṇe¹¹ purimasikkhāpadena anāpatti pacchā parivattane iminā nissaggyapācittiyam,¹² vuttañ h' etam arūpiye arūpiyasaññī rūpiyam cetāpeti nissaggyam pācit-

¹ Bp. °para.² Ssp. °ggiyam pāci°.³ Ssp. °ssā.⁴ Bp. adds pi.⁵ Ssp. sabyoḥāro.⁶ Ssp. pāliyam.⁷ Bp. mūlagahaṇe.⁸ Bp. adds pi.⁹ Bp. dānagga°.¹⁰ Ssp. °vatthum pariva°.¹¹ Bp. mūlaga°.¹² Bp. Ssp. °ggiyam pāci°.

tiyan ti, ten' eva¹ dukkaṭavatthum cetāpentassa mūlapaṭig-
gahane tath' eva anāpatti, pacchāparivattane iminā dukka-
ṭam, kasmā, akappiyassa cetāpitattā. kappiyavatthunā pana
kappiyavatthum aññatra sahadhammikehi cetāpentassa mū-
lagahaṇe² purimasikkhāpadena anāpatti, pacchāparivattane
upari kayavikkayasikkhāpadena nissaggyam³ pācittiyam,
kayavikkayam mocetvā gaṇhantassa upari sikkhāpadena pi
anāpatti vadḍhim payojentassa dukkataṁ.

imassa ca rūpiyasamvohārassa⁴ garubhāvadipakam idam
pattacatukkam veditabbam, yo hi rūpiyam uggaṇhitvā tena
ayabijam samutthāpeti, tam koṭhāpetvā tena lohena pattam
kāreti ayam patto mahāakappiyo nāma na sakkā kenaci
upāyena kappiyo kātum, sace hi tam vināsetvā thālakam
kāreti tam pi akappiyam, vāsim kāreti tāya chinnam danta-
kaṭham pi akappiyam, balisam⁵ kāreti tena māritā mac-
chāpi akappiyā, vāsiphalam tāpetvā udakam vā khīram vā
unhāpeti tam pi akappiyam eva. yo pana rūpiyam uggaṇ-
hitvā tena pattam kiñati ayam pi patto akappiyo, pañcannam
pi sahadhammikānam na kappatīti Mahāpaccariyam vuttam,
sakkā pana kappiyo kātum so hi mūle mūlasāmikānam patte
ca pattasāmikānam dinne kappiyo hoti, kappiyabhaṇḍam
datvā gahetvā paribhuñjituṁ vatṭati. yo pi rūpiyam uggaṇ-
hāpetvā kappiyakārakena saddhim kammārakulam gantvā
pattam disvā ayam mayham ruccatīti vadati, kappiyakārako
ca tam rūpiyam datvā kammāram saññāpeti, ayam⁶ patto
kappiyavohārena gahito pi dutiyapattasadiso yeva, mūlassa
sampaṭicchitattā akappiyo,⁷ kasmā, sesānam na kappatīti.
mūlassa amissaṭṭhattā. yo pana rūpiyam asampaṭicchitvā
therassa pattam kiñitvā⁸ dehiti pahitakappiyakārakena sad-
dhim kammārakulam gantvā pattam disvā ime kahāpane
gahetvā imam dehiti kahāpane dāpetvā gahito ayam patto
etass' eva bhikkhuno na vat̄tati dubbicāritattā, aññesam
pana vat̄tati mūlassa asampaṭicchitattā. Mahāsummatthe-
rassa kira upajjhāyo Anuruddhatthero nāma ahosi. so attano

¹ Bp. Ssp. *insert* kappiyavatthunā.

² Bp. mūlagga°.

³ Bp. °ggiya.

⁴ Ssp. °sabyoha°.

⁵ Bp. balisam.

⁶ Ssp. *adds* pi.

⁷ Ssp. *adds* 'va.

⁸ Ssp. kiñitvā.

evārūpaṁ pattam sappissa püretvā saṅghassa nissajji. ti-pitaka-Cūlanāgattherassa pi saddhivihārikānaṁ evārūpo patto ahosi, tam therō¹ sappissa pūrāpetvā saṅghassa nissajjā-pesīti, idam akappiyapattacatukkam. sace pana rūpiyam asampaṭicchitvā therassa pattam kinitvā² dehiti pahita-kappiyakārakena saddhim kammārakulam gantvā pattam disvā ayam mayham ruccatīti vā im' āham gahessāmiti vā vadati, kappiyakārako 'va³ tam rūpiyam datvā kammāram saññāpeti ayam patto sabbakappiyo buddhānam pi pari-bhogāraho ti.⁴ arūpiye rūpiyasaññīti kharapattādisu suvañ-ṇādisāññī. āpatti dukkaṭassā 'ti sace tena arūpiyam cetā-petī dukkataṭatti hoti, es' eva nayo vematike, arūpiyasaññissa pana pañcahi sahadhammikehi saddhim idam gahetvā idam⁵ detha 'ti kayavikkayam karontassāpi anāpatti. sesam uttānam eva, chasamuṭṭhānam kiriya nosaññāvimok-kham acittakam pañnattivajjam kāyakammam vacikammam ticitam tivedanan ti. rūpiyasaṁvohārasikkhāpadavañnanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti kayavikkayasikkhāpadam. tattha katīhi⁶ pi tyāyan ti kati te ayam. hikāro pan' ettha pada-pūrano, pikāro garahāyam. ayam dubbalasaṅghāti⁷ tava katidivasāni bhavissatiti attho, athavā katiham pi tyāyan ti pi pāṭho, tattha katihan ti kati ahāni kati divasānīti vuttam hoti, sesam vuttanayam eva. katīhi⁸ pi myāyan ti idam pi eten' eva nayena veditabbam. gihi⁹ pi nam gihissā 'ti ettha nan ti nām' atthe nipāto, gihi⁹ nāma gihissa 'ti vuttam hoti. nānappakārakan ti cīvarādinam kappiyabhaṇḍānam vasena anekavidham, ten' ev' assa padabhājane cīvaraṁ ādim katvā dasikasuttapariyosānam kappiyabhaṇḍam eva dassitam, akappiyabhaṇḍaparivattanam hi kayavikkayasaṅgaham na gac-chati. kayavikkayan ti kayañ c' eva vikkayañ ca. iminā imam dehiti ādinā hi⁹ nayena parassa kappiyabhaṇḍam gaṇhanto kayam āpajjati,¹⁰ attano kappiyabhaṇḍam dento vik-

¹ Bp. adds pi.² Ssp. kinitvā.³ Ssp. ca.⁴ Ssp. omits ti.⁵ Bp. imam.⁶ Bp. katīhi.⁷ Bp. Ssp. dubbalā.⁸ Bp. gihi; Ssp. adds pi.⁹ Ssp. omits hi.¹⁰ Bp. Ssp. samāpajjati.

kayam. ajjhācaratīti adhibhavitvā carati, vītikkamavācam bhāsatīti attho. yato kayitañ ca hoti vikkitañ¹ cā 'ti yadā kayitañ ca hoti parabhañdam attano hatthagatañ karontena vikkitañ² ca attano bhañdam parahatthagatañ karontena, iminā iman ti ādivacanānurūpato pana pāthe pathamam attano bhañdam dassitam.

nissajjitabban ti evam parassa hatthato ³kayavikkaya-vasena gahitam kappiyam bhañdam³ nissajjitabbam. ayam hi kayavikkayo thapetvā pañcasahadhammike avasesehi gihih⁴ pabbajitehi antamaso mātāpitūhi pi saddhim na vat-tati. tatrāyam vinicchayo, vatthena vā vattham hotu bhat-tena vā bhattam⁵ yañ kiñci kappiyam iminā imam dehiti vadati dukkañtam, evam vatvā mātuyāpi attano bhañdam deti dukkañtam, iminā imam dehiti vutto vā imam dehi imam te dassāmiti vatvā vā mātuyāpi bhañdam attanā⁶ gañhāti dukkañtam, attano bhañde⁷ parahattham parabhañde ca attano hattham sampatt enissaggyam. mātarām⁸ pana pitaram vā imam dehiti vadato viññatti na hoti, imam gañhāhīti dadato⁹ saddhādeyyavinipātanam na hoti, aññātakehi imam dehiti vadato viññatti hoti imam gañhāhīti dadato⁹ saddhādeyyavinipātanam,¹⁰ iminā imam dehiti kaya-vikkayam āpajjato nissaggyam. tasmā kappiyabhañdañ parivattantena mātāpitūhi pi¹¹ saddhim kayavikkayam aññātakehi saddhim tisso āpattiyo mocentena parivattetabbam. tatrāyam parivattanā¹² vidhi, bhikkhusa pātheyyatandulā honti, so antarāmagge bhattahattham¹³ purisam disvā amhākam tanḍulā atthi na ca no imehi attho bhattena pana attho ti vadati, puriso tanḍule gahetvā bhattam deti vaṭṭati, tisso pi āpattiyo na honti, antamaso nimittakammamattam pi na hoti, kasmī mūlassa atthitāya, parato ca vuttam eva idam amhākarū atthi amhākañ ca iminā ca iminā ca attho ti bha-natīti, yo pana evam akatvā iminā imam dehiti parivatteti

¹ Bp. Ssp. vikki.

² Bp. vikkitañ; Ssp. vikkayitañ.

³⁻³ Bp. kayavasena gahitakappiyabhañdam; Ssp. kayavikkayavasena gahitam kappiyabhañdam.

⁴ Bp. Ssp. gihu.

⁵ Bp. adds hotu.

⁶ Ssp. attano.

⁷ Bp. adds ca.

⁸ Bp. adds vā.

⁹ Bp. Ssp. vadato.

¹⁰ Bp. Ssp. add hoti.

¹¹ Bp. Ssp. omit pi.

¹² Bp. Ssp. °ttana.

¹³ Ssp. °hattha.

yathā vatthukam eva. vighāsādām disvā imām odanām bhuñjitvā rajaṇām vā dārūṇī vā āharā 'ti vadati¹ rajaṇajalligaṇānāya² dāruṇānāya ca nissaggiyāni honti, imām odanām bhuñjitvā idam³ nāma karothā 'ti dantakārakādihi sippikehi dhammakarakādisu⁴ tam tam parikkhāram kāreti rajakehi vā vatthām dhovāpeti yathāvatthukam eva, nahāpi-tena kese chindāpeti kammakarehi navakammaṁ kāreti yathāvatthukam eva. sace pana idam bhattām bhuñjitvā idam karothā 'ti na vadati idam³ bhattām bhuñja bhutto 'si bhuñjasi⁵ bhuñjissasi idam³ nāma karohīti vadati vattati, ettha ca kiñcāpi vatthadhovane vā kesacchedane vā bhūmisodhanādinavakamme vā parabhaṇḍām attano hatthagataṁ nissajjitabbam nāma n' atthi. Mahāatṭhakathāyām pana dalhaṁ katvā vuttattā na sakkā etam⁶ paṭikkhipitum tasmā yathā nissaggiyavatthumhi paribhutte vā naṭhe vā pācitti-yam deseti evam idhāpi desetabbam.

kayavikkaye kayavikkayasaññiti ādimhi yo kayavikkayam samāpajati so tasmin kayavikkayasaññī vā bhavatu vema-tiko vā na kayavikkayasaññī vā nissaggiyapācittiyam⁷ eva, mūlatike⁸ dvisu padesu dukkaṭam evā 'ti evam attho daṭṭhabbo. *aggham pucchatīti* ayam tava patto kim agghatiti puc-chati, idam nāmā 'ti yutte pana sace tassa kappiyabhaṇḍām mahaggħam hoti evañ ca nam paṭivadati upāsaka mama idam vatthum⁹ mahaggħam tava pattām aññassa dehīti, tam sutvā itaro aññām thālakam pi dassāmīti vadati gaṇhitum vattati, idam³ amhākām atthīti vuttalakkhaṇe patati,¹⁰ sace so patto mahagħho bhikkhuno vatthū⁹ appagħħam pattasāmiko¹¹ c' assa appagħhabħavām na jānāti patto na gaħetabbo, mama vatthum⁹ appagħħan ti ācikkhitabbam mahaggħabħavām īnatvā vañċetvā gaṇħanto hi bhaṇḍām¹² agħħāpetvā kāre-tabbatām āpajjati, sace pattasāmiko¹¹ hotu bhante sesam mama puññām bhavissatiti deti vaṭṭati.

¹ Ssp. deti.² Bp.Ssp. rajaṇachalli°, and Ssp. adds ca.³ Bp. imām.⁴ Bp.Ssp. dhamma° for dhamma°.⁵ Ssp. omits bhuñjasi.⁶ Bp. tam.⁷ Ssp. °ggiyam pācittiyam.⁸ Bp.Ssp. cūlattike.⁹ Bp.Ssp. vatthu.¹⁰ Ssp. pati.¹¹ Ssp. pattassā°.¹² Bp. gahitabhaṇḍām.

*kappiyakārakassa ācikkhatīti yassa hatthato bhaṇḍam gaṇhāti tam ṭhapetvā aññam antamaso tassa puttabhātikam¹ pi kappiyakārakam katvā iminā idam² nāma gahetvā dehit vadati³ ācikkhati, so ce cheko hoti purappunam apanetvā vivadetvā gaṇhāti⁴ tuṇhibhūtena ṭhātabbam, no ce cheko hoti na jānati gaheturū vāṇijako⁵ tam vañceti mā gaṇhā 'ti vattabbo. *idam amhākan* ti ādimhi idam patīggahitatelam⁶ vā sappi vā amhākam atthi amhākañ ca aññena apatīggahitakena⁷ attho ti bhanati, sace so tam gahetvā aññam deti paṭhamam attano telam na mināpetabbam, kasmā, nāliyamhi⁸ avasiṭṭhatelam⁹ hoti tam pacchā minantassa apatīggahitakam⁷ dūseyyā 'ti, sesam uttānam eva. chasamuṭṭhanam kiriya nosaññāvimokkham acittakam paññattivajjam kāyakammam vacikammam ticittam tivedanan ti. kayavikkayasikkhāpadavañnanā niṭṭhitā.*

niṭṭhito ca dutiyo vaggo.

Tena samayenā 'ti pattasikkhāpadam. tattha *pattavamijjan* ti gāmanigamādisu vicarantā pattavamijjam vā karissanti. āmattikūpañam vā ti amattāni vuccanti bhājanāni, tāni yesam bhaṇḍam¹⁰ te āmattikā, āmattikānam¹¹ āpañam āmattikāpañam, kulālabhaṇḍavāñjjakāpañam¹² ti attho. *tayo* pattassa vāññā ti tīni pattassa pamāñāni. *adḍhālāhakodamam gaṇhātīti* Magadha-nāliyā dvinnam tāṇḍulanālinam' odanam gaṇhāti, Magadha-nāli nāma adḍhaterasapalā¹³ hotiti Andhakaṭṭhakathāyam¹⁴ vuttam, Sihalaḍipe¹⁵ pakatināli mahantā Damila-nāli khuddikā¹⁶ Magadha-nāli pamāñayuttā, tāya Magadha-nāliyā diyadḍhanāli ekā Sihala-nāli hotiti Mahāṭṭhakathāyam vuttam, catubhāgam¹⁷ odanani¹⁸ ti odanassa catutthabhaṇḍappamāñam odanam,¹⁸ tam hatthahāriyassa muggasū-

¹ Bp. Ssp. °bhātukam.

² Bp. imam.

³ Bp. Ssp. omit vadati.

⁴ Bp. gaṇhāti.

⁵ Bp. vāñijako.

⁶ Ssp. °hitam telam.

⁷ Bp. appati°.

⁸ Ssp. telanāli°.

⁹ Ssp. °siṭṭham telam.

¹⁰ Bp. bhaṇḍāni; Ssp. bhaṇḍan ti te for bhaṇḍam te.

¹² Ssp. °vāñija°.

¹¹ Bp. inserts tesam before this.

¹⁴ Bp. Ssp. °kattha°.

¹³ Ssp. °pallā.

¹⁶ Bp. Ssp. khuddakā.

¹⁵ Bp. °ḍipake.

¹⁸ Bp. khādanam; Ssp. khādanīyan.

¹⁷ Ssp. °bhaga.

passa vasena veditabbam. tadūpiyam¹ byañjanan ti tassa odanassa anurūpam macchamaṁsasākaphalakajirādi byañjanam, tatthāyam² viničchayo, anupahatapurānasālitanḍulānam sukoṭṭhitaparisuddhānam³ dve Magadha-nāliyo gahetvā tehi taṇḍulehi anuttantaṇḍulam akilinnam⁴ apinditam suvisa-dam⁵ kundamakularāsisisadisam⁶ avassāvitodanam pacitvā niravasesam patte pakkhipitvā tassa odanassa catutthabhāgappamāṇo nātighaṇo nātitanuko hatthahāriyo sabbasam-bhārasaṅkhato muggasūpo pakkhipitabbo, tato ālopassa ālopassa anurūpam yāvacarimālopapahonakam⁷ macchamam-sādibyanjanam pakkhipitabbam, sappitelasakkarasakañjikā-dīni⁸ pana gananūpagāni na honti tāni hi odanagatikān' eva, n' eva hāpetum na vadhetum sakkonti, evam etam sabbam pi pakkhittam sace pattassa mukhavaṭṭiyā hetṭhimarājisamam tiṭṭhati suttēna vā hīrena vā chindantassa sut-tassa vā hīrassa⁹ vā hetṭhimantam phusati ayam ukkaṭtho nāma patto, sace tam rājim atikkamma thūpikatam¹⁰ tiṭṭhati ayam ukkaṭthomako nāma patto, sace tam rājim na sampāpuṇāti antogatam eva hoti ayam ukkaṭthukkaṭtho nāma patto. nālikodanan ti Magadha-nāliyā ekāya taṇḍulanāliyā odanam. pathodanan ti Magadha-nāliyā upadḍhanā-likodanan. sesam vuttanayen' eva veditabbam, ayam pana nāmamatte viseso. sace nālikodanādi sabbam pi pakkhittam vuttanayen' eva hetṭhimarājisamam tiṭṭhati ayam majjhimo nāma patto, sace tam rājim atikkamma thūpikatam¹⁰ tiṭṭhati ayam majjhimomako nāma patto, sace tam rājim na sampāpuṇāti antogatam eva hoti ayam majjhimukkaṭtho nāma patto, sace pathodanādi sabbam pi pakkhittam hetṭhimarājisamam tiṭṭhati ayam omako nāma patto, sace tam rājim atikkamma thūpikatam tiṭṭhati ayam omakomako nāma patto, sace tam rājim na sampāpuṇāti antogatam eva hoti

¹ Bp.Ssp. tadupiyam.

² Bp.Ssp. tatrāyam.

³ Bp. sukoṭṭitasuparisu°; Ssp. sukottitaparisu°.

⁴ Bp. akilinnam.

⁵ Ssp. suvisuḍḍham.

⁶ Bp. °makula°; Ssp. kundama°.

⁷ Bp. °lopappahona°; Ssp. yāvaparamālopapahona°.

⁸ Bp.Ssp. sappitelatakkarasa°. ⁹ Ssp. hirassa.

¹⁰ Bp.Ssp. thūpi°, sic passim.

ayaṁ omakukkaṭho nāma patto ti, evam ete nava pattā,¹ tesu dve apattā ukkaṭṭhukkataṭho ca omakomako ca, tato ukkaṭṭho apatto omako apatto ti idāṁ hi ete sandhāya vuttam. ukkaṭṭhukkataṭho ti ettha ukkaṭṭhato ukkaṭṭhattā tato ukkaṭṭho apatto² ti vutto, omakomako ca omakato omakattā tato omako apatto ti vutto, tasmā ete bhājanaparibhōgena paribhuñjitabbā na adhiṭṭhānūpagā na vikappanūpagā, itare pana satta adhiṭṭhahitvā vā vikappetvā vā paribhuñjitabbā, evam akatvā tam dasāham atikkāmayato³ nissaggiyam pācittiyan.⁴ tam sattavidham pi pattam dasāhaparamam kālam atikkāmayato nissaggiyam pācittiyan ti.⁵ nissaggiyapattam⁶ anissajitvā⁷ paribhuñjatiti yāgum pivitvā dhote dukkaṭam khajjakam khāditvā bhattam bhuñjtvā dhote dukkaṭan ti evam payoge payoge dukkataṁ.⁸

anāpatti anto dasāham adhiṭṭheti vikappetīti ettha pana pamāṇayuttassapi adhiṭṭhānavikappanūpagattam⁹ evam veditabbam, ayo patto pañcahi pākehi mattikāpatto dvīhi pākehi pakko adhiṭṭhānūpago¹⁰ ubho pi yam mūlam dātabbam tasmim dinne yeva, sace eko pi pāko ūno hoti kākanikamat-tam pi vā mūlam adinnam na adhiṭṭhānūpago,¹¹ sace¹² patta-sāmiko¹³ vadati yadā tumhākam mūlam bhavissati tadā dassatha adhiṭṭhahitvā paribhuñjathā 'ti n' eva adhiṭṭhānū-pago¹¹ hoti, pākassa hi ūnattā pattasāṅkhyam¹⁴ na gacchatī, mūlassa sakalassa vā ekadesassa vā adinnattā sakabhāvam na upeti aññass' eva santako hoti, tasmā pāke ca mūle ca nitthite yeva adhiṭṭhānūpago¹¹ hoti, yo adhihānūpago yeva¹⁵ vikappanūpago so hattham āgato pi anāgato pi adhiṭṭhātabbo vikappetabbo.¹⁶ yadi hi pattakārako mūlam labhitvā sayam vā dātukāmo hutvā aham bhante tumhākam pattam katvā asukadivase nāma pacitvā thapessāmīti vadati, bhikku ca tena paricchinnadivasato dasāham atikkāmeti nissag-

¹ Ssp. *adds* veditabbā.

² Bp. āpatto.

³ Bp. atikkama°.

⁴ Ssp. *adds* ti.

⁵ Ssp. *omits* ti.

⁶ Bp. Ssp. °ggiyam pattam.

⁷ Bp. Ssp. °jjitvā.

⁸ Bp. *adds* ti.

⁹ Bp. °nupagattam.

¹⁰ Bp. °upago.

¹¹ Bp. °upago, sic *passim*.

¹² Bp. *adds* pi.

¹³ Ssp. °ssāmiko.

¹⁴ Bp. saṅkham.

¹⁵ Bp. Ssp. sveva.

¹⁶ Ssp. *adds* vā.

giyam pācittiyaṁ, sace pana pattakārako aham tumhākam pattam katvā pacitvā sāsanam pesessāmīti vatvā tath' eva karoti, tena pesitabhikkhu pana tassa bhikkhuno na āroceti añño dīsvā vā sutvā vā tumhākam bhante patto niṭhitō ti āroceti, etassa ārocanam nappamānam¹ yadā pana tena pesite² yeva āroceti tassa vacanam sutadivasato paṭṭhāya dasāham atikkāmayato nissaggiyaṁ pācittiyaṁ. sace pattakārako aham tumhākam pattam katvā pacitvā kassaci hatthe pahinissāmīti³ vatvā tath' eva karoti, pattam gahetvā āgatabhikkhu pana attano parivenē ṭhapetvā tassa na āroceti añño koci bhanati api bhante adhunāgato⁴ patto sundaro ti, kuhim āvuso patto ti, itthannāmassa hatthe pesito ti, etassa pi vacanam na ppamānam, yadā pana so bhikkhu pattam deti laddhadivasato paṭṭhāya dasāham atikkāmayato nissaggiyaṁ pācittiyaṁ, tasmā dasāham anatikkametvā⁵ 'va adhiṭṭhātabbo vikappetabbo 'va.⁶ tattha dve pattassa adhiṭṭhānā kāyena vā adhiṭṭhāti vācāya vā adhiṭṭhāti, tesam vasena adhiṭṭhahantena imam pattam paccuddharāmīti vā etam pattam paccuddharāmīti vā evam sammukhe vā parammukhe vā ṭhitam purāṇapattam paccuddharitvā aññassa vā datvā navam⁷ pattam yattha katthaci ṭhitam hatthena parāmasitvā imam pattam adhiṭṭhāmīti cittena ābhogam katvā kāyavikāram karontena kāyena vā adhiṭṭhātabbo, vacībhedam katvā vācāya vā adhiṭṭhātabbo, tatra duvidham adhiṭṭhānam sace hatthapāse hoti imam pattam adhiṭṭhāmīti vācā bhinditabbā, atha antogabbhe vā uparipāsāde vā sāmantavihāre vā hoti, ṭhapatitṭhānam sallakkhetvā etam pattam adhiṭṭhāmīti vācā bhinditabbā. adhiṭṭhahantena pana ekakena adhiṭṭhātum pi vaṭṭati, aññassa santike adhiṭṭhātum pi vaṭṭati, aññassa santike ayam ānisamso sac' assa adhiṭṭhito nu kho me no ti vimati uppajjati itaro sāretvā vimatū chindissati, sace koci dasapatte labhitvā sabbe⁸ attanā 'va paribhuñjitukāmo hoti na sabbe adhiṭṭhātabbā, ekam pattam adhiṭṭhāya punadivase tam paccuddharitvā

¹ Bp. pama°.² Bp.Ssp. pesito.³ Bp.Ssp. pahinī°.⁴ Bp.Ssp. adhunā āgato.⁵ Bp. °kkāmetvā; Ssp. °kkamitvā.⁶ Bp.Ssp. vā for 'va.⁷ Ssp. nava.⁸ Bp.Ssp. add 'va.

añño adhitthātabbo, etena¹ upāyena vassasatam pi pariharitum sakkā. evam appamattassa bhikkhuno siyā adhitthānavijahanan ti. siyā,² sace hi ayam pattam aññassa vā deti vibbhamati vā sikkham vā paccakkhāti kālam vā karoti lingam vāssa parivattati paccuddharati vā patto³ vā chiddo⁴ hoti adhitthānam vijahati.

vuttañ c'⁵ etam :—

dinnavibbhannapaccakkhā⁶ kālakiriyakatena⁷ ca,

liṅgapaccuddharā c' eva chiddena bhavati sattaman ti.

coraharaṇavissāsagāhehi⁸ pi vijahati yeva. kittakena chiddena adhitthānam bhijjati. yena kaṅgusittham nik-khamati c' eva pavisati ca, idam hi sattannam dhaññānam lāmakadhaññasittham tasmin ayacunñena vā āñiyā vā paṭipākatike kate dasāhabbhantare puna adhitthātabbo, ayam tāva anto dasāham adittheti vikappetīti ettha adhitthāne vimicchayo.

vikappane pana dve vikappanā sammukhā vikappanā parammukhā vikappanā ca, katham sammukhā vikappanā hoti. pattānam ekabahubhāvam sannihitāsannihitabhāvañ ca ñatvā imam pattan ti vā ime patte ti vā etam pattan ti vā ete patte ti vā vatvā tuyham vikappemīti vattabbam. ayam ekā sammukhā vikappanā. ettāvatā nidhetum vattati paribhuñjum pana⁹ vissajjetum vā adhitthātum vā na vattati, mayham santakam paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpacca-yam vā karohiti evam pana vutte paccuddhāro nāma hoti, tato ppabhūti¹⁰ paribhogādayo pi vattanti. aparo nayo :— tath' eva pattānam ekabahubhāvam sannihitāsannihitabhāvañ ca ñatvā tass' eva bhikkhuno santike imam pattan ti vā ime patte ti vā etam pattan ti vā ete patte ti vā vatvā pañcasu sahadhammikesu aññatarassa attano¹¹ abhirucitassa yassa cassaci nāmam gahetvā Tissassa bhikkhuno vikappemīti vā Tissāya bhikkhuniyā sikkhamānāya¹² sāmañerassa

¹ Bp. eten'.

² Ssp. siyā 'ti.

³ Ssp. patte.

⁴ Ssp. chiddam.

⁵ Ssp. pi for c'.

⁶ Bp.Ssp. °vibbhantapa°.

⁷ Bp. °kiriya°.

⁸ Ssp. coraharaṇavissāsaggāhehi.

⁹ Bp. vā.

¹⁰ Ssp. pabhūti.

¹¹ Bp.Ssp. attanā.

¹² Ssp. inserts Tissassa after this.

Tissāya sāmañeriyā vikappemīti vā vattabbam, ayam apārāpi sammmukhā vikappanā, ettāvatā nidhetum vaṭṭati paribhogādisu pana ekam pi na vaṭṭati. tena pana bhikkhunā Tissassa bhikkhuno santakam . . . pe . . . Tissāya sāmañeriyā santakam paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpac-cayaṁ vā karohiti vutte paccuddhāro nāma hoti, tato ppbhūti¹ paribhogādayo pi vaṭṭanti. katham parammukhā vikappanā hoti. pattānam tath' eva ekabahubhāvam san-nihitāsannihitabhāvañ ca īnatvā imam pattan ti ime patte ti vā etam pattan ti vā ete patte ti vā vatvā tuyham vikappanat-thāya dammiti vattabbam, tena vattabbo ko te mitto vā sandittho vā ti, tato itarena purimayanen' eva Tisso bhikkhū ti vā . . . pe . . . Tissā sāmañeriti vā vattabbam, puna tena bhikkhunā aham Tissassa bhikkhuno dammiti vā . . . pe . . . Tissāya sāmañeriyā dammiti vā vattabbam, ayam parammukhā vikappanā, ettāvatā nidhetum vaṭṭati paribhogādisu pana ekam pi na vaṭṭati. tena pana bhikkhunā dutiyasam-mukhāvikkappanāyam vuttanayen' eva itthannāmassa santakam paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpac-cayaṁ vā karohiti vutte paccuddhāro nāma hoti. tato ppbhūti paribhogādayo pi vaṭṭanti, imāsam pana dvinnam vikappanānam nānākaraṇam avaseso ca vanṇanākkamo² sabbo paṭhamaka-thinasikkhāpadavannanāyam vuttanayen' eva veditabbo sad-dhim samuṭṭhānādihiti. pattasikkhāpadavannanā nitthitā.

Tena samayenā 'ti ūnapañcabandhanasikkhāpadam. tattha na yāpeti so kira yadi ariyasāvako nābhavissa³ aññathattam pi agamissa⁴ evam tehi ubbālho, sotāpannattā pana kevalam sarīren' eva yāpesi, tena vuttam: attanā 'pi na yāpeti puttadāro⁵ pi 'ssa kilamatiti. ūnapañcabandhanenā 'ti ettha ūnāni pañcabandhanāni assā 'ti ūnapañcabandhano nāssa pañcabandhanāni pūrentiti attho, tena ūnapañcabandhanena. itthambhūtassa lakkhaṇe karaṇavacanam, tattha yasmā abandhanassāpi⁶ pañcabandhanāni na pūranti sab-baso natthitāya, tasmā padabhājane abandhano vā ti ādi

¹ Ssp. pabhūti.

² Bp. vacanakkamo.

³ Bp. °vissā.

⁴ Bp. °ssā.

⁵ Ssp. °dārā.

⁶ Bp. °ssa 'pi.

vuttam. *ūnapañcabandhanenā* 'ti ca vuttattā yassa pañcabandhano patto hoti tassa so apatto tasmā aññam viññāpetum vaṭṭati, bandhanañ ca nām' etam yasmā bandhanokāse sati hoti asati na hoti tasmā tassa lakkhaṇam. dassetum abandhanokāso nāmā 'ti ādi vuttam. *dvaṅgularājī* na hotīti mukhavaṭṭito hetṭhā dvaṅgulappamāṇā ekāpi rājī na hoti. *yassa dvaṅgularājī¹* hotīti yassa pana tādisā ekā rājī hoti so tassā rājiyā hetṭhimapariyante pattavedhakena vijjhitvā pacitvā suttarajukamakacirajukādīhi vā tipusuttakena vā bandhitvā² tam bandhanam āmisassa alagganattham tipupatṭtakena vā kenaci baddhasilesena vā paṭicchādetabbam, so ca patto adhiṭṭhahitvā paribhuñjitabbo. sukhumam vā chiddam katvā bandhitabbo, suddhehi pana madhusitthakalākhāsajjuṇḍulasādīhi³ bandhitum na vaṭṭati, phāṇitam jhāpetvā pāsāṇacuṇṇena bandhitum vaṭṭati, mukhavaṭṭisamīpe pana pattavedhakena vijjhīyamāno kapalassa bahalattā bhijjati, tasmā hetṭhā vijjhitabbo. yassa pana dve rājiyo ekā yeva vā caturaṅgulā tassa dve bandhanāni dātabbāni, yassa tisso ekāy' eva vā chaṭaṅgulā tassa tīṇi yassa cattasso ekāy' eva vā atṭhaṅgulā tassa cattāri yassa pañca ekāy' eva vā dasaṅgulā so baddho pi abaddho pi apatto yeva, añño viññāpetabbo, esa tāva mattikāpatte vinicchayo. ayopatte pana sare pi pañca vā atirekāni vā chiddāni honti tāni ca⁴ ayacunnenā vā aṇiyā vā lohamāṇḍalakena vā baddhāni maṭṭāni honti sv eva patto paribhuñjitabbo añño⁵ na viññāpetabbo. atha pana ekam pi chiddam mahantam hoti lohamāṇḍakena baddham pi maṭṭam na hoti patte āmisam laggati akappiyo hoti ayaṁ patto,⁶ añño viññāpetabbo.

thero vattabbo ti patte ānisamsam dassetvā ayaṁ bhante patto pamāṇayutto sundaro therānurūpo⁷ gaṇhāthā⁸ 'ti vattabbo. *yo na gaṇheyyā* 'ti anukampāya na gaṇhāti tassa⁹ dukkataṁ, yo pana santuṭṭhiyā kiṁ me aññena pattenā 'ti na gaṇhāti tassa anāpatti. *pattapariyanto* ti evam parivat-

¹ Bp.Ssp. °rājī for °rājī, sic passim.

² Bp.Ssp. banditabbo.

³ Ssp. madhusitthā°.

⁴ Bp. ce.

⁵ Bp. omits añño na viññāpetabbo.

⁶ Bp.Ssp. apatto.

⁷ Bp.Ssp. insert tam after this.

⁸ Bp. gaṇhathā 'ti.

⁹ Bp. na gaṇhantassa; Ssp. agaṇhantassa for na gaṇhāti tassa.

tetvā pariyyante thitapatto. *adese* ti mañcapīṭhachattanāgadantakādike adese na nikhipitabbo, yattha purimā sun-daram pattaṁ ṭhapeti 'tatth' eva ṭhabetabbo, pattassa hi nikhipanadeso anujānāmi bhikkhave ādhārakan it ādinā nayena Khandhake vutto yeva. *aparibhogena*¹ 'ti yāgurandhanarajanapacanādinā abhogena² na paribhuñjitabbo. antarāmagge pana vyādhimhi uppanne aññasmim bhājane asati mattikāya limpetvā³ yāgum vā pacitum udakam vā tāpetum vattati. *na vissajjetabbo*⁴ ti aññassa na dātabbo. sace pana saddhivihāriko vā antevāsiko vā aññam pattaṁ ṭhabetvā ayam mayham sāruppo ayam therassā 'ti ganhāti vattati, añño vā tam gahetvā attano pattaṁ deti vattati, mayham eva pattaṁ āharā 'ti vattabbakiccam n' atthi. pavāritānan ti etha ca saṅghavasena pavāritaṭṭhāne pañcabandhanen' eva vattati, puggalavasena pavāritaṭṭhāne ūnapañcabandhanenāpi vattatiti Kurundiyam vuttam, sesam ettha uttānam eva. chasamuṭṭhānam kiriyā nosaññāvimokkham acittakam pannattivajjam kāyakammām vacikammām ticittaṁ tivedanan ti.

ūnapañcabandhanasikkhāpadavannanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti bhesajjasikkhāpadam. tattha *attho bhante* ti rājā bhikkhū uyyuttapayutte⁵ therassa lenatthāya⁶ pabbhāram sodhente disvā ārāmikam dātukāmo pucchi. pātiyekko ti visum eko. *mālākite* ti katamāle mālādhare,⁸ kusumamālāpatīmāndite ti attho. *tiṇaṇḍūpakan*⁹ ti tiṇa-cumbaṭakam.¹⁰ *patimuñcīti* ṭhapesi. *sā ahosi suvaṇṇamālā* ti dārikāya sise ṭhapatamattā yeva therassa adhitthānavasena suvaṇṇapadumamālā ahosi. tam hi tiṇaṇḍūpakaṁ⁹ sise ṭhapatamattam eva suvaṇṇamālā hotū 'ti therō adhitthāsi. dutiyam pi kho . . . pe . . . upasaṅkamīti dutiyadivase yeva upasaṅkami. suvaṇṇan ti adhimuccīti so suvaṇṇamayo hotū 'ti adhitthāsi. *pañcannam bhesajjānan* ti sappiādinam.

¹ Bp. na apari°; Ssp. na abhogenā.

² Bp. aparibhogena.

³ Bp. Ssp. limpetvā.

⁴ Ssp. visajje°.

⁵ Bp. Ssp. varapattam.

⁶ Ssp. °ppayu°.

⁷ Bp. Ssp. leṇa°.

⁸ Bp. Ssp. māla°.

⁹ Bp. °dupa°.

¹⁰ Ssp. °cumbi°.

bāhulikā¹ ti paccayabahulatāya² paṭipannā. koṭambe³ pi
ghate pīti ettha koṭambā⁴ nāma mahāmukhācātiyo⁵ vuc-
 canti.⁶ oṭinavilimānīti hetṭhā ca ubhato passesu ca gilitāni.⁷
okinnavikinnā ti sappiādinām gandhena bhūmiri khaṇantehi⁸
okinnābhittiyo khaṇantehi⁸ upari sañcarantehi ca vikinnā.
antokotthāgārikā ti abbhantare samvihitakotthāgārā. paṭi-
 sāyanīyānīti paṭisāyitabbāni, paribhuñjitabbānīti attho. bhe-
 sajjānīti bhesajjakiccam karontu vā mā vā evam laddhavo-
 hārāni. gosappīti ādihi loke pākaṭam dassetvā yesam māri-
 sam kappatīti iminā aññesam pi migarohitasasādinām sap-
 pim gahetvā dassesi, yesam hi khīram atthi sappī pi tesam
 atthi yeva, tam pana sulabham⁹ vā hotu dullabham¹⁰ vā
 asammohattham vuttam, evam navanītam pi. sannidhikāra-
 kam paribhuñjitabbānīti sannidhim katvā nidahitvā pari-
 bhuñjitabbāni. katham, pāliyā āgatasappiādisu sappim¹¹
 tāva purebhattam paṭiggahitam¹² tadahu purebhattam sāni-
 sam pi nirāmisam pi paribhuñjituṁ vaṭṭati, pacchābhata-
 to paṭṭhāya sattāham nirāmisam paribhuñjitarbam, sat-
 tāhātikkame¹³ sace ekabhājane ṭhapitam ekam nissaggyam,
 sace bahūsu vatthugānanāya nissaggyāni, pacchābhattam
 paṭiggahitam sattāham nirāmisam eva vaṭṭati, purebhattam
 vā pacchābhattam vā uggahitakam katvā nikkhittam ajjhoh-
 haritum na vaṭṭati, abbhañjanādisu upanetabbam, sattā-
 hātikkame pi anāpatti anajjhoharanīyatam āpannattā paṭi-
 sāyanīyānīti hi vuttam. sace anupasampanno purebhattam
 paṭiggahitanavanītena sappim katvā deti purebhattam sāni-
 sam vaṭṭati, sace sayam karoti sattāham¹⁴ nirāmisam eva
 vaṭṭati, pacchābhattam paṭiggahitanavanītena pana yena
 kenaci katasappi sattāham pi nirāmisam eva vaṭṭati, uggahi-
 takena kate pubbe vuttasaddhasappinayen' eva vinichayo
 veditabbo. purebhattam paṭiggahitakhirena vā dadhinā vā

¹ Bp. Ssp. °llikā.² Ssp. °bāhullikatāya.³ Bp. koṭumpe; Ssp. kolumbe.⁴ Bp. koṭumpo; Ssp. kolumbā.⁵ Bp. °mukha°.⁶ Bp. vuccati.⁷ Ssp. gili°.⁸ Ssp. khana°.⁹ Bp. sulabbham.¹⁰ Bp. dullabham.¹¹ Bp. sappi.¹² Bp. Ssp. °hitam.¹³ Ssp. adds pi.¹⁴ Bp. adds pi.

katasappi anupasampannena katam sāmisam pi tadahu purebhattachā vattati, sayam katam nirāmisam eva vattati,¹ navanītam tāpentassa hi sāmapāko² na hoti, sāmarā pakkena pana tena saddhim āmisam na vattati, pacchābhattachato paṭṭhāya ca³ na vattati yeva, sattāhātikkame pi anāpatti sa vatthukassa paṭiggahitattā, tāni paṭiggahetvā ti hi vuttam, pacchābhattachā paṭiggahitehi katam pana abbhañjanādisu upanetabbam.

purebhattachām pi ca³ uggahitakehi katam ubhayesam pi sattāhātikkame anāpatti, es' eva nayo akappiyamāṁsasap-pimhi, ayam pana viseso yattha pāliyā⁴ āgatasappinā⁵ nissaggyam tattha iminā dukkataṁ. Andhakaṭṭhakathā yam kāraṇapatirūpakaṁ vatvā manussasappinavanitañ⁶ capatikkhittam tam dappaṭikkhittam sabbaatṭhakathāsu anuñ-ñātattā parato c' assa vinicchayo pi āgacchissati, pāliyam āgatanavanītam⁷ pi purebhattachām paṭiggahitam tadahu purebhattachā sāmisam pi vattati, pacchābhattachato paṭṭhāya nirāmisam eva sattāhātikkame nānābhājanēsu ṭhapite bhājanagananāya ekabhājane pi amissetvā⁸ piṇḍapindavasena ṭhapite piṇḍagananāya nissaggyāni, pacchābhattachām paṭiggahitam sappinayen' eva veditabbam. ettha pana dadhigulikādayo pi takkabindūni pi honti tasmā dhotam vattatī⁹ upaḍḍhattherā āhaṁsu, Mahāsivatthero pana bhagavatā anuññātakālato paṭṭhāya takkato uddhatamattam eva khādimsu 'ti āha. tasmā navanītam paribhuñjantena dhovitvā dadhitakkamakkhitakipillikādīni¹⁰ apanetvā paribhuñjitabbam, pacitvā sappim katvā paribhuñjitukāmena adhotam pi pacitum vattati, yam tattha dadhigatam vā takkagatam vā tam khayaṁ gamissati, ettāvatā hi savatthukapaṭiggahitam nāma na hotīti ayam ettha adhippāyo, āmisena saddhim pakkantā pana tasmim pi kukkuccāyan ti kukkuccakā.

idāni uggahetvā ṭhapanavanāte ca purebhattachām khira-

¹ Ssp. adds pacchābhattachā na vattati.

² Bp. sāmāmpāko.

³ Ssp. omits ca.

⁴ Bp. Ssp. pāliyam.

⁵ Ssp. āgatanavanitasappinā.

⁶ Bp. °ppi ca nava°; Ssp. °ppiñ ca nava°. ⁷ Bp. āgataṁ nava°.

⁸ Bp. °ssitvā.

⁹ Ssp. vattissatiti.

¹⁰ Bp. °makkhikakipi°; Ssp. °makkhikākīpilikā°.

dadhiṇi paṭiggahetvā katanavanīte ca pacchābhettam tāni paṭiggahetvā katanavanīte ca uggahitehi¹ katanavanīte ca akappiyamarīsanavanīte ca sabbo āpattānāpattiparibhogāparibhoganayo sappimhi vuttakkamen' eva gahetabbo. telabhikkhāya paviṭṭhānam pana² bhikkhūnam tatth' eva sappim pi navanītam pi pakkatelam pi apakkatelam pi ākiranti,³ tattha takkadadhībindūni pi bhattsitthāni⁴ pi taṇḍulakāṇāpi⁵ makkhikādayo pi honti ādiccapākām katvā parissāvetvā gahitam sattāhakālikām hoti, patiggahetvā ṭhapitabhesajjehi saddhim pacitvā natthupānam pi⁶ kātum vaṭṭati, sace vaddulasamaye⁷ lajīsāmaṇerā⁸ yathā tattha pacitataṇḍulakaṇādayo⁹ na pacanti¹⁰ evam¹¹ aggimhi viliyāpetvā¹² parisāvetvā puna pacitvā deti purimanayen' eva sattāham vaṭṭati. telesu tilatelam tāva purebhettam patiggahitam purebhettam sāmisam pi vaṭṭati pacchābhettato paṭṭhāya nirāmisam eva sattāhātikkamen' assa bhājajanaganānāya nissagiyabhāvo veditabbo. pacchābhettam patiggahitam sattāham nirāmisam eva vaṭṭati, uggahitakām katvā nikkhittam ajjhoharitum na vaṭṭati sīsamakkhaṇādisu upanetabbām, sattāhātikkame pi anāpatti. purebhettam tile patiggahetvā katatelam purebhettam sāmisam pi vaṭṭati, attanākataṁ¹³ pacchābhettato paṭṭhāya hi¹⁴ anajjhoharanāyam¹⁵ hoti sīsamakkhaṇādisu upanetabbām sattāhātikkame pi anāpatti, pacchābhettam tile paṭiggahetvā katatelam anajjhoharanāyam¹⁶ eva, savatthukapatiggahitattā sattāhātikkame pi anāpatti, sīsamakkhaṇādisu upanetabbām. purebhettam vā pacchābhettam vā uggahitakatilehi katatele pi es' eva nayo, purebhettam paṭiggahitakatile bhajjivā tilapiṭṭham vā sedtvā uṇhodakena vā temetvā katatelam sace anupasampannena katarām purebhettam sāmisam pi vaṭṭati. attanā katarām¹⁷ nibbatṭitatattā purebhettam nirāmisam eva vaṭṭati sāmanī

¹ Ssp. uggahitakehi.² Ssp. omits pana.³ Ssp. ākiranti.⁴ Ssp. °sittihāni.⁵ Ssp. °kaṇāni pi.⁶ Ssp. ca for pi.⁷ Bp.Ssp. vaddali°.⁸ Bp.Ssp. °nero.⁹ Bp.Ssp. patita° for pacita°.¹⁰ Bp.Ssp. paccanti.¹¹ Bp.Ssp. insert sāmisapākām mocento after evam.¹² Ssp. viliyā°.¹³ Bp.Ssp. omit this.¹⁴ Bp.Ssp. omit hi.¹⁵ Bp.Ssp. °nīyam.¹⁶ Bp.Ssp. °nīyam.¹⁷ Bp. katatelam pana for this.

pakkattā sāmisam na vatṭati, savatthukapatiggahitattā pana pacchābhettato paṭṭhāya ubhayam pi anajjhoharanīyam sī-samakkhanādisu upanetābbam, sattāhātikkame pi anāpatti. yadi pana appam uṇhodakam hoti abbhukkiraṇamattam¹ abbohārikam hoti, sāmapākagaṇanam² na gacchati.

sāsapatelādisu pi avatthukapatiggahitesu avatthukatilate vuttasadiso 'va vinicchayo. sace pana purebhattam patiggahitānam sāsapādīnam cuṇehi ādiccapākena sakkā telam kātum, tam purebhattam sāmisam pi vatṭati pacchābhettato paṭṭhāya nirāmisam eva sattāhātikkame nissaggiyam, yasmā pana sāsapamadhukacuṇnāni³ sedetvā eraṇḍakaṭṭhini ca bhajjītvā evam⁴ telam karonti, tasmā tesam telam anupasampannehi katam purebhattam sāmisam pi vatṭati vatthūnam yāvajīvikattā pana savatthukapatiggahaṇe doso n' atthiti, attanā katam sattāham nirāmisaparibhogen' eva paribhuñjtabbam. uggahitakehi katam anajjhoharanīyam bāhiraparibhoge vatṭati, sattāhātikkame pi anāpatti, telakaranatthāya sāsapamadhukam⁵ eraṇḍakaṭṭhini vā⁶ patigga-hetvā⁷ katatelam⁸ sattāhakālikam, dutiyadivase katam chāham vatṭati tatiyadivase katam pañcāham vatṭati, catuttha-pañcamachatthasattamadivase katam tadah' eva vattati, sace yāva arunassa uggamanā tiṭṭhati nissaggyam, atthamadivase⁹ katam anajjhoharanīyam anissaggyattā pana bāhi-raparibhoge vatṭati, sace pi na karoti telatthāya gahitasā-sapādīnam sattāhātikkame dukkaṭam eva. pāliyam pana anāgatāni aññāni pi nālikeranimbakosambakaramavandaki¹⁰ ādīnam telāni atthi tāni patiggahetvā sattāham atikkāmā-yato dukkaṭam hoti, ayam etesu viseso sesam yāvakālikavatthum yāvajīvikavatthum ca sallakkhetvā sāmapākasavat-thukapurebhettapacchābhutta² patiggahitauggahitavatthukavidhānam¹¹ sabbam vuttanayen' eva veditabbam.

¹ Bp. abbhokki°; Ssp. abbhukki° and inserts tam before this.

² Bp. sāmarān pāka°.

³ Bp. °nādīni.

⁴ Bp. eva.

⁵ Bp. Ssp. °dhuka.

⁶ Bp. omits vā.

⁷ Ssp. inserts tadah' eva after this.

⁸ Bp. Ssp. katam telam.

⁹ Bp. atthame divase.

¹⁰ Bp. °karamandavāsi; Ssp. °karamandātasi.

¹¹ Bp. °hitakavatthu°.

vasātelan ti ādīsu¹ anujānāmi bhikkhave pañca vasāni acchavasam macchavasam susukāvasam² sūkaravasam gadrabhavasan ti evam anuññātavasānam telam, ettha ca acchavasan it vacanena thapetvā manussavasam sabbesam akappiyamānsānam vasā anuññātā, macchagahañena³ ca susukā⁴ pi gahitā honti, vyālamacchattā⁵ pana visum vuttam,⁶ macchādigahañe⁷ c' ettha sabbesam pi kappiyamānsānam vasā anuññātā. mānsesu hi dasa:—manussa hatthi assa sunakha ahi sīha byaggha dipi accha taracchānam mānsāni akappiyāni, vasāsu ekā manussavasā⁸ khirādisu akappiyam nāma n' atthi, anupasampannehi kataṁ⁹ nibbat̄titavasātelam purebhattam paṭiggahitam purebhattam sāmisam pi vat̄tati, pacchābhettato paṭṭhāya sattāham nirāmisam eva vat̄tati yam pana tattha sukhumarajasadisam mānsam vā nahāru¹⁰ vā at̄thi vā lohitam vā hoti tam abbohārikam, sace pana vasām paṭiggahetvā sayari karoti purebhattam paṭiggahetvā pacitvā parissāvetvā sattāham nirāmisaparibhogena pari-bhuñjitabbam, nirāmisaparibhogam hi sandhāya idam vuttam kāle patiggahitam kāle nippakkam kāle samsattam telaparibhogena paribhuñjitun ti. tatrāpi abbohārikam abbohārikam¹¹ eva, pacchābhettam pana paṭiggahitum¹² vā kātum¹³ vā na vat̄tati yeva, vuttam h' etam: vikāle ce bhikkhave paṭiggahitam vikāle nippakkam vikāle samsattam¹⁴ tañ ce pari-bhuñjeyya āpatti tiṇam dukkatañam. kāle ce bhikkhave paṭiggahitam vikāle nippakkam vikāle samsattam¹⁴ tañ ce paribhuñjeyya āpatti dvinnam dukkatañam. kāle ce bhikkhave paṭiggahitam kāle nippakkam vikāle samsattam¹⁴ tañ ce paribhuñjeyya āpatti dukkatañassa, kāle ce bhikkhave paṭiggahitam kāle nippakkam kāle samsattam¹⁴ tañ ce pari-bhuñjeyya anāpattiti.

Upatissattheram pana antevāsikā pucchim̄su bhante sap-

¹ Bp. Ssp. omit ādīsu.

² Bp. sum̄suka°.

³ Ssp. °ggahañena.

⁴ Bp. samsukā.

⁵ Bp. Ssp. vālamaccha°.

⁶ Ssp. vuttā.

⁷ Bp. °ggahañena; Ssp. °ggahañen' ettha for °gahane c' ettha.

⁸ Bp. 'va.

⁹ Bp. Ssp. kata.

¹⁰ Ssp. °rum.

¹¹ Ssp. does not repeat this.

¹² Ssp. °hetum.

¹² Ssp. tāpetum.

¹⁴ Bp. °sat̄tham; Ssp. °saggam.

pinavanītavasāni ekato pacitvā¹ nibbaṭṭitāni² vatṭantīti. na vatṭanti āvuso ti. thero³ kir' ettha pakkatelasatače viya kukkuccāyati, tato nam uttarim⁴ pucchiṁsu bhante navanīte dadhiguṇikā vā takkabindu vā hoti etam vatṭatīti. etam pi āvuso na vatṭatīti, tato nam āhamṣu bhante ekato pacitvā samsattāni⁵ tejavantāni honti rogam niggaṇhantīti, sādh' āvuso ti thero sampaticchi. Mahāsummatthero pan' āha kappiyamāṁsavasā sāmisaparibhogena⁶ vatṭati, itarā nirāmisaparibhoge vatṭantīti. Mahāpadumatthero pana idam kin ti paṭikkhipitvā nanu vātābhādikā bhikkhū pañcamūlakasāvayāguyam acchāsukaratelādīni pakkhipitvā yāgurū pivanti sā tejussadattā rogam niggaṇhātīti vatvā vatṭatīti āha. madhu nāma makkhikāmadhū 'ti, madhukarihi nāma madhumakkhikāhi, khuddakamakkhikāhi bhamaramakkhikāhi ca katarā madhu, tam purebhettam paṭigahitam purebhettam sāmisaparibhogam pi vatṭati, pacchābhattato paṭṭhāya sattāham nirāmisaparibhogam eva vatṭati, sattāhātikkame sace silesasadisam mahāmadhun⁷ khaṇḍakhaṇḍam⁸ katvā tha-pitam itaram vā nānābhājanēsu vatthugānanāya nissaggiyāni, sace ekam eva khaṇḍam ekabhājane vā itaram ekam eva nissaggiyam. uggahitakam vuttanayen' eva veditabbam, arumakkhaṇādisu upanetabbam, madhupaṭalam vā madhusitthakam⁹ vā sace madhunā¹⁰ amakkhitam parisuddham yāvajīvikam, madhumakkhitam pana madhugatikam eva, cīrikā nāma sapakkhā dīghamakkhikā tumbalanāmikā ca. aṭṭhimakkhikā¹¹ kālamahābhamarā honti tesam āsayesu niyyāsasadisam madhu hoti tam yāvajīvikam. phāṇitam nāma ucchumhā nibbattan ti ucchurasam upādāya apakkā vā avatthukapakkā vā sabbāpi avatthukā ucchuvikatiphāṇitan ti veditabbam. tam phāṇitam¹² purebhettam paṭigahitam purebhettam sāmisam pi vatṭati pacchābhattato paṭṭhāya sattāham nirāmisam eva vatṭati, sattāhātikkame

¹ Ssp. adds missitvā.² Bp.Ssp. insert vatṭanti na.³ Bp. uttari.⁴ Bp. °satṭhāni.⁵ Bp.Ssp. °bhoge.⁶ Ssp. °madhu.⁷ Bp. khaṇḍam khaṇḍam.⁸ Ssp. °siṭṭhakam.⁹ Sp. madhunāma.¹⁰ Bp.Ssp. aṭṭhipakkhā.¹¹ Ssp. omits phāṇitam.

vatthuganānāya nissaggiyam, bahūpiṇḍā¹ cuṇṇetvā ekabhā-
jane pakkhittā honti ghaṇassannivesā ekam eva nissaggiyam,
uggahitakam vuttanayen' eva veditabbam, gharadhūpanā-
dīsu upanetabbam. purebhattam paṭiggahitena aparissāvi-
takam² ucchurasena kataphāṇitam sace anupasampannena
kataṁ sāmisam pi vaṭṭati, sayam kataṁ nirāmisam eva vaṭ-
tati, pacchābhattato paṭṭhāya pana savatthukapatiggahitattā
anajjhoharaṇiyam sattāhātikkame pi anāpatti, pacchābhatt-
tam aparissāvitapaṭiggahitena kataṁ pi anajjhoharaṇiyam
eva sattāhātikkame pi anāpatti, esa nayo ucchum paṭiggahetvā
kataphāṇite pi. purebhattam pana parissāvitapaṭiggahitaka-
rena kataṁ sace anupasampannena kataṁ purebhattam
sāmisam pi vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya sattāham ni-
rāmisam eva vaṭṭati,³ sayam kataṁ purebhattam pi nirā-
misam eva,⁴ pacchābhattam parissāvitapaṭiggahitena kataṁ
pana nirāmisam eva sattāham vaṭṭati, uggahitakakataṁ⁵
vuttanayam eva. jhāmaucchuphāṇitam vā koṭṭhitaucchu-
phāṇitam vā purebhattam eva vaṭṭatīti Mahāatthakathāyam
vuttam, Mahāpaccariyam pana etaṁ savatthukapakkam
vaṭṭati no vaṭṭatīti puccham katvā ucchuphāṇitam pacchā-
bhattam no vaṭṭanakam nāma n' atthīti vuttam tam yut-
tam, sitodakena⁶ kataṁ madhukapupphaphāṇitam purebhatt-
am sāmisam vaṭṭati, pacchābhattato paṭṭhāya sattāham
nirāmisam eva, sattāhātikkame vatthuganānāya dukkaṭam.
khirām pakkhipitvā kataṁ madhukaphāṇitam yāvakālikam,
khaṇḍasakkharām pana khirām jallikam⁷ apanetvā⁸ so-
dhenti tasmā⁹ vaṭṭati, madhukapuppham pana purebhattam
pi allam vaṭṭati, bhajitam¹⁰ vaṭṭati bhajjitvā tilādihi mis-
sam vā amissam vā katvā kottitam¹⁰ vattati, yadi pana tam
gahetvā merayatthāya yojenti yojitam bijato paṭṭhāya na
vaṭṭati, kadalikhajuriambalabujapanasaciñcādinam sabbesam

¹ Ssp. bahū pi piṇḍā.

² Bp. Ssp. °vita.

³ Bp. Ssp. omit vaṭṭati.

⁴ Ssp. inserts pacchābhattato paṭṭhāya sattāham nirāmisam eva after eva.

⁵ Ssp. uggahitakam.

⁶ Bp. situdakena.

⁷ Bp. khirajallikam; Ssp. khirajalikam.

⁸ Ssp. repeats this.

⁹ Ssp. adds tam.

¹⁰ Bp. adds pi.

yāvakālikaphalānām phānitām yāvakālikam eva, maricapakkehi phānitām karonti tam yāvajīvikam. tāni patiggahetvā ti sace¹ sabbāni pi paṭiggahetvā ghaṭe² avinibbhogāni katvā nikkipati sattāhātikkame ekam eva nissaggiyām, vinibbhutesu³ pañca,⁴ sattāham pana anatikkametvā⁵ gilāmena pi agilānenā pi vuttanayena⁶ yathāsukham paribhuñjitabbam.

sattavidham pi⁷ odissam⁸ nāma byādhiodissam puggalodissam kālodissam samayodissam desodissam vasodissam bhesajjodissan ti. tattha byādhiodissam nāma anujānāmi bhikkhave amanussikābādhe āmakamamsam āmakalohitan ti, evam byādhiodissam⁹ anuññātam tam ten' eva ābādhena ābādhikassa vaṭṭati na aññassa, tañ ca kho kāle pi vikāle pi kappiyam pi akappiyam pi vaṭṭati yeva. puggalodissam nāma anujānāmi bhikkhave romatthakassa¹⁰ romattham¹⁰ na ca bhikkhave bahi mukhadvārā niharitvā ajjhoharitabban ti, evam puggalam uddissa anuññātam tam tass' eva vaṭṭati na aññassa. kālodissam¹¹ nāma anujānāmi bhikkhave cattāri mahāvīkāṭāni gūtham muttam chārikam mattikan ti, evam ahidatthakālam¹² uddissa anuññātam tam tasmin yeva kāle apatiggahitakam¹³ vaṭṭati na aññasmim. samayodissam¹⁴ nāma gaṇabhojane aññatra samayā ti ādinā nayena tam tam samayam uddissa anuññātā anāpattiyo, tā tasmin tasmin yeva samaye anāpattiyo honti na aññadā. desodissam¹⁵ nāma anujānāmi bhikkhave evarūpesu paccantimesu janapadesu vinayadharapañcamena gaṇena upasampadan ti evam paccantadese¹⁶ uddissa anuññātāni upasampadādini, tāni tath' eva vattanti na majjhimadese.¹⁷ vasodissam¹⁸ nāma anujānāmi bhikkhave vasāni bhesajjānīti evam vasānāmena anuñ-

¹ Bp. adds pi.

² Bp. Ssp. ekaghaṭe.

³ Bp. vinibhu°.

⁴ Bp. adds nissaggiyāni.

⁵ Bp. °mitvā.

⁶ Bp. °nayen' eva.

⁷ Bp. Ssp. hi.

⁸ Ssp. uddissam for odissam.

⁹ Bp. Ssp. byādhim uddissa.

¹⁰ Bp. romantha°; Ssp. romattha° for romattha°.

¹¹ Ssp. kālodissam.

¹² Bp. ahiñā ḍattha°; Ssp. ahidatthakālam.

¹³ Bp. Ssp. add pi. ¹⁴ Ssp. °ddissam. ¹⁵ Ssp. desoddi°.

¹⁶ Bp. paccantimadesam; Ssp. paccantappadese.

¹⁷ Ssp. °mappadese. ¹⁸ Ssp. vasoddi°.

ñātam, tam thapetvā manussavasam sabbesam kappiyākap-piyavasānam telam tam¹ tadatthikānam telaparibhōgena paribhuñjituñ vattati. bhesajjodissam² nāma anujānāmi bhikkhave pañca bhesajjanīti evam bhesajanāmera anuññātāni āhāratthām pharitum samatthāni ³sappi navanītam telam madhu phānitan ti,⁴ tāni patiggahetvā tadahu pure-bhāttam yathāsukham pacchābhāttato pañthāya sati paccaye vuttanayena sattāham paribhuñjītabbāni, sattāhātikkante atikkantasaññī nissaggiyam pācittiyān ti, sace pi sāsapamattā⁵ hoti sakim vā aṅguliyā gahetvā jivhāya sāyanamat-tam⁶ nissajitabbam eva pācittiyān ca desetabbam. na kā-yikena paribhōgena paribhuñjītabban ti, kāyo vā kāye aru vā na makkhetabbañ, tehi makkhitāni kāsāva kattarayatthi upāhana pādakatthalika⁸ mañca pīthāni⁷ pi aparibhogāni, dvāravātāpānakavāṭesu pi hatthena gahañatthānam na mak-khetabban ti Mahāpaccariyām, vuttam, kasāve pana pakkhi-pitvā dvāravātāpānakavāṭāni⁸ makkhetabbānīti⁹ Mahāat-thakathāyām vuttam.

anāpatti anto sattāham adhitthetīti sattāhabbhantare sap-pim ca telam ca vasam ca muddhani telam vā abbhañjanam vā madhum arumakkhañam vā¹⁰ phānitam gharadhūpanam adhittheti anāpatti. sace adhitthitatelam anadhitthitatela-bhājane ākititukāmo¹¹ hoti bhājane¹² sukhumam¹³ chiddam paviñthapavīñthatelam¹⁴ purāñatelenā ajjhottarayati puna adhitthātabbā,¹⁵ atha mahāmukham hoti sahay¹⁶ eva bahum telam pavisitvā purāñatelenā ajjhottarati puna adhit-thānakiccam n' atthi, adhitthitagatikam eva hi adhikam¹⁷ eva hi tam hoti, etena nayena adhitthitatelabhājane anadhitthi-

¹ Ssp. omits telam tam.

² Ssp. °dissam.

³⁻⁸ Ssp. sappinavanītatelamadhpāñtāni.

⁴ Bp.Ssp. °mattam.

⁵ Bp.Ssp. add hoti.

⁶ Bp. °pādakathalika.

⁷ Bp.Ssp. pīthādīni.

⁸ Ssp. °panaka°.

⁹ Ssp. makkhi°.

¹⁰ Bp.Ssp. omit vā.

¹¹ Ssp. ākīri°.

¹² Bp.Ssp. add ce.

¹² Ssp. sukhuma.

¹⁴ Bp. paviñtham paviñtham telam; Ssp. paviñthapavīñtham telam.

¹⁵ Bp.Ssp. °tabbam.

¹⁶ Bp. sahas' eva bahu; Ssp. sahasā 'va bahu.

¹⁷ Bp.Ssp. omit adhikam eva hi.

tatelākiraṇam¹ pi veditabbam. vissajjatīti² ettha sace dvinaṁ santakam ekena patiggahitam avibhattam hoti³ pari-bhuñjitum pana na vat̄ſati, sace yena patiggahitam so itaram bhaṇati. āvuso imam telam sattāhamattam⁴ paribhuñja⁵ tvan ti, so ca paribhogam na karoti kassa āpatti na kassaci pi,⁶ kasma, yena patiggahitam tena vissajjitatā itarassa apaṭiggahitattā.⁷ vinassatīti aparibhogam hoti. cattenā 'ti ādisu yena cittena bhesajjam cattam ca vantam ca muttañ ca hoti tam cittam cattam vantam muttan ti vuccati, tena cittena puggalo anepekkho vuccati, evam anepekkho sāma-nerassa datvā ti attho. idam kasma vuttam. evam anto sattāhe datvā pacchā paṭilabhitvā⁸ paribhuñjantassa anā-pattidassanatthan ti Mahāsummatthero.⁹ Mahāpadumatthero pan' āha na yidam yācitabbam, anto sattāhe dinnassa hi puna paribhoge āpatti yeva n' atthi, sattāhātikkantassa pana paribhoge anāpattidassanattham idam vuttan ti, tasmā evam dinnabhesajjam¹⁰ sace sāmañero abhisaiñkharitvā vā anabhi-saiñkharitvā vā tassa bhikkhuno natthukammam¹¹ dadeyya gahetvā natthukammam kātabbam, sace bālo hoti dātum na jānati aññena bhikkhunā vattabbo atthi te sāmañera telan ti, āma bhante atthiti, āhara therassa bhesajjam karis-sāmā 'ti evam pi vattati, sesam vuttānattham eva. kathinasamuññhanam kiriyā nosaññāvimokkham acittakam pañnat-tivajjam kāyakammam vacikammam ticittam tivedanan ti.

bhesajjasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti vassikasātikasikkhāpadam. tattha vassikasātikā anuññatā ti Cīvarakkhandake visākhāvat-thusmim anuññatā. patigacc¹² evā 'ti pure yeva. māso seso gimhānan ti catunnam gimhamāsānam eko pacchimamāso seso. katvā ti sibbanarajanakappapariyosānena niṭṭhapetvā,¹³

¹ Bp. °telam ākira°; Ssp. °talaākira.

² Bp.Ssp. °jjetīti.

³ Bp.Ssp. insert sattāhātikkame dvinnam pi anāpatti after hoti.

⁴ Ssp. sattāham pattañ.

⁵ Ssp. adds nam.

⁶ Bp.Ssp. add āpatti.

⁷ Bp. appati°.

⁸ Bp. labhitvā.

⁹ Bp.Ssp. add āha.

¹⁰ Bp. dinnam.

¹¹ Bp.Ssp. kammatthanam.

¹² Bp. patikaco'.

¹³ Ssp. niṭṭhapetvā.

karontena ca ekam eva katvā samaye adhitthātabbam, dve adhitthātum na vaṭṭanti,¹ atirekamāso² seso gimhāne ti gimhānanāmake atirekamāse sese. atirekaddhamāse sese gimhāne katvā nivāsetiti ettha pana thatvā vaṭṭikasāti-kāya pariyesanakkhettam karaṇakkhettam nivāsanakkhettam adhitthānakkhettan ti catubbidhakkhettam,³ kucchi-samayo piṭṭhisamayo ti duvidho samayo, piṭṭhisamaya-catukkam kuchhisamayacatukkan ti dve catukkāni ca veditabbāni. tattha jetthamūlapuṇṇamāsiyā pacchimapātipadadivasato paṭṭhāya yāva kālapakkhoposathā ayam eko addhamāso pariyesanakkhettam c' eva karaṇakkhettam ca, etasmīm hi antare vassikasāti-kām aladdham pariyesitum laddham kātum ca vaṭṭati, nivāsetum adhitthātum ca na vaṭṭati, kālapakkhuposathassa pacchimapātipadadivasato paṭṭhāya yāva āsālhipuṇṇamā⁴ ayam eko addhamāso pariyesanakaṇanivāsanānam tinnam pi khettam, etasmīm⁵ antare pariyesitum kātum⁶ nivāsetuñ ca vaṭṭati, adhitthātum yeva na vaṭṭati. āsālhipuṇṇamāsiyā pacchimapātipadadivasato patthāya yāva kattikapuṇṇamā ime cattāro māsā pariyesanakaṇanivāsanādhitthānānam⁶ catunnam pi⁷ khettam, etasmīm hi antare aladdham pariyesitum laddham vā kātum nivāsetum adhitthātuñ ca vaṭṭati, idam tāva catubbidham khettam veditattam. kattikapuṇṇamāsiyā pana pacchimapātipadadivasato paṭṭhāya yāva jetthamūlapuṇṇamā ime sattamāsā piṭṭhisamayo nāma, etasmīm⁸ antare kālo vassikasāti-kāyā ti ādinā nayena satuppādām katvā aññātakaappavāritaṭṭhānato vassikasāti-kacivaram nipphādentassa iminā sikkhāpadena nissaggyiyam pācittiyam, deha me vassikasāti-kacivaran ti ādinā nayena viññattim katvā nipphādentassa aññātakavīññattisikkhāpadena nissaggyiyam pācittiyam. vut-tanayen' eva satuppādām katvā fiātakapavāritaṭṭhānato nipphādentassa iminā 'va sikkhāpadena nissaggyiyam pācitti-

¹ Bp.Ssp. vaṭṭati.

² Bp.Ssp. °māse.

³ Ssp. °dham khettam.

⁴ Bp.Ssp. āsālhipu°; Ssp. āsālhapu° for āsālhipu°.

⁵⁻⁶ Ssp. hi antare aladdham pariyesitum laddham kātum ca for these.

⁶ Ssp. °sanaadhitthā°.

⁷ Bp. omits pi.

⁸ Bp.Ssp. add hi.

yaṁ. viññattim̄ katvā nipphādentassa aññātakaviññattisik-khāpadena anāpatti.

vuttam̄ h' etam̄ Parivāre:

mātaram̄ cīvaraṁ yāce, no ca saṅghe pariṇatam̄,

ten'¹ assa hoti āpatti, anāpatti ca nātake.

pañhāmesā kusalehi² cintitā ti.

ayam̄ hi pañho imam̄ attham̄ sandhāya vutto ti, evam̄ pitthīsamayacatukkam̄ veditabbam̄. jetthamūlapuṇṇamā-siyā pana pacchimapātipadadivasato patthāya yāva kattika-puṇṇamā ime pañcamāsā kucchisamayo nāma, etasmim̄ hi antare vuttanayena³ satuppādām̄ katvā aññātakaappavāri-taṭṭhānato vassikasātiκacīvaraṁ nipphādentassa vattabhede dukkaṭam̄, ye manussā pubbe pi vassikasātiκacīvaraṁ denti ime⁴ pana sace pi attano aññātakaappavāritā honti vattabhedo n' atthi tesu satuppādakaraṇassa anuññātattā, viññattim̄ katvā nipphādentassa aññātakaviññattisikkhāpadena nissag-giyam̄ pācittiyam⁵ idam̄ pana pakatiyā vassikasātiκadāyakesu pi hoti yeva, vuttanayen' eva satuppādām̄ katvā nāta-kapavāritaṭṭhānato nipphādentassa iminā sikkhāpadena anā-patti, viññattim̄ katvā nipphādentassa aññātakaviññattisikkhāpadena anāpatti, na vattabbā detha me ti idam̄ hi pariyesanakāle aññātakaappavārite eva sandhāya vuttam̄, evam̄ kucchisamayacatukkam̄ veditabbam̄. naggo kāyam̄ ovassāpeti āpatti dukkaṭassā 'ti ettha udakaphusitagānañaya akatvā nhānapariyosānavasena⁶ payoge payoge dukkaṭena kāretabbo, so ca kho vivaṭaṅgane ākāsato patitaudaken' eva nhāyato,⁶ nhānakotthakavāpi ādisu ghatēhi āsittaude-kena vā nhāyantassa anāpatti. vassam̄ ukkadḍhiyatiti ettha sace katapariyositāya vassikasātiκāya gimhānam̄ pacchima-māsam⁷ khepetvā puna vassānassa paṭhamamāsam̄ ukkadḍhitvā gimhānam̄ pacchimamāsam̄ eva karonti vassikasātiκā dhovitvā nikkipitabbā, anadhiṭṭhitā avikappitā dve

¹ Bp. Ssp. ken'.

² Ssp. kusale.

³ Ssp. °nayen' eva.

⁴ Ssp. te.

⁵ Ssp. inserts kasmā, ye manussā pubbe vassikasātiκacīvaraṁ denti te upasamkamitvā evam̄ assu vacanīyā 'ti vuttattā.

⁶ Bp. nhāyanto; Ssp. nahā° for nhā°.

⁷ Bp. pacchimam̄ māsam̄.

māsaparihāram¹ labhati, vassūpanāyikadivase aditthātabbā. sace satisammōsena vā appahonakabhāvena vā akatā hoti, te ca dve māse vassānassa tam² ca catumāsan³ ti chamāse⁴ parihāram labhati, sace pana kattikamāse kathinam⁵ atthariyati⁶ apare pi cattāro māse labhati evam dasamāsā honti, tato param pi satiyā paccāsāya mūlacivaram katvā thapentassa ekamāsan ti evam ekādasamāse parihāram labhati, sace pana ekāhadvihādivasena yāva dasāhānatāya⁷ vassūpanāyikāya anto vassee vā laddhā c' eva niṭhitā ca kadā adhitthātabbā ti. etam atṭhakathāsu na vicāritam laddhadivasato paṭṭhāya anto dasāhe niṭhitā pana tasmin yeva dasāhe⁸ adhitthātabbā, dasāhe appahonte cīvarakālam nātikkametabbā ti ayam no attano mati. kasmā. anujānāmi bhikkhave ticivaram adhitthatum na vikappetum vassikasātikam vassānam cātumāsam¹⁰ adhitthātum tato param vikappetun ti vuttam, tasmā vassūpanāyikato pubbe dasāhātikkame pi anāpatti, dasāha-paramam atirekacivaram dhāretabban ti ca¹¹ vuttam, tasmā ekāhadvihādivasena yāva dasāham¹² anāgatāya vassūpanāyikāya anto vassee¹³ laddhā c' eva niṭhitā ca vuttanayen' eva anto dasāhe vā tadahu¹⁴ adhitthātabbā, dasāhe appahonte cīvarakālam nātikkametabbā, tattha siyā vassānam cātumāsam¹⁰ adhitthātun ti vacanato cātumāsabbhantare yadā tadā vā adhitthātum vatṭatiti. yadi pana¹⁵ evam kanḍupatiṭchādi¹⁶ yāva ābādhā adhitthātun ti vuttam, sāpi ca dasāham atikkametabbā¹⁷ siyā, evam ca¹⁸ sati dasāhaparamam atirekacivaram dhāretabban ti idam virujjhati, tasmā ya-thāvuttam eva gahetabbam aññam vā acala¹⁹ kāraṇam labhitvā chaddhetabbam²⁰ api ca Kurundiyam pi nissaggyā-

¹ Bp. Ssp. °māse pari°.

² Bp. omits tam; Ssp. omits tam ca.

³ Bp. Ssp. cātu°.

⁴ Ssp. chammāse.

⁵ Bp. kathinam.

⁶ Bp. °riyati.

⁷ Ssp. dasāhā anāgatāya.

⁸ Bp. Ssp. anto dasāhe.

⁹ Ssp. tadahe for tadah' eva.

¹⁰ Ssp. cātumāsam.

¹¹ Ssp. hi for ca.

¹² Ssp. dasāhā.

¹³ Ssp. adds vā.

¹⁴ Bp. Ssp. add vā.

¹⁵ Bp. Ssp. omit pana.

¹⁶ Bp. Ssp. °adim.

¹⁷ Bp. atikkā°.

¹⁸ Bp. omits ca.

¹⁹ Ssp. acala.

²⁰ Bp. Ssp. chaddhe°.

vasāne vuttam̄ kadā adhitthātabbā, laddhadivasato pana¹ patṭhāya anto dasāham̄² niṭṭhitā³ pana tasmiṁ yeva anto dasāhe⁴ yadi na ppahoti yāva kattiyapunṇamā⁵ pariḥāram labhatīti. acchinnacīvaraṭṭā⁶ 'ti etam vassikasāṭikam⁶ sandhāya vuttam̄, tesam̄ hi naggānam̄ kāyovassāpane anāpatti, ettha ca mahaggħam̄ vassikasāṭikam̄ nivāsetvā nahāyatassa corūpaddavo⁷ āpadā nāma, sesam ettha uttānam eva. cha samuṭṭhānam kiriyā nosaññāvimokkham acittakam̄ pañnativajjam kāyakammam vacikammam ticittam tivedanan ti. vassikasāṭikasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti cīvaraacchindanasikkhāpadam. tattha *yam pi tyāhan* ti *yam pi te aham*, so kira mama patta-cīvaraṁ⁸ upāhanapaccattharanāni vahanto mayā saddhim cārikam pakkamissatīti adāsi, ten' evam āha.⁹ acchindīti balakkārena aggahesi, sakasaññāya gahitattā pan' assa pārājikam n' atthi, kilāmetvā¹⁰ gahitattā āpatti paññattā, sayam acchindati nissaggyam pācittiyan ti ekam cīvaraṁ ekābadhāni ca bahūni acchindato ekā āpatti, ekato abaddhāni visum thitāni ca¹¹ bahūni acchindato saṅghāṭīm āhara uttarāśāṅgam āharā 'ti evam āharāpayato ca vatthuganānāya āpattiyo, mayā dinnāni sabbāni āharā 'ti vadato pi ekavacanen' eva sambahulā āpattiyo. *aññam āñāpeti āpatti dukkaṭassā* 'ti cīvaraṁ gaṇhā 'ti āñāpeti ekam dukkaṭam, āpatto bahūni gaṇhā 'ti ekam pācittiyan, saṅgāṭīm gaṇha uttarāśāṅgam gaṇhā 'ti vadato vācāya vācāya dukkaṭam, mayā dinnāni sabbāni gaṇhā 'ti vadato ekavācāya sambahulāpattiyo. *aññam parikkhāran* ti vikappanūpagapacchimacīvaraṁ¹² ṭhapetvā yam kiñci antamaso sūcim pi veṭhetvā ṭhapi-tāsu¹³ pi vatthuganānāya dukkaṭāni, sithilaveṭhitāsu evam gālham̄ katvā baddhāsu pana ekam eva dukkaṭan ti Mahā-

¹ Bp.Ssp. omit pana.

² Bp.Ssp. °sāhe.

³ Bp. aparimiṭṭhitā.

⁴ Bp.Ssp. insert adhitthātabbā after this.

⁵ Bp.Ssp. kattika°.

⁶ Bp.Ssp. add eva.

⁷ Bp. corūpa°.

⁸ Bp.Ssp. °ra.

⁹ Bp. inserts mayā saddhim janapadacārikam pakkamissatīti after āha.

¹⁰ Ssp. kila°.

¹¹ Bp. omits ca.

¹² Bp. upagaṁ pari°; Ssp. ūpagaṁ pacchimam cīvaraṁ.

¹³ Bp.Ssp. thapitasūcisu.

paccariyam vuttam, sūcighare pakkhittāsu pi es' eva nayo. thavikāya pakkhipitvā sithilabaddhagālhabaddhesu pi katukāsu¹ bhesajjesu pi es' eva nayo. so vā detīti bhante tumhākam yev' idam sāruppan ti evam vā deti, athavā pana āvuso mayam tuyham vattapatiyattam² karissati amhākam santike upajjhām gaṇhissati dhammam pariyāpuṇissatīti cīvaram adamha so dāni tvarī na vattam karosi na upajjhām gaṇhāsi na dhammam pariyāpuṇāsiti evam ādīni vutto bhante cīvaratthāya maññe bhaṇatha idam vo cīvaran ti deti, evam pi so vā deti, disāpakkantam vā pana daharam nivattetha nan ti bhaṇati so na nivattati cīvare³ gahetvā rundhathā 'ti evam ce nivattati sādhu, sace pattacīvaratthāya maññe tumhe bhaṇatha gaṇhatha⁴ nan ti deti evam pi so yeva⁵ deti. vibbhantam vā disvā mayam tuyham vattam karissatīti pattacīvaram adamha⁶ so dāni tvarī vibhamitvā carasīti vadati, itaro gaṇhatha tumhākam cīvaran⁷ ti deti evam pi so vā deti, mama santike upajjhām gaṇhantass' eva te demi aññattha gaṇhantassa na demi vattam karontassa⁸ demi akarontassa na demi dhammam pariyāpuṇantass' eva demi apariyāpuṇantassa na demi avibbhamantass' eva demi vibbhamantassa na demīti evam dātum na vatṭati, dadato dukkataṁ, āharāpetum pana vatṭati, cajitvā dinnam acchinditvā gaṇhanto bhaṇḍagghena kāretabbo, sesam ettha uttānam evā 'ti. tisamutthānam kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samutthāti kiriya saññāvimokkhām sacittakam lokavajjam kāyakammam akusalacittam dukkhavedanan ti. cīvaraacchindanasikkhāpadavaṇṇanā niṭhitā.

Tena samayenā 'ti puttaviññattisikkhāpadam. tattha khoman ti khomavākehi katasuttam. kappāsiyan⁹ ti kappāsato nibbattam. koseyyan ti kosiyamsūhi kantitvā¹⁰ katasuttam. kambalan ti elakalomasuttam. sānan ti sānavākasuttam. bhaṅgan ti pātekkam vākamayasuttam evā 'ti eke,

¹ Bp. tikatukādisu; Ssp. tikatukādi for pi katukāsu.

² Bp. Ssp. °patipattim. ³ Bp. Ssp. cīvaram. ⁴ Ssp. °hātha.

⁵ Bp. vā for yeva; Ssp. adds vā.

⁶ Ssp. adamhā.

⁷ Bp. pattacīvaran.

⁸ Bp. °tass' eva.

⁹ Bp. Ssp. °sikan.

¹⁰ Bp. Ssp. kantitvā.

pañcahi¹ missetvā katasuttam pana bhaṅgan ti veditabbam. vāyāpeti payoge² dukkaṭam ti sace tantavāyassa turivemādini³ n' atthi tāni araññato āharissāmīti vāsim vā pharasum vā nisieti tato paṭṭhāya yam yam upakaraṇatthāya vā cīvaraṁ⁴ vāyāpanaṭṭhāya vā karoti sabbattha tantavāyassa payoge payoge bhikkhussa dukkaṭam, dīghato vidatthimatte tiri-yam ca hatthamatte vīte nissaggyam pācittayam. Mahā-paccariyam pana yāva pariyosānā⁵ vāyāpentassa phalake phalake nissaggyam pācittiyan ti vuttam, tam pi idam eva pamāṇam sandhāya vuttan ti veditabbam, vikappanūgapacchimam⁶ hi cīvaraṁ⁷ cīvarasāñkhyam gacchatīti. api c' ettha evam vinicchayo veditabbo:—suttam tāva sāmāni viññāpitam akappiyam sesam niññatākādivasena uppannam kappiyam, tantavāyo pi aññatākappaṇavārito viññattiyā laddho akappiyo seso kappiyo, tattha akappiyam suttam akappiyatantavāyena vāyāpeyya⁸ pubbe vuttanayena nissaggyam, ten' eva⁹ kappiyasuttam vāyāpentassa yathā pubbe nissaggyam evam dukkaṭam, ten' eva kappiyam ca akappiyam ca suttam vāyāpentassa yadi pacchimacīvarappamāṇena eko paricchedo suddhakappiyasuttamayo eko akappiyasuttamayo ti evam kedārabandham¹⁰ viya cīvaraṁ hoti, akappiyasuttamaye paricchede paricchede pācittiyan, itarasmim tath' eva dukkaṭam, yadi tato ūnakaparicchedā¹¹ honti antamaso acchimandalapamāṇapi¹² sabbaparicchedesu paricchedagaṇanāya dukkaṭam, atha ekantarikena vā suttena dīghato vā kappiyam tiriyan akappiyam katvā vītam hoti phalake phalake dukkaṭam,¹³ kappiyatantavāyena pi akappiyasuttam vāyāpentassa yathā pubbe nissaggyam evam¹⁴ dukkaṭam, ten' eva kappiyam ca akappiyañ ca suttam vāyāpentassa sace pacchimacīvarappamāṇā vā¹⁵ ūnakā vā akappiyasuttaparicchedā honti, tesu paricchedagaṇanāya dukkaṭam. kappiya-

¹ Ssp. etehi pañcahi pi.

² Bp. repeats this.

³ Bp. tūri°.

⁴ Bp. Ssp. cīvaravāyanatthāya.

⁵ Bp. Ssp. °sānam.

⁶ Ssp. °gam pacchimam.

⁷ Bp. Ssp. omit cīvaraṁ.

⁸ Bp. Ssp. vāyāpentassa.

⁹ Bp. Ssp. add pana.

¹⁰ Bp. Ssp. kedārakabaddham.

¹¹ Bp. ūnapari°; Ssp. ūnā pari°.

¹² Ssp. °ppamā°.

¹³ Bp. adds hoti.

¹⁴ Ssp. eva.

¹⁵ Bp. omits vā.

suttaparicchedesu anāpatti. atha ekantarikena vā suttena dīghato vā kappiyam tiriyam akappiyam katvā vītam hoti phalake phalake dukkaṭam, yadi pana dve tantavāyā honti eko kappiyo eko akappiyo suttam ca akappiyam te ce vārena vinanti¹ akappiyatantavāyena vīte phalake phalake pācittiyam, ūnatare dukkaṭam, itarena vīte ubhayattha dukkaṭam, sace dve pi vemam gahetvā ekato vinanti² phalake phalake dukkaṭam, atha suttam kappiyañ cīvarañ ca kedārakabandhādīhi³ saparicchedam akappiyatantavāyena vīte paricchede paricchede dukkaṭam, itarena vīte anāpatti. sace dve pi vemam gahetvā ekato vinanti³ phalake phalake dukkaṭam, atha suttam⁴ kappiyañ ca akappiyañ ca te ce vārena vinanti akappiyatantavāyena akappiyasuttamayesu pacchimacīvarappamānesu paricchedesu vītesu paricchedagananāya pācittiyam, ūnakataresu kappiyasuttamayesu ca dukkaṭam, kappiyatantavāyena akappiyasuttamayesu paramānayuttesu vā ūnakatesu vā dukkata eva, kappiyasuttamayesu anāpatti. atha ekantarikena vā suttena dīghato vā akappiyam tiriyam kappiyam katvā vinanti, ubho pi vā⁵ vemam gahetvā ekato vinanti aparicchede cīvare phalake phalake dukkaṭam, saparicchede paricchedavasena dukkaṭānīti ayam pan' attho Mahāatthakathāyam apākāto, Mahāpaccariyādisu⁶ pākāto idha sabbākāren' eva pākāto. sace suttam pi kappiyam tantavāyo pi⁷ ūnatakapavārito⁸ mūlena vā payojito vāyāpanapaccayā anāpatti, dasāhatikkamanapaccayā pana āpatti⁹ rakkhantena vikappanūpagamāṇamatte¹⁰ vīte tante thitam¹¹ yeva adhitthātabbam, dasāhatikkamane¹² niṭṭhāpiyamānam hi nissaggyam bhaveyyā 'ti, ūnatakādīhi tantam āropetvā tumhākām bhante idam cīvaram ganheyyathā 'ti niyyādite pi es' eva nayo. sace tantavāyo evam payojito vā sayam dātukāmo¹³ hutvā aham bhante tumhākām

¹ Ssp. vīṇanti.² Bp. °baddhādīhi.³ Ssp. vīṇanti, sic *passim*.⁴ Bp. Ssp. add pi.⁵ Bp. te for vā.⁶ Bp. Ssp. °paccariādīsu.⁷ Ssp. inserts kappiyo after pi.⁸ Ssp. ūnatakaparivārito vā.⁹ Bp. Ssp. āpattiṁ.¹⁰ Bp. °upagappa°; Ssp. °ūpagappa°.¹¹ Ssp. vītañ ūneva.¹² Bp. Ssp. °kkamena.¹³ Bp. Ssp. add vā.

cīvaraṁ asukadivase nāma vāyitvā ṭhapessāmīti vadati bhikkhu¹ tena paricchinnadivasato dasāham atikkāmeti nissag-giyam pācittiyam, sace pana tantavāyo aham tumhākam cīvaraṁ vāyitvā sāsanam pesessāmīti vatvā tath' eva karoti, tena pesitabhikkhu pana tassa bhikkhuno na āroceti añño disvā vā sutvā vā tumhākam bhante cīvaraṁ niṭṭhitān ti āroceti, etassa ārocanam nappamānam,² yadā pana tena pesito yeva āroceti tassa vacanam sutadivasato paṭṭhāya dasāham atikkāmayato nissaggiyam pācittiyam. sace tantavāyo aham tumhākam cīvaraṁ vāyitvā kassaci hatthe pa-hiṇṇāmīti vatvā tath' eva karoti cīvaraṁ gahetvā gatabhikkhu pana attano parivenē ṭhāpetvā tassa na āroceti añño koci bhaṇati api bhante adhunāgatam³ cīvaraṁ sundaran ti, kuhiṁ āvuso cīvaraṁ ti itthannāmassa hatthe pesitan ti etassa pi vacanam nappamaṇam,² yadā pana so bhikkhu cīvaraṁ deti laddhadivasato paṭṭhāya dasāham atikkāmayato nissaggiyam pācittiyam. sace pana vāyāpanamūlam adinnaṁ hoti yāva kākanikamattam⁴ pi avasiṭṭham tāva rakkhati. anāpatti cīvaraṁ sibbetun ti cīvaraṁ⁵ sibbanatthāya suttam viññāpentassa anāpatti ti attho. āyoge ti ādisu pi nimittatthe bhummavacanam, āyogādinimittam viññāpentassa anāpatti ti vuttam hoti, sesam etha uttānam evā 'ti. chasamut-ṭhānam kiriya nosaññavimokkham acittakam paññattivaj-jam kāyakammaṁ vacikammam ticittam tivedanan ti. suttaviññattisikkhāpadaavanṇanā niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti mahāpesakārasikkhāpadam. tattha suttam dhārayitvā ti suttam tületvā⁶ phalaparicchedam katvā appitan ti ghanam. suvitān ti sutthuvitam sabbatthānesu samam katvā vītam. suppavāyitam ti suṭṭhu pavāyitam, sabbatthānesu samam katvā tante pasāritam. suvilekhitān ti lekhaniyā⁷ suṭṭhu vilikhitam. suvitacchitam⁸ kocchena suṭṭhu vītacchitam,⁹ suviniddhotan¹⁰ ti attho. paṭibaddhan ti

¹ Bp.Ssp. add ca.

² Bp. na pamāṇam.

³ Bp. °ābhataṁ; Ssp. °nā āgatam.

⁴ Bp.Ssp. kākāpi°.

⁵ Bp. cīvara.

⁶ Bp.Ssp. tuletvā.

⁷ Ssp. lekhiniyā.

⁸ Ssp. suvita°.

⁹ Ssp. vita°.

¹⁰ Bp.Ssp. suniddhotan.

vekallam,¹ tante ti tante dīghato pasāraṇe yeva upanetvā ti attho. tatra ce so bhikkhū 'ti yatra gāme vā nigame vā te tantavāyā tatra. vikappam āpajjeyyā 'ti visiṭṭham² kappam adhikavidhānam.āpajjeyya. pāliyam pana yen' ākāreṇa vikappam āpanno hoti tam dassetum idam kho āvuso ti ādi vuttam, dhammad pi bhanatīti dhammakatham pi katheti, tassa vacanena āyatam vā vitthataṁ vā appitam vā ti. puttavaddhanakaākāram³ eva dasseti, pubbe appavārito ti cīvarasāmikehi pubbe⁴ appavārito hutvā, sesam uttānam⁵ evā 'ti. chasamuṭṭhānam kiriyā nosaññāvimokkhām acittakam paññattivajjam kāyakammam vacikammam ticittam tivedanan ti. pesakārasikkhāpadavaññanā⁶ niṭṭhitā.

Tena samayenā 'ti acceka cīvara sikkhāpadam. tattha dasāhanāgata⁷ ti dasāhāni dasāham tena dasāhena anāgata⁸ dasāhanāgata⁹, dasāhena asampattan¹⁰ ti attho, tam dasāhanāgata¹¹, accantasamyoğavasena bhummatthe upayoga-vacanam ten' ev' assa padabhājane dasāhanāgatāyā 'ti vuttam. pavāraṇāyā 'ti idam pana yā sā¹² dasāhanāgatā ti vuttā tam sarūpato dassetum asammohattham anuppayogavacanam. kattikatemāsikapuṇṇaman¹³ ti paṭhamakattikatemāsikapuṇṇamam,¹⁴ idhāpi pathamapadassa anuppayogattā¹⁵ purimanayen' eva bhummatthe upayogavacanam, idam vuttam hoti yato paṭṭhāya paṭhamamahāpavāraṇāyā¹⁶ dasāhanāgatā¹⁷ ti vuccati sare pi tāni divasāni accantam eva bhikkhuno acceka cīvara uppajjeyya accekaṁ idam ti jānamānena bhikkhunā sabbam pi patiggahetabban ti, tena pavāraṇamāsassa junhapakkhapañcamito paṭṭhāya uppannassa cīvarassa nidhānakālo dassito hoti. kāmaṁ c' esa dasāhaparamam atirekacīvaraṁ dhāretabban ti iminā 'va siddho atthupattivasesa pana¹⁸ apubbam viya attham dassetvā sikkhā-

¹ Ssp. vekallakaṁ.

² Ssp. visiṭṭhakappam.

³ Bp. Ssp. °nakaākā°.

⁴ Bp. omits pubbe.

⁵ Bp. Ssp. uttānattham.

⁶ Bp. Ssp. mahāpesa°.

⁷ Bp. Ssp. dasāhā° for dasāha°.

⁸ Bp. Ssp. anāgatā.

⁹ Bp. Ssp. dasāhānāgatā.

¹⁰ Bp. Ssp. °pattā ti attho.

¹¹ Ssp. omits sā.

¹² Ssp. °sipuṇṇaman.

¹³ Ssp. °māsipu°.

¹⁴ Bp. anupa°.

¹⁵ Bp. Ssp. °raṇā.

¹⁶ Bp. Ssp. dasāhā°.

¹⁷ Ssp. omits pana.

padam thapitam. accekacīvaran ti accāyikam¹ cīvaraṁ vucati, tassa pana accāyikabhāvam dassetuṁ senāya vā gantu-kāmo hotiti ādi vuttam, tattha saddhā ti iminā saddhāmat-tam² eva dassitam. pasādo ti iminā³ suppasannā balavasadhā. etam accekacīvaraṁ nāmā 'ti etam⁴ imehi kāraṇehi dātukāmena dūtam vā pesetvā sayam vā āgantvā vassāvā-sikam dassāmīti evam ārocitam⁵ cīvaraṁ accekacīvaraṁ nāma hotiti. chatthato⁶ patthāya pan' uppannā⁷ anaccekacī-varam pi paccuddharitvā thapitacīvaram pi etam parihāram labhati yeva, saññānam katvā nikhipitabban ti kiñci nimittam katvā thapetabbam. kasmā, etam vuttam yadi hi tam pure pavāraṇāya vibhajanti yena gahitam tena chinnavas-sena na bhavitabbam, sace pana⁸ hoti tam⁹ cīvaraṁ sañghikam eva hoti, tato sallakkhetvā sukham dātum bhavissati accekacīvare accekacīvarasaññīti evam ādīni¹⁰ vibhajitvā gahitam eva sandhāya vuttam, sace pana avibhattam hoti saṅghassa vā bhaṇḍāgāre cīvarasamayātikkame¹¹ pi anāpatti. iti atirekacīvarassa dasāhaparihāro¹² katassa¹³ vassikasāti-kacīvarassa anatthate kaṭhine pañca māsā vasse ukkaḍ-dhite chammāsā¹⁴ attate kaṭhine apare cattāro māsā he-mantassa pacchimadivase¹⁵ mūlacivaraḍhitṭhānavasena aparo pi eko māso ti ekādasa māsā parihāro, ¹⁶satiyā paccāsāya mūlacivaraṁ eko māso,¹⁶ accekacīvarassa anatthate kaṭhine ekādasadivasādhiko māso, attate kaṭhine ekādasadivasā-dhikā pañca māsā tato param ekadivasam pi parihāro n' attiti veditabbam, anaccekacīvare ti accekacīvarasadise aññasmim, sesam ettha uttānam¹⁷ evā 'ti. kaṭhinasamuṭṭhānam, akiriyā nosaññavimokkham acittakam paññattivaj-jam kāyakammam vacikammam ticittam tivedanan ti. accekacīvarasikkhāpadavaññanā niṭṭhitā.

¹ Bp.Ssp. °yika.² Bp. °mattakam.³ Bp. omits iminā.⁴ Ssp. ettha.⁵ Ssp. ārocita.⁶ Bp.Ssp. chatthito.⁷ Bp. pana uppannām; Ssp. pan' uppannām.⁸ Ssp. inserts chinnavasso after pana.⁹ Ssp. omits tam.¹⁰ Bp.Ssp. ādi.¹¹ Ssp. bhaṇḍāgārikacīvaram samayātikkame.¹² Bp.Ssp. dasāham parihāro; Ssp. inserts ticivaraṁ ekadivasam pi parihāro n' atti after this.¹³ Bp. Ssp. akatassa.¹⁴ Bp. chamāsā.¹⁵ Bp.Ssp. pacchime divase.¹⁶⁻¹⁶ Ssp. omits these five words.¹⁷ Bp. uttānattham.

Tena samayena 'ti sāsaṅkasikkhāpaḍam. tattha vutthavassā āraññakesū 'ti te pubbe pi āraññikā¹ yeva viharimśu, dubbalacīvarattā paccayavasena gāmantasenāsane vassam̄ vasitvā niṭhitacīvarā hutvā idāni nippalibodhā samanadhammarām karissāmā 'ti āraññakesu senāsaneshu viharanti. *kattikacorakā* ti kattikamāse corā. *paripātentīti* upaddavantī² tattha tattha adhāvitvā³ uttāsentī palāpentī, antaraghare nikhipitun ti anto gāme nikhipitum. bhagavā yasmā pacayā nāma dhammena samena dullabhā sallekhavā hi bhikkhu mātaram pi viññāpetum na sakkoti tasmā cīvaraguttat-thāya⁴ antaraghare nikhipitum anujānāti,⁵ bhikkhūnam pana anurūpattā araññavāsam na paṭikkhipi. *upavassam̄ kho panā* 'ti ettha upavassan ti upavassam̄ vasitvā⁶ ti vuttam̄ hoti, upāampajjan ti ādi⁷ viya hi ettha anunāsiko datthabbo, vassam̄ upagantvā ca⁸ vasitvā cā 'ti attho. imassa ca padassa⁹ *tathārūpesu bhikkhu senāsaneshu viharanto* ti iminā sambandho, kim vuttam̄ hoti, vassam̄ upagantvā ca vasitvā ca tato param̄ pacchimakattikapuṇṇamapariyosānakāle¹⁰ yāni kho pana tāni āraññakāni senāsanāni sāsaṅkasammatañi sappaṭibhayāni tathārūpesu bhikkhu senāsaneshu viharanto ākañkhamāno tiṇñam̄ cīvaranām aññatarām cīvarām¹¹ antaraghare nikhippeyyā 'ti, yasmā pana yo vassam̄ upagantvā yāva paṭhamakattikapuṇṇam̄ vasati so vutthavassānam abbhantaro hoti, tasmā idam̄¹² atigahanām, byañjanavicāraṇām akatvā padabhājane kevalam̄ cīvaranikkhepārahām puggalam̄ dassetum vutthavassānan ti vuttam̄, tassāpi bhikkhu senāsane¹³ viharanto ti iminā sambandho, ayam̄ hi ettha attho vutthavassānam¹⁴ bhikkhu¹⁵ senāsane¹³ viharanto ti evarūpānam bhikkhūnam abbhantare yo koci bhikkhū 'ti vuttam̄ hoti, araññakalakkhaṇām¹⁶ adinnādānavanṇanāyam vuttam̄, ayam̄ pana viseso sace vihāro parikkhitto hoti

¹ Bp.Ssp. araññe.² Bp. uppa°.³ Bp.Ssp. ādhāvitvā.⁴ Bp.Ssp. °guttattham̄.⁵ Sp. anujāni by mistake.⁶ Ssp. upavassa upavasitvā.⁷ Bp.Ssp. ādīsu.⁸ Bp.Ssp. omit ca.⁹ Ssp. omits this.¹⁰ Bp.Ssp. °kālām̄.¹¹ Bp. omits cīvarām.¹² Bp.Ssp. imam̄.¹³ Bp.Ssp. °sanesu.¹⁴ Ssp. vutthā°.¹⁵ Ssp. bhikkhūnam̄.¹⁶ Ssp. araññalakkhaṇām̄.

parikkhittassa gāmassa indakhilato aparikkhittassa parikkhepārahaṭṭhānato¹ paṭṭhāya yāva vihāraparikkhepā ministabbarām, sace vihāro aparikkhitto hoti yaṁ sabbapathamām senāsanām vā bhattasālām² vā dhuvasannipātaṭṭhānam vā bodhiṁ³ vā cetiyām vā dūre ce pi senāsanato hoti, tam paricchedam katvā minitabbām. sace pi āsanne gāmo hoti vihāre thite hi gharamānusakānām⁴ saddo sūyati⁵ pabbatanadī ādīhi pana antarikattā⁶ na sakkā ujurn gantum yo c' assa pakatimaggo hoti sace pi nāvāya sañcaritabbo tena maggena gāmato pañca dhanusatikām gahetabbām, yo pana āsannagāmassa aṅgasampādanatthām tato tato maggam pidhati ayam dhutaṅgacoro ti veditabbo. sāsaṅka-sammataññīti sāsaṅkānīti sammatāni evam samññātā⁷ ti attho, padabhājane pana yena kāraṇena tāñj sāsaṅkasammatāni tam dassetum ārāme ārāmūpacāre ti ādi vuttam, saha paṭibhayena sappaṭibhayāni sannihitavālabhayānīti⁸ attho, padabhājane pana yena kāraṇena tāni sappaṭibhayāni tam dassetum ārāme ārāmūpacāre ti ādi vuttam, sāmantagocara-gāme⁹ nikkiheyyā 'ti āraññakassa senāsanassa samantā sabbadisābhāgesu attanā abhirucite gocaragāme satiyā aṅgasampatti¹⁰ nikkiheyya, tatrāyam aṅgasampatti purimikāya upagantvā mahāpavāraṇāya pavārite hoti idam ekam aṅgam, sace pacchimikāya¹¹ upagato hoti chinnavasso vā nikkiheyya na labhati kattikamāso yeva hoti idam dutiyam aṅgam, kattikamāsato param na labhati, pañca dhanusatikām pacchimam eva pamānayuttam senāsanām hoti idam tatiyam aṅgam, ūṇappamāne vā gāvutato atirekapamāne¹² vā na labhati, yatra hi piṇḍāya caritvā puna vihāram bhattavelāya sakkā ḗgantum tad eva idhādhippetam.¹³ nimantito pana addhāyojanam¹⁴ pi yojanam pi gantvā vasitvā¹⁵ pacceti idañ ca¹⁶ appamāṇam, sāsaṅkasappatibhayam¹⁷ eva hoti idam

¹ Ssp. adds ca.² Bp.Ssp. °sālā.³ Bp.Ssp. bodhi.⁴ Ssp. °manussa°.⁵ Ssp. suyyati.⁶ Ssp. antaritattā.⁷ Bp. °tāññīti; Ssp. nātāññīti.⁸ Bp.Ssp. °hitabalavabhayānīti.⁹ Bp.Ssp. samantā go°.¹⁰ Ssp. adds vā.¹¹ Bp.Ssp. °ppamāne.¹² Bp.Ssp. idha adhi°.¹³ Ssp. addhayo°.¹⁴ Bp.Ssp. vasitum.¹⁵ Ssp. idam for idañ ca.¹⁶ Ssp. °sapati°.

catuttham aṅgāṁ, anāśaṅkaappaṭibhye¹ hi aṅgayutte pi senāsane vasanto nikkipitum na labhatīti. aññatra bhikkhusammutiyā ti yā uddositasikkhāpade² Kosambakasammuti³ anuññātā tassā sammutiyā,⁴ sace sā laddhā hoti cārattā-tirekāpi⁵ vippavasitum vat̄tati, puna yāva⁶ sīmāṁ okkamitvā ti sace gocaragāmato puratthimāya disāya senāsanāṁ, ayāṁ ca pacchimadisāṁ gato hoti senāsanāṁ āgantvā sattamāṁ arunāṁ ut̄thapetum asakkontena gāmasimam pi okkamitvā sabhāyā⁷ vā yattha katthaci vā vasitvā cīvare pavattim⁸ ñatvā pakkamitum vat̄tati attho, evam asakkontena pana⁹ tatr' eva thitena paccuddharitabbam, atirekacīvaraṭṭhāne thassatīti. sesam uttānam eva.¹⁰ kathinasamutṭhānam kāyavācato kāyavācācittato ca samutṭhāti, akiriyā nosaññāvimokkhām acittakam paññattivajjam kāyakammām vacikammām ticittam tivedanan ti. sāsaṅkasikkhāpada-vanṇanā niṭhitā.

Tena samayenā 'ti parinatasikkhāpadam. tattha pūgassā 'ti samūhassa, dhammagāṇassā 'ti attho. patiyattan ti patiyāditam. bahu¹¹ saṅghassa bhadrā¹² 'ti saṅghassa bahūni bhadrāni¹³ anekāni lābhāmukhāni na saṅghassa kenaci pariḥāyantīti¹⁴ dīpenti. onojethā 'ti detha, kiṁ pan' evam vattum vattatīti,¹⁵ kasmā, na vat̄tati, ayāṁ hi abhihatabhikkhā abhiharitvā ekasmim okāse saṅghass' atthāya patiyattā abhihaṭapariyatte ca uddissa ṭhapitakabhāge¹⁶ ca payuttavācā nāma n' atthi. saṅghikan ti saṅghassa santakam, so hi saṅghassa pariṇatattā hattham anārūlho 'pi ekena pariyyā-yena saṅghassa santako hoti, padabhājane pana saṅghikam nāma saṅghassa dinnam hoti paricattan ti evam atthuddhā-ravasena nippariyyāyato vā¹⁷ saṅghikam dassitam, lābhan ti

¹ Ssp. °apati°.² Bp. udosita°.³ Ssp. Kosambika°.⁴ Bp. adda aññatra; Ssp. sammatiya and adda aññatra.⁵ Bp.Ssp. °rekam pi.⁶ Bp.Ssp. gāma for yāva.⁷ Bp.Ssp. sabhāyām.⁸ Bp. cīvarappavattim; Ssp. cīvarappavuttim.⁹ Bp.Ssp. tatth' eva for pana tatr' eva.¹⁰ Ssp. evā ti.¹¹ Bp.Ssp. bahū.¹² Bp. bhaddā; Ssp. bhattā.¹³ Ssp. bhattāni.¹⁴ Ssp. pariḥāniti.¹⁵ Ssp. vat̄tati.¹⁶ Ssp. ṭhapitabhāge.¹⁷ Bp.Ssp. va.

labhitabbam¹ vatthum āha, ten' ev' assa niddese cīvaram piti ādi vuttam. *parinatan* ti saṅghassa ninnam² saṅghaponañam³ saṅghapabbhāram⁴ hutvā ṭhitam, yena pana kāraṇena so parinato hoti tam dassetum *dassāma karissāmā* 'ti vācā bhinnā hotīti padabhājanam vuttam. *payoge dukkaṭan* ti parinatalābhassa attano parināmanapayoge⁵ dukkataṁ, patilābhena tasmim hatthaṁ ārūhe nissaggyam, sace pana saṅghassa dinnam hoti tam gahetuṁ na vaṭṭati saṅghass' eva dātabbam, yo pi ārāmikehi saddhim ekato khādati⁶ bhaṇḍam agghāpetvā kāretabbo, parinatam pana sahadhimikānam vā gihinam vā antamaso mātusantakam pi idam⁷ mayham dehīti saṅghassa parinatabhāvam īnatvā attano parināmetvā ganhantassa nissaggyam pācittiyam, imassa bhikkhuno dehīti evam aññassa parināmentassa suddhikapācittiyam, ekam pattam vā cīvaram vā attam ekam aññassa parināmeti nissaggyam pācittiyam c' eva suddhikapācittiyam ca, es' eva nayo bahūsu. vuttam pi c' etam:—

nissaggyena āpattim, khuddakena⁸ pācittiyam

āpajjeyya ekato pañhāmesā kusalehi cintitā ti.

ayaṁ hi parināmanam sandhāya vuttam, yo pi vassikasā-tikasamaye mātughare pi saṅghassa parinatam vassikasāti-kam īnatvā attano parināmeti nissaggyam, parassa parināmeti suddhikapācittiyam, manussā saṅghabhattam karissāmā 'ti sappitelādīni āharanti gilāno ce pi bhikkhu saṅghassa parinatabhāvam īnatvā kiñci yācati nissaggyapācittiyam⁹ eva, sace pana so tumhākam sappiadīni ābhātāni atthiti pu— atthiti vutte mayham pi dethā 'ti vadati vaṭṭati, athāpi tam¹⁰ kukkuccāyantam upāsakā vadanti saṅgho pi amhehi dinnam eva labhati ganhatha bhante ti evam pi vattati. *saṅghassa parinatam aññasaṅghassā* 'ti ekasmim vihāre saṅghassa parinatam aññavihāram¹¹ uddisitvā asukasmim nāma vihāre¹² saṅghassa dethā 'ti parinā-

¹ Bp. patilabhitabbavatthum; Ssp. labhitabbavatthum.

² Ssp. dinnam.

³ Bp.Ssp. saṅghassa poṇam.

⁴ Bp.Ssp. saṅghassa pabbhāram.

⁵ Ssp. parināmitappayoge.

⁶ Ssp. adds tam.

⁷ Bp. imam.

⁸ Ssp. khuddake.

⁹ Bp.Ssp. °yam pāci°.

¹⁰ Bp.Ssp. nañm.

¹¹ Bp.Ssp. aññam vihāram.

¹² Bp. mahāvihāre.

meti. *cetiyassa* vā ti kiṁ saṅghassa dinnena cetiyapūjam¹ karoṭhā 'ti evam cetiyassa vā pariṇāmeti, *cetiyassa pariṇatan* ti ettha niyametvā aññacetiya² atthāya ropitamālāvacchato aññacetiyan pi³ puppham pi āropitum⁴ na vat̄tati. ekassa cetiyassa pana chattam vā paṭākam vā āropetvā ṭhitam disvā sesam⁵ aññacetiya⁶ dāpetum vat̄tati, *puggalassa pariṇatan* ti antamaso sunakhassāpi parinataram imassa sunakhassa mā dehi etassa dehīti evam aññapuggalassa pariṇāmeti dukkataṁ. sace pana kevalam⁷ dāyakā mayam saṅghabhattam⁸ kātukāmā cetiyam pūjitukāmā⁹ ekassa bhikkhuno parikkhāram dātukāmā tumhākam ruciyā dassāma bhaṇatha kattha demā 'ti vadanti, evam utte tena bhikkhunā yattha icchatha tattha dethā 'ti vattabbam,¹⁰ sace pana kevalam kattha demā 'ti pucchanti pāliyam āgatanayena¹¹ vattabbam, sesam ettha uttānam evā 'ti.¹² tisamuṭṭhānam kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samutṭhāti, kiriyā saññavimokkhām sacittakam lokavajjam kāyakammam vacikammam akusalacittam tivedanan ti. Samantapāsādikāya vinayasamasaṇṇanāya¹³ pariṇatasikkhāpadavaṇṇanā niṭṭhitā.

Niṭṭhitā timṣakavāṇṇanā¹³ ti.

¹ Ssp. *cetiyassa* pūjām.

² Bp.Ssp. hi.

³ Bp.Ssp. °petum.

⁴ Ssp. sesakam.

⁵ Bp. aññassa cetiyassa.

⁶ Bp.Ssp. omit kevalam.

⁷ Bp.Ssp. saṅghassa bhattam.

⁸ Bp. *cetiyassa* pūjām kātukāmā; Ssp. *cetiyapūjām* kātukāmā.

⁹ Bp.Ssp. °bbā.

¹⁰ Ssp. °nayen' eva.

¹¹ Ssp. eva for evā 'ti.

¹² Bp. °nāyam.

¹³ Ssp. timṣakakaṇḍam niṭṭhitam.